

*DICCIONARIO
GRIEGO-ESPAÑOL*

I a.C. **Philodemus** epicureus (Phld.)
Van Krevelen, D.A., *Philodemus De Muziek*, Hilversum 1939, pp. 1-233
(*Phld.Mus. ... v.K.*).

Van Krevelen 1939.pdf

15 221 we
13, 60

PHILODEMUS - DE MUZIEK

MET VERTALING EN COMMENTAAR

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT, TER VERKRIJGING
VAN DEN GRAAD VAN DOCTOR IN DE LETTEREN
EN WIJSBEGEERTE AAN DE UNIVERSITEIT VAN
AMSTERDAM, OP GEZAG VAN DEN RECTOR-
MAGNIFICUS MR. P. A. J. LOSECAAT VERMEER,
HOOGLEERAAR IN DE FACULTEIT DER ECONO-
MISCHE WETENSCHAPPEN, IN HET OPENBAAR TE
VERDEDIGEN IN DE AULA DER UNIVERSITEIT,
OP DINSDAG 20 JUNI 1939, DES NAMIDDAGS 4 UUR,
DOOR

DIRK ANDREE VAN KREVELEN

GEBOREN TE OOSTERHESSELEN

J. SCHIPPER JR.
HILVERSUM — MCMXXXIX

INHOUD

	Blz.
INLEIDING	XI
BOEK I	2
BOEK III	48
PAPYRI 424 EN 1576	120
PAPYRUS 1583	130
BOEK IV	136
INDEX	231

INLEIDING

A. Het vierde boek van Philodemus' *περὶ μουσικῆς*, dat de rij opent van de Volumina Herculanaensia, werd in 1793 uitgegeven door bisschop Rosini.¹⁾ Fragmenten, die later zouden blijken tot de andere boeken te behooren, kwamen uit in de deelen VII, VIII, IX en XI van de collectio altera der V. H. (1862—65) en Comparetti voegde hier nog bij fragmenten van de nog niet gepubliceerde papyri 424 en 1576. Bücheler was van plan een en ander opnieuw uit te geven, maar moest van zijn plannen afzien en stond het resultaat van zijn werk af aan Kemke, die in 1883 lib. IV col. XIII-XXI had uitgegeven. Ondertusschen was het aantal fragmenten vermeerderd, daar men al spoedig inzag, dat met de reeds geïdentificeerde fragmenten zes stukken, n.l. de rollen nr. 1094, 1578, 225, 411, 1572 en 1575 (in 't vervolg aangeduid met de eerste zes letters van 't Grieksche alphabet), die voorkwamen in de deelen VII, VIII, IX en XI van de collectio altera, verband hielden met de overige fragmenten. Kemke toonde op scherpzinnige wijze aan dat ϵ (XI, 69-80), δ (IX, 63-73) en pap. 424 tot Philodemus' *περὶ μουσικῆς* behooren en wel om de eenvoudige reden dat deze drie stukken deelen zijn van een en dezelfde papyrus, door op vernuftige wijze vaneengescheurde stukken aan elkaar te voegen zoodat een begrijpelijk geheel ontstond. (Cf. lib. I fr. XXI en XXX).

Evenzoo bewees hij dat α , β , γ en ζ (= VII, 186-190; VIII, 7-25; VIII, 142-160 en XI, 81-92) deelen zijn van één geheel. Een verwijzing naar lib. III fr. 41, 42 kan als bewijs dienen. Daar gelukte het Kemke twee op elkaar volgende col. (of liever het slot van de eene en het begin van de andere) uit

¹⁾ Men vgl. Kemke's editie (praefatio) en Gomperz 'Zu Philodem's Büchern von der Musik', pg. 5 sqq.

telkens twee, dus bij elkaar uit vier stukken samen te stellen, stukken, die juist behooren bij deze vier rollen, die volgens de algemeene opinie van elkaar zouden verschillen. Zoowel de geheele eerste groep fragmenten (groep A) als de tweede (groep B) zijn door Philodemus geschreven, daar beide groepen verband houden met lib. IV, waarvan door de colophon vast staat dat het Philodemus' werk is. Zooals lib. IV. col. XV op ε fr. 4 (lib. I fr. XXVIII 21 sqq.) teruggaat of lib. IV col. XVIII op ε fr. 3 (lib. I fr. XXX vs. 23 sqq.), zoo gaat lib. IV col. XVI terug op γ fr. 1 (lib. I fr. XXIX). Deze gedeelten in lib. IV zijn retrospectief en polemisch van aard. Op de derde aangevoerde plaats wordt als volkomen ongeloofwaardig van de hand gewezen wat op de vierde plaats vermeld wordt over Terpander's optreden in Sparta. Hieruit kan men ten eerste de conclusie trekken, dat zoowel A en B voorafgingen aan lib. IV en dat B in elk geval — wegens ζ fr. 22 (lib. III fr. 8) vss. 5, 6: *ὡς ἐν τῷ πρὸ τούτου παραδείκνον βιβλίῳ* — ook niet tot liber I kan behooren, zoodat we de keus hebben tusschen het tweede en derde boek. Ten tweede krijgen we hieruit een indruk van Philodemus' werkwijze. Het is zijn methode de opvattingen van zijn tegenstanders eerst in extenso weer te geven om ze dan later te weerleggen. Daar de leerstellingen van de tegenstanders naar haar tijdelijke volgorde worden gecritiseerd, kunnen we met zekerheid concluderen dat in B resten van het tweede of derde boek zijn bewaard, terwijl in A fragmenten van het eerste of tweede boek voorkomen. Op de leerstellingen der Academici volgen dan die der Peripatetici, op deze weer die der Stoa. (In lib. I frr. I en II wordt Plato bijna letterlijk geciteerd, in lib. III frr. 35 en 37 wordt Theophrastus genoemd, in lib. III fr. 50 sqq. worden opvattingen van Aristoteles bestreden, terwijl ook Chamaeleon (lib. I fr. XXX vs. 5; lib. IV col. XVII vs. 32), Dicaearchus (lib. I fr. XXXI vs. 21) en Aristoxenos (lib. III fr. 76 vs. 15) worden genoemd. Philodemus' voornaamste tegenstander is Diogenes Babylonius, een Stoïcijn, met name genoemd in lib. IV col. VII vs. 24; col. XXI vs. 19; col. XXIII vs. 28.

Op enkele andere publicaties moet hier nog worden gewezen. In 1885 publiceerde Gomperz een werkje getiteld: *Zu Philodem's Büchern von der Musik*, een in vele opzichten

voortreffelijke critiek op Kemke's editie, die in 1884 verschenen was. Van groot belang is ook von Arnim's *'Stoicorum veterum fragmenta'*, dl. III (1903), waarin tal van fragmenten van Philodemus' *περὶ μουσικῆς* zijn opgenomen (pg. 221 sqq.). Ten slotte ontdekte Bassi vijf nieuwe fragmenten, die tot de *περὶ μουσικῆς* behooren.

Nog een quaestie, omdat daarvan geen melding is gemaakt in de commentaar, dient te worden besproken: het afbreken van woorden aan 't eind van een vers. De afbreking is n.l. niet willekeurig. Crönert, *Memoria Graeca Herculanensis*, pg. 10 sqq. toont aan, dat woorden als *πυκνός*, *λυπρός*, *πολλά* en *πράττειν* slechts op de volgende manier kunnen worden afgebroken: *πυ|κνός*, *λυ|πρός*, *πο|λλά* en *πρά|ττειν*. Dit geldt ook voor de woorden, waarin een labiaal of gutturaal gevolgd wordt door een dentaal, b.v. *γρα|πιός*, *ε|φθός*, *πρα|πιός*, *ἀ|χθος*; ook het woord *ἐ|χθρός* kan slechts op één manier worden afgebroken: *ἐ|χθρός*. Dubbele medeklinkers worden in verreweg de meeste gevallen bij 't afbreken gescheiden. Wanneer een sigma door een andere medeklinker wordt gevolgd, wordt het woord voor of na de sigma afgebroken. Slechts één uitzondering op deze regel is in Philodemus' geschriften te vinden, n.l. *περὶ μουσικῆς* lib. IV col. XIV vs. 20: *ἀρέσ|κεσθαι* i.p.v. *ἀρέσι|κεσθαι* of *ἀρέσι|κεσθαι*.²⁾ Wanneer in samengestelde werkwoorden een praepositie, die op een vocaal eindigt, deze vocaal door elisie verliest, wordt de consonant, waarop nu de praepositie eindigt, bij de vocaal der volgende lettergreep getrokken. Onder deze regel vallen ook woorden als *οὐδέ*, *οὔτε*, *οὐκ*, *οὐχ*. Er zijn intusschen vele excepties te vinden op deze regel in Philodemus *περὶ μουσικῆς*. (cf. Crönert M. H. pg. 12). Zoo blijft de slotconsonant van de praeposities *εἰς*, *προς*, *συν*, *ἐν* steeds van het verbum gescheiden.

Kemke, Gomperz e.a. houden zich niet strikt aan deze regels; daarom heb ik gemeend Kemke's tekst op enkele plaatsen te moeten wijzigen. Lib. I fr. I vs. 6 *βλά|πι|τεσθ|αι* K., lees *βλά|πι|τεσθ|αι*; vs. 23 *ἐν|θμ|όν με|ν* K., lees *ἐν|θμ|όν με|ν* vs. 35 *[τον πολλ|ῆς ἀγο]υίας* K., lees *[τον πολ|ῆς*; lib. I fr. 6 vs. 2 *ἐ|κ(?)*

²⁾ Cf. echter Cr. M. H. pg. 11 'Sed et hoc evanescit, si vestigia in fine prioris versus pro signo habemus ad explendum spatium appposito, qualia in illo libro creberrima sunt'.

||τ/ούτων K., lees ε||κ τ/ούτων; lib. I fr. XXV vs. 36 σάλτι||γγε| K., lees σάλτι||γγε|; lib. III fr. 14 vs. 20 [νεκ||ρ]ω[ν] K., lees [νεκ||κρ]ω[ν]; fr. 36 vs. 11 μοχ||θηρ|όν G., lees μο||χ[θηρ]όν?; fr. 74 vs. 2 [Ελλ||ηγα K. De aanvulling lijkt me hoogst onzeker; lib. IV col. X vs. 32 συ||γγνωσ|τόν K., lees συ||γγνωσ|τόν.

Voor 't overige vormt Kemke's lezing de basis voor mijn tekst en heb ik slechts op die plaatsen veranderingen aangebracht, waar Gomperz, Crönert e.a. positieve mededeelingen verschaffen over de tekst der papyrus, die door Kemke niet werd geraadpleegd, daar zijn tekst gebaseerd is op de afschriften van de collectiones prima en altera.

In Philodemus' geschrift worden, zooals ik reeds opmerkte, de muziekopvattingen van verschillende scholen bestreden. Ik heb daarom gemeend op de volgende pgg. een korte samenvatting te moeten geven van de opvattingen der tegenstanders van die der Epicureeërs.

B. In 't midden der vijfde eeuw v. Chr. ontbrandde een hevige strijd tusschen muziek-ethici en muziek-aesthetici,³⁾ een strijd die eeuwenlang heeft geduurd en een reeks polemische geschriften in 't leven heeft geroepen. Immers Damon, leerling van Agathocles (cf. Plato Laches 180 d) en leermeester van Pericles,⁴⁾ een musicus, die tot de school van Pythagoras behoorde (cf. Schol. Ps. Plato Alc. 118 c), had een werk geschreven, getiteld Areopagiticus (cf. Philodemus περί μουσικῆς lib. IV col. XXXIV begin) waarin hij de Pythagoraëische muzikleer tot een systeem had verheven en nauwkeurig uiteengezet welke invloeden de verschillende toonsoorten der diatonische, chromatische en enharmonische systemen op de ziel uitoefenen. De inhoud van Damon's geschriften, van welke ons slechts spaarzame fragmenten zijn overgeleverd, is eenigermate bekend geworden door de vondst van een papyrus (Hibeh pap. I, 45),⁵⁾ in welk geschrift een

³⁾ cf. Busse, Rh. M. LXXVII pg. 34 sqq., Zur Musikästhetik des Aristoteles; verder Schmid, Gr. L. (München 1934) II pg. 731 sqq.; Abert, Die Lehre vom Ethos in der Gr. Musik. Leipzig 1899.

⁴⁾ cf. Schmid, Gr. L. II pg. 731 noot 9. Anders von Wil., Hermes XIV pg. 318 sqq.

⁵⁾ Grenfell-Hunt, The Hibeh papyri I, 45, opgenomen bij K. Jander, Orat. et rhet. gr. nova fr. pg. 53.

fragment van een redevoering is bewaard gebleven waarin Damon's ethische muziektheorieën hevig worden bestreden. Van welke kant deze kritiek kwam is geenszins duidelijk. Abert (lib. cit. pg. 37) denkt aan de Sophisten en Democritus, maar eerstgenoemden hebben hooge achting gekoesterd voor de vormende waarde der muziek o.a. Protagoras (cf. Plato Prot. 326 b). De sophist Prodicus was een vriend van Damon en heeft diens opvattingen inzake muziek gedeeld (cf. Plato Lach. 197 d). Hippias⁶⁾ heeft fundamenteele opmerkingen gemaakt over rythmen en melodieën (cf. Plato Hipp. Mai. 285 d). Evenmin mogen we denken aan Democritus, cf. fr. 197 d: „slappe knapen zullen noch lezen en schrijven leeren noch muziek noch gymnastiek, noch datgene, waarop de waarde van de mensch in hoofdzaak berust n.l. de eierzucht, want uit de drie genoemde leervakken komt in de regel de eierzucht voort." Misschien moeten we denken aan Aristippus, die zich in elk geval bezig hield met de vraag onder welke voorwaarden door gezichts- of gehoorsindrukken een lustgevoel wordt opgewekt (cf. Diog. Laërt. II, 90, 13). Men stelde zich nu de vraag of niet de λόγοι een veel beter middel waren om op te voeden dan de tonen (cf. Auctor π. ὑψ. 39), of van tonen en melodieën werkelijk een zedelijke vorming uitging, of de dorische dan wel de phrygische toonsoort beter was, of de citer⁷⁾ te verkiezen was boven de aulos,⁸⁾ etc. Dergelijke problemen kan Damon behandeld hebben in zijn geschrift. Het volgende kan men nog aan de spaarzame resten ontleenen: De bewegingen der ziel uiteten zich in zang en dans (fr. 8 Wilam.) en kunnen beïnvloed worden door de muziek van welke een goede of een slechte invloed uit kan gaan op 't zedelijk karakter. Dit hangt af van de keuze der toonsoorten, melodieën en rythmen (frr. 5, 8 Wilam.). Door welgekozen muziek wordt het ethos gevormd en wel voor alle deugden — ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη (frr. 2, 6 Wilam.). Wanneer geen ethos in aanleg aanwezig mocht zijn, kan zij dit verschaffen en verborgen ethos te voorschijn brengen (fr.

⁶⁾ Ten onrechte denkt Blass, Rh. M. XV pg. 309 aan deze sophist; men vgl. ook Wilkinson, The Cl. Quarterly vol. XXXII num. 3. 4 pg. 179, Philodemus on ethos in Music.

⁷⁾ Cf. Lib. I fr. I vs. 27 noot.

⁸⁾ Cf. Huchzermeyer, Aulos und Kithara in der Gr. Musik 1931.

5 Wilam.). Zingen en citerspelen zijn onontbeerlijk voor de opvoeding van 't individu. Damon's theorieën werden in de oudheid hevig bestreden, dit blijkt wel uit de nadrukkelijkheid waarmee Plato het voor ze opneemt (cf. Plato Rep. III, 400 b). Damon's autoriteit is steeds zeer groot geweest in de oudheid (cf. Athen. XIV, 628 c; Cicero de or. III, 132) en groote invloed oefende hij vooral uit op Plato (cf. Rep. IV, 424 c), die, hoewel hij van de kunst in 't algemeen geen hooge dunk had toch van oordeel was dat de muziek van 't allergrootste gewicht was voor de opvoeding, daar de melodieën en rythmen zeer diep doordringen in de ziel en het zieleven geheel en al kunnen veranderen (cf. b.v. Plato Rep. III, 401 d). Hij verzet zich tegen de opvatting dat de muziek tot taak zou hebben een lustgevoel op te wekken en verdedigt geheel en al het muzikaal-ethische standpunt. De opvatting der massa, die van oordeel is dat de Muziek slechts dient om den menschen genot te verschaffen is absoluut te verwerpen (cf. Legg. II, 655 d). Men moet aan die muziek de hoogste waarde toeschrijven, die het goede en schoone op de meest volkomen wijze uitbeeldt en in de zielen een streven wekt dat gericht is op de deugd (Legg. II, 668 a). Daarom zijn dan ook niet alle toonsoorten geschikt voor de opvoeding; slechts de dorische en de phrygische toonsoorten neemt hij op in zijn opvoedkundig systeem daar eerstgenoemde de manier van spreken van een man kan weergeven, die dapper alle gevaren in moeilijke omstandigheden weerstaat, laatstgenoemde zijn gedragingen in tijden van rust en vrede kan illustreeren (cf. Rep. III, 339 a-c).⁹⁾ Zoo geeft Plato ook voorschriften voor 't gebruik van instrumenten (cf. Rep. III, 399 d, e) rythmen (id. 397 b, c) metabolen (id. 397 b, c) en mimeze (id. 393 sqq.). Slechts op de basis der ethosleer kan men de zeer bijzondere verhouding van de antieke muziek tot de Grieksche polis begrijpen. Plato's muzikleer is ethisch-staatkundig. Wanneer de regels waaraan de muziek is onderworpen worden veranderd, heeft dit funeste gevolgen voor de staat (cf. Rep. IV, 424 c).

Aristoteles' muziekopvattingen¹⁰⁾ (Polit. VIII cap.

⁹⁾ Men vgl. ook Girard, L'éducation athénienne pg. 178 sqq.

¹⁰⁾ Men vgl. ook Gevaert-Vollgraff, Les problèmes musicaux d'Aristotele pg. 315 sqq.

1-6) zijn ongetwijfeld ruimer dan die van zijn leermeester. De muziek heeft volgens Aristoteles een drieledige taak te vervullen (cap. 5). Ze moet 1° genot (*ἡδονή*) en verstrooiing (*παιδιά*) verschaffen, 2° de zedelijke vorming (*παιδεία*) begunstigen en 3° de hoogste intellectueele beschaving (*διαγωγή*)¹¹⁾ dienen. Hij combineert dus de uiteenlopende opvattingen die men toentertijd huldigde en treedt als bemiddelaar op tusschen de muziek-ethici en muziek-aesthetici. Hij maakt echter onderscheid tusschen het lagere genot (*ἡδονή*) en het meer intellectueele genieten (*διαγωγή*), dat van hooger orde is. Plato huldigde het extreme standpunt, dat de muziek slechts ten doel had ethische invloed uit te oefenen. Aristoteles laat deze opvatting slechts gelden voor het onderricht aan de jeugd. De muziek kan de jeugd aangenaam bezighouden, maar dit is toch niet het hoofddoel. Ze moet serieus worden beoefend; de jeugd moet haar in de praktijk leeren kennen; immers wanneer ze de volwassen leeftijd zal hebben bereikt, zal ze nog slechts luisteren naar de muzikuitvoeringen en slechts dan een oordeel, dat van smaak getuigt, kunnen vellen, wanneer ze eerst de muziek praktisch heeft beoefend (cap. 6). De leerling moet daarom b.v., wanneer hij zingt, zich zelf kunnen begeleiden op een muziekinstrument. Het is echter verkeerd van de leerlingen virtuozen te willen maken; de geest moet gevormd worden door schoone melodieën en rythmen, die afbeeldingen zijn van nobele gevoelens en een edel streven. Deze melodieën wekken in hen een neiging, die gericht is op het goede en die het slechte verwerpt, principes, waarop de zedelijke waarde van den mensch berust. De fluit is te verwerpen daar ze den speler hinderlijk is bij het zingen maar vooral omdat haar tonen bedwelmen; ze kan daarom menschen die in een abnormaal overspannen toestand verkeerden langs homoeopathische weg genezen. Evenmin zijn alle toonsoorten en rythmen geschikt (cap. 7). Alleen de dorische toonsoorten en rythmen leenen zich voor 't onderricht aan de jeugd, daar ze een manlijk karakter bezitten. De muziek is dus dienstbaar aan de *παιδεία*, de *ἡδονή* en de *διαγωγή*; het doel is dus bij Aristoteles 't leidend principe. De muziektheoretici nemen echter 't object van de uitbeel-

¹¹⁾ De vertaling van *παιδεία* en *διαγωγή* vloeit voort uit het verband bij Aristoteles; cf. editie Susemihl Leipzig 1879.

ding aan als grondslag voor hun indeeling en maken onderscheid tusschen ethische, praktische en enthousiaste toonsoorten. Want alle objecten van de uitbeelding der kunst (*μίμησις*) zijn volgens Aristoteles' Poëtica (cap. I, 1447 a 29) *ἡθική και πάθη και πράξεις*. De ethische toonsoorten geven gezindheden of karaktereigenschappen weer, de praktische melodieën beelden handelingen uit in de ruimste zin des woords, de enthousiaste geven uitdrukking aan hevige emoties. Aristoteles tracht nu deze nieuwe indeeling met zijn oorspronkelijk systeem in overeenstemming te brengen door er een nieuwe doelstelling n.l. de katharsis, aan toe te voegen. Van de ethische toonsoorten moet een zedelijke vorming uitgaan, de enthousiaste moeten een reiniging tot stand brengen, de praktische ontspanning geven en geestelijk genot. De keuze der toonstukken richt zich natuurlijk naar het doel. Voor de opvoeding der jeugd zijn die toonstukken, waarvan een zedelijke werking uitgaat, uit de aard der zaak het meest geschikt, voor de volwassenen, die zich niet meer bezig houden met de praktijk der muziek, de praktische en enthousiaste melodieën. De ethische toonsoorten hebben tot taak het karakter te veredelen, de praktische de wil te stimuleren, de enthousiaste moeten hevige emoties kalmeeren. Dit vindt plaats door middel van de katharsis. De uitdrukking komt bij Aristoteles 't eerst voor als aanduiding van de muzikaal-ethische therapie, een opvatting die hij in cap. 7 verduidelijkt. De katharsis is de homoeopathische geneeswijze, die priesters toepasten op menschen die in een ziekelijk opgewonden toestand verkeerden. Door middel van de bedwelmende muziek van de z.g. heilige melodieën werd de overspannen toestand zoo hevig gemaakt dat een verlichting intrad en de gemoedstoestand weer normaal werd. Met deze therapeutische katharsis kan men in zooverre de uitwerking van de enthousiaste muziek op de ziel vergelijken, dat ook door haar de gevoelens der toeschouwers eerst intenser worden gemaakt en vervolgens kalmer worden gestemd. Deze aesthetische invloed kan men ook katharsis noemen, maar slechts een soort katharsis (*καθαρός τις*). Ze geneest geen zieken, maar geeft genotvolle verlichting aan gezonden.

De Pythagoraeërs kenden echter ook de katharsis. Met deze term gaven ze zoowel genezing van 't lichaam door

de geneeskunde als genezing van de ziel door middel van de muziek aan (cf. Cramer Anecd. Paris. I, 172).¹²⁾ Stellig kende Aristoteles de terminologie der Pythagoraeërs en stelde hij zijn eigen opvatting tegenover die van genoemde school (cf. Polit. 1341 b 38). Inderdaad verschillen beide opvattingen. De katharsis der Pythagoraeërs is ethisch geaard; ze wil 't zedelijk karakter verbeteren; ze houdt zich bezig met abnormale gemoedstoestanden; ze is de invloed die bepaalde muziek, in haar bestrijding van een bepaalde gemoedstoestand, uitoefent. De Aristotelische katharsis is aesthetisch geaard; ze wil een lustgevoel opwekken en heeft betrekking op alle emoties die een zekere intensiteit hebben; ze is in tegenstelling met de opvatting der Pythagoraeërs de invloed, die bepaalde muziek uitoefent, doordat zij de ontroering van 't gemoed heviger maakt. De Pythagoraeërs verstonden onder zedelijke volmaking een reiniging der ziel van de onreinheid der hartstochten. De muziek scheen hun voor dit doel zeer geschikt te zijn omdat haar toonladders overeenstemming vertoonden met de fasen van opgewondenheid waarin de ziel verkeerden. Uit het Hibeh fragment blijkt, dat Damon de uitwerking van elke melodie afzonderlijk nauwkeurig heeft vastgesteld. Bepaalde melodieën verwekten zelfbeheersching, andere bezonnenheid, andere weer rechtvaardigheid, dapperheid of luiheid. En uit Jamblichus (de myst. 3, 9. pg. 118 P.) is het duidelijk dat in overeenstemming met de menschelijke affecten een volledig systeem van melodieën was opgesteld waaruit bleek welke melodie zich leende voor het bestrijden van een bepaald affect. Men onderdrukt dit affect door de ziel met behulp van een bepaald soort muziek in een tegenovergestelde toestand te brengen (cf. Aristox. fr. 91; Jamb. de vita Pyth. 114 N.). De katharsis der Pythagoraeërs kan men daarom allopathisch noemen in tegenstelling met de homoeopathische van Aristoteles. Zoo stond dus bij de Pythagoraeërs de muziek in dienst der ethiek en het was dan ook haar taak een gunstige invloed op de zedelijke vorming uit te oefenen. Aristoteles maakte haar los van deze dienstbaarheid maar natuurlijk ging van de kathartische muziek ook volgens zijn standpunt een ethische invloed uit (cf. Abert lib. cit. pg. 15).

¹²⁾ Men vgl. verder D. Schrijver, Muziek bij de behandeling van zielsziekten. De wereld der muziek 4e jaargang 1938, nos. 6 en 7.

daar ze zeer nauw verband hield met zijn affectenleer. Niet moreele verdorvenheid, maar wilswakke is de voedingsbodem van 't affect. Soms kan een aandrift ons in verwarring brengen en het gemoed bezwaren. Wanneer nu meeslepende muziek, na deze aandrift eerst intenser te hebben gemaakt, haar vervolgens verslapt worden we bevrijd van deze druk en krijgt de goede wil weer de overhand, zoodat de innerlijke harmonie wordt hersteld. De invloed der kathartische muziek verandert het zedelijk bewustzijn niet, maar ze ruimt de storingen, die de goede wil hinderen, uit de weg.

Aristoteles' leerling Aristoxenos nam de philosophische en aesthetische uiteenzettingen van Plato en Aristoteles aan als uitgangspunt en hij ontwikkelde ze verder in exact-theoretische richting (cf. Pauly Wissowa 1935 dl. XVI pg. 883). Hij sluit zich aan bij de opvattingen der Pythagoracëers dat de muziek ethisch-medische waarde heeft (cf. Strabo I, 2, 3), maar verwerpt hun getallensymboliek en wiskundige speculatie. Aristoxenos legt herhaaldelijk de nadruk op de opvoedende kracht, die de Grieken van de klassieke tijd aan de muziek toeschreven. Hij zou graag willen dat de eenheid en de strengheid die de oude muziek kenmerkten gehandhaafd bleven en hij schrijft dan ook aan deze klassieke stijl de zedelijke krachten toe die kunnen bewerken dat zijn tijdgenooten op alle terreinen des levens de idealen van 't verleden weer opnemen. Men kan hem beschouwen als een muziekpaedagoog die vasthoudt aan de beproefde idealen van 't verleden, maar desondanks zakelijk en methodisch veel nieuws tot stand brengt.

Onder invloed van geschriften van Plato, Aristoteles, Aristoxenos e.a. staat een werk, getiteld *περὶ μουσικῆς*, dat geschreven zou zijn door Plutarchus (cf. Plut. De la musique ed. Weil-Reinach (Paris 1900) Intr. pg. XXIII sqq.) Dit geschrift vertoont verschillende parallellen met Philodemus *περὶ μουσικῆς*. Men vgl.:

Ph. Mus. I fr. XVIII	met Plut. Mus. cap. 31.
Ph. Mus. I fr. XIX	met Plut. Mus. cap. 32.
Ph. Mus. I fr. XXIII (cf. lib. IV col. IV, V)	met Plut. Mus. cap. 27.
Ph. Mus. I fr. XXV, XXVI (cf. lib. IV col. VII)	met Plut. Mus. cap. 26.

Ph. Mus. I fr. XXX (cf. lib. IV col. XVIII sqq.)

met Plut. Mus. cap. 42.

Ph. Mus. III fr. 76

met Plut. Mus. cap. 25.

Weil en Reinach meenen te kunnen aantoonen (men vgl. hun commentaar ad loc. en verder Intr. pg. XV, XVII, XVIII) dat genoemde capita van Plutarchus' *Musica* teruggaan op geschriften van Aristoxenos. Daar Kemke (Intr. pg. VII) aannemelijk maakt dat in 't eerste gedeelte van 't vierde boek van Philodemus *περὶ μουσικῆς* (col. I-XXIV) alleen Diogenes Babylonius wordt bestreden (cf. col. II vs. 20; col. III vss. 26, 42; col. VI vs. 2), zou men dan de conclusie moeten trekken dat Diogenes in zijn geschrift niet alleen muziekopvattingen van de Stoa, maar ook die van andere scholen heeft verwerkt, in elk geval uiteenzettingen van Aristoxenos. Kemke (Intr. pg. XIV, XV) is echter van oordeel dat Philodemus aan Diogenes' geschrift slechts de opvatting der Stoa ontleende, maar die der Peripatetici aan werken van aanhangers van deze school, misschien voornamelijk aan die van Theophrastus. De slordige compositie van Plutarchus' geschrift en de losse samenhang van Aristoxenos' fragmenten staan ons echter niet toe een positieve conclusie te trekken.

De opvatting van deze scholen, dat n.l. van de muziek een ethische invloed uit kan gaan, wordt hevig bestreden door Epicurus en zijn school. Epicurus schreef een werk, getiteld *περὶ μουσικῆς* (Vita cap. 28), waarvan ons echter geen enkel fragment bewaard is gebleven. Een enkele uitlating over muziek en dichtkunst vinden we in de Vita Ep. cap. 121b: *μόνον τε τὸν σοφὸν ὀρθῶς ἂν περὶ τε μουσικῆς καὶ ποιητικῆς διαλέξασθαι, ποιήματά τε ἐνεργεία οὐκ ἂν ποιῆσαι* en Diogenes Laërtius (X, 6) citeert nog een andere passage, waar Epicurus opmerkt dat hij niet zou kunnen leven zonder bepaalde genietingen, waaronder ook *αἱ δι' ἀκροαμάτων*. De meest belangrijke passage over deze quaestie is Plutarchus' 'Non posse suaviter vivi sec. Ep.' cap. 13, waar Plutarchus wijst op een inconsequentie in Epicurus' opvattingen inzake muziek. De passage luidt als volgt: *μουσικὴν δ' ὅσας ἡδονὰς καὶ χάριτας οἷας φέρουσιν ἀποστρέφονται καὶ φεύγουσι, βουλόμενος οὐκ ἂν τις ἐκλάθοιτο, δι' ἀτοπίαν ὧν Ἐπίκουρος λέγει φιλοθέωρον μὲν ἀποφαίνων τὸν σοφὸν ἐν ταῖς Διαπορίαις καὶ χαίροντα παρ' ὄντινόν ἕτερον ἀκροάμασι καὶ θεάμασι Διονυσιακοῖς, προβλήμασι δὲ μουσικοῖς καὶ κριτικῶν φιλολόγοις ζητήμασιν οὐδὲ*

παρὰ πότον διδοῖς χώραν ἀλλὰ καὶ τοῖς φιλομουσοῖς τῶν βασιλείων παραινῶν στρατιωτικὰ διηγήματα καὶ φορτικὰς βωμολοχίας ὑπομένειν μᾶλλον ἐν τοῖς συμποσίοις ἢ λόγους περὶ μουσικῶν καὶ ποιητικῶν προβλημάτων περαινομένους. Hieruit kan men concludeeren dat Epicurus graag luisterde naar muziek, maar een tegenstander was van discussies over waarde en belang der muziek. Immers, wanneer de muziek niet anders doet dan genot schenken, zijn verdere theoretische beschouwingen over haar belang onnoodig. Epicurus' houding is echter niet geheel en al duidelijk daar Sextus Empiricus, die in zijn beschouwingen over de muziek enkele aanhangers van Epicurus volgt (adv. musicos cap. 19 en 27) ons meedeelt dat de Epicureeërs niet slechts loochenden dat muziek bijdraagt tot gelukzaligheid, maar haar zelfs een schadelijke invloed toekenden zooals blijkt uit deze woorden van het laatstgenoemde caput: καθάπερ οἱ περὶ τὸν Ἰσαίουρον ἠρῆσαντο ταύτην τὴν ἀντιποίησιν (sc. πρὸς εὐδαιμονίαν τὴν μουσικὴν συντείνειν) λέγοντες τοῦναντίον αὐτὴν ἄσυμφορον εἶναι καὶ ἄργὴν, φίλονον, χρημάτων ἀτημελή. ¹³⁾ Maar dit is de eenige plaats waar op ondubbelzinnige wijze deze geheel afwijzende opvatting aan Epicurus wordt toegeschreven. Intusschen is het onmogelijk uit te maken in hoeverre Philodemus' uiteenzettingen origineel zijn, daar slechts weinig bekend is van de opvattingen van zijn leermeester Epicurus.

In een werkje getiteld περὶ ποιημάτων bestreed Philodemus de geheele klassieke muziektheorie. ¹⁴⁾ In het bijzonder loochende hij dat de poëzie krachtens haar wezen eenige moreele of praktische functie had. Natuurlijk kan de poëzie incidenteel nuttig zijn, haar doel is echter ἡδονή of ψυχαγωγία. Zelfs wanneer ze nut heeft, heeft ze dat niet qua poëzie (cf. lib. V col. 29 vs. 17). De ἀρετή van de poëzie heeft haar ontstaan te danken aan het samengaan van vorm en inhoud, dit niet te scheiden zijn. Op dezelfde manier valt hij de klassieke muziektheorie aan in zijn geschrift περὶ μουσικῆς. Het woord μουσική dekte in de klassieke periode wat wij noemen muziek en poëzie en zelfs danskunst (cf. ps. Plato Alc. I, 108 c). Philodemus nu is van meening dat een dergelijke opvatting gemakkelijk verwarring kan stichten, daar hetgeen het effect is van één element, n.l. van de woorden, aan

de andere elementen kan worden toegekend en hij waarschuwt tegen genoemde opvatting uitvoerig in lib. IV col. XXIX vs. 12 sqq. Het woord μουσική heeft in deze col. in de dagelijkse omgangstaal dezelfde beteekenis gekregen, die ook wij aan dit woord hechten, n.l. geluid en rythme. Maar Philodemus deelt ons mede dat er nog menschen waren die zich verbaasden over het feit dat hij het praedicaat musicus zelfs aan den κρουματοποιός toekende (cf. lib. IV col. XXVI vs. 27-35). Vandaar de noodzakelijkheid om op het onderscheid te wijzen. Immers een musicus in de oude zin van het woord kan invloed uitoefenen op het zedelijk karakter, n.l. door middel van de woorden, wat den musicus in nieuwere en engere zin niet gegeven is. Deze opvatting zet hij nader uiteen in lib. IV col. III. Philodemus verwerpt dus allereerst de theorie dat de muziek kan imiteeren. Plato nam aan dat alle muziek in zekere zin μίμησις was en dat niemand bezwaar zou maken tegen deze opvatting (Legg. 668 b; men vgl. ook Arist. Poet. I, 2). De passage in welke Philodemus deze opvatting bestreed is verloren gegaan; haar bestaan wordt echter betuigd door lib. III fr. 55. Misschien kan dit probleem eenigszins worden verhelderd door een fragment uit het vierde boek van zijn περὶ ποιημάτων (die Herc. Rollen, Zeitschrift für die oesterr. Gymn. 1865 X Heft, C. A. II, 148-58 ed. Gomperz) hiermee in verband te brengen. In dit fragment spreekt Philodemus over de poëzie en geeft hij de volgende opvatting ten beste: „διὰ τὸ φωνῆ καὶ ψόφοις ἀδύνατον εἶναι πράγματα μιμεῖσθαι καὶ μὴ μόνον φωνὰς καὶ ψόφους αὐτῶν.“ Hij verstaat dus blijkbaar onder μίμησις hetzelfde wat ook wij er onder verstaan n.l. 'imitatie' zonder er de fijnere nuances aan te hechten in de geest van Plato en Aristoteles. De term is inderdaad misleidend. Het woord in deze beperkte zin gebruikt kan alleen toegepast worden op muziek die op de meest ruwe wijze nabootst en geen genade kan vinden in het oog van Plato (cf. Legg. II, 669 c). Diogenes Babylonius huldigde echter de opvatting (lib. IV col. III) dat muziek weliswaar niet imiteeren kan, maar toch δμοιότητος ἡδῶν heeft, daar ze verschillende ethische qualiteiten tot uitdrukking kan brengen. Ook deze opvatting wordt door Philodemus energiek bestreden. Diogenes n.l. had betoogd dat verschillende soorten muziek haar ethisch effect φῶσει bezitten (cf. lib. IV col. VII vs. 31;

¹³⁾ Eur. Antiopa fr. 184 (Nauck Fr. tr. gr. pg. 144).

¹⁴⁾ Voor dit gedeelte vergel. men Wilkinson op. cit.

col. VIII vs. 3), maar de ervaring leert ons dat het publiek op uiteenlopende wijze reageert op dezelfde soort muziek (cf. lib. IV col. II) en elders (lib. I fr. XVIII) constateert hij dat het ethisch karakter van de dithyramben van Pindarus en Philoxenos sterk uiteenloopt, hoewel alle dezelfde wijs hebben, waaruit men dus de conclusie kan trekken dat de opvattingen inzake het ethos van muzikale composities zeer subjectief zijn. Zoo is b.v. Plato (cf. Rep. III, 399 b) van oordeel dat de phrygische toonsoort matigheid tot uitdrukking brengt terwijl Aristoteles (Polit. 1342 b) haar extatisch noemt.¹⁵⁾ Het tweede argument van Philodemus tegen de opvatting dat de muziek *ὁμοιότητος ἡθῶν* heeft is gebaseerd op zijn kijk op de aard der gewaarwording. Zijn tegenstander gaat uit van de veronderstelling dat muziek in een directe sympathetische relatie staat tot de ziel (cf. Aristoteles Polit. 1340 a), en Aristides Quintilianus (pg. 95 M.) hecht geloof aan de beweringen van de leerlingen van Damon dat de klanken op de bewegingen en affecten der ziel gelijken. Deze opvatting stamt van de Pythagoraeërs (cf. Ptol. Harm. III, 7). De opvatting nu, dat de muziek directe invloed kan uitoefenen op de ziel¹⁶⁾ is volkomen in strijd met de filosofie van Epicurus volgens wiens leer het waarnemingsproces voor alle zintuigen op dezelfde wijze tot stand komt. Bovendien is alle zintuigelijke waarneming op zich zelf beschouwd zonder beteekenis voor onze kennis, ze is irrationeel (Diog. Laertius X, 31). Driemaal (lib. IV col. III vs. 12; col. XIX vs. 15; col. XXIV vs. 12) noemt Philodemus de muziek *ἄλογος*. Muziek is per se zuiver formeel: *ἀκοῆς μόνον* (lib. IV col. X vs. 19). Daarom heeft deze kunst *φύσει* geen invloed op onze kennis; de klanken krijgen dan pas beteekenis wanneer de *δόξα* er bij komt; wanneer nu muziek geen invloed heeft op onze kennis, oefent ze ook geen invloed uit op 't zedelijk karakter; bestrijding der hartstochten en beïnvloeding van 't karakter is slechts mogelijk door vorming van kennis en inzicht, waartoe *λόγοι* en *διανοήματα* de middelen zijn. Daarom bespot Philodemus het standpunt, dat muziek een geneesmiddel kan zijn voor liefdessmart, daar muziek uit louter klanken be-

¹⁵⁾ Voor moderne parallellen vgl. men Wilkinson op. cit. pg. 177.

¹⁶⁾ Ook Posidonius huldigde deze opvatting. Cf. Galen. de Plat. et Hippocr. dogm. t. 5, 473 K.

staat; immers de rede kan slechts genezen (cf. lib. IV col. XV). Evenmin kunnen klanken iets bijdragen tot een geestes-toestand die in staat is te beoordeelen wat wel en wat geen nut heeft voor het onderling verkeer in een staat (cf. lib. IV col. XXIV). De muziek kan dus alleen genot verschaffen, en niemand ontkent dat ze dit zou doen. Ze wordt gecomponeerd *διὰ τὴν τέρψιν ὁμοίως καὶ τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὰ πρὸς τούτων ληρούμενα* (lib. IV col. XI vs. 8; men vgl. ook col. XIX vs. 31). Het genot is *ἀκοῆς μόνον*, een directe kitteling van het oor waarbij de geest geen schade ondervindt, analoog aan de smaak van lekker eten en drinken.

Libri primi quae videntur fragmenta

IX 69 fr. 1

1. ... εἶναι περὶ μου-
σικῆς ἐρλαβείας γὰρ...
... ν δειξομαι μάλιστα
5# πασῶν εἰκόνων. ἀμαρτι-
όντα γὰρ τὰ μέγιστα βλά-
πτεισθῆναι τὰ ἥθη, ἔργον...
... αἰσθέσθαι, διὰ τὸ
ποιητῆς φανλοτέρους εἶ-
9 10# ναι τῶν Μουσῶν. [καὶ] αὐτὰς
οὐκ ἂν ποιῆσαι τὰ μέλη ἐλευθέ-
ρων ὕμνων προσαρμότιού-
σας δούλων καὶ ἀνελευθέ-
15# ρων καὶ πάλιν οὐκ ἂν
συνθεῖνθαι καὶ ἀνθρώπων
καὶ ὀργάνων πάντας
πόρους...
.....
16 20# ποιητῆς δὲ σφόδρα τὰ τοιαῦτα
ἐμπλέκοντας καὶ συν[κ]υ[κ]-
ῶντας... καταπρα
... διασπῶντας ὕ-
μνων μὲν καὶ σχήματα λέ-
25# ξεως, λόγους ψειλῶς...
... τιθέντας, μέλος [δὲ

- I. 8. — door het feit dat [de dichters] geringer [zijn (10) dan de] Muzen. [Want] zij (n.l. de Muzen) zouden zoowel de melodieën, bestemd [voor vrije mannen, niet] dichten [in combinatie met] rythmen, bestemd voor [slaven] en onvrijen (15), noch ook aan de andere kant in één compositie alle mogelijke [ongearculeerde geluiden van menschen en instrumenten samenbrengen] —
23. uiteenrukkend het rythme en de manieren van uitdrukken (25), zoodat ze proza in versmaat brengen en aan

11. sqq. Kemke restitueerde dit fr. op voortreffelijke wijze met behulp van een passage uit Plato Legg. II; 669 b sqq. Plato critiseert in dit gedeelte de dichters, die niet te vergelijken zijn met de Muzen als volgt (669 b): οὐ γὰρ ἂν ἐκεῖναί γε εξαμάροτιέν ποτε τοσοῦτον, ὥστε ῥήματα ἀνδρῶν ποιήσασαι τὸ σχῆμα γυναικῶν καὶ μέλος ἀποδοῦναι, καὶ μέλος ἐλευθέρων αὐτῶν καὶ σχήματα συνθεῖσαι ὕμνων δούλων καὶ ἀνελευθέρων προσαρμότιεν, οὐδ' αὐτῶν ὕμνων καὶ σχῆμα ἐλευθέρων ὑποθεῖσαι μέλος ἢ λόγον ἐναντίον ἀποδοῦναι τοῖς ὕμνοις sqq. Phil. spreekt over de tweede bij Plato genoemde groep (καὶ μέλος — προσαρμότιεν).
11. μέλη ἐλευθέρων. Diels is van meening, dat hiaten in Phil.' geschriften absoluut dienen te worden vermeden (Hermes 13 (1878) pg. 2; Deutsche Litt. Zeitung 1886 pg. 515). Men vgl. G. Strathmann, De hiatus fuga quam invenimus apud Phil. (progr. Viersen 1892). Stellig heeft Ph. hiaatvorming zooveel mogelijk vermeden. Wanneer echter in de pap. in goed leesbare gedeelten hiaten voorkomen, lijkt het me niet geoorloofd deze weg te werken door elisie toe te passen, zooals Strathmann, l.c. pg. 27, doet. In dit fragm. komen veel hiaten voor, in de regel voorverbindingen ontleend aan Plato, waartoe men ook de verbinding μέλη ἐλευθέρων kan rekenen.
25. λόγους ψειλῶς ongebonden stijl, proza. Cf. Plato Symp. 215 c: οὐ δ' (Socrates) ἐκείνου (Marsyas) τοσοῦτον μόνον διαφέρεαι, οὐδ' ἄνευ ὀργάνων ψιλοῖς λόγοις ταῦτόν τοῦτο ποιεῖς; cf. de musica. lib. IV fr. XXIX vs. 42: μέλη ψιλὰ; cf. Plato Phaedrus 278 c: ποιῆσαι ψιλὴν ῥοοζία bestemd om gereciteerd te worden'.

⁷²⁷ ²²
 2 πάλιεν ἀνευ ἑημάτων, ψιλῆ κι-
 3 θασίσει καὶ ἀυλήσει χρω-
 4 30 # ⁷²⁷ ²² μένοφυσ, ἐν οἷς δὴ παγγάλε-
 5 πον ἀνευ λόγου τινόμε-
 6 νον ἑυθμὸν τε καὶ ἁρμονίαν
 7 γινώσκειν, ὅ φηι τε βούλεται
 8 καὶ δὲ ἴω ἔοικεν τῶν ἱαξιολ-
 9 35 # ⁷²⁷ ²² ὄγων μμημάτων, {ἀλλ...
 10 ... ὅτι ἴω γε τοιοῦτον πολ-
 11 λῆς ἀγοραιοκίας μετεστὸν πᾶν
 12 ὀπόσον τάχοις...

11. 12 μέλη καὶ ἑυθμούς προσαρμοσάσας K. μέλη ἑλευθέρων ἑυθμούς
 προσαρμοσιτούσας v K. 21 ΣΥΝΑΥ 23 ΑΡΗΩΝΤΑΣ 27 ψιλῆ
 suppl. v K. 29 ΔΗΠΑΡ 32 ΟΥ 36 ΜΟ

pap. ined. 424 fr. 3 (pars superior columnae)
 Η ... ν ταῖς ἡδοναῖς ἀ
 3 ... ωαῖς μὴ ἐπι... να
 4 ... ἀλλ' ἢ τῶν ἀλίγους
 5 ... λ.μενης ἀν... ις
 6 5 # ... ιου.σιν ονοσο.ης
 7 ... λα σώφρονος τῆς
 8 ... μφούσης, τῆς δὲ ἀ
 9 ... χαιτοσ ἐκείνη
 10 10 # ας τῆς δὲ ψυχρᾶς καὶ ἀφηδοῦς
 11 ... σιοι... τοῦ...

6. 7 Num: τῆς[εὐτάκτου] μούσης, τῆς δὲ ἀ[τάκτου]? K.

de andere kant [weer] een melodie zonder woorden ten
 gehoor brengen, [zich beperkend tot citer] en fluitspel
 [zonder begeleiding van zang], waarbij het toch zeer
 moeilijk is (30) [de eigenlijke bedoeling] van rythme en
 [harmonie te vatten], wanneer ze zonder woorden [op-
 treden] en te bepalen op welke uitbeelding, [die de moeite
 waard is], ze gelijkt —

- 27. ψιλῆ κιθάρισει καὶ ἀυλήσει Cf. Plato Legg. II, 669 b; de Mus. lib. III fr. 9 vs. 9 (cf. lib. I fr. XXV vs. 40 noot). Fluit en lier (κίθαρις en λύρα zijn identiek volgens Aristoxenos = Ammon. de Diff. voc. pg. 82; cf. Gevaert, Histoire et théorie de la musique de l'antiquité II pg. 249 noot 3) komen overigens bij Homerus reeds gecombineerd voor, n.l. Σ 495: ἀυλοὶ φόρμιγγες τε βοὴν ἔχον. (De aulos wordt weinig genoemd bij Homerus en komt nog slechts voor K 13 in combinatie met σύριγγες). De φόρμιγξ is identiek met de lier. Cf. Σ 569: τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάσις φόρμιγγι λιγείη ἱμερόεν κιθάριζε. Onder κιθάρα heeft men een citer te verstaan, een geperfectioneerde lier. Cf. Gevaert, loc. cit. De citer was minder populair dan de lier, daar op eerstgenoemd instrument meer ingewikkelde composities konden worden uitgevoerd en de citermuziek in de regel moeilijker was dan die welke voor de lier bestemd was. Aristot. (Polit. lib. VIII, cap. 6) noemt dan ook de citer een ὄργανον τεχνικόν. Een beschrijving van lier en citer geeft Gevaert, op. cit. II pg. 249 sqq.
- 32. γινώσκων. Mogelijk, daar ook Plato deze vorm gebruikt. Bij Philodemus (cf. Cr. M. H. pag. 91) komen alleen vormen voor van γινώσκω uitgez. Rhet. S. II, 258, 5.

II. Kemke brengt terecht dit fragment in verband met Plato Legg. 802 b, c. van welke tekst enkele zinsgedeelten overeenkomen met Phil. Plato Legg. 802 c: ταῖς δὲ ἡδοναῖς καὶ ἐπιθυμίαις μὴ ἐπιτρέποντας ἀλλ' ἢ τῶν ἀλίγοις (cf. vs. 3) — σώφρονι μὲν μούσῃ (cf. vs. 6) — ψυχρὰν καὶ ἀηδῆ (cf. vs. 10). Meer valt hierover niet op te merken.

IX 73 fr. 14

III. 1 # λόγῳ τινι καὶ
 2 συν[τα]χθῆναι. πρὸς
 3 δ' ἔτι μερῶν γε μὴν ὄν-
 4 τῶν ἐ[ξ] ὧν ἡ φύσις ἡμῶν
 5 # 5# σφηνέστηκεν, σώματιός τε
 6 καὶ ψυχῆς, ἕρῃ πάρεργον
 7 εἶναι δύστημον κατὰ δὴσησιν
 8 παιδευτικῆν. τῷ μὲν σώ-
 9 ματι γυμναστικῆν, τῇ δὲ
 10 # 10# ψυχῇ μουσικῆν, δι' ὧν ἀμ-
 11 φοτέρων ἀρμόσθεται πρὸς
 12 ἄλληλα τὰ [μῆ] ψυχῆς
 13 μέρη.

2 φύσει H. 2 συν[τα]χθ[ῆ]ν[αι]? K. in app. cr. 3 δ' ἔτι W K. 6 ἕρῃ
 πάρεργον W K. κοινῶς ἔργον H. 7 κανονίσαν K.H. καὶ δὴσησιν W K.
 12 μῆς W K. πάτη H. μέρη? K. 13 μέρη W K.

IX 72 fr. 13 A

IV. *versuum extremae modo litterae exstant*
 2# χορησὶ 3 διαγωγῆν 4 κειν πορι-
 5# ὡς ἔτυχεν δ' ἄρσικην 7 οὐ μᾶ
 16 Δία ταῖς 9 γ' ελοῖον εἰ 10 φανήσεσθαι
 5-W.K. 7-Cr. H. M. pg.-201.

IX 72 fr. 13 B

17 # # σω-
 18 τηρίαν [ἦ] τὴν φωνητικὴν
 19 τῆς ἀρετῆς. τῆς δὲ συννεπι-
 20 κοσμῆν ἐνοι.....
 21 # 5# πρόπον ἂν τινα δο.....
 22 μὲν οὖν τὴν μουσικῆν.....
 23 ονωσαι παρακολουθ.....
 24 καθ' ὄντινον πρόπτον.....
 25 ... τὴ διασώζουσιν τῆς φέ-
 26 # 10# κ τῶν ἐκκειμένων.....
 27 οὗτός ἐστιν οὐκ ἀνε.....
 28 αὐτὴν αἰτίαν τῆ.....
 29 κα. 12, ἐμποιο — 14 αἰτία

9. YH.

III. (2) en bovendien nog, ofschoon [lichaam] en ziel de deelen zijn waaruit onze natuur is samengesteld, (15) [zei hij], dat een opvoedkundig vermogen en nut bijzaak waren, voor het lichaam de gymnastiek, voor de ziel (10) de muziek, door welke beide een harmonie ontstaat tusschen de deelen van [één] ziel ten opzichte van elkaar.

Kemke brengt dit fr. misschien terecht in verband met Plato Rep. 411 e en 412 a en V. H. 144 sqq. De Plato tekst luidt als volgt: ἐπὶ δὴ δύο ὄντε τούτω, ὡς ἔοικε, δύο τέχνα θεὸν ἔγωγ' ἂν τινα φαίην δεδωκέναι τοῖς ἀνθρώποις, μουσικὴν τε καὶ γυμναστικὴν ἐπὶ τὸ θυμοειδὲς καὶ τὸ φιλόσοφον, οὐκ ἐπὶ ψυχὴν καὶ σῶμα, εἰ μὴ εἴη πάρεργον, ἀλλ' ἐπ' ἐκείνω, ὅπως ἂν ἀλλήλοισιν ξυναρμοσθῆτον, ἐπιτεινομένω καὶ ἀνειμένω μέχρι τοῦ προσήκοντος. Phil. zou dan Plato bestrijden. Evenmin lijkt het me onmogelijk, dat dit fr. verband houdt met lib. III fr. 25, 26, 69. Holzer brengt dit fr. met genoemd fr. 69 in verband.

IV. Uit de weinige restanten kan men opmaken, dat Ph. vol spot heeft gesproken over de argumenten van den tegenstander. Cf. vs. 5: ὡς ἔτυχεν, vs. 9: γελοῖον εἰ en vs. 7: οὐ μᾶ Δία, waar hij deze krachtterm bezigt om uiting te geven aan zijn spot. Cf. Diels π.θ. I pg. 68. Phil. vloekt verreweg 't meest bij Zeus. Cf. Cr. M. H. pg. 200, 201. Ook in de geschriften van den Meester kwamen deze krachttermen veelvuldig voor. Cf. Cr. M. H. pg. 200 noot 5.

V. Cf. V. H. VIII 11, 9 B = VIII 149, 12 A et XI 84, 8 B = VII 188, 6 vs. 8. διασώζουσιν. Cf. lib. III fr. 42 vs. 9. Dit verbum komt steeds zonder jota subscriptum voor in Ph.' geschriften. Cf. Cröner M. H. pg. 51.

IX 72 fr. 12

- VI. 1 ~~1~~ ~~11~~ ~~11~~ ⁷²⁷ παθος ταυτο λγει
- 2 και κνει αλλιο παθος εκ (?)
- 3 τρουτων δηλον ειναι
- 4 καθ αυτην
- 5 ~~5~~ # μη γινουτο
- 6 ποιουσα γε παθη
- 7 βτης αρετης
- 8 προσεπιτιθησιν σχεδον
- 9 και εν ολιγοις εμψεν κυριων
- 10 # γινεσθαι τας μελετας των
- 11 καττα τας αρετας αναγκαϊ-
- 12 ον γαρ εν τοις ελαττοσιν και
- 13 τοις ομοιοις ωσπερ στοιχει-
- 14 οις τιθεναι πολιν συμβαινει δια της μουσικης
- 15 ~~15~~ # ουτως in fine

1 αγει Η. 2. αυτο το παθος εκ δε Η. 13. 14 στοιχειουσθαι και τοιυτο συμβαινει ν Α: στοιχειοις Κ. στοιχειοις τιθεναι πολιν? W K. δια της μουσικης ν Α.

IX 71 fr. 11 A

- VII. ~~versuum extremae modo litterae exstant~~
- 16 ηκνεαι μη μι 5 και χαριν 7 ολογ των
- 17 ενθμων 8 μελων 10 επιζητειν 11 μηδεμιας
- 18 διδα 12 προαχθενιας 13 αυτοματους

IX 71 fr. 11 B

- VIII. 19 ο εθηκο
- 20 ευαισθητους? περι εν-
- 21 θμου και μουσικης...
- 22 ως εχουσα τινασ...
- 23 ~~23~~ 5 # γενεις ισχυειν
- 24 μβαλισι
- 25 φρεσθαι
- 26 το ομοιον ωσπερ...
- 27 τινα προσφερομεν
- 28 ~~28~~ 10 # της ουσιας εξ ων...
- 29 απολαυσεις καθι...
- 30 και καθολου

- VI. Cf. VII 189 fr. 10.
- 11. Het lijkt me niet onmogelijk, dat dit fr. in verband staat met lib. IV col. XXIV vs. 12 sqq. In 't 1e boek geeft Ph. dan het betoog weer van Diog. Bab., die uiteenzet, dat de groepen burgers, die tezamen een staat vormen (in dit geval de Spartaansche), vergeleken kunnen worden met de elementen, waaruit een muzikale compositie is opgebouwd. Deze opvatting bestrijdt Ph. dan in lib. IV op de gebruikelijke manier.

VII. Onbegrijpelijk.

VIII. Gomperz meent, dat EYAI' een gedeelte is van een vorm van ευαισθητος en citeert Plato Legg. VII, 812 b, c: ευαισθητους δειν γεγονεαι περι τε τους ενθμουσ και τας των αρμονιων συστασεις. Hij verbindt dan deze vorm met 't volgende περι ενθμου και μουσικης. Hij had bovendien nog kunnen opmerken dat in

1 σφροδρόιατας ἐσεῖσθαι
 2 την ἅμα δὲ καὶ
 3 16⁷²⁷ οὐ μικρὰν 19 ἀνασθήτω

1. ο εὐήκο G. om. K. 2. εὐαισθήτους G. om. K. περι G. 3. μουσικῆς G.

4 ~~IX-71~~

IX-71 fr. 10

IX. 1 πάντων τὰ μέλη αὐτῆς τὰ μὲν κα-
 2 λά καὶ ἀνδροειά, τὰ δὲ δειλά
 3 καὶ ἀκόλαστα καὶ δλίως ἀφ-
 4 σχρὰ προσαγορευόντων, ὡς
 5 συνεπιφερούσης τὰς τοιαύ-
 6 τας διαθέσεις. οὐ γὰρ ἂν ἴσως
 7 οὐδ' ἐφαίνοντο μὴ οὔσαι γε
 8 κατὰ ἀλήθειαν, οὐδ' ἰατρικῶ-
 9 τισιν γοῦν φαίνεσθαι μὴ ὄν-
 10 τισιν ἰατρικῶν, οὐδ' ἰππικῶ-
 11 τερον μὴ ὄντων τῶν ἰππικῶν
 12 οὐδὲν νομίζω 13 βέλτεω

1 suppl. v A. 2 λά καὶ v A. δειλά v A. 8 ΚΑΙ 9, 11 ὄντων v A.
 ὄντων W K. τι τῶν K. 12 οὐδὲν νομίζω W K.

~~XI-78~~

XI-78 fr. 10

X. 16 8 μουσικ - 16 πρὸς ἀρροθυμίαν 21 πράξεις
 17 23 ἄνδρο - 25 καὶ τοὺς 27 οὐ τὴν αὐτὴν 29 ἐν
 18 τῇ ψυχῇ 30 παραπλησιο 32 καὶ γὰρ 34 καὶ πρὸς
 19 ταύτην 35 εἰπεῖν 36 τὴν μουσικὴν
 20 37 εἰς τὴν τῆς ψυχῆς. ταύ-
 21 την μὲν γὰρ
 22
 23 40 καὶ φυλακτικὴν αὐ-
 24 τῆς διαθέσεως τὴν
 25 ἑκατέραν συμμαχεῖν
 26 ὧν τὰ πάθη

16. rest. Cr. M. H. pg. 78. 38. 39 ἀπαδεν || θεσποσαναυξουσιαν.

hetzelfde fr. (vs. 19) ἀνασθήτω is overgeleverd, wat in dezelfde richting zou kunnen wijzen.

IX. Von Arnim merkt op in app. cr.: „Sententia ut intellegatur haec fere antecessisse sumendum est: φαίνεσθαι δὲ τῶν τῆς μουσικῆς ἁρμονιῶν τὰς μὲν σωφρονικὰς καὶ ἀνδρείας μᾶλλον, τὰς δὲ φορτωτικώτερας Cf. lib. III fr. 68.”

[Sommige harmonieën van de muziek lijken meer bezonnen en manlijk, andere meer grof, terwijl allen sommige liederen van haar (sc. de muziek) schoon] (2) noemen en fier, andere echter [laf], ongebonden en geheel en al slecht, daar zij (sc. de muziek) mee aanbrengt (5) dergelijke gemoedstoestanden: want deze gemoedstoestanden zouden zich waarschijnlijk niet eens voordoen, als zij in werkelijkheid niet bestonden, zoomin als toch zeker naar mijn meening iets geneeskrachtigers schijnt, als het niet tot het geneeskrachtige behoort (10), of meer des ruiters, als het niet tot de dingen des ruiters behoort —

X. 40. — en dat elk van beide, daar ze in staat is juist de geestestoestand te behouden, hen steunt, wier aandocningen —

pauca leguntur

4[#] ἐκείνου ἐπι⁷ 5[#] ἐπι⁷ 6[#] πάντων τοῦ...
 8[#] τὰ εἰρη⁷ μείνα 10[#] ἐπει καὶ τὸ 11[#] εἶδος X
 αὐτὸ 12[#] τὸ τε πολλαῖς 13[#] τυγχάνειν οὐ
 14[#] νομίμουσιν ὡς 16[#] σπουδῆς 17[#] οἱ παῖζον-
 18[#] C[#] τες ταύτην τὴν ἀρχαίον
 κατὰ ἁρμονία παιγνίαν
 δυσχερ⁷ εἶναι τεθεωρηται

4 ἐπι? v K. ἐμι K. 18. 19. 20 rest. G. om. K.

9[#] βλάπτειν καὶ ὠφελῆν
 10[#] εἶναι τὴν σπουδὴν
 11[#] τῶν ἀρχαίων νομοθε-
 12[#] 5[#] ὠν⁷ παρόργως
 13[#] ὀντων
 14[#] σθαι καὶ ἠπέχεσθαι
 15[#] αὐτὴν δὲ καθ' ἑαυτήν
 16[#] τὴν σύμνεσιν τοῦ τε τῶν μο-
 17[#] 10[#] νικου⁷ καὶ τοῦ ὀνυμι-
 18[#] κοῦ ὀμολογῶν εἶναι πρὸς
 19[#] τὴν παιδείαν χρήσιμον
 20[#] τὸ ζῆν
 21[#] τὴν
 22[#] 15[#] ... συντελεγεῖν παιδείαν.
 23[#] νῶς ὁ ἐγραφε τῆς
 24[#] τῆς παιδείας ἀρετὴν
 25[#] 18[#] μέρος 20[#] ἐπιτηδεύματα τῶν π⁷

9 τὴν v A. διὰ K. 17 ἀρρυθμίαν Cr. M. H. pg. 78.

XI. (17) — zij die [dat] spel spelen, waarbij, in de trant van Damon, niet geapplaudiseerd wordt.

Over Damon's stukken, die zonder applaus zouden zijn opgevoerd, is mij niets bekend, evenmin iets over eenig ander stuk, dat op deze manier werd opgevoerd. Misschien zou men ook kunnen denken aan een ideaal publiek, dat zijn instemming niet te kennen gaf door te applaudiseeren en evenmin door rumoer zijn afkeuring te kennen gaf, maar rustig bleef luisteren, zooals Plato beschrijft in zijn Legg. III 700 c, d: τὸ δὲ κῦρος τούτων γινῶναι τε καὶ ἄμα γνόντα δικάσαι, ζημιῶν τε αὐτὸν μὴ πευθόμενον, οὐ σύριγξ ἦν οὐδέ τινες ἄμουσοι βοαὶ πλήθους, καθάπερ τανῦν, οὐδ' αὐτὸ κρότοι ἐπαίνους ἀποδιδόντες, ἀλλὰ τοῖς μὲν γεγονόσι περὶ παιδείου δεδομένον ἀκούειν ἦν αὐτοῖς μετὰ σιγῆς διὰ τέλους, παισὶ δὲ καὶ παιδαγωγοῖς καὶ τῷ πλείστῳ ὄχλῳ, ῥάβδου κοσμοῦσης ἢ νουδέτηος ἐγίνετο. ταῦτ' οὖν οὕτω τεταγμένως ἤθελεν ἀρχεσθαι τῶν πολιτῶν τὸ πλήθος, καὶ μὴ τολμᾶν κρίνειν διὰ θυροῦρον.

XII. (8) — toegevend dat [het begrip] van het [harmonische] en rythmische op zich zelf staande (i.e. afgescheiden van zijn realiseering in de muziek) nuttig is [voor de] opvoeding.

Hier wordt dan gesproken over harmonie- en rythmenleer cf. lib. I fr. XXXI; lib. IV col. XXI vs. 23 sqq., waar betoogd wordt door Diogenes, dat de muziekstudie het verstand scherpt door de definities, indeelingen en bewijzen, die de harmonieleer bevat. De ἀρμονική en ἑνθμική behooren tot het theoretische muziekonderricht in de klassieke indeelingen. Lasos classificeert het muziekwetenschappelijke onderricht als volgt (Martianus Capella pg. 352 Eyss.):

A. ὕλικόν (theorie). 1. Harmonica. 2. Rhytmica. 3. Metrica.
 B. ἀπεργαστικόν (praktijk). 1. μελοποιία. 2. ἑνθμοποιία. 3. Lexis.
 C. ἐξαγγελτικόν (interpretatie). 1. ὄργανικόν. 2. ὠιδικόν.
 3. ὑποκριτικόν.

Aristides Quintilianus geeft een uitgebreider indeeling; maar deze verschilt in wezen niet van die van Lasos. (De mus. 1, 5 pg. 8 Meibom).

I. θεωρητικόν { A. φυσικόν. 1. ἀριθμητικόν. 2. φυσικόν.
 B. τεχνικόν. 1. ἀρμονικόν. 2. ἑνθμικόν. 3. μετρικόν.
 II. πρακτικόν { C. χρηστικόν. 1. μελοποιία. 2. ἑνθμοποιία. 3. ποιήσις.
 D. ἐξαγγελτικόν. 1. ὄργανικόν. 2. ὠιδικόν. 3. ὑποκριτικόν.

Cf. Plut. Musica Cap. 3 (ed. Weil—Reinach): Τριῶν γὰρ ὄντων μερῶν εἰς ἃ διήρηται τὴν καθόλου διαίρεσιν ἢ πᾶσα μουσική,

IX 70 fr. 9

XIII.

και την εξιν ποι-
 ησειν ἁρμονικωτάτην καὶ
 ὀρθομικωτάτην, ἐπιζητή-
 5 σαυτος δὲ τινὸς πότερον οἴο-
 εται τινῶν ἀρετῶν ἢ τινῶν ἡ-
 δονῶν ἢ δὲ προάγει Δάμωνα
 ὃν καλοῦσιν τὸν μουσικόν
 ὃν ταῦτό σκεδὸν οἴεσθαι λέ-
 10 γει ὡς περὶ αὐτὸν. προσήκειν
 ἄδοντα καὶ καθαρίζον-
 τα τὸν παῖδα μὴ μόνον.

1 ἄνθρωποι 2. 3. 4 rest. G. om. K. 2 ἁρμονικωτάτην 5 rest. B. οἴεται
 B. (Rh. M. 40) 7 ἢ δὲ B. G. δαμονα pap. ὃν καλοῦσιν B. G. 9 ὃν ταῦτό
 B. K. ισ pap. ἀμφοτέρων G. οἴεσθαι G. 10 λέγει ὡς περὶ K. λέγει
 ὕπερ B. λέγοντα παρ' αὐτὸν G. λέγοντα γὰρ Brinckmann v A. 11 δ' ἄδοντα G.

<ἁρμονικῆς ὀρθομικῆς μετρικῆς>, ἐπισημίονα χρὴ εἶναι <τούτων
 τε καὶ> τῆς τούτοις χρωμένης ποιήσεως τὸν μουσικῆ προσιόντα
 καὶ τῆς ἐρμηθείας τῆς τὰ πεποιημένα παραδιδούσης ἐπιβόλον.
 Cf. Aristoxenos Harm. cap. 32: μέρος γάρ ἐστιν ἡ ἁρμονικὴ
 πραγματεία τῆς τοῦ μουσικοῦ ἕξεως, καθάπερ ἢ τε ὀρθομικὴ καὶ
 ἢ μετρικὴ καὶ ἢ ὄργανικὴ.

XIII. — en zijn geestelijke gesteldheid zeer harmonisch en
 [rythmisch] te zullen maken. Toen dan iemand in-
 formeerde (5), of hij (zijn zoon?) sommige deugden
 of sommige genietingen zou winnen, voerde hij (de ge-
 vraagde paedagoog?) [dan] Damon ten tooneele, [die
 men] de musicus [noemt], die, volgens zijn zeggen, het
 nagenoeg met hem eens was (10). De jongen moest [zin-
 gend] en ciferspelend niet alleen —

Dit frgm. vertoont veel overeenkomst met lib. III fr. 77.

7. Bücheler (Rh. M. 40. pg. 309-11) is van meening, dat Hera-
 cleides (cf. lib. IV col. XXIII) eerder subject is van προάγει
 dan Diogenes Babylonius. Met zekerheid is dit niet uit te
 maken.

Δάμωνα K. δαμονα pap. Cf. Cr. M. H. pg. 170; cf. lib. III fr.
 77 vs. 9: Δάμων[α, ongetwijfeld een juiste restitutie van Gom-
 perz; cf. Plut. mus. cap. 16. — ὑπὸ Δάμωνος. Voor de uit-
 spraak vergel. men Plut. vita Per. cap. 4: διδάσκαλον δ' αὐτοῦ
 τῶν μουσικῶν οἱ πλείστοι Δάμωνα γενέσθαι λέγουσιν, οὗ φασί
 δεῖν τοῦνομα βραχύνοντας τὴν προτέραν συλλαβὴν ἐκφέρειν met
 Korraes' door Sintenis (ausgew. Biogr. des Pl. dl. III Per. cap. 4
 noot bij vers 2) aangehaalde verklaring: βραχύνοντας. ἢ ἢ
 παρὰ τὸ δαμάω ἢ δαμάζω καὶ μὴ παρὰ τὸ Δήμων δωρικῆ τροπῆ
 τοῦ ἢ εἰς το ᾱ. Cf. cap. 9: Δαμωνίδου τοῦ Ὀσθεν. Cf. Comment.
 Sintenis: Δαμωνίδου st. Δημωνίδου ist nach Steph. Byz. geschie-
 ben. — Plut. hat wohl schon den Namen verderbt gefunden
 (Oncken). Cf. Schmid Gr. L. II pg. 731 noot 5.

Damon, (450—'15) Atheensch muziek-philosoof, hield zich voor-
 al bezig met het ethos der rythmen (Plato Rep. III, 400 b).
 Zijn oordeel stond bij Plato hoog aangeschreven (Laches 180 d).
 Ook bij Aristoteles (Pol. VIII cap. 5-7) zijn resten van dit ge-
 deelte van Damon's onderricht bewaard gebleven en de op-
 vattingen van Aristides Quintilianus, wanneer hij spreekt over
 de ethische werking der muziek, gaan vaak op hem terug. De
 conservatieve musicus verzette zich vooral tegen het fluitspel
 en 't gebruik van veel-snarige instrumenten. Slechts één techni-

IX 70 fr. 9-B

XIV. primae versuum litterae exstant

8 τέλειον 9 γὰρ τὴν ἀφροετὴν 10 μὲν οὖν
 11 κατεγρα 12 ἐν δὲ τῷ 13 ἄς φησὶ 14
 15 τῆς σοφο 16 ἀφροετὴν 17 καὶ πρὸς 17
 18 ὁ ἐπωνυμ - 18 ὁμοίως 19 τοὺς δὲ

IX 70 fr. 8

XV.

1 τα κατὰ τὰς ἀσφορήσεις
 2 καὶ τὰ μίσην τῆς ἡδονῆς καὶ τῆς
 3 πῆς ἐντυγχάνοντα ἐ-
 4 παιδιῶν τῶν οἰκείων διαθέσε-
 5 εων οὐκ ἐξωθεν ἀλλ' ἐν ἡ-
 6 μῖν ἔχομεν τὰς αἰτίας: τῶν
 7 δὲ κοινῶν εἶναι τι καὶ τὴν
 8 μουσικὴν: πάντας γὰρ Ἑλ-
 9 ληνῶν τε καὶ βαρβάρων αὐ-
 10 τῆ χρῆσθαι καὶ κατὰ πᾶ-
 11 σαν ὡς εἰπεῖν, ἡλικίαν. τῆ δὲ
 12 γὰρ πρὸ τοῦ λογισμῶν ἔφχειν
 13 καὶ σύνεσιν ἀπεισθαί τὴν
 14 μουσικὴν δύναμιν
 15 ἡστυνοῖς 16 συμπαίδη 17 τῶν ὀργάνων

1 ὄργας v A. ἀσφορήσεις W K. 2 μηθ ἔδονης 3 ἐντυγχάνοντα κοι-
 νῶς v A. ἐντ. πᾶσιν W K. 4 διαθέσεων G. σων 5 ἐν ἡμῖν G. τιν
 14 παιδικῆς ἡστυνοῖς οὖν ψυχῆς v A.

IX 69 fr. 7

XVI.

1 μ[α]τικῶ [τὸ] δὲ καλῶς καὶ ἁ-
 2

sche vernieuwing wordt hem toegeschreven. Hij ontdekte n.l. een
 nieuwe melodie, de Ἐπανειμένη Ἀυδισί (Plut. de Mus. cap.
 16). Over genoemde harmonie schreven o.a. von Jan (Jahrb. f.
 Phil. XCV. 1867. 815); Gevaert—Vollgraff (Problèmes mus.
 d'Aristote pg. 108, 109); men vergelijkte verder Plut. de Mus. ed.
 Weil—Reinach, commentaar ad l.

8. De gissing van B. en G. is zeer waarschijnlijk; cf. lib. IV.
 col. XXIX vs. 18.

XIV. onbegrijpelijk.

XV. 3 — daar de gronden van de blijvende [toestanden]
 (5), die passend zijn voor onze natuur, niet van bui-
 ten af tot ons komen, maar [in ons zelf] zijn verankerd.
 Tot [die] dingen, die allen gemeen hebben, behoort
 ook [de] muziek. Want alle Grieken en barbaren
 maken gebruik van haar (10), om zoo te zeggen, op
 iedere leeftijd. Want reeds voordat men redelijk en be-
 wust kan denken, ontvlamt de muzikale potentie —

XV. Het verband tusschen de eerste (vs. 3 sqq.) en de tweede
 (vs. 6 sqq.) zin is niet duidelijk.

4. οἰκείων. Cf. Epicuri et Epicureorum scripta (ed. Vogliano 1928);
 adnot. in Polystr. lib. inc. fr. 3 col. II a vs. 12: τὸ προσδοκώμενον
 [οἰ]κ[εῖ]ον; cf. Cicero. Acad. pr. II, 12, 36: „adpetere id quod
 accommodatum ad naturam adpareat. Graeci id οἰκείον appellant.”
 Cf. Polystr. π. ἀλόγον καταφρονήσεως (Teubner, Lipsiae 1905, ed.
 C. Wilke) X a, 3, 9. Hier tegenover staat het ἀλλότριον; cf. fr. 3
 col. X vs. 4, 5: ὀρίξεμι δὲ τὰς τῶν ἐξωθεν οἰκ[εῖ]ω[ν] ἢ ἀλ-
 λοτρίω[ν] δ[υν]άμει[ς]; cf. Vita Epicuri cap. 34 etc.

5. ἐν ἡμῖν. Gomperz verwijst naar Epic. π. φυσ.: ὡς ἔχοντας καὶ ἐν
 ἑαυτοῖς τὴν αἰτίαν (Wien. Stud. I, S. 30, Z. 83). Vergel. verder
 liber III fr. 29. vs. 8.

XVI. het is de functie van de gymnastiek het lichaam op
 [schoone en] nuttige wijze in beweging en in rust te

χρησίμως κινεῖσθαι τε καὶ
 ἡρεμεῖν τῷ σώματι τῆς γυ-
 5 # μναστικῆς καὶ τὰς ἐπὶ τού-
 τιον τεταγμέναις αἰσθήσεις
 κριτικὰς ποιεῖν· ὑπὸ δὲ τῆς
 γραφικῆς τὴν ὄψιν διδάσκε-
 σθαι καλῶς κρίνειν πολλὰ
 10 # τῶν ὄρατῶν, τῆς δὲ μουσι-
 κῆς τὸ μὲν ἀναγκαῖον ἡῖτ-
 τον τούτων ἔχειν, τὸ δὲ χαρμί-
 εν μάλιστα εἰάν τις ἐπὶ βίβου δι-
 αγωγῆν χρῆται. δοκεῖν

1. 2. rest. G. om. K. 11. 12 ἦττον G. v A. 12. 13 χαρίεν G. καὶ τὰ K.
 χα 13 ἐπιβολῆ B. K. ἐπὶ βίου διαγωγῆ W K. ἐπιβοα

B

IX 68 fr. 6

XVII 4 # προῖη, τὰς δὲ μῆδ' α-
 5 # στοχα σπονδὰς ἐμπορου-
 μένων εἶναι κατ' ἀφροσύνην
 τῶν λοιπῶν ἐπιτηδευμά-
 των, μετὰ δὲ...
 εἰπῶν συνάφειν...
 19 10 # πρὸς ἀνθρώπο...
 μουσικῆ δι' ἐπιτη-
 θεσί πως τὴν ἀφροσύνην
 καὶ φύσει πᾶσι φιλίην
 εἶναι φησιν, ὅτι σωφρόν-
 24 15 # ως διατίθενται...
 ἐπὶ τῆς αὐτῆς μεθῆς
 θανμαστό...
 .. οὐ δῆλον...

4. 5. 6. 7. rest. W K. 5 στοχασμὸν δ' α G. 12. rest. W K. 13. 14 K. in
 app. cr. 14. 15 σωφρόνως W K.

28

IX 67 fr. 5

XVIII 1 # νόμον δεῖν
 29 πάγια αὐτῆ χρῆσθαι καὶ
 30 μηδὲν ἐπιπλοῦσαι, τὴν
 31 δὲ νῦν ἐπιπλοῦσαι διαθε-

houden (5) en het is haar taak de waarnemingen, die hierover contrôle hebben, het vermogen te onderscheiden bij te brengen. Door de teekenkunst leert het gezicht veel van het geziene te onderscheiden (10). Het ligt in de aard der muziek het noodzakelijke [in mindere mate] dan deze (gymnastiek en teekenkunst) te hebben, het bevallige echter bij uitstek, wanneer men gebruik van haar maakt [om zijn leven aangenaam door te brengen] —

Misschien zijn voor deze beweringen parallellen te vinden in Arist. Polit. VIII, 1337 b 23 sqq.; voor vs. 13 vgl. men 1338 a 21: *λείπεται τοίνυν πρὸς τὴν ἐν τῇ σχολῇ διαγωγῆν, εἰς ὅπερ καὶ φαίνονται παράγοντες αὐτῆν* (sc. τὴν μουσικὴν).

XVII. 4 — dat [dronkenschap] een eigenschap is van hen, die op onmatige wijze plengoffers [tot zich nemen] en de overige [bezigheden verachten] —

XVIII. — een wet, dat [allen] gebruik van haar moesten maken en dat niemand nieuwigheden mocht aanbren- gen, maar dat de toestand, die [nu blijvend dreigt te worden] (5), van [haar] (sc. de vroegere) is afge-

5# ²²⁷σιν ἀπ' αὐτῆς ἀφροισι-
 γαι. καὶ τοὺς δειθυραμβι-
 2 ²²⁷κοὺς δὲ τῶν τῶν εἶ τις συγ-
 3 κρῖναι, τὸν τε κατὰ Πίνδα-
 4 ρον καὶ τὸν κατὰ Φιλόξε-
 5 ρον, μεγάλην εὐρεθίσεσθαι
 6 τὴν διαφορὰν τῶν ἐπιφαι-
 7 νομένων ἡθῶν, τὸν δ' αὖ-
 8 τὸν εἶναι τῶν τῶν καὶ πε-
 9 ρὶ τῶν ἄλλων τρόπων.
 10 ὧν δὴ τινῶν 20 χρῶμα 21 πολλοὶ

1. 2 θεσιν || παρ. corr. B. 4 ἰδιάζουσιν W K. ἀκμάζουσιν v K. ἐπι-
 πολάζουσιν G. 5 ἐκείνης G. ἀρχῆς B. αὐτῆς v A. 13 λόγον v A. 14. 15
 ὁμοίῳ v A.

XI 77-fr. 9

XIX. # ²²⁷χρόνον, καταρξαμένῶν
 τῶν Μαντινέων τε καὶ Πελα-
 2 ²²⁷κεδαιμονίων καὶ Πελλα-
 3 ²²⁷νέων, παρὰ τοῦτοις γὰρ καὶ
 4 ²²⁷πρωτοῖς καὶ μάλιστα τὴν
 5 ἀκριβεστάτην ἐπιμέλει-
 6 ²²⁷αν γενέσθαι τῶν τοιφούτων.
 7 ἐπιτηδευμάτων καὶ τῆς
 8 ἄλλης μουσικῆς.....
 21 10 # ... οὖν εἶναι καὶ...
 .. τοῦτο ἐξ ἄλλῶν
 .. καὶ ὠφελόμενα ἴσ' °

ΓΕ

3 ΗΔΙΜΑΛΑ

weken. En wanneer iemand [de] wijzen der dithyram-
 ben zou willen vergelijken, die van Pindarus en die
 van Philoxenos (10), zou het verschil tusschen het zede-
 lijk karakter, dat aan het daglicht treedt, groot blijken te
 zijn, maar ook zou het blijken, dat de stijl niet ver-
 schilt. Wat nu de andere stijlen betreft —

Het verband tusschen de 1e en 2e zin is niet duidelijk.

7. τρόπος 'wijs'; n.l. de Phrygische. Cf. Arist. Polit. VIII, 7
 (1342 b): οἷον ὁ δειθύραμβος ὁμολογουμένως εἶναι δοκεῖ Φρύγιον.
 καὶ τοῦτον πολλὰ παραδείγματα λέγουσιν οἱ περὶ τὴν σύνεσιν
 ταύτην ἄλλα τε καὶ διότι Φιλόξενος ἐγγειρήσας ἐν τῇ Δωρισι
 ποιῆσαι δειθύραμβον τοὺς Μυσοὺς οὐχ οἷός τ' ἦν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς
 φύσεως αὐτῆς ἐξέπεσεν εἰς τὴν Φρυγιστὴ τὴν προσηκούσαν ἀρ-
 μονίαν πάλιν.

9. Van de 24 door Philoxenos gecomponeerde dithyramben is ons
 niets bewaard gebleven. De meest vermaarde was de Cycloop
 of Galatea, door Aristophanes bespot (Plut. vs. 293-294), die
 hem verweet dat hij schapen- en geitenliederen opnam in de
 cyclische koren (Plut. de mus. cap. 30). De opvattingen van
 zijn tijdgenooten in zake muziek kon hij allerminst deelen. Hij
 legde zich evenals Crexus en Timotheus toe op wat men in de
 1e eeuw n. Chr. de populaire theaterstijl noemde (cf. cap. 12).
 Plut. noemt hen dan ook vol minachting φορτικώτεροι καὶ
 φιλόκαινοι (cap. 12).

XIX. — terwijl de bewoners van Mantinea, Lacedaemon en
 Pellene er mee begonnen; want zij beoefenden 't eerst
 (5) dergelijke takken van kunst en wat verder de Muzen
 aangaat; bovendien deden ze dit met de meest nauw-
 keurige zorg, hierin alle anderen ver achter zich
 latende —

2. Cf. Plut. de mus. cap. 32: οἱ δὲ συντετοὶ τὸ εἰκῆ ἀποδοκιμάζουσιν,
 ὡσπερ Λακεδαιμόνιοι τὸ παλαιὸν καὶ Μαντινεῖς καὶ Πελληνεῖς.
 ἓνα γὰρ τινα τρόπον ἢ παντελῶς ὀλίγους ἐκλεξάμενοι οὐδ' ὀνομα-
 πρὸς τὴν τῶν ἡθῶν ἐπανόρθωσιν ἀρμότιον, ταύτην τῆ μουσικῆ
 ἐχρῶντο. Van de muziek der Mantineeërs en Pelleneërs is bijna
 niets bekend, behalve de nationale dans der Mantineeërs (Aris-
 toxenos fr. 49). De strengheid der Lacedaemonieërs in zake
 muziek is algemeen bekend. Eveneens de zorg van de Arcadieërs
 voor de muziek. Cf. Polyb. IV, 20; Verg. Ecl. X, 33.

IX 66-fr. 4 A

XX. 1 # ... οὐκ ἐστὶν ἀπὸ
 2 ... τῶν τοιαύτης δ' οὖν
 3 γενομένης ἀγωγῆς καὶ
 4 συναθροισμένης πρὸς
 5 # λῆς κατὰ γενναίας οὐκ ἐπι-
 6 δῆς οὐτως ὥστε καὶ οἰκει-
 7 ωθῆναι τε καὶ ἀρᾶσθαι
 8 τῆς πόλεως τὴν τοιαύτην
 9 ἀγωγὴν, οὐκέτι καταλεί-
 10 # πει χάραγ' τοῖς ἐναν-
 11 τιωθεῖσιν οὐχ ὑπάρξεν
 12 τὸ παραδεχόμενον
 13 ἐνεκα τῶν ἐθνῶν τε
 14 καὶ δογμάτων ἐπι-
 15 # ... ναι καὶ τὴν

3. 4. 5. 6 rest. G. 5 ΠΠΟΥ in fine 6. 7 οἰκειωθῆναι v A. οἰκειοῦσθαι
 G. 8 πόλεως W K. φύσεως G. 9 ἀγωγὴν v A. δύναμιν G. 10. 11
 ἐναντιώσεσιν 13 ἀπ' τε καὶ || διδαγμάτων? v K.

IX 66-fr. 4 B = XI 76 fr. 8

XXI. 16 # οἶον οὐ μὲν ... λωντων
 17 ἄλλω, συναμολογηκέναι δ' αὐ-
 18 τῶ, τὰ μὲν αὐτοφροῦς αἰσ-
 19 θήσεως δεξιότατα, τὰ δ' ἐπιστη-
 20 # 5 # μονικῆς, τὰ δ' ἰσομα μὲν
 21 καὶ τὰ ψυχρὰ τῆς αὐτοφροῦς, τὸ
 22 δ' ἡρμοσμένον καὶ ἀνάρμο-
 23 στον τῆς ἐπιστημονικῆς ἐξ-
 24 τέραν δὲ τῇ [μᾶ] τσαύτη συντε-
 25 # 10 # ζευγμένην κατὰ παρακολου-
 26 θούσαν ὡς ἐπὶ τοῦ πολυ, δι' ἧς
 27 διώσκομεν τὴν παρεπομέ-
 28 νην ἡδονῆν ἐκαστῶ τῶν
 29 αἰσθητῶν [ἡδονῆν] τε καὶ λύ-
 30 # 15 # πην οὐσαίνῃ... τὴν αὐτὴν
 31 οὐ παρακ... μειγθεῖσαι δύο
 32 αἰσθησεις περὶ μὲν τὸ ὑποκεί-
 33 μενον συμφωνεῖν, ὅλον δὲ
 34 ἢ θηγὸν ἢ ἀδυσίτηρον, περὶ δὲ τὴν

XX. — als nu een dergelijke opvoeding [wordt toegepast] en er wordt daarbij van alle kanten de nobelste toe- wijding betoond, (5) zoodat die [opvoeding] ook toe- geëigend wordt en vat heeft op [de burgerij], dan laat zij geen gelegenheid om er tegen in te brengen (10), dat niemand (lett. niets) haar accepteren zal vanwege gewoonten en [overtuigingen] —

13. ἐθνῶν τε καὶ διδαγμάτων. Deze gissing lijkt me niet onmogelijk. Cf. lib. III fr. 62 vs. 18: οὐτ' ἐκ διδαχῆς οὐτ' ἐξ ἔθους.

XXI. (2) — Het met hem [eens te zijn geworden], dat voor sommige dingen natuurlijke gewaarwording noodig is, voor andere geschoolde, (5) voor het ware en het koude natuurlijke gewaarwording, voor het harmonische en niet harmonische de geoefende. Dat er nog een andere waarneming is, met die [eene] verbonden (10) en deze in de regel volgend, door middel waarvan we het genot en het verdriet nagaan dat alles, wat waargenomen wordt, begeleidt —

Men vgl. voor dit frgm. lib. IV. col. I, II.

- 1 = 20 # ^{727 727} παρεπιθέμενην ἡδονήν
 2 ⁷²⁷ τῆς καὶ λυπηρῆς διαφωνεῖν
 3 γίνεσθαι καὶ
 4 συμβαίνειν
 5 περὶ μουσικῆς

τα

6 .υχα 9 τῇ μᾶ ταύτῃ W K. τῇ τοιαύτῃ K. ΣΥΜ 12 ΔΟΚΟ-
 ΜΕΝ corr. B. δεχόμεθα v A. 13 ἡδονήν exp. v A. 15 [περὶ] τὴν
 αὐτήν? K. in app. cr. οὐ πᾶσι v A. 16 οὐ γὰρ ἂν [ἀνα]μειχθῶσιν v A.
 17 ΥΠΟΛΕΙ 18 ΣΥΜΦΩΝΕΙΔΙ 19 σκληρόν K. ἢ θηγόν W K. v K.
 πικρόν v A. in app. cr. τὸ θηγόν G. 22 ἐναργῶς v A.

IX 65 fr. 3

- 7 # ⁷²⁷ δύνασθαι γὰρ τὴν μουσικὴν ἀκείνητον ψυχὴν καὶ ἡου-
 χάζουσαν ἐγείρειν καὶ ἄγ-⁷²⁷
 8 # εἰς τοιαύτην διάθεσιν οὐ-
 9 ἂν αὐτῇ κινήθῃναι [κατὰ φύ-
 10 σιν] εἶναι ὑπὸ τῆς προσσηκού-
 11 σης μελωδίας, ἐπεὶ οὐ πάν-
 12 5 # τες ὁμοίως κινήθησονται
 13 πρὸς τῆς αὐτῆς, ἢ τοῦναντί-
 14 ον ἐξ ἀιτούσης τε καὶ ἄτρο-
 15 μένης πρὸς τῆς, τῆς δὲ προ-
 16 ἦγεν τε καὶ εἰς ἡρεμίαν κα-
 17 10 # θίσταται ἢ μετακινεῖν
 18 καὶ ἀποστρέφειν πρὸς ἄλ-
 19 λην ὁρμὴν ἀπ' ἄλλης, τὴν δ'
 20 ἐπάρχουσαν ἄγειν διαφθεῖν
 21 εἰς ἄλλῃσιν ἢ ἐλάττωσιν.
 22 15 # καθόλου μὲν.....
 23 πᾶσαν μουσικὴν.....
 24 #
 25 #
 26 # ...τοῦδε εἰ μιμητικὸν τι
 27τοῦτο περὶ τῆς
 28 οἷα τ' εἶσιν, ἄσιναις ἡο

1 ἄγειν v A. τιν 1. 2 οἷαν v A. 2. κατὰ φύσιν G. v A. 6. 7 θυμὸν K.
 τοῦναντίον v A. 8 ΠΡΟΣΕΠΙΔΗ corr. Spengel. 12 τὴν δ' K. ἢ τὴν v A.

XXII. — [want de muziek vermag een onbewogen en in rust zijnde ziel op te wekken en te drijven] naar een zoodanige toestand, volgens welke zij krachtens haar natuur kan bewogen worden door de melodie [welke bij haar past]; want niet allen (5) zullen op gelijke wijze worden bewogen door dezelfde melodie, of net omgekeerd haar van een heftige aandrang welke weg die in haar onstuimigheid ook maar uit mag gaan af te brengen en te matigen (10) en in een toestand van rust te brengen of van het eene streven naar het andere af te brengen of wel de bestaande toestand intensiever of slapper te maken —

Men vgl. voor dit frgm. lib. IV. col. III.

2. κατὰ φύσιν εἶναι. Gomperz vergelijkt met deze plaats lib. I. col. XXVII. vs. 7, 8: φύσει τὸ μέλος [κικητικόν] τι.
4. μελωδία. Deze schrijfwijze komt ook voor lib. III fr. 74 vs. 8, lib. IV col. XXXVI vs. 18. De schrijfwijze μελωδία komt bij Ph. niet voor. Cf. Crönert M. H. pg. 47.
7. ἀιτούσης. Deze schrijfwijze komt ook voor lib. IV col. III vs. 16. In περὶ εὐσ. pg. 119 vs. 6 vinden we echter de lezing ἀιτούσιν. Cf. Crönert M. H. pg. 48.
12. ὁρμή. Cf. Clem. Alex. Strom. 2, p. 460 P. (von Arnim St. vel. fr. III, 377): ὁρμὴ μὲν οὖν φορὰ διανοίας ἐπὶ τι ἢ ἀπὸ του.
14. ἐλάττωσις. Cf. Linde pg. 34.

XXIII.

¹ ζειν μὲν δὲ τῶ τρίτῳ μακρό-
² τερα μὲν εἶρηκε καὶ μάλισ-
³ τα περὶ τῆς πρὸς τὸ δαιμόνι-
⁴ ον μουσικῆς, οὐκ ἀποδεικτι-
⁵ κῶς ἀλλ' ἱστορικῶς καὶ ἐξη-
⁶ γητικῶς, ἀρκέσει δὲ τὴν συγ-
⁷ κεφαλαίωσιν ἐπιτεμεῖν. ²² καὶ ²⁷
⁸ κῆται τὴν ἔννομόν τε καὶ σφιν-
⁹ δαζομένην μουσικὴν πρῶ-
¹⁰ τας μὲν φησὶν ἕνεκα τῆς πρὸς
¹¹ τὸ θεῖον συνταχθῆναι τει-
¹² μενῆς, ἔπειτα τῆς τῶν ἐλευθέ-
¹³ ρων παιδείας: ὅτι δὲ πρὸς τὸ
¹⁴ θεῖον, καὶ αὐτὰ σημαίνειν
¹⁵ τὰ ὀνόματα, τὸ τε θεωρεῖν
¹⁶ καὶ τὸν θεατὴν καὶ τὸ θέατρον
¹⁷ τὴν πρὸς ¹⁹ τοὺς παι-
¹⁸ δειξίν ²² δειξίν

8 τῶν

XXIII. — in het derde boek heeft hij hierover uitvoeriger ge-
 sproken en wel speciaal over de muziek in haar ver-
 houding tot 't goddelijke, niet op de causale samenhang
 der feiten wijzend, (5) maar historisch-exegetisch en
 ik zal er dus mee kunnen volstaan hiervan een korte
 samenvatting te geven. En hij zegt dan dat de muziek
 die aan wetten is gebonden en men serieuze muziek
 kan noemen (10) in de eerste plaats werd gecomponeerd
 om de godheid te eeren, in de tweede plaats om
 vrije jonge mannen op te voeden. Dat de muziek werd
 gecomponeerd met betrekking tot de godheid geven
 (zegt hij) de termen uit zich zelf reeds aan (15), n.l.
 θεωρεῖν, θεατῆς, θέατρον.

Men vergel. voor dit frgm. lib. IV col. IV, V.

2. εἶρηκε. Sc. Diogenes Babylonius. Cf. Kemke praef. pgg. V, VII, XIV.
3. τὸ δαιμόνιον, vs. 13 τὸ θεῖον, 'goden'. Cf. lib. IV col. IV vs. 27. Het verschil tusschen θεός, δαίμων, τὸ δαιμόνιον en τὸ θεῖον valt vaak nagenoeg weg in de praktijk. Cf. Herod. ed. Stein 1877 pg. XXXVII.
5. ἀποδεικτικῶς κτλ. Diogenes geeft slechts de feiten voorzien van commentaar. Hij stelt geen nader onderzoek in naar de causale samenhang der feiten om van hier uit conclusies te trekken die bewijskracht hebben.
8. ἔννομος. Cf. Luc. de salt. cap. 2. τὰ ἔννομα i. e. νόμοι. Oorspr. maat, later onderdeel van een grooter werk, waarvan het rythme en waarschijnlijk de toonsoort wettelijk waren voorgeschreven, tenslotte een muzikaal werk in zijn geheel, waarvan de onderdeelen eveneens waren bepaald en een vaste volgorde hadden. De νόμος Πυθικός waarin beschreven werd hoe Apollo de pythische slang versloeg was samengesteld uit 1. πείρα 2. ἴαμβοι 3. Δάκτυλοι 4. Σύριγγες. Cf. Sommerbrodt, Ausg. Schr. des Lucian dl. 3 cap. 2. commentaar. νόμος: ἐν γὰρ τοῖς νόμοις ἐκάστῳ διετήρουν τὴν οἰκείαν τάσιν. (Plut. de mus. cap. 6). Deze opvatting is vrij wat beter dan die van Arist. probl. XIX, 28 (= Bekker Ar. II pg. 919): ὅτι πρὶν ἐπίστασθαι γράμματα, ἦδον τοὺς νόμους en die van Proclus (pg. 244 ed. Westphal): ἔχει τὴν ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτοῦ (sc. Apollo), νόμμος γὰρ ὁ Απόλλων ἐπεκλήθη.
- 10 sqq. Cf. Plut. de mus. cap. 27: ἐπὶ μέντοι τῶν ἐπι ἀρχαιότερων οὐδ' εἰδέναι τοὺς Ἕλληνας τὴν θεατρικὴν μουσικὴν δὴν δ' αὐτῆς τὴν ἐπιστήμην πρὸς τε θεῶν τιμὴν καὶ τὴν τῶν νέων παιδείαν παραλαμβάνεσθαι, μηδὲ τὸ παράπαν ἤδη θεάτρον παρὰ

XI-75 fr. 7

XXIV. ubi ponendum sit nescio. pauca cernuntur:

1 verba 1^η μειγνός 2^η εισημέτων 4^η τὴν ἀσὺλησιν
 5^η ἀκρωμένον 13^η fortassé: τοῖς ἀκρωμένοις... ἡ μουσικῆς
 2 πλὴν πλήθος... ἀκρούσειον καὶ μελῶν... ποτε συμβαίν... 17^η
 3 τὸ ὄλον θέατρον 18^η μεμφομένοι 19^η οὐδέ ἐν εἶναι 20^η μέλ-
 4 λειν... 21^η πλήθος κρουσμάτων 22^η οὐρίτιον 23^η ποτέ
 5 δὲ 31^η καὶ γὰρ δοξα- 35^η καὶ πρὸς τὰ 39^η θέατρον
 6 40^η ἡμᾶς δ' οὐ το- 41^η ἀκούφονίας 44^η ἑτέροις

17-22--rest. v K.

XI-74 fr. 6 et IX 63 fr. 1

XXV. 3^η πῶτος ἰσχυρόν 4^η συγγενές 5^η fortassé: 3^η
 6^η περὶ τὰς τεκτροποιήσας τὸν καλούμενον
 7^η ἐπιπαλάμην, ἐν ᾧ καὶ 8^η καλῶν καὶ 9^η πολ-
 8^η λην καὶ 10^η πάλιν 11^η ἐν ταῖς ἀποτεφύξεσιν 12^η
 9^η αὐτοῦ δὴ τοῦ ἔρωτος 13^η καὶ παντὸς 24^η νομί-
 10^η ζοντος 25^η πρὸς τὰς ἀποτεφύξεις 26^η διατε 28^η
 11^η τοῖς ἐνδόξοις

30^η ἐνόμιστος, τὸν τε περὶ τὰς πο-
 31^η λεμικὰς ἐνεργείας καὶ τὸν
 32^η περὶ τὰς γυμναστικὰς καὶ ἀ-
 33^η θλητικὰς τὸ μὲν παλαιότερον
 34^η ἐπὶ πλεῖον, νῦν δ' ἐπ' ἔλαττον.

35^η κοίτη μὲν γὰρ πρὸς τὰς πο-
 36^η λεμικὰς τοῖς ἐν τῇ σάλπιγγι
 37^η καὶ νῦν τὸ πολὺ πλήθος
 38^η τῶν Ἑλλήνων χρῆσθαι, τι-
 39^η νὰς δὲ καὶ τῶν διὰ τῶν ἀν-

40^η ἄλων πρὸς δὲ τὰς ἀθλήσεις

τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις κατεσκευασμένον, ἀλλ' ἐν τῆς μουσικῆς
 ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναστρεφομένης, ἐν οἷς τιμὴν τε τοῦ θεοῦ διὰ
 ταύτης ἐποιούντο καὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαίνους· εἰκὸς δ'
 εἶναι ὅτι τὸ θέατρον ὕστερον καὶ τὸ θεωρεῖν πολὺ πρότερον
 ἀπὸ τοῦ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ἔλαβεν.

14. αὐτὰ σημαίνει τὰ ὀνόματα. Men vgl. de uitdrukkingen: αὐτὸ
 σημαίνει (sc. τὸ πρᾶγμα), cf. Eur. Bacchae 976; αὐτὸ διδάξει;
 αὐτὸ δείξει; αὐτὸ δηλώσει; αὐτὸ γὰρ βοᾷ. Vandaar: πλοῦς ὡ
 ξέν' αὐτὸς σημαίνει (Eur. Hel. 15).
15. θεωρεῖν. Voor de betekenis cf. Aesch. Prom. ed. Groeneboom,
 noot bij vs. 118 (pg. 114).

XXIV. Philodemus zal waarschijnlijk hebben gesproken over een
 theatervoorstelling. Cf. vs. 17: τὸ ὄλον θέατρον i.e. 'het geheele
 publiek'. Uit vs. 18: μεμφομένοι en vs. 22: οὐρίτιον, dat hier
 de betekenis 'uitfluiten' moet hebben (cf. Demosthenes XVIII,
 265: ἐπιταγωνίσσεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν. ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐούριττον)
 kan men de conclusie trekken dat het stuk in slechte aarde
 viel.

XXV. 30. XXVI. — zoowel die (wijze) betrekking heeft op de
 werkzaamheden [van den krijg] als die betrekking heeft
 [op de] gymnastische en [athletische] bezigheden, oud-
 tijds meer, nu minder (35). Want de groote massa [der]
 Hellenen, [de eene volksstam zoowel als de andere],
 maakt ook nu gebruik van de melodieën op de trompet
 om het krijgsbedrijf er mee te begeleiden, sommigen
 ook van de melodie op de fluit (40). De athletiek be-

XXV. 36. σάλπιγγι. De σάλπιγξ werd volgens Pollux (lib. IV, 85) vooral
 in den krijg gebruikt (men vgl. Plut. de mus., ed. Weil—Reinach,
 cap. 26, noot 259), echter ook bij offerplechtigheden, die bij
 de Egyptenaren, Argeïers, Etruskers en Romeinen in zwang
 waren (Pollux loc. cit.; cf. Gevaert, Théorie II appendice § 1).
 Voor het gebruik genoemd in vs. 40 sqq. heb ik geen parallel-
 plaatsen kunnen vinden.

40. ἀλῶν 'schalmeien'. De grammaticus Didymus citeert een ver-
 loren gegaan tractaat van Aristoxenos (Athen. lib. XIV, 634 e. f),

1 # 1) # ⁷²⁷ καὶ τῆσδε σάλπιγγι σημαίνου-
 2 εἰν τὸν πολεμικὸν νόμον, ^{εἰς}
 3 ὄντιν [ἴν] ἔχωσι, ἐπὶ τὸ πο-
 4 λύ: ἐν τοῖς δὲ πεντάθλοις ἑ.

geleidt men in de regel ook door een krijgsmarsch, [die men maar heeft], op de trompet te doen klinken. [In]

waaruit blijkt dat de musicus uit Tarente de αὐλοὶ in 5 klassen (klasse in collectieven zin op te vatten) onderbracht, geordend naar haar toonhoogte, te beginnen met de groep waaraan de hoogste tonen konden worden ontlukt. Het zijn 1. αὐλοὶ παρθένοι 2. αὐλοὶ παιδικοὶ 3. αὐλοὶ κιθαριστήριοι 4. αὐλοὶ τέλειοι 5. αὐλοὶ ὑπερέλειοι. Het instrumenttype van klasse 1 en 3 hoort volgens Gevaert, Théorie II pg. 284 thuis in de familie der fluiten, dat van klasse 2, 4 en 5 in die der schalmeien (pg. 283, 289). Ook de dubbel-aulos kwam voor. Soms hadden ze hetzelfde diapason, soms niet (tibiae impares). Op de rechter aulos werd dan het thema gespeeld, op de linker de begeleiding, die hooger was dan het thema (cf. Varro de re rust. I, 2, 15). Men vgl. verder Howard, Harvard Studies in Cl. Ph. vol. IV en Macran, Aristoxenos (Oxford 1902) pg. 243.

Theophrastus merkt op dat de aulodie haar oorsprong vindt in de volgende aandoeningen: de smart, de vreugde en 't enthousiasme (Plut. Quaest. conv. I, 5, 2). De θρηνησ, de κῶμος en de ὕμνος worden dan ook begeleid door blaasinstrumenten. Aristoteles Probl. H⁸ probl. I (Probl. mus. d'Aristotele Gevaert Vollgraff pg. 80 = Bekker Ar. II pg. 917) vraagt zich dan af: διὰ τί οἱ πονοῦντες καὶ οἱ ἀπολαύοντες ἀρλοῦνται; Ἡ ἴνα οἱ μὲν ἦτον λυπῶνται οἱ δὲ μᾶλλον χαίρωσιν. In de Polit. VIII, 6 merkt hij op: οὐκ ἔστιν ὁ αὐλὸς ἠθικὸν ἀλλὰ μᾶλλον ὀργιαστικὸν ὥστε πρὸς τοὺς τοιοῦτους αὐτῷ καιροῦς χρησιτέον, ἐν οἷς ἡ θεωρία κάθαρσιν μᾶλλον δύναται ἢ μάθησιν. Ps. Longinus (de subl. 39, 2) wijst op het opwindend karakter van de klanken van de aulos, Sext. Empiricus (adv. mus. cap. 8) merkt op dat de aulos volgens sommigen de opgewonden geest weer tot rust kan brengen, een opvatting die hij in cap. 23 bestrijdt evenals Philodenus (lib. III fr. 66). Volgens Plut. Quaest. conv. III, 8, 2 maakt de aulos de geest eerst bedroefd, maar kalmeert hij het verdriet weer na verloop van tijd. Aristoteles zet echter niet uiteen waarom de klank van de aulos meer invloed uitoefent op onze geest dan die van de lier en evenmin het dubbele verschijnsel dat hij het verdriet stilt en de vreugde vergroot. Gevaert (Nouveau traité de l'instrumentation pg. 138; Probl. pg. 342) meent dat dit zijn oorzaak vindt in het feit dat de aulos en de andere blaasinstrumenten in hooge mate verwant zijn aan de menschelijke stem.

44. πεντάθλοις. Het volgende vers van Simonides noemt de onderdeelen van de vijfkamp: ἄλμα, ποδωκείην, δίσκον, ἄκοντα, πάλην. Philod. spreekt hier over de πεντ. van Olympia; over de muzikale begeleiding van de πεντ. merkt Paus. V, 7, 10 het volgende

I 45 # ες τήν ἄλιν και τὸν δίφαν-
λοφν αὐλῶ πεποιῆσθαι τινα

de vijfkampen (45) zijn er komposities voor de klarinet
gemaakt om het verspringen en [hardloopen] te be-
geleiden en ook (1) het schaduwboxen [wordt] met
het gelijknamige [lied begeleid]. En [de bewoners van
Argos] gebruiken ook voor het worstelen de fluit (5).
Ook wordt de muziek aangewend voor de koorbewe-
gingen van gymnopaedia en die wapendansen en, onder
het dramatische, van tragedie (10) satyrspel en komedie.
De schoonste van deze, de tragedie —

XXVI. # και πρὸς τήν χειρονομίαν
δὲ αὐλεισθαι τὸ ὁμώνυμον
μέλος. Ἀργείοφες δὲ και πρὸς
τὴν πάλιν προσάγει τὸν αὐ-
λόν. προσήχθη δὲ τὴν μου-
σικὴν και πρὸς τὰς χορικὰς
κινήσεις τῶν τε γυμνοπαι-
δικῶν και τῶν ἐνόπλων
τούτων δραματικῶν <τε> τρα-
γικῆς και σατυρικῆς και κω-
μικῆς. τὴν μὲν οὖν καλλι-
στην τούτων τὴν τραγικὴν
ἐκφατέραν... τὴν δὲ σατυρικὴν

op: τούτου δὲ ἔνεκα και τὸ αὐλήμα τὸ Πυθικὸν φασὶ τῶ πηδῆματι
ἐπεισαχθῆναι τῶν πεντάθλων ὡς τὸ μὲν ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος
τὸ αὐλήμα ὄν, τὸν Ἀπόλλωνα δὲ ἀνηρημένον Ὀλυμπικὰς νίκας.
Cf. Plut. de mus. cap. 26.
XXVI. 1. χειρονομία 'schaduwboxen'. χειρονομεῖν is soms identiek met
σκιαμαχεῖν. Cf. Plato Legg. VIII, 830 c; Paus. Eliac. 2 (6, 10, 3),
soms is het gecombineerd met παλαίειν. Cf. Dio Chrys. I pg. 663
ed. Reiske; Anthyllus Oribasii pg. 121. Matth. geeft de volgende
definitie: ὀρχήσεως και σκιαμαχίας μεταξὺ χειρονομία ἐστὶ,
μᾶλλον μὴν ἔχεται σκιαμαχίας.
4. Cf. Plut. de mus. cap. 26: Ἀργεῖοι δὲ πρὸς τὴν ὦν Σθενείων
τῶν καλονμένων παρ' αὐτοῖς πάλιν ἐχρῶντο τῶι αὐλῶ.
7. De γυμνοπαιδία zijn een oud Lacedaemonisch feest (cf. Her.
VI, 67), dat in het midden van de zomer werd gevierd, waarbij
door drie reien, resp. gevormd door ongekleede knapen, man-
nen en grijsaards (hieruit blijkt dat γυμνοπαιδία samenhangt
met γυμνός en παίζειν) een plechtige dans werd opgevoerd (Sosi-
bius F. H. G. II 628 = Athen. XV, 678 b, c) ter eere van Apollo
Pythaeus (cf. Paus. III, 11, 9). Paeanen van de Spartaan Dio-
nysodotus en ἄσματα van Thaletas en Alcman werden hierbij
gezongen. Cf. Ath. I. c. In lib. IV col. X vs. 7 zinspeelt Philod.
hoogstwaarschijnlijk op deze gezangen.
γυμνοπαιδικῶν sc. ὀρχημάτων? Dit subst. kan dan ook gedacht
worden bij ἐνόπλων en δραματικῶν en ὀρχήσεως bij τραγικῆς
etc.; χορείας is ook mogelijk voor de laatstgenoemde adjectieven.

11. 25 rest. v K. 39 τῆ 40 ΤΩΝ 46 τινα supp. W K. XXVI. 1.2.3
rest. v A. 4 λλην 9 τε supp. W K. an <και> τραγικῆς? W K. και
τῶν pro τούτων; v A. in app. cr.

XXVII. # vs. 1 ἔστρ. παντοδαπὴν 2 ὕλην 3 πολέμον
4 ὀνυγμάμεις αὐτὰς
5 # τὰ μαντεύομε-
να τῶν οἰκείων ἄνωθεν,
ἔχειν φύσει τὸ μέλος κινή-
τικόν τι και παραστα-

XXVII. 5. — de hierboven vermelde orakeltaal over de din-
gen die passend zijn voor onze natuur, dat het lied een
natuurlijke [stimuleerende werking heeft] en iets op-
wekkends heeft met betrekking tot hetgeen men doet

- 1 # τικόν⁷²⁷ πρὸς τὰς πράξεις, ²²²
 2 10 # καὶ μεμυθεῦσθαι τ' Ὀρφρέα
 3 θέλξαι τὰς πέτρας κείναι
 4 τε οὐκ ἐκείνους ἀλλὰ τοὺς
 5 πρὸντας παρίστασ-
 6 θαι, ὁμοῦ καὶ Πτολεμαῖον
 7 15 # κέλευσαι τοῖς ἀδυνατοῦ-
 8 σιν κατελκύσαι κέλευσα-
 9 μα προσανλεῖν Ἰσμηνίαν.
 10 οὐ μόνον δὲ τὰς ψυχὰς
 11 ἐφθέγγαι πρὸς <πράξεις> ἀλλὰ καὶ
 12 20 # σώματα παιδὸς γοῦν α-
 13 ὑψούτος [καὶ] π μέλος
 14 μουσικόν⁷²⁷ ...
 15 23 τὸ πρόσωπον 25 ὑποκειμένου 26 ἀπο-
 16 τυγχαίν- 27 μορφῆς 28 εἰς ἄδειν 30 τὸ μέ-
 17 λος τοῦ 32 σαρπέ- 33 ποημα-

10 γ' Ὀρφρέα v A. 12 δὲ οὐκ v A. 18. 19 διατιθέσθαι πως, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα v A. 19 ἀλλὰ πρὸς W K. 20 ΚΑΤΑ 21 rest. B. 22 απασκρ... αν ἀπαρχομέ]ν[ου? B. διαποφαινοντος||τὸ v A.

 XI-72 fr. 4

XXVIII.

- 18 # καὶ πρὸς φωνουσίας αἰσχροῦς ἐκ-
 19 καλεῖσθαι καὶ ἄνδρας καὶ γυ-²⁷γ²⁷

en (10) dat in sprookjesvorm is overgeleverd dat Orpheus de steenen [betooverde] en niet deze [in beweging bracht], maar [de] steenarbeiders inspireerde. Dat daarom ook Ptolomaeus (15) Ismenias het bevel gaf het werk van hen, die niet in staat waren de schepen in zee neer te trekken, te begeleiden met een opwekkend lied. De muzikêk zet [niet] alleen de ziel aan tot <daden>, maar ook [het lichaam]. (20) Wanneer dan een jongen de fluit bespeelt en een lied —

Men vergel. voor dit fr. lib. IV col. VIII, IX.

10. μυθεύω. Cf. lib. III fr. 10 vs. 10; lib. IV col. VIII vs. 28, i.e. 'sprookjes vertellen'. Cf. Eur. H. F. vs. 77: ἐγὼ δὲ διαφέρω (sc. τοὺς παῖδας) λόγοισι, μυθεύουσα.
 16. κατελκύσαι. Sc. τὰς ναῦς.
 16. κέλευσμα. Cf. Aesch. Persae ed. Groeneboom, noot bij vs. 397. Verder Arist. Ranae ed. Kock vs. 207, noot. Ismenias vervult de rol van de κελυστής. Men vgl. Ap. Rhod. I vs. 363 sqq., waar beschreven wordt hoe Jason en de zijnen de Argo in zee trekken. Tiphys vuurt hen met kude kreten aan om het schip naar behooren van het strand te trekken (vs. 381 sqq.).
 17. Ismenias, zoon van de bekende Thebaan Ismenias (Plut. Art. 22; Diod. XV, 71) een voortreffelijk fluitspeler (Plut. Per. 1). Daar een andere Ismenias, waarschijnlijk zijn broer, als afgezant met Pelopidas Thessalië en Macedonië bezocht (Diod. XV, 71, 2; 75, 2; Plut. Pelop. cap. 27-29), is het wel zeer waarschijnlijk dat met de in vs. 14 genoemde Ptolomaeus wordt bedoeld Ptolomaeus Alorites, schoonzoon van Amyntas III, Koning van Macedonië. Hij geraakte na diens dood in twist met Alex. II. De Thebanen onder leiding van Pelopidas legden deze twist bij. In 368, toen hij voogd was over Perdicas III, maakte hij zich meester van de troon na Alexander te hebben vermoord. In 365 werd hij door Perdicas gedood. Cf. Plut. Pel. cap. 26; Diod. XV, 71; Just 7, 4.
 28. ἄδειν. Deze schrijfwijze komt ook voor lib. 1 fr. XXX vs. 33; lib. III fr. 45 vs. 11; lib. IV col. IX vs. 10, col. X vs. 8, col. XIX vs. 11, 37. In lib. III fr. 45 vs. 6 lezen we echter προσάδωμεν. Verder wordt de jota verwaarloosd in de aoristus. Cf. lib. IV col. IX vs. 17 ἦσεν, lib. I fr. XXIX vs. 14 ἄσαι, lib. IV col. XVI vs. 27 id. Cf. Crönert M. H. pg. 47.

XXVIII. — en dat [zowel mannen als] vrouwen verleid worden tot [schandelijke verhoudingen] en [schoone jonge-

- 1 π 1 # ²² ναϊκας κατὶ νέους ὠραίους
 2 π 5 # ²² εἰς γυναῖκας μὲν ὄν καὶ Ἀγά-
 3 θωνος ἀσπίσσειας οἱ
 4 κωμοὶ καὶ ττροποῖοι
 5 καὶ Δημοκροῖου. Νικαν-
 6 ὄρον δὲ τὸν ὑποκοιτηρὶ ἐ-
 7 π 10 # ²² παιδείαν ἡμῶν ταῦτα τοῖς
 8 λόγοις διδάσκει. ἀλλ'
 9 λὰ καὶ
 10 π 1 # ²²
 11 π 21 # ²² ἵστασθε· ἀλλ' ἡ μουσική δυ-
 12 νατή [ἔστιν] παραμυθεῖσθαι
 13 τὰς ἐν ἔρωτι ἀσπραξίας.
 14 = 1 #
 15 = 26 # ²² ἔρωτα
 16 ὡς πολλοῖς ἐπέκκαυμα γί-
 17 νεσθαι. [ἔστι] δὲ τὸ μέλος συμ-
 18 τω

lingen] tot tegennatuurlijke handelingen (5), [waar-
 van] de comici zoowel Agathon als Democritus [hevig
 beschuldigen]. En dat Nicander de [tooneelspeler] (10),
 wanneer hij staaltjes van zijn kunnen gaf, dit metter-
 daad leerde — (21) maar de [muziek is] in staat [troost
 te geven voor tegenslag] in [de liefde] — (26) dat de
 liefde voor velen [een prikkel] is [tot hun verdriet].

- Voor het begin van dit frgm. vergel. men lib. IV col. XIV vs. 34
 sqq. en Sext. Emp. adv. mus. cap. 21, 22.
5. De naam Agathon wordt zonder twijfel genoemd tot illustratie
 der voorafgaande woorden. Zijn schoonheid wordt vermeld door
 Plato (Symp. 174 a; Prot. 315 d, e); de vrouwelijkheid van zijn
 wezen werd bespot door Aristophanes (Thesm. 97, 191); van
 zijn verhouding tot Pausanias wordt melding gemaakt door
 Plato (Prot. 315 d, e; Symp. 177 e, 193 b; Xen. Symp. VIII, 2).
 In zijn composities volgde hij de nieuwe smaak. Aristophanes
 bespot in de Thesm. 101 de verfindheid en de weekheid van
 zijn liederen. De uitdrukking *Αγαθώνιος ἀύλησις* was spreek-
 woordelijk. De chromatische toonsoort introduceerde hij in zijn
 drama „de Mysiërs” (Plut. Quaest. conv. III, 1, 1). Niet geheel
 en al in overeenstemming hiermee is een plaats in Plut. mus.
 cap. 20, waar Plut. meedeelt dat de tragedie tot in zijn eigen
 tijd nimmer gebruik maakte van deze toonsoort.
8. Democritus van Chios, een musicus, die leefde ten tijde van
 Democritus de filosoof (Diog. Laer. IX, 49), werd, daar hij
 vernieuwingen aanbracht in zijn kunst, door Aristophanes (fr.
 912, Kock) bespot, die zijn manier van componeeren *χιάζειν*
 noemt. Volgens Suidas (s.v. *χιάζειν*) zouden D. en zijn vriend
 Theoxenides van Siphnos *πρώτους ἐπὶ χρώματος τάξει τὴν
 ἰδίαν ποιήσαν*. Misschien zou men hier aan de chromatische
 toonsoort kunnen denken, daar hij in dit fr. samen met Agathon
 wordt genoemd, die deze toonsoort volgens Plut. Quaest. conv.
 III, 1, 1 zou hebben gebruikt. Toch is dit allermintst zeker.
 Pollux IV, 65 geeft zeer duidelijk als oorzaak aan van de cri-
 tiek: *τὸ περιέρχον μέλεσι χρῆσθαι*. Men zal dus eerder geneigd
 zijn deze critiek toe te schrijven aan het feit dat hij al te veel
 bloemrijke versieringen aanbracht die de duidelijkheid van de
 muzikale tekst niet ten goede kwamen. Zijn vriend droeg boven-
 dien de spotnaam *Ἐπεροινίδης*.
8. Nikander. Onbekend is wie hiermee bedoeld wordt. Volgens
 Wilamowitz, Hermes 37 (1902), pg. 305, een tooneelspeler. Cf.
 lib. IV col. XIV vs. 42.
27. Men vergel. het volgende vs. van Menander: *πολλοῖς ἐπέκκαυμ'
 ἔστ' ἔρωτος μουσική* (Kock, Com. fr. vol. III fr. 237, pg. 68).
 Cf. lib. IV col. XV vs. 11.

- 1 # βάλλεται πρὸς τὴν ἐρωτι-
 2 30 # κὴν ἀρετὴν, {δηλοῦν προση-
 3 κόντως καὶ μίαν τῶν Μου-
 4 σῶν Ἐρατῶν χαλουμένην. ἔτι
 5 δὲ τοῦτ' ἀξιφοῖ συνεργεῖν καὶ
 6 πρὸς τὴν συμποτικὴν ἀρε-
 7 35 # τὴν τοῦ γὰρ ἐρωστὸς καὶ κα-
 8 θόλου τῶν ἐρωτικῶν.....

2 αἰσχρὰς suppl. v A. 5. 6 suppl. W, K. 6 ἄ κατηγοροῦσαν οἱ v A.
 7 suppl. W K. καὶ v A. 9 suppl. von Wilamowitz (Hermes 37) τὸν αὐ-
 μόνον K. 9. 10 ἐπιδεικνύμενον von W. v A. 11 διδάξει von W. διδά-
 ξαντα K. 28 ὅτι K. τῷ v A. 28. 29 συμβάλλεσθαι v A. 29 καλλε-
 δεῖνδε προῦν 30 δηλοῦν K. λέγει v A. 32 suppl. W K. ὀνομάσθαι. ἔτι
 v A. 32 γεγο 'aut γεγονῶσαν aut potius λεγομένην.' B.

XXIX.

- VIII 142
 # φού-
 δ' εὐρεῖν ἵσται προσηγορεύσαν
 ἐλευθέρους, ἀλλ' ἵσται ἄνεσιν
 καὶ παιδείᾳ τοῦ τὸν μὲν ἄ-
 5 # σαι, τὸν δὲ κίθαρίσαι, τὸν δὲ
 χορεύσαι. καὶ γὰρ εἰ μὴ τις ἐπι-
 τηδέου, τὸν οἶνον ἐκκαλεῖσ-
 θαι, πολύφρονά περ μάλ' αἰ-
 σαι] καὶ ὅ' ἀπαλὸν γέλασαι
 10 # καὶ ἴ' ὀρχήσασθαι, ταῦτά μὲν
 ποιεῖν.... ἐξ ἀν' ἀγκυῆς, ἄλ-
 λης δὲ δι' ἀγωγῆς οὐ.....
 14 # ΣΤΡΕΦΕΣΒΑ = ἀναστρέφασθαι

α
 10 ὀρχησεσθαι

En [dat het lied] bijdraagt tot de deugd der minne (30), [toont], zegt hij, ten beste een [der Muzen], Erato. Verder is hij van oordeel dat het [ook zijn medewerking verleent] bij [de deugd] van het feestgelag (35). Want van de liefde en over 't algemeen van die dingen, die der liefde eigen zijn —

29. ἐρωτικὴν ἀρετὴν; 34 συμποτικὴν ἀρετὴν. Cf. lib. I fr. XXX en lib. IV col. XIII vs. 10 en col. XIV vs. 7. Phil. gelooft noch aan een deugd der minne (lib. IV col. XIII vs. 10), noch aan een deugd van den gemeenschappelijken dronk (lib. IV col. XVI vs. 7). Deze principes huldigt hij ook elders, n.l. π.θ. III fr. 76. Het slot van dit fr. „de kuisheid wordt door niemand aangeklaagd” overtroeft de Stoa, wier aanhangers zich niet afzijdig behoeften te houden van erotiek en sympotiek. Onderscheid werd echter gemaakt tusschen de zedelijke eros (de jacht op jonge begaafde mannen, die in het bezit der ἀρετὴ moesten worden gesteld) en de onzedelijke eros (Stob. Ecl. II, 65. 15 W. von A. fr. III, 717). In theorie is Phil. een hardnekkig tegenstander van erotiek, sympotiek en muziek. Of hij het ook in de praktijk was is zeer de vraag. In zijn epigrammen (G. Kaibel, Greifswald; progr. 1885) huldigt hij tegenovergestelde opvattingen. Cicero noemt hem dan ook, zij het met verontschuldigingen „non magistrum virtutis, sed auctorem libidinis”; cf. Diels π.θ. comm. pg. 79 sqq.
32. Ἐρατώ. Afgeleid van ἐράω, cf. Plato Phaedr. 259 d; Cornut. Theol. 14 p. 16 ed. Lang; Diod. IV, 7, 4; Schol. Hes. Theog. 247.

XXIX. — en dat er [ook niet] een meer passende ontspanning en amusement voor de vrijen worden gevonden, dan dat de een zingt (5), de ander citer speelt en de derde dansen opvoert. Want ook als iemand die kunsten niet speciaal beoefent, dan verleidt toch de wijn „ook een zeer bezonnen man [tot zingen], behaaglijk [te lachen (10) en] te dansen.”

Men vergel. voor dit fragm. lib. IV col. XVI.

4. παιδεία i. e. παιδιά. Cf. Cr. M. H. pg. 31. εἰσῶια.
 8. Odys. ε 464 rest. Nauck. Mél. Gr. Rom. IV pg. 169.

XXX. 2 # γωγίαν ἰδίᾳ... κα. φαθαί
 3 παρὰ τοῖς μελοποιοῖς, ὅσοι
 4 χρῆσιμῶς περιλομοσῆ-
 5 κῆσιν, μὴ γὰρ κακῶς ἐπιση-
 6 # 5 # μφαίνεσθαι Χαμαιλέοντα το-
 7 ἰούτων τι τοὺς κωμικοὺς
 8 αἰσινύτεσθαι περὶ τῶν ἡθ-
 9 ῶν προσηγορίας μὲν χρώ-
 10 # μένους ταῖς τῶν [β]ρώτων
 11 καὶ ποτεῖμων κῆεις πάντα δὲ
 τὴν ἰδιότητα τῶν ἰδίων. ἔχει
 δὲ τι καὶ πρὸς φιλοσοφίαν φοβέειον.
 ἐπειδὴ γὰρ πρὸς ἐρωτικῆς δειχθῆ, κατὰ
 πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ [λ]όγον αἰ-
 15 # ρεῖν. ἐν δ' ἐπεὶ πρὸς ἰσχυρό-
 16 σια, καὶ [π]ιστός τὸ τέλος τῶν
 17 φαίνεσθαι πάλι, φιλοφροσύν-
 18 νην· εἰ δὲ [π]ιστός ταύτην, καὶ
 20 # πρὸς φιλίαν, ἄλλως δὲ καὶ
 21 τὴν ψυχὴν ἀνήσιν [καὶ
 ἀφιλαροῖς
 23 # Δακεδαμοσιν- 25 καὶ λοιμ- 28 κῆατα-
 στήναι
 25 31 # καὶ Τερπανδρός
 κατὰ μαντικῶν.....

3 περιλομοσῆ 7 ἡθῶν K. πόσεων v A. γισων 9 βρώτων W K.
 ἐρώτων? K. πρώτων v A. 10 ποτεῖμων W K. 10 in. pap. 424 .. YII
 12 pap. 424 MAN χριον 13 δη suprascriptum 16 αὐτῶν δ v A. χρ
 corr. B. πρὸς B. K. v A. γὰρ G. 31 ΚΑΠΕΙΤΑΝΔ 32 post -τεῖον
 ΑΠΑΓΕ

XXX. 2 — bij alle dichters die de schoone kunsten op goede wijze hebben bemind. Want Chamaeleon (5) zou het wel eens mis kunnen hebben met zijn opmerking dat de comici zoo iets bedoelen als ze over [karaktereigenschappen] termen gebruiken die voor [ect-] en [drinkwaar] gelden (10). Want de hoedanigheden van die zaken (past men niet alleen op musici), maar op alle menschen (toe). Ook heeft ze eenige natuurlijke relatie met vriendschap. Want daar zooals bleek ze in een natuurlijke relatie stond met liefde ligt het in de rede dat ze ook in eenige natuurlijke relatie staat tot doel en einde hiervan (15). En daar ze verder tot drinkgelagen in een natuurlijke relatie stond blijkt ze dat ook weer te doen tot het doel en slot daarvan, opgeruimde welgezindheid. En als ze tot deze in een natuurlijke relatie staat, dan doet ze dat ook tot vriendschap. En verder ontspant ze de ziel en —

Men vgl. voor dit fr. lib. IV. col. XVIII, XIX, XX.

3. περιλομοσῆσιν. Philo-demus gebruikt graag samenstellingen met φιλο. Cf. G. Kaibel, Phil. Epigr. p. VII. (Ind. Schol. 1885 Greifswald).
5. Chamaeleon, een Peripateticus. Zeller, Phil. der Gr. II³ 2, 899, 3 neemt op goede gronden aan dat hij een medeleerling was van Theophrastus. Cf. Diog. Laer. V, 92, waar vermeld wordt dat Cham. zijn landsman Heracleides Ponticus major beschuldigde van plagiaat van zijn werken. Zijn geschriften zijn deels van litterair-historischen, deels van populair-philosophischen aard. In zijn protreptikos sprak hij o.a. over de ethische waarde der muziek (Athen. IV, 184 d).
23. sqq. Cf. lib. IV. col. XVIII, waar Thaletas de orde in Sparta zou hebben hersteld. Plut. de mus. cap. 42 vermeldt evéneens dat Terpander de opstand tot rust bracht. Thaletas bevrijdde Sparta van de pest. Uit vs. 25 λοιμ - mag men de conclusie trekken dat Diogenes Babylonius ook gesproken heeft over de bevrijding van de pest. Elders vermeldt Plut. echter (cum princip. philos. 4, p. 779 A, en Lycurg. 4) dat Thaletas slechts de orde zou hebben hersteld. Terpander en Thaletas speelden een groote rol in het Lac. muzikkleven. Cf. Plut. de mus. cap. 9: Ἡ μὲν ὡν πρώτη κατάστασις τῶν περὶ τὴν μουσικὴν ἐν τῇ Σπάρτῃ Τερπανδρῶν καταστήσαντος γεγένηται. Τῆς δευτέρας δὲ Θαλήτας κτέ.

1 4 ἐν τοῖς φιλιταίοις ἄδωσιν
 2 τῆς ταρσαχῆς ἔπανσε τοὺς Λακεδ-
 3 35± αἰμονίους. καὶ περὶ Στιχοχόρ-
 4 ου δῖστορεῖται, διότι τῶν
 5 ἀστῶν ἀντιπαρατεταγμένων [ἡ-
 6 δη] καταστάς ἐν μέσοις [ἦσέ
 7 τι παρακλιτικὸν καὶ διακλι-
 8 40± λάζατος] διὰ τοῦ μέλους εἰς
 9 ἡσυχίαν αὐτοὺς μετέστη-
 10 σεν. οὐδὲ τις ἐνεκα ἄλλου
 11 τὸ Πινδάρω γε γραφέν. ἀπὸ
 12 κοινόν τις ἀστῶν ἐν εὐδία
 13 45± τινεῖς] καὶ τὸ Σοφοκλέ-
 14 ους ἐν τοῖς Ἐπιγόνους

33 AMΩ 35 ..TEI..YΣ 37 ἀστῶν K. πολιτῶν v A. αὐτῶν B.
 N

37 παρα suprascr. 38 ΕΜΜΕΣΟΙΣ 40 rest. B. 42 rest. W K. οὐδὲ
 τίνος ἐνεκα... Πινδάρω γε γραφέν K. ἄλλου δὲ τίνος ἐνεκα οὐδὲ
 Πινδάρω γεγράφθαι v A. 43 sqq. rest. U.

VHI 142-fr. 2

5 XXXI. οὕτως διατρίπτειν μέλη τι-
 6 5± ν' ὥστε μὴ μόνον κοινῶς
 7 πάντα πρὸς θεῶν τιμὴν [οἰ-
 8 κειῶν] ἔχειν, ἀλλὰ καὶ [κα-
 9 τὰ τὰς διαφορὰς τῶν δφαιμό-
 10 νων] ἄλλα πρὸς ἄλλους. [εὐχρησ-
 11 10± τειν δὲ λέγει] τὸ μέλος
 12 καὶ πρὸς [σύνεσιν. καὶ γὰρ ὄφρ-
 13 ους] καὶ διαιρέσεις καὶ ἀποδείξ-
 14 εις ἐν ἀρμονικῆσι πλείοστας εἰ-
 15 15± σὶν καὶ κατ' ἄλλον.....
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

4 οὕτως v K. 6 πάντα W K. ταῦτα v A. 10 λέγει v A. 11 ου in
 fine 13 εἶναι v A.

(33) [in de] philitia zingend maakte hij een einde aan de troebelen der [Lacedaemoniërs] (35). Ook over Stesichorus wordt verteld dat hij, toen [de burgers reeds] in slagorde tegenover elkaar stonden geschaard, in het midden van hen ging staan en een of ander bezweringslied [zong] en (40) dat hij door middel van het lied [een verzoening tot stand bracht] en bewerkte dat een verandering in hun geest plaats vond en [de rust] herstelde. En ook juist met deze bedoeling heeft het bekende woord door Pindarus geschreven „iemand die [het organisch geheel] der burgers eendrachtig [maakt]” als ook het woord van Sophocles (45) in de Epigonen —

33. φιλιταίοις. Cf. lib. IV col. XIX vs. 11 φιλιταίοις. Cf. Gr. M. H. pg. 98-100.
 35. Stesichorus (± 640—560) bracht volgens Aristoteles Rhet. II, 1398 b III, 1412 a een verzoening tot stand tusschen de Locriërs door hun een fabel te vertellen. Cf. Stesichorus, Vürtheim pg. 104.
 38. ἐν μέσοις. In de regel verandert ν voor μ in μ. Cf. lib. IV col. XXII vs. 14: ἐμ μέλοισι. Cf. Gr. M. H. pg. 61.
 43. Voor dit Pindarus fr. vgl. men Schröder 109. (228). pg. 312.
 44. εὐδία. In fig. zin cf. Aesch. Septem 795: πόλις δ' ἐν εὐδία κτλ. εὐδία is een geliefkoosde uitdrukking der Epicureeërs. Cf. π. θ. I col. VII vs. 7.
 45. καὶ τὸ Σοφοκλέους κτέ. Cf. lib. IV col. XX vs. 21: τὸ δ' ἐκ τῶν Ἐπιγόνων μέλος.

XXXI. — om [op een dergelijke manier] bepaalde (5) melodieën hun eigen plaats te geven dat ze niet alleen [alle] gemeenschappelijk [in een natuurlijke relatie] staan tot het eeren der goden, maar ook geordend zijn [overeenkomstig] de verschillen die de [goden] hebben, voor de een deze, voor de ander weer andere melodieën. Verder [zegt hij] (10) dat de [melodie] nut heeft [ook] voor [het verstand]. Want dat zeer vele definities, indeelingen en bewijzen in de harmonieleer [voorkomen] —

Voor dit fr. vgl. men lib. IV col. 21; Cf. lib. I fr. XII vs. 9.

pap. ined. 424 fr. 4 et V. H. XI 70 fr. 2

XXXH. 4 ... οἷς κατανοήσαντά τι-
 να τῶν εἰρημένων ἐν<ι>οἷς
 περὶ προέξοντος μέλους καὶ
 ἀπροποῦς καὶ περὶ ἠθῶν ἀρ[ο]φέ-
 5 των καὶ μαλακῶν καὶ περὶ
 πράξεων ἀρμοτουσῶν καὶ
 ἀναρμόστων τοῖς ὑποκειμέ-
 νοις προσώποις, ἅπερ ὁμολο-
 γουμένως οὐ μακρὰν ἀπειρ-
 10 χθαι τοῦ φιλοσοφεῖν καὶ παρα-

 οὐ πλείω φησί.....
 πᾶσιν εἶναι φανερόν πρὸς
 15 πάντα μέρη τοῦ βίου χρησι-
 μετεῖν τὴν μουσικὴν καὶ
 δύνασθαι τὴν περὶ αὐτῆν
 φιλοτεχνίαν οἰκείως ἢ μᾶς
 20 διατιθέναι πρὸς πλείους ἄ-
 ρεστὰς, δοκεῖν αὐτῷ καὶ πρὸς
 πάσας. ἐξ ὧν δὲ παρατίθεται
 Δικαιάρχου λάβοι τις ἂν ὅσα
 βούλει πρὸς τὴν ἐνεστηκυῖ-
 αν ὑπόθεσιν, ἥως τὸ τοῦ πα-
 25 λαμῶς καὶ σοφὸν τὸν ὠδῶν
 νοσμεῖν, ὡς εἶναι δῆλον
 ἐκ τοῦ παρὰ τῇ Κλυταιμνή-
 στρῃ καταλειφθέντος: καὶ
 30 μάλιστα γίνονται φασιν, ὅς ἂν
 τι τούτων ἀκούσῃ: δι' οὗ γε
 συμφωνεῖται καὶ πλείο-
 35 σι παρὶστασθαι τὸ πρὸ<ς> ταῖς ἄλ-
 λαις δυνάμεσιν τὸ μέλος καὶ
 στίσεων καὶ ταραχῶν εἶ-
 ναι κταταπαυστικόν, ὡς ἐπὶ
 τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζῴ-
 40 ων φαίνεται καταπραῖνο-
 μένων: διὸ καὶ τὸν Ἀρχίλο-
 χον λέγειν ἔκκληται δ' ὅτις
 ἐστὶν αἰδαῖς. παρὰ δὲ Κφαρ-

- XXXII. enkele dingen overwogen hebbend van wat door som-
 is gezegd over een [passend en onpassend] lied en
 over een manlijk (5) [en] een week karakter en
 over [handelingen] die al en niet harmoniceeren met
 de daaraan ten grondslag liggende karakters (i.e.
 handelende personen), hetgeen naar aller meening
 niet ver aflight van (10) [het] philosopheeren — (13)
 en dat [allen] duidelijk is, dat de muziek [nut heeft]
 (15) voor [alle] levensterreinen [en] dat de beoefene-
 ning van deze kunst in staat is [ons] geneigd te maken
 tot meerdere [deugden], volgens zijn eigen meening
 zelfs [tot] alle (20). Men mag zooveel voorbeelden als
 men maar [wil] aanvoeren van wat hij uit Dicae-
 archus citeert met het oog op het onderhavige onder-
 werp, [b.v. dat] de ouden ook den zanger voor wijs
 hielden (25) zooals men kan concludeeren [uit] dien-
 gene die bij Clytaemestra werd achtergelaten. En
 men zegt dat hij [vooral] dit aanvaart, [die iets]
 van deze menschen aanhoort. Daarom ook is men het
 er over eens (30) en [vat] bij meerderen de mee-
 ning [post], dat boven haar overige vermogens het
 lied ook [oproeren] en troebelen tot bedaren kan bren-
 gen, zooals [blijkt] uit [de menschen] (35), kortom
 de levende wezens die rustig gestemd worden. Daar-
 om zegt ook Archilochus „ieder die [leeft], wordt
 door liederen bekoord”. Wanneer er bij de [Kariërs]
21. Dicaearchus van Messene (Sicilië) was een tijdgenoot van
 Aristoxenos (Cicero Tusc. 1, 41) en leerling van Aristoteles.
 Zijn akme valt ± 310 v. Chr. Hij schreef o.a. een werk
 getiteld *περὶ μουσικῶν ἀγώνων*. Bij Athenaeus zijn fr. van
 zijn werken bewaard gebleven. Cf. Bapp, Leipz. Stud. VIII
 [1885] pg. 142 e.v.
24. ὠδὸν, zonder jota subscriptum. Het subst. komt slechts op
 deze plaats voor in Ph.' geschriften.
26. Dit voorval wordt o.a. ook vermeld door Hom. Od. III vs.
 267 sqq. en Sextus Emp. adv. mus. cap. 26. Voor andere
 plaatsen vgl. men Usener, Rh. M. XXV, pg. 609.
37. κηλεῖται δ' ὅτις ἐστὶν αἰδαῖς = Diehl, Anth. lyr. gr. Arch.,
 no. 106. Cf. Plato Lysis 206 b: καὶ μὲν δὴ λόγοις τε καὶ ψδαῖς
 μὴ κηλεῖν, ἀλλ' ἐξαγριαίνειν, πολλὴ ἀμουσία. ἢ γὰρ; Eur. Alc.
 vs. 359.

- 40 # C οὐκ ἐπειδὴν ἐν ταῖς ἐκκλησί-
 αῖς θόρυβος γένηται, τῶν
 γλυκυτάτων τιμῶν ὁδῶν
 ἐξέρχεται, εἴς τοὺς πολ-
 λούς γίνεσθαι, καὶ πέρας τῆς ἀ-
 ταξίας. οὕτω δὲ κατα-
 λύνει τὸ προκείμενον. εἶτα
- 8 # C # 11 pap. 424 ... λυπε. να. των ηρα
 9 # C # XI. 70 ... τς τ του
 10 # C # 12 pap. 424 ... νε. αν
 11 # C # XI. 70 ... ουπλειωρησι
 12 # C # 13 pap. 424 ... οπορος
 13 # C # XI. 70 ... ν. ναυρανερον

13 πᾶσιν v K. 21. 22 ω...αι rest. B. 23 ὡς v A. ἤ? K.
 24 ὠδῶ pap. 28 μάλιστα v K. 28 HΝΩΝΑΙ 39. 40. 41. 42 rest. G.
 43 πολλούς W K. ἄλλους v A. χορούς G. 44. 45 ἀταξίας B. εἰς ἀπαν-
 τας v A. 46 rest. v A.

(40) rumoer ontstaat in de volksvergaderingen, hef-
 fen sommigen de zoetste melodieën aan, vervolgens
 gaat het gezang over op [de menigte] (45) en [de
 wanorde] is geëindigd. En dan [handelen zij] het
 punt, dat aan de orde is, [af]. Vervolgens —

Libri tertii quae videntur fragmenta.

VIII 143 fr. 3

1. ## 4 # και φύσει και νόμω δ[η]
 2 διωρισμένου περιστή[ις],
 3 πρὸς οὐδέτερον δὲ τοῦ
 4 μέλους καὶ ῥυθμοῦ

VIII 143 fr. 4

versuum-initia tantum exstant

- 2, ## 4 # και θώρακος 5#... πρὸς τὰ μέλη και
 6 τοὺς ῥυθμούς τὰ... διάστροφωσιν
 7 χοντα ἡμετέραν οὐδὲν ἔστιν 9# ἔχειν
 8 ἡμᾶς 10# και τῶν πρὸς φρατικῶς
 9 λέγουσιν 13# ξενόφαντος δια- 14#... και
 10 τὸ περὶ τῶν παιγνίων ῥηθέν.

10 φρατικῶς H. ἔμπρατικῶς K.

VIII 25 fr. 24

- 3, ## 7# δια τῶν
 12 13# τέλος αὐτῆς... διὰ....
 13 ... ἡδονῆν και πρὸς....
 14 ... παιδιᾶς εἰσήχθη χθ-
 15 # ἐς και πρόην
 16 18# πρὸς ὑβριν και ἀκολασίαν παρορμᾶ 19# διὰ
 17 τῆς μαρτυρήσεως

16 χθῆς G. 18 rest H. om. K. HATOPMA

2. 5: διάστροφως. Cf. Linde pg. 25.

10. φρατικῶς 'met (ongegronde) beweringen'. Het woord staat tegenover πίστις; cf. Phil. Rhet. S. I, 120, 20: οὐ φρατικῶς διασαφοῦντα μόνον, ἀλλὰ και πίστις περιεληφότα; II, 119, 2: φρατικόν ἐστι και λουδορίας μάλλον ἢ πίστεως χάραν ἐπέχον; cf. Ph. Mus. lib. III fr. 19 vs. 5?; lib. IV col. XIV vs. 7.

13. Xenophantus. Een sluitspeler van die naam komt voor bij Plut. vita Demetrii cap. 13 en 53 en bij Seneca dial. II, 4, 6. Hij was een tijdgenoot van Alexander de Grootte.

14. παίγνια. παίζειν ist nicht nur absolut 'spielen wie ein Kind' sondern ist Gegensatz zu σπουδάειν: die παίγνια der Rhetoren stehen den Reden für den Ernstfall entgegen, Plato nennt seine ideale Gesetzgebung (Legg. VI, 768 e) eine προεσβυτῶν ἔμφρων παιδιὰ (Kaibel Soph. El. pg. 163); cf. Rhet. S. II, 50, 5: ἔητορεύειν δὲ σπουδαιῶς οὐκ ἔστιν μετὰ παιγνίας.

3. 15. χθῆς και πρόην. Cf. π.θ. D. I, 4, 22 waar Diels restitueerde χθίσινα και πρόην. De wending komt reeds voor bij Hom. B 303: χθιᾶ τε και πρόιχα; men vgl. de uitdrukking: νῦν και χθῆς (Soph. Ant. vs. 456). Gomperz meent dat deze plaats direct teruggaat op Herod. II cap. 53 of nog liever op Plato Legg. II, 677 d maar dit lijkt me hoogst onzeker.

VII 24 fr. 23

- 1 4[#] A=2. 3[#] τοῖς φιλοσόφοις 10[#] μουσικούς 11[#]
 2 και δὴ τὰ μέγ[λη] 12[#] διαφθεῖρε 16[#] μου-
 3 σικῆ
 B. 7 φιλοσο-

VIII 23 fr. 22

- 4 5[#] 6[#] και μάλλον 9[#] κἂν θῶμεν 10[#] ἐμ φιλο-
 5 σοφία 12[#] ἀνευ πίστ[εως] 16, 17 φιλοσοφ-
 6 φους ταῖς ἀρεταῖς 18[#] κακούς 19[#] κοινόν
 7 24[#] τῆς ψυχῆς 25[#] και πρὸς ἀν-

10 φιλοσοφία Cr. M. H. pg. 61. 12 πιστότης? K.

XI 92 fr. 23

- 6, # # 1 σου-
 9 τε πρὸς τὸν Διόνυσον οὐτε
 10 πρὸς ταύτην. ὄνειρώττει
 11 δ' οὖν τὰ περὶ ἑκατέρου, [ὅτι
 12 μεγέθη μὲν ἤχων ὑπερ-
 13 5[#] βάλλοντα και τόνοι και ἔθυ-
 14 θμοὶ συνδεδιωγμένοι τ[α]-
 15 ράττουσιν και παρέχουσιν
 16 ἐκπληξιν, τότε μὲν και ἔφλκ-
 17 οντα τὴν διάνοιαν ἀλόγως,
 18 10[#] τὰ δὲ πολλὰ τῆς ἐξωθεν και
 19 καθ' ὑπονοίας ἄλλας?.....

και

3. 4. 8 rest. B. 10 τὰ δὲ [δι' ἀπ]άτης W K. 11 αλογως

VIII 22 fr. 21

- 7, # # 4[#] μάλλον ἀποδεχό-
 21 5[#] μεθα.....
 22 ...μάλλον οικειούμεθα...
 23 ...τοῖς δ' ἐπερχ.....
 24 κἂν μηδὲν ἐπιφέρει οὐσι-
 25 ἡμα τῶν τοιούτων.....
 26 10[#]
 27 3εγγλυκώτη' ἰδία
 28 και φωνῆς και τόνου [και
 29 ἤχου] και ἔνθμου φορτικ- t, _

5. 12. Het subst. πιστότης komt bij Phil. niet voor. Voor ἀνευ πίστ[εως] vgl. men lib. III fr. 19 vs. 8.

6. — heeft noch met Dionysus, noch met haar iets uit te staan. Maar hoe dan ook, hij droomt in wat hij over beide(n) zegt, [dat] (5) overmatig hevig geluid en snel opeenvolgende klanken en rythmen verwarring stichten en een verbijstering te weeg brengen en soms zelfs het verstand (10) in irrationeele banen sleepen, [in de regel] echter —

2. ταύτην. Hiermee zal Rhea Cybele zijn bedoeld. Cf. lib. III fr. 65 vs. 3.

3. ἑκατέρου. Dit woord wijst of terug op Dionysus en Cybele of vooruit op geluidsterkte en geluidssnelheid.

6. συνδεδιωγμένοι. De kernbeteekenis van διώκω is 'in snelle beweging brengen.' Cf. Aesch. Eumen. vs. 403: διώκουσ' ἦλθον ἄγριον πόδα; cf. von Wilam. Heracles noot bij vs. 1083.

7. vs. 11 — om te zeggen dat zoetheid op zich zelf (i.e. zonder de woorden) van de stem, toonhoogte, [klank]

11. verwisseling van κ en χ komt vaak voor in de musica. Cf. Crönert M. H. pg. 81 noot 4.

1 # ὡς ἐκλελυμένον και
 2 15 # ἀνεστον εἶναι λέγειν, τὸ δ' ἀπλῶν
 3 και ἀγλυκῆς σύνουον...
 4 ...ον δ και ἐπὶ τῶν
 5 τῶν [ποητικῶν...] [δι-
 6 αγωγῶν] ἐνοι πεπο....
 7 20 # ...ονται δ και

4. 5 rest. G. om. K. 6 rest. G. 8 συστημάτων K. corr. G. 11 γλυ-
 χύτη K. 12 και ἤχου rest. G. 14 διαλελυμένον K. ἐκλελυμένον G.
 15 ἀνεστον rest. W K. ἀνόητον K. 15 λέγειν supra scriptum.

sequitur fortasse XI 92 fr. 22

8 # οἱ και ταῖς ὁμωνυμίας] ὡς
 αὐτοὶ κατὰ τὸ [πλείστον
 συνέκλασαν ἐν τῆε τῆαῖς ἁρ-
 μονίας] και τοῖς μέλεσι
 5 # και ῥυθμοῖς, ὡς ἐν τῶ προ τοῦ-
 τοῦ παρεδείκνον βιβλίω και
 τοῖς λεγομένοις ὁ βίος μαρ-
 τυρεῖ, παριστὰς πολλοὺς ἐν
 οἷς ἐγκωμιάζουσι μέλεσι και
 10 # ῥυθμοῖς συνεχίζοντας ὑπερ-
 ῖ ἀθλοὺς ὄντας, ἀστειοὺς δὲ
 τῶν και τῶν ἐγδιωκομέ-
 νων οἰκ...

sequitur fortasse VIII 21 fr. 20 et XI 91 fr. 21

9 # αὐλήν
 10 # ἀκροῖσία
 12 # ἀνθρώπων... [διγαγω-
 .. ὅσον δή ποτ' ἐκνεύοντι -
 .. συνεχισμὸν ἀπλῶς...
 πᾶσι τοῖς κατὰ μουσικ...

en rythme op grove wijze verslapt is en (15) [uitge-
 laten], terwijl echter het enkelvoudige en dat wat niet
 zoet is, ernstig is —

14. ἐκλελυμένον. Dit verbum is meer in overeenstemming met het
 taalgebruik van Ph. Cf. π. ὄργ. XXXIII, 24; π. α. β. 44, 9.

8. — en door de homonymieën, welke zij (n.l. de schrijvers
 over muziek) [in het bijzonder] met misvorming der
 beteekenis gebruikten, wanneer ze spraken over de har-
 monieën, de melodieën (5) en de rythmen, zooals ik
 aantoonde in het boek dat hieraan voorafgaat. Ook ge-
 tuigt voor hetgeen gezegd wordt de praktijk, die veel voor-
 beelden oplevert van menschen, die bij de melodieën
 en rythmen (10), die ze verheerlijken, voortdurend een
 overspannen indruk maken —

1. ὁμωνυμίας, een woord dat op taal betrekking heeft past slecht
 in dit verband, maar misschien spreekt hij van lofliederen.
 3. συγκλᾶν. Dit verbum beteekent in de regel 'breken, afbreken',
 Cf. Aristoph. Eccl. 1031: και κλήμαθ' ἐπέθου συγκλάσασα τέτταρα.
 Het verbum is ongewoon in dit verband.
 10. συνεχίζεν ἐν 'volharden bij' komt zelden voor in de Gr. litt. Cf.
 Philod. oec. XXV, 30: ἐὰν συνεχίση (sc. ἐν τῶ ἀναλλοκεῖν); ver-
 der Rhet. S. I, 150, 1. Het subst. συνεχισμός komt slechts een-
 maal voor bij Philod., n.l. de Mus. lib. III fr. 9, vs. 14; συνέχεια
 komt in 't geheel niet voor in zijn geschriften.

9. 10. vs. 21. — de tonen [brengen echter] niets dergelijks [tot
 stand] als hij schrijft, maar <vecleer het tegendeel>,
 daar ze de menschen afhouden [van] die dingen, die

9. 8. ψιλῆν is zeer goed mogelijk. Cf. b.v. Plato Legg. II, 669 e: ψιλῆ
 κινθάρῖσει τε και αὐλήσει.
 10. ἀκροῖσία. Cf. Linde pg. 21, 22.

- 1 2 ἤν] μᾶλλον.... ποιει...
- 18# 1 καὶ τῶν διδασκόντων κατὰ τῶν ἰαγῶν ἰσομενῶν
- 20# 2 ἀδελφότητος.....
- πρὸς διδάσκαλον οἱ τόνοι δὲ οὐδὲν οἷον γράφει περὶ αἰνῶσιν ἀλλὰ μᾶλλον τοῦναντίον τῶ περισπᾶν ἀπὸ τῶν ἰαγῶν ἰσομενῶν καὶ
- 25# 3 τὸ ζῆν εὐδαιμόνως παρὰ φεναζόντων. ἀλλὰ μὴν τῆς γε Μούσας οὐ παρὰ οἷδαμεν ὁμοφλογουμένας, ὡς παρθένου δειμειναν, ἀλλ' Ὀρφέα κατὰ Ῥῆσον καὶ Σειρήνας καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν ἐννοεῖται γεγονέναι παραδεδώκασιν. ἢν δὲ κατὰ τὸν λόγον ὡραῖον, κατὰ τὴν ἰστορικὴν καὶ τὴν κυνηγετικὴν σωφροσύνης δὲ ἐργαστικὴν λέγειν, ὅτι τὴν Ἀθήνην καὶ τὴν Ἀρτεμιν φαίνεται παρθένους μεμνημένας· εἰ δὲ δεῖ παιζειν πρὸς βαθυὴν λῆρον οὐ μόνον μουσικῆς ἀλλὰ καὶ σοφῆς γεγονέναι τὰς Μούσας ἐρεῖ τις ὡς

9. 8 rest. G. om. K. 10. rest. G. om. K. 13. rest. G. sed incertum
21--25 rest. G. 10. 11 πρὸς βαθὺν λῆρον W K. προσβαλλὼν λῆρον K.

XI 9† fr. 20

- 11# 1 # ... τρέψειν· ὡς δὲ πάλιν
- 30 ... ὄντα συνηγορεῖν τὰ
- 20 ... ἄμνον ἰάδιον λέγοντα
- 22 ... ἦν εἶναι τὸν παρασκευ-
- 23 5 γνῶντα, τῶν τότε σοφῶν νομιζομένων τὸ τοιοῦτο εἶδος ἐπιτηδεύοντων. τῆς σωφροσύνης μέντοι νῦν ἰδίον ἐστίν

dringend noodig zijn en een (25) welzalig leven scheppen. Maar we weten [toch] dat niet [allen het er over eens zijn] dat [de] Muzen altijd door maagd bleven, (1) maar sommigen hebben overgeleverd dat Orpheus en Rhesus, de Sirenen en sommige anderen, uit haar zijt geboren. En wil men dit ook toegeven (5) op grond van het schoone verhaal van deze of gene, dan moeten we zeggen dat ook de weefkunst en de jachtkunst ingetogenheid bewerken, daar men in sprookjesvorm heeft verteld dat Athene en Artemis (10) maagd [waren]. En als men een grapje maken wil tegenover deze [diepzinnige] nonsens, dan zal men op kunnen merken dat de Muzen niet alleen muzikaal waren, maar ook wijs —

24. κατεπειρόντων is hier intr. gebruikt. Cf. Luc. Πῶς δεῖ ἴσθι. συγγ. cap. 50: καὶ στήσας ἐπαυθὰ πον ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα μεταβαίνετω, ἦν κατεπέιγῃ.

10. 1. sqq. Philod. denkt aan een plaats bij Apollodorus; Schol. ad Rhes. 347: Ἀπολλόδωρος ἐπηκολούθησε γράφων οὕτως τὰς μὲν Μούσας οἱ μὲν πλείστοι παρθένους παραδεδώκασιν. γράφεται δ' εἶναι—Καλλιόπης δὲ Ὀρφέα, Μελπομένης δὲ Θάμυριν, Ἐντέρης δὲ Ῥῆσον, Τερψιχόρης δὲ Σειρήνας; cf. Dio Chrysost. or. XXXII, 56: τὰς δὲ (Μούσας) παρθένους (προσαγορεύουσι) ὡς ἂν αἰδουμένας τε καὶ σώφρονας.

6. ἰστον<ρ>γικήν. Soms valt de ρ uit. Voor andere v.b. vgl. men Cr. M. H. pg. 81.

11. (5) — terwijl zij die toen voor wijs werden gehouden een dergelijk genre beoefenden. Nu echter is het de taak der bezonnenheid wat den menschen past en niet

1. Phil. schrijft πάλιν voor een vocaal om hiaat te vermijden en in de regel πάλι voor een consonant. In de musica lib. IV col. IV vs. 5 schrijft hij echter πάλιν τινὰ; cf. Cr. M. H. pg. 140.

τα πρόποντα καὶ ἀπροεπῆ
 10 ὄντα τοῖς ἀνθρώποις διαγι-
 νώσκειν, ἢ δὲ μουσική πλεῖ-
 ὄν πάντων ἀπέχει τῆς τούτων
 πολλῆς πραγμοσύνης.....

10 ὄντα W K. παρὰ K. 12 πάντων H.

VIII 20 fr. 19

12 8 #[θυσί]ον ἐγειρ-
 φέρουσιν ἐπειδὴ [ι-
 10 # διά] πρὸς βα[κ]χίας προφη-
 τῶν? [ἁ]δὴ? πέφυκεν
 ... καὶ, φειδισμένον
 καὶ ἐνδόξον γεγο-
 νῆναι τοῖς ἐμβακχεύουσι
 15 # ταύτας
 καὶ κτεταρισμένον τε
 μιν, ὧν τινῶν θεοφορί-
 α τὰ μὲν καθεστηκότας
 οἶσι τὰ δ' ἐξισταμένους
 20 # τὰ δ' ἀνθρώπους καὶ ψευδεῖς
 ὑπερ τῶν κρατίστων
 τοῖς βακχεύουσι...
 ἢ ἢ διά? μέλος ἢ μέλος
 προσέτι δ' ἁρμονία καὶ τὰ?

14 ἐμβακχεύουσι v K. ἐμβακχευεῖν K. 18. 19. 20 rest. v K.

sequitur fortasse XI 90 fr. 19

13 # # ἁδύνατον ὅτι
 24 # # ἁδύνατον ὅτι
 25 νῆται περὶ τοῦ δαιμονίου τοι-
 26 αῖτας δι' ἧς ἐξοργίζεον ἄν-
 27 θρώποις [περ]ύκασιν, οὔτε πρὸς
 28 # 5 # τὰ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τὰ τοῦ Ἄρε-
 29 ὡς ἔργα, τὰ μὴ δ' ὄντα καθάπερ
 30 μὴ δὲ τὰ Βακχικά τῶν θεῶν
 31 οἷς τινες ἀπονέμουσι: ἀλλ' ἄ-
 32 γειν πρὸς ταῦτα δι' ὑπολήψεις

past (10) te beoordeelen, de muziek echter heeft voor deze dingen ook niet de geringste belangstelling.

13. πολυπραγμοσύνη. Dit woord wordt hier gebruikt in bonam partem evenals πολυπράγμων in lib. IV col. XXXVI vs. 34. Bij latere schrijvers komt deze nuance vaak voor. Cf. Diod. Sic. 1, 37; Pol. V, 75, 6.

12. 14. ἐμβακχεύουσι. Cf. vs. 22 en lib. III fr. 73 vs. 16: γεγόνασιν, waar wel γεγονέναι moet hebben gestaan.

17. θεοφορία 'goddelijke vervoering'. Cf. lib. III fr. 64 vs. 15; fr. 66 vs. 3. θεόφοροι zijn profeten. Cf. π.θ. D. I, 4, 12 (pg. 52 Diels). Een stuk van Menander draagt de titel Θεοφορομένη.

18. καθεστηκότας. Dit verbum wordt in verband met muziek ook door Aristoteles Pol. 1342 a 8 gebruikt: ἐκ δὲ τῶν ἱερῶν μελῶν ὀρῶμεν τούτους, ὅτι χρῆσονται τοῖς ἐξοργιάζουσι τὴν ψυχὴν μέλεσι, καθισταμένους ὡς περὶ ἰατρείας τυχόντας καὶ καθάρσεως. Cf. lib. III fr. 66 vs. 7, 8; fr. 24 vs. 11. Misschien onderscheidt Phil. vs. 18 sqq. drie categorieën. a. 'de rustigen' vs. 18. b. 'de geëxalteerden' (vs. 19 c. 'de goddeloozen en bedriegers' (vs. 20).

21. κρατίστων 'de almachtigen'. Cf. lib. IV col. XXI vs. 5.

13. [is het onmogelijk dat] dergelijke dingen met betrekking tot de godheid dergelijke meeningen tot stand kunnen brengen, waardoor de menschen in vervoering geraken, noch ten opzichte van (5) de werken van Athene en Ares die in het geheel niet, evenmin als de bacchische waanzin, zijn van de goden, aan welke sommigen ze

3. ἐξοργιάζειν. Dit verbum heeft hier intr. beteekenis. Een trans. beteekenis heeft dit verbum lib. III fr. 65 vs. 8.

10 ε¹ ἐμπεφρυσωμένας ὡς ἔστιν
 2 .υτο... οὐ δῆτα παρορμῶσαν
 3 .αντ... τ ἔμμεα τις μέλφε-
 4 σιν] ἐκκαλεῖσθαι.....

ἀδύνατον ὅτι W K. 10 δεφρυσ- ἐμπεφρυσωμένας G. 12 εμμεμα

sequitur fortasse VIII fr. 17 sequitur XI 90 fr. 18

14. 8# ... ἐσπειρήδουσιν, αὐτῆ
 10 πρὸς ὀρχήσεις καὶ πρὸς θε-
 10 ἀμψατ' ἐχορήσαντο δι' ἔτοφους
 καὶ πᾶς. οὐδ' αὐτῆ μέντοι τ
 ωι (I. τὸν) θυμὸν ἐγείρει. <θαν>μα<σ>τ[ῶς
 γὰρ ἂν τὸν τῶν σαλπικτιῶ-
 ν ἔχειν. νῦν δ' ἐλάφ[ων βυκα-
 15 ηται τινες δειλότεροφ[ι] καὶ
 πάντων ἂν τῶν ἀνθρώπων...
 νῦν δ' ἔνιοι οὐτοὶ δ' οὐκ
 ἀφεῖ καὶ πανταχοῦ. [οἱ]
 δ' ἐν ἐκκλησίαις καὶ ἱεροῖς
 20 καὶ πομπαῖς καὶ ταῖς γε-
 κροῖσιν] ἐκφοραῖς οὐδ' ἐν παρ-
 ἄστημα γίνεται τῆσδε.
 ἄλλως δ' ἐπειδὴν ἔπισημη-
 15 νῆ τὸ πολεμικὸν ἐπάγειν
 παραγγελλομένον, πᾶς ὅ
 πρόκειται μίχθειν, τὰ δὲ
 ὧν φοβερὸς ἔσται τοῖς ἐναν-
 5 τίοις καὶ τοῖς φιλίοις συνπαρορ-
 μήσει ποιήσας, εἰς χεῖρας ἕφε-

toeschrijven, maar ze brengen daartoe door gezwollen vermoedens —

11. ὑπόληψις. Cf. Linde pg. 53.

14. 15. [de volken die de muziek] beoefenden, maakten ge-
 bruik van haar (n.l. de trompet) voor het opvoeren
 van dansen en tooneelstukken (10), het geheele jaar
 door, ieder zonder uitzondering. Toch wekt ook zij niet
 bij iemand moed op. Want dan zou de moed [der trom-
 petters] ongelooflijk? groot moeten zijn. Nu zijn echter
 sommige [trompetters] (15) laffer dan herten. [? En
 van alle menschen zou de muziek de moed op moeten
 wekken?] Nu echter [gebruiken] sommigen haar en
 [deze sommigen niet eens] altijd en bij iedere gelegen-
 heid. Noch in de volksvergaderingen, noch bij [offer-
 plechtigheden] (20) en feestelijke optochten en begrafene-
 nissen doet zich een [dergelijke] geestdrift voor.
 15. En verder, wanneer de trompetter het teeken tot den
 krijg [heeft gegeven] (1) om op de vijand los te gaan.
 raakt ieder, wien de taak is toebedeeld te strijden, hand-
 gemeen na datgene te hebben gedaan, waardoor hij zijn
 tegenstanders (15) vrees zal inboezemen, anderzijds zijn
 makkers aan zal vuren. Ook in sommigen wordt geest-

14. 15. Men vergel. voor deze fr. S. Emp. VI, 10 — εἰς ἀνδρῖαν δὲ
 προτρέπει (sc. ἡ μουσική) τοὺς δειλοτέρους — een opvatting die
 hij bestrijdt in cap. 24. Men vgl. verder Plut. de Mus. cap. 26. —
 χρησίμης δηλονότι τῆς μουσικῆς ὑπαρχούσης πρὸς πάντα καιρὸν
 καὶ πᾶσαν ἐσπουδασμένην προᾶξιν, προηγουμένως δὲ πρὸς τοὺς
 πολεμικοὺς κινδύνους.

14. 11. αὐτῆ is vreemd i.p.v. ταύτη.

23. ἐπισημηνῆ τὸ πολεμικὸν (sc. ὁ σαλπικτιῆς). Cf. Anab. IV, 3, 29
 (ed. Krüger); cf. lib. I fr. XXV vs. 41: σημαίνειν τὸν πολεμικὸν
 νόμον. Men vgl. verder Plut. de Mus. pg. 100, 101, noot (ed.
 Weil—Reinach).

15. 6. εἰς χεῖρας ἔεται 'manum conserit'. Cf. Plut. Luc. cap. 28. Meer
 gebruikelijk is de term εἰς χεῖρας ἔνασι of ἔλθειν.

ταῖσι τοῖσι δὲ καὶ τῷ συμπλέκε-
σθῆναι ταῖς μάχαις τὴν τοιαύ-
την φωνὴν καὶ παρακλη-
τικὸν παρέχειν σημεῖον ἐξ
ὑπολήψεως ἐγείρεται παράσο-
τημα.....

11 μέντοι τ G. H. μὲν τ K. 12 <ἴαν>μαστῶς G. μὰ Δία H. ματ K.
13 σαλπικτῶν G. H. σαλπύγων K. 14 ἐχοῖν H. ἔχειν K. G. βυκανταί
G. H. τεχνίται K. B. μίται 15 εἰσι in fine G. καὶ in fine H. 16 πάν-
των G. H. αὐτῶν K. ἀνθρώπων H. 17 ἐνιοὶ οὗτοι δ' οὐκ W K. ἐνίους

ἀλλ' οὐκ H. οὐκ K. 20 rest. B. μομπαις 23 ἐπισημηγῆ W K. ἐπιφανῆ K.
συνπ π
15. 4 μαλεσθαναδι 5 μαρορ μηπόσειν

VIII 15 fr. 14 sequitur XI 89 fr. 16

16. 8 π. — τὰ πολε-
μικὰ παρηστημένο[ς] παρέ-
θηκεν τὰ τοῦ Αἰσχύλου δ' ἑτά-
ματα ἅ τις Ἄρεως ἔλεγε
μεστὰ ὄντα τὴν δημῶδ[η] [δ. δημῶδη]
παριστά[νω]ν ἀνδρείαν οὐ[χ]
ἦν] ὁ φιλόσοφος ἠξίου. καὶ
15 τὰς ἄλλας δὲ πάσας ἀρετὰς
ὡν μνημονεύει τοιαύτας
ἀποφθαίνει τὰ παραστ[η]θέντα
μὴ δημιουργούσας ὅ κατὰ φύσ-
ιν αὐτῶν, τὸ τὴν φιλοσοφί-
αν ὡς ἀστείον ἐπιτήδευμα κριν-
εῖν καὶ δεῖξεν. οὐ μὴν ἄλ-
λά περὶ μὲν τοῦ Λακεδαιμο-
νίου, ὅταν μάχης σημεῖον
17. 1 # διδώσιν, αὐλοῖς [χ]ορηθῆσι καὶ

drift gewekt door suggestie door het feit, dat een der-
gelijk geluid met gevechten is geassocieerd en het teeken
bevat (10), dat daartoe oproept.

- 16.17. — [en het krijsbedrijf ter zijde latend, citeerde hij
hun (10) de stukken] van Aeschylus. [van welke
iemand] zei dat ze [vol] waren van Arcs, doch daar-
mee [bracht hij ten toonele] de dapperheid van Jan
en alleman, niet echter de dapperheid, [die] genade
kon vinden in het oog van den filosooph. En ook van
alle andere deugden, [waarvan] hij melding maakt (15),
bewijzen op soortgelijke wijze de aangehaalde voor-
beelden dat zij [niet] ten uitvoer brengen [wat volgens
hun natuur is], dat ze n.l. de philosophie zullen be-
oordeelen en toonen (20) [als] een menschwaardige
bezigheid. [Echter] hoef ik absoluut niet meer te
17. spreken over het feit dat de Lacedaemoniërs, wanneer
ze [het teeken] tot de strijd geven (1), gebruik maken

16. vs. 11 τις. Cf. Aristoph. Ranae vs. 1021.

17.1. Dat de Lac. gebruik maken van de fluit en de lier, wanneer
ze het teeken tot de strijd geven, vermeldt ook Sext. Emp. cap.
24; cf. Paus. VIII, 521. — Plut. de Mus. cap. 26 deelt echter
mee dat de Lac. alleen de fluit gebruikten. Cf. Pol. IV, 20, 6; in
oudere tijden maakten ze gebruik van de lier (Alcman fr. 35
Bergk). In hetzelfde cap. 26 deelt Plut. mee dat de Cretensers
alleen de lier gebruikten. Cf. Athen. XIV, 627 d. De Cretensers
schijnen ook de fluit met de lier te hebben gecombineerd; cf.
Ephorus bij Strabo X, 4, 20: ἀγέλη πρὸς ἀγέλην συμβάλλει μετὰ

5 λύραις οὐθὲν ἔτι δεῖ λείπειν.
 τὸ δὲ Τυρταίων αὐτοῦς ἀνει-
 ληφέναι καὶ προτειμῆκέ-
 ναι διὰ μουσικὴν ἀνοσιτόρη-
 τον ἔοικεν εἶναι, πάντως...
 μὲν σχεδὸν ὁμολογούστων
 κατὰ χρησμόν αὐτὸν ἐξ Ἀθή-
 νων μεταπεπέμφθαι πλείσ-
 των δὲ γινωσκόντων, ἴδι
 10 ποητῆς ἦν καὶ διὰ ποιημά-
 των γενναίας διανοίας πε-
 ριχόντων,.....

16. 8. 9 rest. G. om. K. 10. 11. 12. 13 rest. G. 16 ὦν G. ὅς K.
 17 ἀποφαίνει G. οὐ φαίνει K. 18. 19. 20. 21 rest. W K. καὶ δημ. ὁ
 κωλύσει δι' αὐτῶν τὸ τὴν φιλ. ἢ τι ἀστεῖον ἐπιτηδεύσειν καὶ δείξειν G.
 21 in fine ἀλλὰ G. 23 ομ post μάχης 17. 3 ἀνειληφέναι G. προσειλη-
 φέναι K. 6 εἶναι videtur 8 χρηστον 9 πλείστων K. in app. cr.

VIII 16 fr. 15

6 καὶ ἰθυγαίρι- 1 διὰ προσῆκον 9 τοῦ σωφρο-
 10 δεικνυ 12 γ' ἰσοσῆως? 13 δύνασθαι 14 ἀφ' ἰάξιον
 15 πεινεχθῆναι 16 ἄλλων οὐδὲ 17 τούναν-
 18 μέχρι μὲν ἐ- 19 ἀπαριθμον- 20 τὰς
 δ' οἰκείας 21 θυγατέρας οὐδ- 22 καθαρωδοῖς
 23 χ' χειρισμόν

XI 89 fr. 17

19 διὰ τούτων τὸν Ἴωνα
 20 μὲν ἐν οἷς ὑπὲρ. [Ἀχιλλέως]

van fluiten en lieren. En dat zij Tyrtaeus bij zich heb-
 ben opgenomen en hem hoogelijk eerden om zijn kunste-
 naarsschap is (5), schijnt het, onhistorisch, daar allen
 ongeveer het er over eens zijn dat hij volgens een orakel
 uit Athene is ontboden, terwijl zeer velen inzien (10)
 dat hij dichter was en door gedichten, die edele gedach-
 ten omhulden —

3. ἀυλοῦ καὶ λύρας εἰς μάχην ἐν ἑνθμῶ, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πολε-
 μικοῖς εἰώθασι.
 Tyrtaeus leefde, zooals hij zelf aangeeft (fr. 4 D), ten tijde van
 de tweede Messenische oorlog (7e eeuw). Te Athene vertelde
 men sedert de vijfde eeuw dat de Lacedaemoniërs, toen ze door
 de eerste Mess. oorlog in groote moeilijkheden waren gekomen,
 op aanraden van 't orakel, de Atheners om hulp hadden ge-
 vraagd en dat dezen den dichter Tyrtaeus hadden gezonden,
 die door zijn liederen de moed der Lac. opnieuw deed ont-
 branden en zoo de staat redde. De oudste schrijvers (Plato Legg.
 I, 629 a; Lyc. in Leocr. 106) die Tyrtaeus noemen, spreken
 niet over het orakel. Callisthenes opent de rij der schrijvers
 die dit feit vermelden. Misschien zijn de Atheners ten tijde
 van de derde Mess. oorlog, toen ze verontwaardigd waren over
 de smaad Athene aangedaan, T: als een der hunnen gaan be-
 schouwen. Het is niet geheel en al onmogelijk dat hij afkomstig
 was van Milete. Cf. Suidas' opmerking over T. Λάκων ἢ
 Μιλήσιος. Hij schreef immers evenals Callinus zijn elegieën in
 jonisch-episch dialect; cf. Schmidt-Stählin Gr. L. G. I¹, pg.
 357 sqq.

18. 19. ἀπαριθμον — Cf. lib. IV col. XXXI vs. 19: ἀπαριθμοῦσιν.
 22. καθαρωδοῖς. Cf. lib. IV col. XXIX vs. 6 καθαρωδῶν, beide malen
 zonder jota subscriptum. Het subst. komt verder niet voor bij
 Philodemus. Cf. Crönert M. H. pg. 47.
 19. — laten we daarom door middel van deze argumenten
 Ion afwijzen om deze reden, dat hij [met ongegronde be-

19. 1. Ion van Chios (± 490—± 422) was niet alleen een veelzijdig
 dichter (hij schreef komedies, tragedies, epigrammen en

- 1 5 # εἴρηκεν, εἰ καὶ δύναται συν-
 2 οἰκλειοῦσθαι τῷ μὴ ψευδεῖ,
 3 5 # φαιτικῶς μαρτυροῦντα πα-
 ραφικῶς, καὶ ἔτι μᾶλλον
 ὅτι ποιητὴς καὶ μουσικὸς εἶπεν,
 οὐδὲ τοῦτοις προσέχομεν ἄ-
 γεν πίστεως; τὸν δὲ Λακε-
 4 7 10 # δαιμόνιον, ὅτι βασιλεὺς καὶ
 Σπαρτιάτης, εἰ καὶ τάχα προσ-
 ἄπτουσιν αὐτῷ τὰ μὴ ἐν-
 τεθυμημένα

3 δύναται B. 5 φαιτικῶς H. φροτικῶς K. 7 η 11 εαι

VIII 14 fr. 13

- 20 5 παλαιούς καὶ.....
 διαπονεῖν μὴ.....
εὐχρηστοτε.....
 15 5 τὰ σώματα πρὸς δια-
 των καλὸν ἐθισθε.....
 ὄνημοῖς ἀλλὰ καὶ.....
 εὐσημοσύνην..... σώ-
 ματος ἐφόρων τιγνέσ.....
 20 10 φέρωσιν καὶ ἐπὶ τῷ.....

weringen; (5) getuigt in wat hij over Achilles beweerd heeft, ook al kan het verzoend worden met het niet onware; en nog meer schenken we ook aan deze beweringen geen aandacht, omdat het een dichter en musicus was die ze zei; en verder ook de Lacedaemoniër (10), omdat hij koning was en Spartaan, ook al schuift men hem in zijn schoenen datgene wat zijn bedoeling niet was —

paeanen), maar ook historicus. Hij schreef o.a. over de oudste geschiedenis van Chios (*Χίου κτίσις*) en verder memoires (*ὑπομνήματα*). In laatstgenoemd werk herdacht hij ook beroemde tijdgenooten, die hij op zijn reizen had leeren kennen, o.a. Cimon, Pericles, Aeschylus, Sophocles, Archelaos, Socrates. Als gast van koning Archedamos II (vs. 9 e.v.) bracht hij eenige tijd door in Sparta tusschen 445—441, toen de dertigjarige vrede tusschen Athene en Sparta gesloten was. Hier schreef hij eenige elegieën. — Misschien citeert Philodemus uit de Phoenix en beschrijft hij hoe Ion den toornenden Achilles ten tooneele voert, die zich troost verschaft door lierspel; cf. II. J. 186; Sext. Emp. adv. mus. cap. 10; Chamaeleon apud Athen. XIV, 624 A. Cf. Norden, Jahrb. für cl. Phil. 18e supp. Bd. (1892) pag. 280 e.v.

3. εἰ καὶ 'ook al' 'ofschoon'. καὶ εἰ 'zelfs wanneer men veronderstelt dat'. Cf. Soph. O.T. vs. 305 (ed. Jebb). Soms loopen de beteekenissen zelfs in proza door elkaar. Cf. Wyse Isaeus 5, 25.
 12. προσάπτειν τὰ μὴ ἐντ. προσάπτειν wordt hier overdrachtelijk gebruikt. Cf. b.v. Plato Legg. VII, 822 b: ἐγκώμια προσάπτειν (τοῖς δρομεῦσιν) ἀνθρώποις οὔσι. Voor het letterlijk gebruik vgl. men b.v. Soph. El. vs. 431, 32: τούτων μὲν, ὧν ἔχεις χερσὶν, τύμβῳ προσάψης μηδέν; cf. Kaibel Soph. El. pag. 126.
 13. ἐντεθυμημένα. Sc. ἢπ' αὐτοῦ.

53

1 # και πειρώνται.....
 2 τὸν ἄλλον βίον δέ...
 3 ...ἴδι' οὐδέτερον [τού-
 4 των, οὐδ' ἢ πρώτη [οὐδέ-
 5 = 15# σιν εἰ μὴ τοῖς ἀνθρώποις [ε-
 6 γένητο, οὐδ' ἢ παρηγγμένη
 7 προσδεξαμένο...
 8 ..ταῦτα τῶν ^{α. οὐκ} _{ε. οὐκ}
 9 τῶν διαπονή[ματων] ^{ε. οὐκ}
 10 μὲν τῆς περὶ τὴν ^{7. οὐκ}

7 ΟΥΤΕΜΟΙΣ 8 ευχημοσυντην 14 οὐδέσων W K. μηδέσων B. K. G.
 16 παρηγγμένη G. 19 rest. v K.

XI 88 fr. 15

21. ## = 1# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 12 = 1# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 13 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 14 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 15 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 16 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 17 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 18 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 19 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 20 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 21 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 22 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 23 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 24 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 25 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 26 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 27 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 28 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 29 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀
 30 = 5# ¹ ₂ ³ ₄ ⁵ ₆ ⁷ ₈ ⁹ ₁₀ ¹¹ ₁₂ ¹³ ₁₄ ¹⁵ ₁₆ ¹⁷ ₁₈ ¹⁹ ₂₀ ²¹ ₂₂ ²³ ₂₄ ²⁵ ₂₆ ²⁷ ₂₈ ²⁹ ₃₀

1 rest. G. 2 ανεπιτάκτως G. αναποδείκτως K. 3 κόρον W K. φορὸν G.
 π α
 7 ουησεῖθ 8 φθιντες

VIII 144 fr. 5

24 = 5# 22. ## 3# παρ' ἡμῶν...
 25 ὑπὸ τῆς [μονοικῆς οἰα ἐπι-
 26 = 5# α]θεν Ἀντών[ιος, χρώμενος
 27 οὐδὲν πρὸς δ δεῖ τῶ σῶ-
 28 ματι. μαλακ[σίαν δὲ σῶ-
 29 ματος οὐ ταῦτόν [ἀπα-
 30 λία καὶ σκληρίαν [οὐτ' .°

20. 14. — noch ook was de eerste bij andere wezens ont-
 staan dan bij de menschen, noch [de ontleende] —

14. Een primitieve kunstvreugde wordt tegenover een afgeleide ge-
 steld in deze vss.

21. [vol van goddelijke aanblazing] en gelukzaligheid op
 irrationeele en [vrije] wijze, als het ware [een pop],
 die er toe gedwongen wordt, rythmische en maatvolle
 bewegingen te maken met (5) handen en voeten en met
 de andere ledematen. En ze werden gegrepen door het
 genot van het lied en door het toekijken en werden
 meegenomen (10) door de vervoering van de —

21. 2. ανεπιτάκτως 'vrij, zelfstandig' is niet geheel duidelijk, daar het
 in tegenspraak is met βιασθέντα.
 6. ἐνρῦθμους. Vaak vindt assimilatie plaats voor de ρ. Cf. Cr. M. H.
 pag. 59.
 10. φοραῖς. Over φορά cf. Diels π.θ. III pg. 11 „Phil. versteht nach
 dem Vorgange Epikurs unter φορά in metaphorischer Bedeutung
 das richtungslose Treiben der urteilslosen Menge, die 'opinio
 vulgi' im Gegensatz zum wissenschaftlichen Gang, der μέθοδος
 der Philosophen“. Voor andere plaatsen cf. T. Kuiper 'Phil.
 Over den dood' pg. 135, 136 noot 108.

22. — [wat] Antonius (5) [overkwam] door de [muziek],

22. 5. Ἀντών[ιος]. Ook π.θ. I col. 25 vs. 36 spreekt Phil. misprijzend
 over Antonius, daar hij naar de alleenheerschappij streeft. Ver-
 der nog in zijn geschrift περὶ σημ. 2, 15, waar vermeld wordt
 dat Antonius dwergen meebracht uit Syrië, welke gebeurtenis
 plaats greep in 't jaar 54 (cf. Diels π.θ. I pg. 99). Gomperz

- 10# ταυτων αντιτυπια ν[σοου]-
 2 μεν: το μεν υπο κηρω[ν]
 3 γινεται, το δ' υπο κωπης [η]
 4 δικελλης αλογα προ[καμον]-
 5 των. μαλακια δε ψυχης το
 15# τη δυναμει κατοκνε[ιν] εκ
 7 σκληρ[ια]ς και δειλιας μετα-
 8 φορικως τιθεται, και απαλι-
 9 α παλιν[ο] καταφερεται ισχυος
 10 και καρτερι[ας] και δυναμ[ει]-
 20# ωσ[τ] διαθεσει [δ]λωσ ενδεουση

3. 4. 5. rest. G. om. K. 6 τῶ G. γίνεται K. 7 δὲ B. K. W K. γὰρ G.
 8 δυσκολία B. K. εὐκαμψία G. ἀπαλία W K. 9 σκληρία K. σκληρίαν G.
 W K. ἀλλὰ K. οὕτως G. οὐ W K. 14. init. ξων K. 13. 14 πρὸς τὸ
 ζῶν G. προκαμόντων W K. 14 τὸ W K. εἰ K. 15 κατοκνεῖ εκ K. κατ'
 ὄκνον και G. κατοκνεῖν εκ W K. 17 σκληρία K. G. ἀπαλία W K.
 18 παλινo pap. <εἰ> καταφέρεται K. [ο] κατ' ἀφοβίας ἢ G. καταφέ-
 ρει' ισχύος W K. 20 <ἐμ>[π]επτωκ[ν]ίας G. ὄλωσ ενδεούση W K.

Ant., die een ongepast [gebruik maakte] van zijn lichaam. Met verweekelijking van lichaam bedoelen we niet hetzelfde als met zachtheid en met stijfheid niet hetzelfde als met hardheid (10). Laatstgenoemde toestand ontstaat door 't mummificeeren, eerstgenoemde toestand door roeien of graven, wanneer men zich van te voren hard [heeft afgetoed]. Slapheid van ziel noemt men overdrachtelijk het (15) van vermogen traag zijn tengevolge van onverschilligheid en lathheid, weekheid van ziel echter wijt men aan een durende toestand, die [geheel en al kracht], volharding en macht [mist] —

acht het niet onwaarschijnlijk dat deze verzen zinspelen op de eerste ontmoeting van Ant. en Cleopatra (pg. 17). Dit feit vond plaats in 't jaar 41 v. Chr. toen Antonius, die zich te Tarsus bevond, alle vazalvorsten bij zich onthoed (Pauly-Wissowa pg. 2605; cf. Plut. Ant. cap. 25 etc.). Waarschijnlijk nog in de herfst van 't jaar 41 begaf hij zich naar Alexandrië. De musica zou dan na 41 zijn geschreven. Onmogelijk is deze opvatting niet.

8. ἀπαλία. Wij kennen dit woord alleen uit de Geoponica. Het staat i.p.v. ἀπαλότης en het wijst op μαλακία. Slapheid (μαλακία) van ziel kan verdwijnen door juiste behandeling, ἀπαλία (zwakheid) is inhaerent. Zoo ook 't lichaam: σκληρία (stijfheid) is van tijdelijke aard als pendant van μαλακία, en αντιτυπία (hardheid) tegenover ἀπαλία gesteld is blijvend als ze er eenmaal is.
11. ὑπὸ κηρῶν. Cf. Herod. 1, 140, 6. κατακηρῶν = mummificeeren. Volgens de commentatoren is het Perzische mumiai lett. = cera.
13. προκαμόντων. Voor προκαμνειν vgl. men Luc. Anarch. cap. 26 'zich van te voren aftobben'.
14. 15. Gomperz' tekst, die eveneens een goede zin geeft, staat hier en daar vrij ver van de overlevering. Voor de constructie κατά τινος τίθεσθαι (vs. 15 sqq.) verwijst hij naar π. εὐσ. fr. 79: καὶ τὸν Ἄρη [κατὰ τ]οῦ πο[λλ]έμου τε[θ]έσθαι (i.p.v. Blomfields τετάχθαι) καὶ τῆς τάξεως] καὶ ἀν[τι]τάξεως].
10. καταφέρεται. Staat overigens bij Philod. als pass. slechts intr. 'geraken tot'. De hier vereischte beteekenis is in het act. en in de lett. zin zeer algemeen b.v. τὸ ξίφος καταφέρειν τῶ πολεμῶ Plut. Mor. pg. 236 E. Absoluut bij Luc. (Somnium 3; Deorum dialog. 8, 1, 2). Overdrachtelijk zooals hier vereischt is Gen. 37, 2: κατήνεγκαν δὲ Ἰωσήφ ψόφον πονηρὸν πρὸς Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν.

23. # # 7 # . νλέγουσιν καὶ
 > μέρη τῆς ψυχῆς
 > διατάττονται ἢ ἵνα ἀλογώ-
 4 > τата τῶν παρ' αὐτοῖς, οὔτε
 > 5 # 5 # ὡς ἐπὶ τῆς ἀρχαίας μελο-
 > ποιίας εἶδη δι' ἣν εἴπον σκοπεῖν
 > τὰ κατὰ τὴν μουσικὴν, ἀλ-
 > λ' ἀπερισμῆνην σφοδρῶς
 > πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς, οὔτε
 11 > 10 # 10 # ἵνα κείνη ἀπὸ τούτων καὶ
 > πρὸς ταῦτα ἀφασίαν, διατέ-
 > 17 > ταιται, μωροίας πολλῆς ἐ-
 > 13 > πιδεδειγμένῃς καὶ βλεπο-
 > 14 > μένης τῶν ἀθέγειν τὸ μὲν
 > 15 # 15 # αὐτῆς μέρος ἢ εἶναι καθεστη-
 > κός καὶ ἵστασθαι, τὸ δὲ
 > 16 > εἰς ὃ γ' ἀκόλαστον καὶ μεγέ-
 > 18 > θος παθητικὸν το. εἰ με-

1 καὶ γὰρ τὰ μέρη τῆς ψυχῆς οὔτοι G. 3 γὰρ v K. || ... λο K.
 3. 4 ἀλογώτατα τῶν παρ' αἰῶνα G. παρ' αὐτοῖς W K. 5 ἀλλοίας G.
 ἀρχαίας? K. W K. 6. δίκαιον? B. δι' ἣν εἴπον W K. 16 ἐναγμ- corr. B.
 17 μέγεθος K. μεγέθους W K.

24. # # # # # μέ-
 > # 1 # τριότητα καὶ συντονίαν, καὶ
 > τὰς ἀρμονίας ἐφ' ἑκάστων
 > τούτων διεληφθῆναι καὶ τό-
 > 5 # 5 # νον οἰκεῖον ἔχειν ἐκάστην
 > τοῖς ὑποκειμένοις πάθει
 > καὶ μελοποιῆσαν καὶ ὁυθμῶν
 > καὶ τὰλλα κατὰ λόγον δεδό-
 > 27 > θθαι. διόπερ ἐνθουσιώδως
 > αὐταῖς συνοικισθῆναι τὰς ἑν
 > 29 > 10 # 10 # ἡμῖν διαθέσεις, καὶ τὴν μὲν

23. 2. [want] zij deelen (sc. de muziek) [op de meest dwaze manier van al hun vakgenooten in], n.l. niet naar (5) de genres van de oude? compositie, om [welke zij, volgens hun beweren], zich met de bestudeering der muziek bezighouden, maar geheel en al zelfstandig naar haar effect en doel, noch echter is, (10) wat onder die muziek van hen behoort, geordend in verband met en gericht op de dingen die zij beweren, terwijl het een bewezen en evidente groote dwaasheid is te zeggen dat het eene [deel] der muziek (15) bepaald en geregeld is maar het „waartoe” ongebreideld en voor een meer en minder vatbaar —

1. sqq. Gomperz' aanvulling van de eerste vss. is niet zeer waarschijnlijk, in de tegensteltende zin, die met ἀλλὰ begint, staat ἀπερισμῆνην (vs. 8).
 5. μελοποιία 'toonsetting'. Aristoxenos Harm. pg. 38 M (acran) geeft de volgende definitie. Τελευταῖον δὲ τῶν <μερῶν ἐστὶ> τὸ περὶ αὐτῆς τῆς μελοποιίας. Ἐπει γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς φθόγοις ἀδιαφόροις οὖσι τὸ καθ' αὐτοὺς πολλαὶ τε καὶ παντοδαπαὶ μορφαὶ μελῶν γίνονται, δῆλον ὅτι παρὰ τὴν χρῆσιν τοῦτο γένοιτ' ἂν. καλοῦμεν δὲ τοῦτο μελοποιῶν. Cf. de Εἰσαγωγὴ ἀρμονικὴ ed. Meibom p. 22; 1. 3; Plato Symp. 187 c.
 13. βλεπομένης. Voor de vert. vgl. men παθον. XXXVII, 10: καὶ γὰρ βλέπεται δι' ὧν ὃ μὲν τεύχεται παραμυθίας κτλ. „Want het is duidelijk” etc. Cf. verder de ira XXVIII, 35; κ.κακ. XII, 28; Epicur. Epist. 1, 38; S. Emp. adv. Math. 1, 184.

24. — gematigdheid en [strengheid], en dat de harmonieën met betrekking tot ieder van deze onderscheiden zijn en iedere harmonie een toonhoogte [heeft], die precies past bij de daaraan (5) ten grondslag liggende affecten en dat de toonsetting, rythmen en het andere [naar verhouding] is gegeven. Waarom ze dan ook door een soort inspiratie de [eventueel] bij ons aanwezige dispositie (10) assimileeren en de eene is gematigd en rustig, de andere [traag] en —

3—10. Cf. pap. 1583 fr. 4 vs. 8—12.

8. κατὰ λόγον 'naar verhouding'; cf. T. Kuiper 'Ph. Over den dood', pg. 127 noot 44.

1. εἶναι μέσῃ καὶ καθ'ἑστώ.
2. σταν, τὴν δὲ νωθροῶδη(?) καὶ

1. 2 rest. G. 3 διελήφθαι W K. διελήφθῃ G. 4 rest. G. 7. 8 rest. G.
9 rest. W K. αὐταῖς συνοικειοῦσθαι τὰς ἐν G. 10. 11. 12 rest. G.

VIII 145 fr. 6 B

25. 4# εἰς ἐπ' ἐξῆς...
4 σώματος [ἀ]νασφύζεν...
5 τὴν γυμναστικὴν...
6 ται δεδόσθω... [ψυ-
7 χῆς μόνην τὴν μουσικὴν
8 9# ἢ μάλιστα παίδευσιν
9 11# [μέ-
10 ρη] τῆς ψυχῆς...
11 πρὸς ἄλληλα...
12 εἶναι σύμμετρα...

11 πάθη? v K. 14 σύμμετρα G.

VII 186 fr. 2 = XI 87 fr. 13 A

3 26. 1# οὔτε γὰρ ἀναλογεῖν τῇ γυ-
14 μναστικῇ οὐδ' ἕως αἰθύ-
15 γματος, οὔτε] συνεργεῖν
16 τι πρὸς τοῦτο. τὸ] δεῖν δὲ τὰ
17 5# μέρη τῆς [ψυχῆς] σύμμετρα
18 τ[α]ῖσι παίδεσιν εἶναι καὶ τῶ
19 σωματικῶσι ἐξίστηται κατὰ] ἀ-
20 διαλήπτως], διελημμέ-
21 νως δ' οὐδαμῶς, καὶ ἐτι...

11. μέσῃ καὶ καθ'ἑστώσαν. Cf. Arist. polit. VIII, 5 (1340 b 2): πρὸς δὲ τὰς μαλακωτέρας τὴν διάνοιαν, ὅσον πρὸς τὰς ἀνειμένας μέσως δὲ καὶ καθ'ἑστωκότως μάλιστα πρὸς εἰτέραν (n.l. de dorische harmonie). Gz.
12. νωθροῶδης? Dit adj. komt zelden voor, in medische litt. b.v. Hipp. Coac. 14: ὄγεια νωθ. 'gevolgd door een verstijving'.

25. Onbegrijpelijk.

26. [want noch vertoont ze] ook maar de geringste [analogie] met de gymnastiek, [noch] werkt ze daarom in eenig opzicht met haar samen. En dat (5) de deelen der [ziel] in symmetrische relatie moeten staan tot de affecten en met het lichamelijke is zelfs een onbewezen en geenszins op redelijke gronden steunende bewering

1. οὐδ' ἕως αἰθύγματος. Cf. Phil. περὶ σημ. III, 4: ἀλλ' ἀπὸ τῆς οὐδὲν εἰς τοῦναντίον αἰθύγμα παραδιδούσης; XVI, 22 — μηδ' ἕως ἔχρους; XXIX, 1; Rhet. S. I, 267, 7. Voor verwante uitdrukkingen vgl. men Starkie Arist. Vespae vs. 91 noot.
3. τὸ δεῖν δὲ τὰ sqq. Voor de constructie vgl. men Ph. περὶ ποιημ. IV, VII, 18.
7. ἀδιαλήπτως, διελημμένως 'ondoordacht, zorgvuldig overwogen'. Cf. π.θ. D. I pag. 69 noot 3. Dezelfde verbinding vindt men b.v. π.θ. I, XIV, 10; de ira XLI, 18, 19; vgl. verder T. Kuiper 'Phil. Over den dood' pg. 128 noot 56.
8. οὐδαμῶς. Deze schrijfwijze komt ook voor in lib. IV col. XXXV, vs. 35. Ook de vorm οὐθαμῶς komt enkele malen voor in Ph.' geschriften n.l. περὶ εὐσ. 110, 23; Rhet. S. II, 5, 47; 31, 18. Cf. Crönert M. H. pg. 158.

1-7 10# $\mu\alpha\lambda\lambda\omicron\nu\tau\omicron\ \delta\epsilon\ \alpha\lambda\lambda\eta\lambda\lambda\omicron\iota\varsigma\ .\ \omicron\upsilon\tau\epsilon$
 2 γὰρ ἔστιν κτῆσθαι ὡς κτῆσθαι
 3 συμμετρίαν τῶν μερῶν
 4 τῆς ψυχῆς [πρὸς] ἀλλήλα, ὁ-
 5 τε μάχεται
 6 15# $\kappa\alpha\tau\alpha\lambda\omicron\gamma\omicron\sigma\alpha\tau\epsilon\iota\varsigma$
 7 ἢ ἐπιθυμίας
 8 λο δόξη...

1 conj. G. 2, 3, 4, 6, 9 etc. rest. G. 15 om. K. 16, 17 rest. K.

sequitur VIII-17 fr. 16 B = VIII-147 fr. 8 A

27, #II 5# $\tau\rho\omicron\pi\omicron\nu\ \eta\ \mu\omicron\upsilon\sigma\iota\kappa\eta\ \mu\epsilon\tau\epsilon\lambda\alpha$
 10 ὅτου δήποτε τῶν τὰς αἰσθη-
 11 σεις γὰρ αἰσθητικῶν ἡδύτων.
 12 καὶ τοὺς ἠπιουσοῦσαι λέγου-
 13 τας ἡμᾶς ὑπὸ τῆς μουσικῆς,
 14 10# $\tau\omicron\nu\ \psi\upsilon\chi\omega\ \mu\alpha\lambda\alpha\tau\omicron\mu\epsilon$
 15 νων καὶ τῆς ἀγριότητος ἀ-
 16 φαιρομένης, ὑπερευθέης
 17 ἀνὴ τις ἠγύθησαιο : ὁ μόνος γὰρ
 18 ὁ διδάσκων λόγος τὸ μη-
 19 15# $\delta\epsilon\ \nu\alpha\pi\lambda\alpha\sigma\mu\alpha\ \tau\eta\ \nu\alpha\pi\lambda\alpha\sigma\mu\alpha\ \tau\eta\ \nu\alpha\pi\lambda\alpha\sigma\mu\alpha$
 20 νάπλασμα τὴν φύσιν ἐτη-
 21 νοχένασι, τῶν δ' ἐτηνεγμέ-
 22 νων μηδὲν εἶναι παρὰ μέ-
 23 γα τέλειος μὲν ὦν τελεί-
 24 20# $\omega\varsigma\ \tau\alpha\upsilon\tau\eta\ \mu\alpha\ \kappa\alpha\tau\alpha\ \lambda\omicron\gamma\omicron\nu\ \eta\ \mu\epsilon\tau\epsilon\lambda\alpha$
 25 δὲ κομφίζει κατὰ λόγον, ἡ-
 XI-87 tr. 13 B

26 2# $\delta\omicron\tau\eta\ \delta\ \omicron\upsilon\chi\epsilon$...
 12 φαιβου- 14.15 μηδένων K. W K. μηδέν τῶν G. 15 ἀλλοσ.
 ν rap. ἀνειῶν W K. ἀ νόσων G. 15. 16 ἀνάπλασιν K. ἀνάπλασμα
 W K. ἀναπλάττει G. 18 μεθεν 19 τέλειος μὲν ὦν G. τέλος μέτων K.
 τέλος μὲν οὖν W K. 20 προκόπτων G. συγκόπτων K.

XI-87 tr. 13 B

7 28, #II - initia modo versuum exstant
 2# οὐδ' ἀλγ- 5# μέγιστα 6# ἀλγημα 7# πάντας
 28 8# δίνανταφι 9# ὁποῖαν οὖν 10# ἐπειδή 12# εὐθ
 29 στάθειαν

en nog meer dat hun onderlinge verhouding aldus is ingericht (10). Want noch is het mogelijk een heldere voorstelling te krijgen van wat het wil zeggen dat er een symmetrie bestaat tusschen [de zielsdeelen ten opzichte van] elkaar, noch —

27. 6 - wel met een of ander van de aangename dingen die de zintuigen kittelen. En men zou diegenen, die zeggen dat wij zacht gestemd worden door de muziek (10), daar de zielen week gestemd worden en de wildheid wordt weggenomen, voor zeer onnoozel kunnen houden. Want slechts de rede, die ons leert dat van geen [smartten] (15) of gevaren de natuur de voorstelling tot ons heeft gebracht en dat van de tot ons gekomene geen enkele bijzonder groot is, volbrengt dit, wanneer zij volmaakt is, op volmaakte wijze en (20) in haar aanvankelijke progressie verlicht zij ons naar verhouding —

12. ὑπερευθέης. Dit woord komt slechts nog éénmaal voor in de gr. litteratuur en wel eveneens bij Philod. π. θ. D. III, XIV, 4.
 17. παρὰ μέγα cf. Phil. de ira XLVII fine: οὐδὲν εἶναι παρὰ μέγα τῶν ἔξωθεν ἠγούμενος; id. XLII, 7; XLVIII, 19.
 19. τελείος - τελείως Cf. π. θ. I, XXIV, 11; τὸν τε[λείως] τέλειον en III, LXXXIV, 8: τὴν ἀληθῶς τελείαν [τελε]ίστητα.
 20. προκόπτων. De Stoa neemt ondanks haar scherpe scheiding tusschen wijzen en dwazen toch nog een middenklasse aan, n.l. de προκόπτοντες. Ook Philodemus gaat uit van het 'volmaakte inzicht'; de προκόπτων λόγος is een 'meer gevorderd inzicht', dat naar verhouding verlicht. προκόπτειν. Cf. π. θαν. XXIII, 8: καὶ κατὰ λόγον ἄπαντες οἱ κατὰ τὴν αἴρεσιν ἡμῶν προκόπαντες. Id. XVII, 33, 38.

28. εὐστάθεια Cf. Linde, pag. 19.

VIII 147 fr. 8 B = VIII 17 fr. 16 A

- 29# 2# και άλλα
 2 ταῖς κατὰ τὴν γελάτω
 3 ἐτι μᾶλλον καὶ καταφρο-
 4 5# νήσῃσιν ἂν τις τῶν φασκόν-
 5 των τήν μουσικήν ἡρμοσ-
 6 μένας καὶ προσήκόντως
 7 κεκραμένας ψυχὰς ἐν ἡμῖν
 8 κατασφραδίζειν καὶ ὀυθμί-
 9 ζειν καὶ πλάττειν... περὶ
 10 γὰρ ὀυθ... τὸ κυρίως ὁ-
 11 μοῖον... παιδο-
 12 τρίβα[ς]... η τῷ
 13 τήν... φωνήν
 14 15# ὀυθμ... διανοητὸν
 15 ἐπὶ τῆς ψυχῆς... ἔργουσι οὔτε
 3 TEMTΩ 7. 8. rest. v K. 7 ουτας K. τιν K.

XI 87 fr. 12

- 30# 3# και τὸ μελίζειν
 17 λην μελίζειν
 18 5# κτον ἀξιούσιν
 19 ... σοισει τῷ τὴν λύραν
 20 ... παραπλησίως τὸ τὴν
 21 ψυχῆν ἡρμοσμένην
 22 ... γον καὶ κατηρτυ
 23 10# τεταγμένην
 24 ... σα τοιαῦτα κατη
 25 ... δε παρανίττονται
 26 ... δεξιότητα καὶ
 27 και τῶν
 6 προσοίσει? B. 12 rest. v K.

VIII 13 fr. 12

- 31# 1# paucis leguntur: 6 βέλτιον 8 τὰ πρόπον-
 29 τὰ 10 ἐπὶ τὴν 12 αἰτιον... 13 πῆς πρὸς
 30 ταῦτα 14 ... εως καὶ πρὸς 15 ... χρη-
 31 σιμεῶν
 32 11 16# τῇ δὲ μουσι-

29. 4 - en diegenen kunnen verachten, die beweren dat de [muziek] welgevoegde en [passend] gemengde [zielen in ons] toebereidt, rythmisch maakt en [vormt] —

6. ἡρμοσμένας — ψυχὰς. Cf. lib. III fr. 30 vs. 8: ψυχὴν ἡρμοσμένην; cf. Plut. mus. cap. 26: Τῶν γὰρ νέων τὰς ψυχὰς αἰοντο δεῖν διὰ μουσικῆς πλάττειν τε καὶ ὀυθμίζειν ἐπὶ τὸ εὔσχημον κτέ.
 8. ἐν ἡμῖν. Cf. lib. I fr. XV vs. 6, waar dan eenzelfde verschrijving heeft plaats gevonden.

30. Onbegrijpelijk.

31. Onbegrijpelijk.

1 κή]... τοῦ μᾶλλον {ἢ
 2 μαγειρικῆ προσδεξό-
 3 μεθα] νοῦν, ἢ καὶ πρὸς τ[ὰς
 4 τοῦ ἀναρμόστου....
 5 ..νον καὶ ἀτάκτου {με-
 6 ταβ]ολὰς ἐροῦμεν ὡς....

XI 86 fr: 11

7 32# οὐδὲ γὰρ
 8 εἶπ' ἔστι τεθεικότος τοῦ
 9 ἄλλου τῆς μουσικῆς προσ-
 10 εν]έγκαι ἀκολασίαν
 11 5# τιν' αὐτοφσίς, οὗτος οἷς ἐλε-
 12 γ' ἀκόλουθον ἐδείκνυε τὸ
 13 ἐν]δέχεσθαι τάναντία
 14 κει]μεν ὑπὸ τῶν ἐναν-
 15 τίων]. καὶ γὰρ αὐτῷ δοκεῖ τὸ
 16 10# εἰς] ἀκολασίαν ἐνια παρορ-
 17 μᾶν] καὶ περισύ]στασθαι...
 18 ...τοιαῦτα [τ]ῶ μὲν οὖν
 19 ...εἰ]θισμένος ἀκολασί-

2. 3. 4. rest. W K. 4 φέρ]ει K.

VIII 12 fr: 11

20 33# ἢ μουσι-
 21 5# κή]... [ταῦ]θ' ἄ φη-
 22 σιν ἐ]ναντία δι' ἀμφο-
 23 τερ]. ..εἰ περὶ τὴν ψυχὴν
 24 ...ὑβ]ρισιν καὶ ἀκο-
 25 λασίαν]. θάτερον αὐτῆς
 26 10# ἀλλ' εἶπερ
 27 ... πρ]ότερον εἶπον ὡς
 28 ...καὶ τὸ ἐναντίον
 29 τούτ]ωσι συμβιβάζειν ἢ
 30 ...καὶ διοικῆν
 31 15# εἰς τάν]αντία γίνεσθαι
 32 ἀπ' ἐ]ναντίων, οὐθ' ἢ λέ-
 33 γει ὁρ]σον καὶ τάξιν ἐμ-
 34 ποιεί]....

8. 9 rest. H. 17 ὄγκον? H. 18 rest. H.

32. Want het is ook niet [mogelijk] dat, als de [ander] als eigenschap van de muziek heeft gesteld, hun een zekere losbandigheid te veroorzaken (5), hij, zonder met die woorden in tegenspraak te komen, aantoonde dat het mogelijk is het tegengestelde door zijn tegengestelde te prikkelen. Want hem schijnt toe dat het feit (10), dat sommige dingen aansporen tot ongebondenheid en veranderen —

33. 8. Holzer vergelijkt met dit vers lib. III fr. 3 vs. 18: πρὸς ὑβριν [καὶ ἀκολασίαν παρορμῶ.
 17. Holzer acht de lezing ὄγκον mogelijk met een verwijzing naar lib. III fr. 59 vs. 12.

VIII 148 fr. 7

34. 2# ¹ ἐπιτηδεύεσθαι
 2 μετὰ φωνικῶν? ῥητορικῆν.
 3 καὶ κατ' ἰδίαν τοῦ θαυμασι-
 4 κῶς ἐπεβλέφθαι
 5 οὐδέ...
 6 ἀρχῆς προη-
 7 ρον ἐν...
 8 βούμα[ι] μ[η] τὸν[αντίον]...
 9 τῶν πλειόνων παρ' αὐταῖς
 10 γυναιξὶ μᾶλλον καὶ σὺν ἀν-
 11 δράσιν ἀπεικαῖ...
 12 οὐκ οὖν ὀρθῶς δῶσιν παραλα-
 13 βόντες ὡς ἀπο...
 14 πρὸς ἀρετὴν...
 15 πόλυσιν...
 16 μᾶλλον ἀπο...
 17 τῆς ἐνεκα τῶν...
 18 ἐκεῖνα...
 19 λέγειν τῆς ψυχῆς...
 20 τοῦ σώματος εἰς...
 21 ... τῶν μελῶν...

3. post φωνικῶν κα

VIII 186 fr. 3

35. 24 λέγοντας? Θεοφράσ-
 24 τοῦ μή[πρὸς] ἀρετὴν καὶ [πρὸς]
 25 παιδεύειν μόνον, ἴσως δὲ
 26 καὶ πρὸς] κολακίαν συνε-
 27 γεῖν πάντας. φαίνεται βελ
 28 ...ἀποτεθεωρημέ
 29 ...α καὶ φυσικῶς κα-
 30 ...ἀπορίπτει. καὶ τὸ με-
 31 ... τοῦ] σώματος εἶναι τι
 32 10# ...καὶ τὸ τῶν
 33 ...εν εὐκοσμίαν...

1. 2. 3. 4. 5. rest G. 2. 3 το[ῖ]ς|παισ[ιν] K. 8 μέλος τοῦ σώματος K.

34. Onbegrijpelijk.

35. — daar Theophrastus [zegt] dat allen niet alleen mee-
 werken tot deugd en [opvoeding], maar misschien [ook
 tot] vleierij.

36. 4# ... κατασκευάζειν....
 2 5# λόγων και συμφω
 2 μελῶν και ὀυθμῶν
 4 ἀναφαινον....
 5 τὴν μουσικὴν ἐ[κ]ωμι-
 2 ἄσοντες οὐ κατασκευάζει
 7 10# τοὺς αὐτῆ προσελθόντας
 4 ἀγαθούς. εἰ δὲ και τὸ μοχ-
 1 θηρόν τούτων οὐκ οὐσ-
 6 θαι ποιεῖ. η και τὸ τοῦ
 11 καὶ αὐτὸ
 12 15# παραψηλαφῶσιν, ἐκατέ-
 12 ρως ἀμαστάνουσιν ὡς ἐν
 14 τοῖς πρότερον λόγοις ὑπε-
 12 δείξαμεν. Ἀλλὰ μὴν οὐτε τὰ καλὰ
 14 οὔτε τὰ μοχθηρὰ μέλη κτλ

11 ἀγαθούς K. 11. 12 μοχθηρόν G. 11. 12 το... ἀγαθόν K.
 13 οὐκ οὐσθαί ποιεῖ W K. 13 κτέ. rest. H. om. K. παραψηλαφῶσιν
 καιτοτου pap. 14 σαμαρ ια καθαντο 15 προτ
 ωσινεκατε 16 in fine οὐκ οὐσεν 17 in fine νλογοισυπε 18 in
 fine ηηρου.....τα

37# # ... οὐ γὰρ λέγω ἐμνησθῆν
 17 5# αὐτῆς ἀνήκειν εἰς σποφύ-
 19 δὴν ἐλάτῃ πάν εἰς ἀνεσιντ°°

36. 8. — de muziek [verheerlijkend], omdat ze [van degenen die zich] met haar geoccupeerd hebben (10) goede menschen maakt — maar of ze ook wat verkeerd in hen is, aan zich onderwerpt — (15) hebben ze het mis in elk van beide opvattingen, zooals wij [bewezen] in het voorafgaande betoog. Voorwaar toch, noch de [schoone, noch de leelijke melodieën etc.

11. Gomperz meent dat de door hem meermalen veronderstelde verschuiving van een papyrusstrookje duidelijk aan de dag treedt in dit fr. „In dem (von K. bis auf den Schluss wohl geordneten) Satze nämlich erscheinen die Buchstaben ΓΑΘ statt in 11 init. vielmehr in 12 init., wo sie sich mit dem Schluss von 11, den Zeichen MOX nämlich unmöglich zusammenreimen lassen. Kemke ignorirt diese Zeichen und schreibt in beiden Zeilenanfängen [ἀγαθ]ούς und [ἀ]γαθόν.” Men zal dus Gomperz' tekst moeten lezen.
13. e.v. Holzer is van meening dat in vs. 13 e.v. gesproken wordt over de uiteenloopende invloed van de καλὰ en μοχθηρὰ μέλη. Cf. lib. III fr. 48 vs. 7. Phil. critiqueert ook in dit gedeelte Theophr. Von dem καλόν der μέλη, ὀυθμοί u.s.w. sagen die Lobredner der Musik οὐ κατασκευάζει τοὺς αὐτῆ προσελθόντας ἀγαθούς, in den folgenden Zeilen muss von der Wirkung des μοχθηρόν die Rede gewesen sein „wenn sie aber auch vom μοχθηρόν behaupten u.s.w. — der Nachsatz setzt wohl bei ὦσα ein. Ich glaube nun, die Anfänge von 13—15 sind ebenso falsch aufgeklebt, wie dies Gomperz meines erachtens sicher bei 12 angenommen hat. Ich rücke also versuchsweise die Anfänge von 14 und 15 sowie die Buchstaben ΡΑΨΗΛΙΦ je um einige Zeilen herunter; bei dem Φ nehme ich den Einschnitt an; der Buchstabe ist vermutlich bei dem Zusammenkleben etwas aus der Contenance gekommen. Dann müsste die Stelle so lauten — was an der Stelle des falsch aufgeklebten gestanden hat eruiert vielleicht ein Scharfsinnigerer, ich mag keinen Vorschlag hier wagen obgleich ich einen in petto habe. — Zijn hypothese is ongetwijfeld zeer vernuftig, met zekerheid valt natuurlijk niets te zeggen.
8. ἐνωμάζειν 'verheerlijken'. Cf. III fr. 8 vs. 9.
15. παραψηλαφῶν. Dit verbum komt bijna niet voor in de Gr. litt. Cf. Phil. Rh. S 1, 240, 11; Po. 5, 32.
37. want ik beweer niet dat niets van haar (n.l. de muziek) (5) betrekking heeft op ernst maar alles op ontspanning en genot, al poneer ik ook niet dat ze in staat

- 1 = 727 # κ̄αι τ̄ερω̄ν̄ = ε̄ι και μ̄η τίθη-
 2 μι τὸ μμητικὴν ε̄ιναι
 3 και τὸ δοκοῦν ἐμαυτῷ ἑμ̄η
 4 = 10 # συναναίρησω. τὸ γὰρ αὐ̄ μα-
 5 χ̄εῖσθαι με τάληθει τοῦτο
 6 φάσκοντα πολλοῦ δεῖ πα-
 7 ριστάνειν Θεόφραστος, δ-
 8 ταν ἄλογον ε̄ιναι γραφή τὸ
 9 = 15 # μ̄η κεινεῖν ὄλωσ και ἐνδμ̄η-
 10 ζειν τὰς ψυχὰς τὴν μουσι-
 11 κήν, ἐπειδήπερ ὡς τοῦτ' ε̄-
 12 φασκεν

5.6 πό||ρο|ν? K. σπουδὴν G. ΣΠΟ pap.

VIII 148 fr. 11

- 13 = 38 # nihil exite fragmentum
 3 και τὸ προειρημένον 4 ἀπ̄
 14 ναφαίνεται..... ἑδὴ κ̄ηδες οὐδ'
 15 εὐλογω-

VII 187 fr. 4

- 16 = 39 # .. διότι ὡς αἱ π̄ρω̄ τὸν σ̄ιτον
 17 τροφαὶ πρόσ̄ ὑγίειαν και τ̄νο-
 18 = 5 # ὄσον̄ δύναμιν ἔχουσιν, οὐ-
 19 τ̄ω̄ δηθήσεται και μουσική
 20 και πρὸς ἀρετὴν και κακίαν
 21 ἔχειν ἄλλως δὲ και μ̄α τ̄ᾱ οὐ
 22 π̄ασιν ἐστιν ἀπίθανον, ἥως σ̄ιτα
 23 = 40 # ἄλογα δυνάμεις ἔχει τ̄κ̄η-
 24 τικὰς ἐνφεργειῶν ἀλόγων
 25 οὕτως ἔχειν ἀλόγητα μ̄έλη
 26 Ὡς I. κ̄αι τὸ δοκοῦν ἀποδεικτικὸν ε̄σ̄'

39 ὡς σ̄ιτα W K. ὡς K. 41 EN . . ΙΙΙΩΝ pap. ἐνεργειῶν G. ἐνίων
 ὄπων? W K.

is na te bootsen en ben ik in geen geval van plan deze mijn eigen meening te laten varen (10). Want dat ik door deze bewering met de waarheid in strijd zou komen, dat zal Theophrastus mij niet in mijn hoofd brengen, wanneer hij schrijft dat het onlogisch is dat de muziek in 't geheel niet (15) de zielen in beweging brengt en rythmisch maakt; want daar hij dit zei —

5. σπουδὴν. De punt boven de sigma zal geen beteekenis hebben; dit woord vormt een stelling met ἀνεσις; men vgl. lib. III fr. 44 vs. 5 (Gomperz).
 11. μαχεῖσθαι pap; μάχεσθαι aptius videtur, Cr. M. H. pg. 226. Het praesens geeft ongetwijfeld een betere zin. Het fut. is echter te verdedigen.

38. Onbegrijpelijk.

39. 3. — dat, zooals de nutritieve kwaliteiten van het voedsel invloed uit kunnen oefenen ten opzichte van gezondheid en ziekte (5), men zal kunnen zeggen dat ook de muziek zich zoo verhoudt ten opzichte van deugd en ondeugd. En komt het overigens ook niet allen ongehoofwaardig voor, dat zooals (40) irrationeel voedsel krachten bezit die irrationeële processen in beweging zetten, op dezelfde manier irrationeële wijzen —

Betoogd wordt in dit fr. dat, zooals voeding invloed heeft t.o.v. gezondheid en ziekte, zoo muziek t.o.v. deugd en ondeugd. Deze opvatting wordt als volgt bestreden: irrationeële dingen als voedsel kunnen invloed hebben t.o.v. gezondheid en ziekte maar irrationeële dingen als noten kunnen geen invloed hebben op rationeële deugd en ondeugd.

De zin ἄλλως δὲ και is dus een vraag.

XI 84 fr. 8 A

extremae modo versuum litterae exstant

vs 1. ⁷²⁷χορησιμον ² τὸν νομοθετήν ³ ἀν-
 2 λαχὴν ⁵ δὲ μὴ ⁷ ὀργάνων χει- ⁸ αὐτὸν εἰς,
 3 = 10 τὸν φρενητικὸν ⁷ 10 ἡξίου μου-

VIII 11 fr. 9 B = VIII 149 fr. 12 A et

XI 84 fr. 8 B = VII 188 fr. 6

VIII 149 vs 2 τῆς ἡμᾶς 3 δεινός 4 τὸ σύστη[μα]

41. 5 = 5# ⁷²⁷διὰ τὴν ἡ[δονήν] ⁸ καλεῖ τὸ πᾶν
 6 : νον ἐν... ⁹ ὄμμενον πα-
 7 ρὰ τῶν εὐφρόντων καὶ φιλο-
 8 τεχνού[των] ἐναπολαμβάν-
 9 νειν. διὰ δὲ συναντιῶν
 10 = 10# ¹¹ διαιεῖται ἅ τὰ τοῖς ἀγαθοῖς
 11 ὑπάρχον[τα] τῇ δυνάμει,
 12 σημαίν[εται] τὸ τὰ μὲν πρὸς
 13 ἀσκησιν ἀ[σ]φραγίστης εἶναι, τὰ
 14 δὲ παρακολουθεῖν, τὰ δὲ πρὸς
 15 = 15# ¹⁵ σωτηρίας ἢ φυλακὴν τῆς
 16 ἀρετῆς μετεδιώκεσθαι, τὰ
 17 δὲ συνεπι[χο]σμεῖν ἐνί-
 18 οῖς, καὶ τῶν μὲν εἶναι πά-
 19 νυ μακρὰν, τῶν δὲ παρεργως
 20 = 20# ²⁰ ἀνάστασιν διαπίπτει
 21 = 42# ²¹ μέντοι κατ' ἐσχάτην διαπίπ-
 22 σ[ι]ν] καὶ κατὰ τὸ φύρειν τὰς
 23 κατὰ φύσιν ἀρετὰς ταῖς δε-
 24 δοξασμέναις, ἃ διαρθροῦν
 25 = 5# ²⁵ οὐδὲν ἡμᾶς ἐπιείγει. τὴν δὲ
 26 μουσικὴν ὁ φάνησε οὐδὲ μ[ε]λλή-
 27 σεῖεν ἂν τ... εἰν ἐπιφέρε-
 28 σθαι. τὸ δὲ [πα]ρακολουθεῖν
 29 τοῖς ἀγαθοῖς διασώζειν
 30 = 10# ³⁰ τὴν ἀρετήν... ν προσφορῆσαι
 31 φησι μὴ..... ³¹ τῶ.

41.14 παρακαί 17 σκοσμεῖν 19 παρεργως 42.1 rest. G. κα... σα
 τὴν διάνοιαν K. καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν W K. VII 188 vs. 12 fine τῆς
 θανμοσι- 13 κυρήσειεν ἂν.

41. 42. 9. — Wanneer hij dan in de loop van zijn betoog het-
 geen (10) den goeden voorhanden is definieert naar zijn
 vermogen, dan geeft hij te kennen dat sommige dingen
 betrekking hebben op het beoefenen van de deugd en
 dat andere hiervan afhangen, dat andere weer (15)
 worden nagejaagd om de deugd te bewaken en te be-
 waken, dat andere weer mee helpen om voor sommigen
 aan de deugd luister te geven, en dat het eene langzaam,
 [het andere] vlug en gemakkelijk tot stand wordt ge-
 bracht. (1) Hij dwaalt echter [in de hoogste mate] en
 in de verwarring van de natuurlijke deugden met de
 gewaande, die wij (thans) niet gedwongen zijn precies
 te gaan omschrijven. (5) En ook niet zou de man aarzel-
 en —

41. 9. *συναντιῶν*; 'huic rei occurrens', 'in de loop van het betoog'; cf.
 fr. 44 vs. 1: *ἐν τῇ συναντήσει τοῦ λελεγμένου*.

20. *ἀνάστασις*. Het verbum *ἀνίστημι* komt ook slechts eenmaal voor
 bij Philod. *περὶ εὐδ.* cap. 52, 14: *τὸν Ἰππόλυτον ἀνίστησε*, 'ad vi-
 tam revocare', volgens Vooys L. Ph.

42. 6. *ὁ ἀνήρ* 'de tegenstander'. Cf. *π.φ.* I, X, 2: *τοιοῦτος ἀνήρ* waar-
 mee bedoeld is Dionysius van Cyrene, een Stoïcijn (pg. 55
 Diels).

9. *διασώζειν* K. *διασώζειν*. Cr. M. H. pg. 51. Alleen *σώζω* komt voor
 bij Philodemus. Cf. lib. I fr. V vs. 8: *διασώζοντο*.

VIII 149 fr. 12 B = VIII 11 fr. 9 A et

VII 188 fr. 7 = XI 84 fr. 7

- 1 43, 4 #1 μελῶν] τοιάδε...
 2 = 5 #2 λον π... ἀγαθῶν...
 3 οὐ τῶν ἀλλὰ τῶν διαγω-
 4 γῶν... πωτων...
 5 λων... σσσαι παί-
 6 ζειν... νε παιδιᾶν
 7 = 10 #7 οὐκ ἐμ... εἴτην ἢ δι' αὐ-
 8 τὴν φύσιν μελῶν καὶ δι' αὐ-
 9 τὴν ὠδήν... πει... αλ
 10 θῶ π... ζοντα πά-
 11 λων... πειομενον
 12 = 15 #12 εἰ... εἰ δὲ
 13 δι... συμλοκάς οὐ
 14 π... φίσταται δο
 15 ... δὲ ἀνακει-
 16 κόν... ἐν τῇ συν-
 17 ἀντίθεσιν τοῦ λελεγμένου: πά-
 18 λι δὲ... ἀκοπιάνους ἀνακυ-
 19 κλεῖ... σεις, ὅτι μᾶλλον τὸ
 20 = 5 #20 σπουδάζειν ἐστίν, οὐ μὲν-
 21 ὀν τὸ πρᾶξαι, καθ' ἣν αὐ-
 22 τὸς ἀποφαινεται μουσικήν.
 23 ἵνα δὲ μὴ δοκῶμεν ἡπερο-
 24 ρᾶν, ἃ πεπιστωμένα λέγει πε-
 25 = 10 #25 ρὶ τῆς σφοδρῆς, περὶ ἣν οἴε-
 26 ται κατ' ἐπιπέδου...
 27 τοίνυν...
 28 ...
 29 πᾶσαν...
 30 = 15 #30 ψυχῆς...

43. 6 τῶν v K. 7 διαγωγῶν v K. 11 rest. v K. 12 ὠδήν v K. 12.
 13 an ἀ[γα]θῶ? K. in app. cr. 44. 4. rest. G. πίστεις B. K. 8 δοκῶμεν K.
 9. πεπιστωμένα B. K.

VIII 11 fr. 10 = VIII 149 fr. 13 A

- 31 = 45 #31 δὲ μηδ' εἰ παι...
 32 κα [μ]όνης ἢ μουσικῆ παρα...

43. Onbegrijpelijk.

44. — 2 en wederom herhaalt hij in zijn steeds herhaalde [beweringen] dat het ernstige element (5) meer dan de scherts (die ook een rol speelt <maar pas op de tweede plaats komt>) op de voorgrond treedt in de muziek die hij zelf demonstreert; opdat wij nu niet de indruk zullen maken over het hoofd te zien wat hij voor [ge- loofwaardigs] zegt over het serieuze, waarmee hij zich, zoals hij meent, bezig houdt —

44.9. De aanvulling *πεπιστωμένα* van Bücheler is volgens Gomperz veel grooter dan het hiaat. Iets dergelijks moet hier toch wel hebben gestaan.

45. 3 — zelfs niet wanneer de muziek slechts om het amuse-

1 = # λαμβάνοιτο, δειν ἢ προκίσθαι
 2 = 5 # σταύτην] ὡς ἐτυχεῖν, οὐχ ὅ-
 πως [ταῖς χορδαῖς] προσάδω-
 μεν, [ἐ]πειδή τοῖς [ὑπο] γελoi-
 οῖν καὶ τεχνιτικόν ποτε
 ἦν...
 10 # ἀλλ' ὁ φάσκει μεταξὺ τῶ
 ταῖς χορδαῖς προσάδειν
 ... οὐχ ἀρμόζειν

8 τεχνει 9. 10 nihil deest: librarius per socordiam iteravit:

τουτο γελoiον και τε
...ικον

sequitur-XI-85-fr.-9-

46. # # εἰ μὲν γὰρ...
 ἢ τὸ τούτου χάριν...
 πρότερον τὸ τῆς...
 μόνον γελoiόν ἐστι...
 14 = 5 # εἶναι καὶ τὸ τεχ... τεχνι-
 τικὸν ὀνομάζειν...
 δευτερον χωρὶς τοῦ...
 μῦθοι προαιρουμε...
 δι' αὐτοῦ πάντω...
 19 = 10 # ποιῆν, τίς ἐστιν ο... χά-
 ριν μεθοδεύει... μάλ-
 λον ἐτι θῆρωμ...

7. 8 ἡρμόσθαι v K. ποσθαι

VHI 149 fr. 13-B

47. # # pauca leguntur vs. 6 δὴ καθ' ἑαυτήν 7 και
 3 χρῆσει 8 τοῖς ἐλεγχέροις...
 4 οὐδ' ἄλλως 10 -ον τοίνυν ἐπι

XI-86-fr-10

48. # # εἰ μὲν διδάσκειν τὰ δ...
 ...ων οὐκ ἔχω, τοὺς τε φιλο-

zou worden aangewend, zou men haar lukraak (5) moc-
 ten beoefenen, waarmee natuurlijk niet is bedoeld, dat
 men in de wijs blijft met het snarenspeel, daar dit toch
 wel van zelf sprak? en een louter technisch iets was
 — (10) maar zooals men dat noemt 'in de wijs blijven
 met het snarenspeel' —

In dit fr. wordt iemand aangehaald, die betoogt, dat er ver-
 maak van hooger en lager orde is.

- 5. οὐχ ὅπως. Deze uitdrukking is elliptisch, 'non (dicam) quomodo', 'laat staan dat'. Cf. b.v. Luc. pro imag. cap. 7: ἐγὼ δέ σε οὐδ' ἐκεῖνα ἤξιον, ταῖς ἡρώταις παραδευροῦν με Πηνελόπη και Ἀρήτη και Θεανοῖ, οὐχ ὅπως θεῶνταις ἀρίσταίς. Cf. Kühner-Gerth II, 2 pg. 257 sqq. Een conj. na οὐχ ὅπως is zeer ongewoon.
- 6. προσάδειν. In dit fr. is werkelijk van zingen sprake. In fig. beteekenis komt dit verbum b.v. voor bij Soph. Phil. vs. 405: καὶ μοι προσάδεδ' i.e. συμφωνεῖτε gelijk aan συναδέτε.

46. Onbegrijpelijk.

47. Onbegrijpelijk.

48. — 2 en daar ik weet dat de filosofen als filosofen

- 1 = # ⁷²⁷ σοφους καθὼ φιλόσοφοι ²² μῦθοι-
 2 κήτους οὐκ ὄντας ἐπιστάμετρος,
 3 = 5 # ⁷²⁷ ἀκούων δὲ τούτων ἐκάστο-
 4 τε μόνην τὴν μουσικὴν ²² [ἐ-
 5 πιστήμην οὖσαν καλῶν κῆαι
 6 μοχθηρῶν [μελῶν καὶ [ῥυ-
 7 θμῶν καὶ προπόντων κῆαι
 8 = 10 # ⁷²⁷ ἀπρεπῶν, ὀκνῶ τὴν θεωρίαν
 9 ἀπρονέμειν....
 10 παιδεύειν

2 an γε? K. in app. cr.

sequitur VIII 150 fr. 14

- 40, 2 # ... μεν ἀνείμην, ἀλλ' αὐτ'
 12 ὁμολογῶν εἶναι φιλοσοφ
 13 [ο]ῦδεν καταψευδο-
 14 με..... τουναισθά-
 15 = # νεσθαι] φορᾶς ἢ καὶ τῆς ἐν
 16 = 17 # εἶναι, τούτων δ' ἡ γνώσις
 17 γίνεται καθάπερ γίνεται
 18 ὁσμῶν καὶ χυλῶν [τῆ ἐ-
 19 = 20 # παισθήσει τῆς ἀκοῆς ὄλοφν
 21 ὡς ἐκείνων τῆς ὁσφρήσεως
 22 καὶ τῆς ἀφῆς = ἀρκοῦματι τῶ
 23 τὸν φιλόσοφον, ὅτι φιλόσο-
 24 = 25 # φος, ἀδυνατήσῃ ἐπιγνώ-
 26 ρω τοῦ πολλῶ μᾶλλον ἄμ-
 27 φοτέρων τὸν ἰδιώτην [πᾶσ-
 28 αν καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν
 29 = 30 # διαφορὰν τῶν μελῶν καὶ
 31 τῶν ἔνθμων ἀγνοήσῃν, ἐ-
 32 πτεῖ τις οὐκ ἴσως καὶ....
 33 φιλοσοφῆα.....
 34 φιλόσοφον.....
 35 σοφῶν.....

5. G. rest. v K. 17 τούτων ἢ γνώσις? K. τούτων δ' ἡ γνώσις WK.
 18 γίνεται in fine WK. 21 ὁσφρήσεως W K. ὁράσεως K. 27 ἀμφο-
 τέρως G.

geen musici zijn (5). En wanneer ik telkens weer van hen verneem dat alleen de muziek een wetenschap is van schoone en leelijke melodieën en van rythmen, zoolwel passend als niet passend (10), dan aarzel ik de theorie —

49.17. — en [de kennis] daarvan tot stand komt, zooals ze [tot stand komt] van geuren en smaken, geheel en al door de waarneming van 't gehoor (20), zooals van de genoemde dingen door de waarneming van [reukzin] en tastzin — bepaal ik mij er toe op te merken dat de filosooph als filosooph hier geen inzicht in zal kunnen hebben (25). Maar met deze stelling als grondslag concludeer ik dat de leek van beide nog veel minder begrip zal hebben, van de slechtheid, de voortreffelijkheid en het verschil der melodieën en rythmen (30). Misschien zal nu iemand zeggen —

Phil. betoogt blijkbaar dat de waarneming der muziek geheel voltrokken wordt door de gehoorzin, die qua gehoorzin evenmin in staat is tot een ethisch waardeoordeel, als de reukzin en de smaakzin, wanneer deze geuren en smaken waarnemen. Kemke's lezingen ὄψις en ὄρασις zijn uit de tekst verwijderd daar 1° het betwijfelbaar is of volgens Phil. de gezichts-waarneming niet tot een ethisch waardeoordeel kan leiden en 2° men ἀφῆς in vs. 22 op de χυλοί (niet op χυλοί ἐν ὄσμαί) zou willen betrekken, zoodat naast ἀφή nog ὁσφρήσις moet worden genoemd. Maar kan ἀφή de speciale beteekenis van smaakzin hebben?!

3. ὁμολογῶν. Optatief vormen op -οιην van de verba op -εω komen in Ph.' geschriften niet voor. Men vgl. de vorm ποιῶνη lib. IV col. XXXVIII vs. 19. Cf. Grönert M. H. pg. 214.
 19. ἐπαίσθησις. Cf. Linde pg. 49.
 27. ἰδιώτης 'de niet-philosooph'; cf. lib. IV col. 10 vs. 30, waar

sequitur VII, 187 fr. 5

50. # 3 # ¹⁰⁰... ἤδονας α. . [μὴθ'
 ὡς ἐν τῷ φιλοσόφου μαθήμα-
 5 # ¹⁰⁰τι γίνεσθαι] τὴν μουσικὴν ἀ-
 τὴν θεωρητικὴν ἐμελῶν
 σπουδαίων καὶ φανύων²² καὶ
 προπόντων καὶ ἀπρεπῶν,
 μὴ²² αὐτὴν ἀλλὰ τὴν φιλο-
 10 # σοφίαν [διὰ] μουσικῆς παιδεύ-
 ειν. τῶν δὲ φιλοσόφων οὐ συμ-
 βήσεσθαι τοῖς μὲν καταρτινο-
 μένοις πρότερον μαθητῶν²²
 τὴν μουσικὴν ἢ γνῶναι ἃ
 13 15 # ¹⁰⁰δεῖ μαθητῶν, πᾶσιν δὲ
 τὸ μὲν μαθητοῖσι, τὸ δὲ μί-

λ

4 μαθήματι W K. 8 προποντων 6 αλαυτην 11, 12 συμβήσεσθαι K.
 οὐ συμβήσεσθαι W K. οὐχ ἀποβήσεσθαι G. 12 καταρτινομένοις W K.
 καταρξαμένοις K. G. 14 ἢ γνῶναι ἃ G. 15. 16 πᾶσιν δὲ τὸ μὲν μα-
 θητοῖσι, τὸ δὲ μί- G.

VIII-151 fr. 15

51. # 3 # ⁷²⁷... ἀδυνατεῖ τῷ συ...
 ... κἂν βούληται...
 17 # 5 # ⁷²⁷... ὁρμῆς ἐμποιεῖν καὶ
 προαιρέσεις εἶναι παθητι-
 κάς μετὰ δυνάμεως οὐ πο-
 τὲ τοῦτο ἐστὶ τὸ δ' ἀρχὴν εἶ-
 ναι τοῦ λαβεῖν τὰς προαι-
 22 10 # ⁷²⁷ρέσεις ταύτας καὶ τῆς δυνά-
 μεις τὰ πάθη, πρὸς ἀνδρεί-
 αντ' μὲν θάρσος, πρὸς σω-
 φροσύνην δὲ αἰσχύνη
 καὶ κόσμον, ἄλλα δὲ πρὸς
 27 15 # ⁷²⁷ἄλλα, γελοῖόν ἐστι συγχω-
 ρεῖν. οὐχ οὐ γὰρ τοῦ λαβεῖν
 τῆς εἰρημένας δυνάμεις²²
 ὅτι τοιαῦτα πάντα δώσεσι

ιδιότης tegenover φιλόσοφος staat. Zie ook T. Kuiper, 'Ph.' Over
 den dood', noot 45.

50. 3 — dat noch, zooals bij het [onderricht] van de philo-
 sooph (5), de muziek zelf een beschouwing inhoudt
 van serieuze, minderwaardige, passende en onpassende
 melodieën], noch zij, maar de philosophic opvoedt [door
 middel van] de muziek (10) en dat het niet zal ge-
 beuren dat van de philosophen zij, die [de wijsgeerige
 training ondergaan], eerder muziek leeren dan ze tot
 besef zijn gekomen wat men leeren moet en dat voor
 allen, die het eene wel geleerd hebben [en het andere
 niet] —

9. De combinatie muziek en philosophie vindt men b.v. bij Plut.
 de mus. cap. 32: ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὴν (sc. μουσικὴν)
 μαθήμασιν ἀναπληροῦτω καὶ φιλοσοφίαν ἐπιστησάτω παιδαγωγόν.
 αὐτὴ γὰρ ἰκανὴ κρῖναι τὸ μουσικῆ πρόπον μέτρον καὶ τὸ χρήσιμον.

51. 5. — en dat er wilsimpulsen zijn met affect geladen, die
 een scheppend vermogen hebben, wat dat dan ook maar
 beteekenen mag. Het is echter belachelijk om toe te
 geven dat de affecten de natuurlijke basis zouden zijn
 (10) van het verkrijgen van die wilsimpulsen en scheidende
 vermogens, dat n.l. een moed affect dapperheid
 zou bewerken en een gevoel van schroom en ingetogen-
 heid bezonnenheid, het eene affect dit, het andere dat
 (15). Want niet slechts dat men het bestaan van der-
 gelijke affecten niet zal toegeven als basis van het ver-
 krijgen van genoemde potenties, maar integendeel deug-
 den of een voldoende graad van ontwikkeling der deug-
 den —

7-8 ὅτι πολλὰ τὸ τοῦτο ἐστὶ sluit als een spottende begeleiding aan

1 # ⁷²⁷ τῆς ἀρχῆς ἀλλ' ἀρετὰς ἢ τῶν
2 20 # ⁷²⁷ ἀρετῶν φαίνεται κατὰ
σημα. f ⁷²⁷

7. 8 rest. G. 20. 21. rest. G. om. K.

sequitur VII 189 fr. 10

52. # # # ... τὰ θάρσιν καὶ τὰς ἀ-
σχύνας καὶ κοσμοτήτας
καὶ τὰ τοιαῦτα παράσῃ προσφα-
γορεύει. καὶ τὰς ὁρμὰς δι' αἵ-
8 5 # ... λαμβάνουσι τὰς δυνάμει-
9 εἰς, οὐ μόνον λέγων ὑπὸ ψα-
10 θῶν κυρίων γίνεσθαι πράξ-
11 εἰς ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἴμοι-
12 σιωμάτων, ἀγνοεῖ διὰ ἴμοι-
13 10 # ὁσέως γε νομίζων ὡς ἔχει λό-
14 γον ἀρετὰς τινὰ ἐγγίνεσ-
15 θαι, καὶ μᾶλλον ἐν τῇ δ-
16 πλοφόρον ἀνδρείαν.....

10 γε K. TE pap. ἔχει K. EIX pap. 10 λόγον W K. μέλος K. 11
ἐγγίνεσθαι W K. ἐγγινομένας K. 12. 13 rest. G.

sequitur VIII 151 fr. 16

53. # 3 # ἕκαστον λογ.....
10 εθνημένους καὶ.....
19 5 # μεθ' ἡδονῆς ἢ τοιαύτην
20 ἔχει δυνάμειν, οὐδ' ἔφε-
21 σθαι πως εἶναι ἡδὴ διὰ τῶν
22 παιδῶν, ὥσπερ καὶ τὰ κατ' ἀ-
23 λήθειαν οὕτως ἔχειν. χρῆσι-
24 10 # α δ' οὐδὲ τοῖς ἐξῆς προσδι-
25 ατρίβειν, ἀλλὰ δόντας
26 αὐτῶν, τὸ μέγιστον εἶναι
27 πρὸς τὴν ὁρμὴν τῶν κατ'
28 λῶν τὸ χαιρεῖν ἐπ' οἷς φθεῖ
15 # καὶ φιλεῖν εἶναι δεῖ τὰ με-
29 ταξὺν παρέντας
30 ... ἢ τὸ δὲ μουσικὴν.....

bij [προαιω]έσεις εἶναι παθητικὰς μὲτὰ δυνάμειος (Gomperz). Dit is zeer waarschijnlijk. Philod. zou dan, zooals G. opmerkt, laatstgenoemde opmerking ongerijmd hebben gevonden, daar het πάθος, dat in παθητικὰς opgesloten ligt, moeilijk zou zijn te rijmen met δύναμις. De uitdrukking beteekent dan, in Aristotelischen zin opgevat, „affectvollen Willensimpulsen denen das Vermögen der Ausführung nicht mangelt.”

52. — betitelt hij (dingen als) zelfvertrouwen, schaamte en ingetogenheid en dergelijke als affecten. En als hij beweert, dat de impulsen, waardoor zij (5) hun vermogens krijgen, niet alleen door beheerschende affecten tot handelingen worden maar ook door die afbeeldsels, dan vergist hij zich doordat hij meent, (10) dat het zin zou hebben, dat sommige deugden door conformatie ontstaan. En meer nog de wapendragende dapperheid —

Phil. polemiseert dus in dit frgm. tegen degenen die meenen, dat de muziek een ethisch karakter kan hebben, zoodat de menschelijke geest zich door het hooren van die muziek aan dat ethische karakter conformeert. Cf. Arist. Polit. 1340 a 18.

53. 5. — en dat gepaard met het genot, dat een dergelijk vermogen heeft, de zedelijke eigenschappen op een of andere manier gevormd worden door de affecten zoodat het ook met de werkelijke eigenschappen aldus het geval is. Ook is het absoluut niet noodig (10) het volgende uitvoerig te bespreken, maar wanneer we hem hebben toegegeven dat het feit, dat men de juiste vreugde en liefde heeft, het belangrijkste is om het schoone op te wekken (15), terwijl we achterwege laten wat er tusschen in staat —

Kemke (praef. pg. XIV) vergelijkt dit fr. terecht met Arist. Polit. VIII, 5 (1340 a 14): συμβέβηκεν δ' εἶναι τὴν μουσικὴν τῶν ἡδέων, τὴν δ' ἀρετὴν περὶ τὸ χαιρεῖν ὁρθῶς καὶ φιλεῖν ἢ μισεῖν.

...νη προάγειν...

11 αιρείβειν 14 δει G. χρη K.

sequitur VII-189 fr. 8

54, # # # ... το δε δυνασθαι το χαίρειν ως δεξι συνηκεισθη ταϊς ηδοναϊς ου μάλ'ελλον τιδέντας η το την χρείαν...

1 rest. G. 5 προσφέρων G. προσφέρον K. 6 ποιήσεις G. κινείν εις K. 12 rest. G. 13 rest. G. 14 inii. λειν K. 14 μεταφέρειν G. μέλους? K.

XI-82 fr. 4

55. # # # ... τας δε μειμήσεις και' αυτις πως αγειν και κινειν τιν τινος πάθος ωσι' επει και εφο μιμησθη τα λελεγμανα...

Gomperz dacht eerst aan Eth. Nicom. II, 2 (1104 b 11): διό δει ηχθαί πως ενθης εκ νέων, ως ο Πλάτων φησιν, ώστε χαίρειν τε και λυπεισθαι οϊς δει dat terugwijst naar Legg. II, 653 b, c en tenslotte op 't oude dichterwoord teruggaat...

6. συνμίξιν. Dit verbum is hier synonym met σχηματίζιν. Cf. Aesch. Prom. vs. 241 comment. ed. Groeneboom. 8. τα και' αλήθειαν (sc. ηθη).

- 54. — Gomperz' restitutie is allerminst zeker; χρείαν (vs. 3) kan niet juist zijn, daar men zou verwachten την χρείαν την ουψ or misschien nog liever την ουψ. χρείαν. Daarom moet χρ het begin zijn van een adjectief. De grammaticale constructie hangt op de herhaling van το: ου μάλ'ελλον τιδέντας (poneerend) η το (vs. 3) ...; ουδ' εν υπνω ...; άλλ' ουδ' εν υπνω ...; το (11). Niet ten onrechte meent Gomperz echter dat kritiek wordt uitgebracht op Aristotelische opvattingen, b.v. 1340 a 22: μεταβάλλομεν γαρ την ψυχην ακρωόμενοι τοιούτων' ο δ' εν τοϊς όμοίοις εθισμός του λυπεισθαι και χαίρειν κτλ. Hij vervolgt dan: „Die Phrase ep' ois δη και δι' αν λεγόμεθα ποιοι τινες είναι würde eher an ηθη als an πάθη denken lassen, nach stehendem aristotelischen Sprachgebrauch (so Poët. cap. 6, 1449 b fin. oder Rhet. II, 12 init.) und ähnlich auch 1340 a 7: τουτο δ' αν ειη δηλον, ει ποιοι τινες τα ηθη γινόμεθα δι' αυτης' άλλα μήν διι γινόμεθα ποιοι τινες φανερόν δια πολλών κτλ. πάθος staat hier dicht bij ηθος, zooals uit de volgende regels blijkt, waar de verwijzing naar de wijzen van Olympos de ethische werking der muziek moet bewijzen: ταυτα γαρ όμολογουμένως ποιεϊ τας ψυχας ενθουσιαστικός, ο δ' ενθουσιασμός του περι την ψυχην ηθους πάθος εστιν." 17. 'Niets is geweldiger dan de natuur'; misschien een dichterwoord. (Gomperz). 11. ουδ' εν υπνω. Cf. lib. III fr. 75 vs. 9. Een hatelijke uitdrukking nog versterkt door μα Δι'. Voor verwante uitdrukkingen verg. men T. Kuiper, 'Phil.' Over den dood', pg. 122 noot 17. en Starkie Aris. Vespae vs. 1218 noot.

55. — maar dat de nabootsingen het affect op zich zelf op een of andere manier voortdrijven en bewegen. Zoodat, daar we aantoonden dat en de opvatting dat de muziek (5) datgene imiteert waarover we gesproken hebben en de opvatting dat hetgeen dat door haar gemeiteerd wordt eenigermate behulpzaam is om deugd-

1 I 7# 72> ἐπιωφελεῖν τι, μᾶλλον δὲ ἢ
 2 ἅττα τῶν μυθῶν μιμητικῶ-
 3 τῶν, διεπευσμένον ἐδείκ-
 4 10# νύμεν, οὐ προσδεξόμεθα....
 5 ..?.....τήν μουσικὴν

2 καθ' αὐτό? H. 8 ἅττα W K. μετὰ K.

~~XI 83 fr. 6~~

quo loco ponendum sit incertum

II 56# 7# γὰρ ἐπεὶ ταῦτα πᾶσι...
 7 μουσικὴ ποιεῖν...
 9 ἤδη νοῦν ἐχομε...
 9 νεργεῖν καθ' αὐτήν...
 10 II 5# γεγονυῖα χρήσται...
 11 τοῦ παιδὸς ἡλικ...
 12 κείσθαι παραδει...
 13 μὲν γὰρ ἀναγ...
 14 ρε θέσεις ἀναλυ...
 15 II 10# ἐπὶ τῶν ἄλλων

1 ἐπι πᾶσι? v K. συνεργεῖν v K. 4 αὐτήν v K. 5 γεγονυῖα Cr. M.
 H. pg. 160.

~~VII 189 fr. 9~~

II 57# 5# 72> ἐκπληττομένω 8 τὸ μὲν 9 καθαρὰς

VIII 10 fr. 1

II 58## 2# τοῦ μή τι
 18 I 3# .. γράφειν εἰ μή...
 10 ραλλάττον τὰ ἡθη...
 20 II 5# περιέχον τὰ πρὸς...
 21 ἡμεῖς δὲ καὶ τὸ...
 22 αὐτὸ μόνον...
 23 σκεῖν, τὸ μήτε δηλοῖτε
 24 μήθ' ἕως νῦν...

4 ἡθη v K. 5 περιέχον v K. περιεχόν

zaam te maken (en wel meer dan [bepaalde voortbrengselen] van kunsten, die oneindig beter kunnen imiteeren), absoluut geen geloof verdienen (10), we niet zullen aannemen —

5 „τὰ” ontbreekt bij μιμούμενα. Men zou eerder verwachten πᾶν μιμ. De vertaling is daarom niet zeker.

56. Misschien houdt lib. III fr. 47 verband met dit fr. Cf. fr. 47 vs. 6. 7 met vs. 4 en 5 van dit fr.

57. Onbegrijpelijk.

58. Onbegrijpelijk.

VIII 10 fr. 8

- 59, # 7 # 2[#] προσαγορ- 3[#] δι' ὧν οὗτος 4[#] ταῦτα.
 μὲν οὐ 5[#] τοῖς παρεληλυμένοις 6[#] προ-
 καταστατικο-
 4 # 7 # ..ν χάριν οὐδὲν ἔχει ^{εξ} παι-
 ανώτερον τῶν πολλὰς ^{εξ} κ^ε
 5 # προβεβλημένων φάσε-
 6 #
 7 # 10 # ὧν. λέγεται γὰρ τὸ τὴν [μου-
 8 # σικήν] ἐμποιεῖν δύν[α-
 9 # μιν] πρὸς ὄγκον καὶ ἀ[ύξιν]
 τὰ π[άθη] καὶ πάλι τ[άσσειν]
 11 # ἐπ' εὐ[ταξίαν] καὶ τῶν...
 12 # 15 # ...εἰς γὰρ ἀπαντ[α]...

12 ἀ[ύξιν] τὰ W K. ἀγειν τὰ H.

VIII 152 fr. 17

- 60, # 8 # ..καὶ μὴ λόγος καλὸς προσ-
 ἐκρίνετο μὲν... ἄλλον πάν-
 10 # τα κακίαν...
 νεῖτο καὶ διατριβικὸν τοῖς
 ἑαυτοῖς ἀκουσθεῖσι τὸν λόγον
 τε καὶ λυ...?

XI 83 fr. 5 A

- 61, # 1[#] εἶναι 3[#] αἵτινες αὐχ- 4[#] οἶαι
 τ' εἰσίν 6[#] χωρὶς τῆς 7[#] ἡδονῆς...
 8[#] ἔχει τινα ἀγγ- 9[#] χοῆσιν 10[#] εἰ-
 ρηκέναι 11[#] ἐστὶν οὐ

VIII 9 fr. 8 - VIII 153 fr. 18 A

- 62, # 24 # οἰκειωτάτω
 25 # τὴν μίμησιν
 26 # ὄνδυμῶν
 ἀποδέδειχε
 27 # 10 # καὶ ἄλλα... ἄγω φάσει
 28 # περὶ τ... καὶ μὲν γὰρ [ε] ε-
 29 # μὲν' ἀει[δια]μ[η]δία τούτων
 30 # ἀ νομί[ει] καὶ παρσεκεύ-
 31 # αζεν ἀ [παρέ]χει διὰ τῆς δ-

59. — 7 heeft niets geloofwaardigers dan de vaak opge-
 worpen beweringen (10). Want men zegt dat [de mu-
 ziek] een vermogen in ons brengt gericht op grootsch-
 heid en de affecten [doet toenemen] en weer welge-
 ordend [maakt] —

10 τὸ is echter overbodig als deze vertaling juist is.

60. Onbegrijpelijk.

61. Onbegrijpelijk.

62. — 15 door middel van hetgeen allen aangenaam is
 en waarnaar door elk geslacht op natuurlijke wijze
 verlangd wordt, niet door het te leeren en ook niet

1 # 14# μοιότη[ε]ος, ἵσως ἂν ἐπέ-
 2 # 15# τεινε... διὰ τῶν πᾶ-
 3 σῶν ἠδέων⁷² καὶ ὑπὸ παν-
 4 τὸς γένου[ς] ἐπιζητουμέ-
 5 νων φρασ[ι]κῶς καὶ οὐτ' ἐκ
 6 διδαχῆ[ς] οὐτ' ἐξ ἔθους, ἀλ-
 7 # 20# ^{16 dots} ὡςπερ^{16 dots} αὐτομάτως. ἐ-
 8 πει δὲ παρεδείχθη μὲν
 9 ὑφ' ἡμῶν πολλὰκις οὐ-
 10 χ[ῆ] δτι.....

11 ἀειδία διὰ W K. ἀει... || διὰ K. 21 VIII 9 πειδεπερ VIII 153 αρδειχθη
 22. 23 οὐχ δτι v K.

sequitur XI 83 fr. 5 B — VII 190 fr. 11 A

1 # 63, # # # ἀπαξ [δ' αὖ φύσσει τοιαύτη συμ-
 12 βέβηκ' ἀφ' αὐτῶν] τέρπειν ἡ-
 13 μᾶς διὰ τὸ φυσικῶς ἀπα-
 14 σιν οἰκειῖον ἔθνημα ἐπιρρων-
 15 # 5# νύειν [δοσοὺς δὲ τούτων τὴν
 16 ὄρμην... εἰ μὴ θαμῶς πέ-
 17 ρυκεν παρ[ο]σκευάζειν, οὐ
 18 ^{16 dots} δοθήσεται^{16 dots} παρακολουθεῖν.
 19 ἀλλὰ μὴ] οὐδ' ἐν ταῖς ἐν-
 20 # 10# θουσιαστικαῖς ἐνστάσεσιν
 21 ἀοριτοσύνης κα<ι> ταρatto-
 22 μένης [τῆς] ψυχ[ῆς] ἐπιδει-

1 ἀπαξ v K. 1. 2. 3. 4. 5 rest. W K. 2. αὐτήν? G. 3 τὸ τὴν φυσικῶς
 G. 4 <ὑπάρχουσαν> οἰκειότητα G. 5 ὅσα δὲ τούτων G. 6 δι' ἑαυτὰ G.
 10 ἐντάσεσιν G. ἐπιτάσεσιν K. 12 τῆς G.

VIII 153 fr. 18 B — VIII 0 fr. 5

1 # 64, # # # ἀπα[θῶν]
 24 = 6# τον τὰ [κατ'] ἀκοήν.....
 25 μᾶλλον] καὶ καθὸ μ...
 26 ἤτοφν μακροῦ τῶν κα-
 27 τὰ γεῦσιν ἀνταγκάων.
 28 = 10# τοῖς δὲ δὴ κατὰ τὴν ἀφήν
 29 οὐδὲ... μιννε...
 30 ζο... [τῶν] ἐμπαθ[ῶν]
 31 αὐτῶν]... ρει καθά-β°

uit gewoonte maar a.h.w. spontaan (20). Maar daar
 door ons vaak werd aangetoond —

63. — wat door een dergelijke geaardheid ons [door zich
 zelf] verkwikt, [stelde ik] dat ons sterkt door [het-
 geen] allen [van nature] verwant is (5), [maar van
 alles dat] die impuls niet van nature verschaft, zal men
 niet toegeven dat het dit als een vast attriboot bezit.
 Maar voorwaar ook niet in de opgewonden (10) be-
 zielingen, wanneer [de] ziel weifelt en in verwarring
 wordt gebracht —

64. — In het eerste vs. liet K. zooals Gomperz meedeelt ἀπα achter-
 wege dat door G. met θων werd aangevuld. Het vormt dan
 een tegenstelling met τῶν ἐμπαθῶν vs. 12.
 In vs. 18 leest G. συνεξωνκωμένα dat hier best kan hebben
 gestaan. Ph. heeft dan gesproken over de invloed die hevige
 geluiden uitoefenen op de ziel. In vs. 19 zal wel ἀλόγως of
 ἀλόγην hebben gestaan.

- 1 = 14# περ ἐσ, ... δοκεῖ τινα
 2 # 15# θεοφορίαν ἐμποιεῖν, προ-
 3 ορᾶ δι' οὐ... μιν αἱ με-
 4 γάλαι καὶ σκληραὶ φωναί
 5 θείον ἰσχυρῶς κωμῶνται
 6 ἀλόγως... τὴν ψυχὴν εἰ

1. rest. G. om. K. 12. rest. G. 18. rest. G. ὠνκας μιν 19. rest. v K.

sequitur VII-190 fr. 11 B — XI-82 fr. 3

- # # 65, # # # # — ἰσχυρῶς ἐμποιεῖν δὲ καὶ μετὰ
 8 συμπελοκῆς δοξῶν, αἱ δὲ τῶν
 9 τυπάνων καὶ ῥόμβων
 10 καὶ κυμβάλων καὶ με-
 11 # 5# λῶν ἰσχυρῶς καὶ ἰσχυρῶν
 12 ἰδιότητες καὶ διὰ πινυῶν δο-
 13 γάνων τὸ πᾶν συμπλοκῆ
 14 μοχθηρῶν ὑπολήψεων ἐ-
 15 ξοργάζονται καὶ πρὸς βακχεί-
 16 # 10# αν ἀσχυροῦσι, καὶ ταῦτα γυναι-
 17 κασχυρῶς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ γυ-
 18 ναικοπύχους ἀνδρας

1. 2. rest. B. 12 XON παρ. post ναὶ γυναικοπύχους H. γυναικώδεις
 B. K.

sequitur VIII-154 fr. 19

- # # 66 # # # # 2# .. διὰ λόγους συμ[βού]λο[υ]ς?
 20 ἐκ θεοφορίας ἡσυχιοὶ οἶδ' ὅ

65. En [ze brengen] ook [verwarring te weeg] met behulp van een [samenweefsel] van voorstellingen en de speciale eigenschappen van de pauken, tambourijnen en cymbalen en sommige melodieën (5) en rythmen door bepaalde instrumenten voortgebracht brengen het al in geestvervoering en in bacchische uitzinnigheid door een samenweefsel van slechte bijgeloovige gedachten (10) en dat in de regel vrouwen en [mannen met een vrouwelijke geest] —

3 τυπάνων. Cf. Cr. M. H. pg. 72. τύπανον 'τύπ-ανον ist das Geschlagene wie πλόκωνον das Geflochtene; τύπανον; τύμπανον = τύποι: τύμποι Inserr. Grr. Antt. 399' Wilamowitz bij vs. 59 Eur. Bacchae ed. Bruhn 1891. Tympanum; cf. Isidorus Orig. XI, 21: pellis vel corium ligno ex una parte extensum. De τύπανον werd ontdekt door de Corybanten, die dit instrument aan Rhea gaven (Bacch. vs. 125). In vs. 59 Bacch. wordt de uitvinding echter aan Dionysus en Rhea toegeschreven. Dion. spreekt: τύπανα 'Ρέας τε μητρὸς ἐμὰ θ' εὐρήματα.

3 ῥόμβος kan beteekenen: 1. toovertol, een voorwerp dat gebruikt werd voor magische bezweringen (cf. Theocr. 2, 30). 2. tooverrad; een beschrijving van dit rad geeft de schol. Ap. Rh. I, 1134: 'Ρόμβος τροχίσκος ὃν στρέφουσιν ἱμαῖσι τύπτοντες, καὶ οὕτως κτύπον ἀποτελοῦσι, τινὲς δὲ ῥόμβον (Attisch) αὐτὸ καλοῦσιν, ὧν καὶ Ἐῦπολις ἐν Βάπτταις καὶ Δίδυμος. 3. tambourijn, zooals in dit fr. Cf. Ap. Rh. I, 1139: Ῥόμβω καὶ τυπάνῳ 'Ρείαν Φρύγες ἰλάσκονται.

7 τὸ πᾶν = 'het heelal'; cf. π. θ. lib. III fr. 64 vs. 9; fr. 80 vs. 2? (cf. Diels commentaar pg. 72 en pg. 86, noot 1).

66. 2 — [en door vermanende?] woorden [kalmeeren zij vast en zeker van hun] bezetenheid, maar door [melodie

- 1 = 1 = ⁷²⁷ ὄντι γίνονται, διὰ δὲ μέλος
 2 = 5 = αὐτὸ καὶ γλυκύνθησα τοῖς
 3 ὄλοφιν οὐδὲν ἀποσιτάζον
 4 ὄρω τῶν τοιούτων. καὶ κα-
 5 θίστανται δὲ τινες ἐκ τῶν
 6 θεοφοριῶν καταλούμε-
 7 E 10 # ⁷²⁷ ὄνοι πως, (οὐχὶ τοῦ μέλους
 8 δύναμιν προσφερομέ-
 9 νου τηλικαύτην, ποῦ γὰρ
 10 οἶόν τε δόξας ἀπαλλάξαι
 11 φροσικώδεις αὐτῇ φωνῆς
 12 # 15 # ⁷²⁷ μόντης προσπιτώσει;) τῷ
 13 παραδεδόσθαι καθάπερ
 14 εἴ τι σημεῖον τὸ τοιούτου τοῦ
 15 πεπρασύνθαι ἀπὸ δαφισμονίου
 16 καὶ χα ⁷²⁷

3. 4 rest. W K. εἰς θεοφορίας ἢ συντάσεις? καταγίνονται H. συνι
 ο παρ. 6. 57. ἀποσιτάζον ὄρω W K. ἀπε[ρ]γάζονται H. ἀποστάζοντες K.
 13 τε emendatum ex δε K. in app. cr. 15 μόντης W K. K. ἀλόγου H.

VIII 8 fr. 4

- 1 E 67 # = 4 # ⁷²⁷ ... καὶ ὑφ' ἡμῶν ...
 18 ... ἢ παρὰ τοῦτο ποιησ...
 19 ... ἢ ἀπειθὲς ἐστὶν δι...
 20 ... ἄλογοι πρὸς...
 21 ... ἢ ποιότητων καὶ...
 22 ... φωνῆς καθίστα...
 23 F 10 # ⁷²⁷ ... τυχῆς ἀνοίας
 24 ... ὑπολήψεις ἀτόπτους
 25 ὑπαρχούσας μεταφθ...
 26 ... πολλῶ μᾶλλον...
 27 ... γράφει καθάπερ...
 28 = 15 # ⁷²⁷ ... ἀφραμφιλέκτων...
 29 ... τῶν πεινομ... ⁷²⁷

VIII 154 fr. 20

- # 68 # = 5 # ⁷²⁷ τινὰς ἰδίᾳ καὶ ⁷²⁷
 31 τες αὐτό, ἵνα μὲν μεγαλοπρε-
 32 πῆ, τὰ δὲ σωφρονισκὰ καὶ ἀν-
 33 δρεῖα, τὰ δὲ ταπεινὰ με- ⁷²⁷

alleen] (5) en zoet geluid [zie ik] in 't geheel niets van dien aard verdwijnen. En sommige menschen komen tot rust uit hun bezetenheid in zekeren zin door de uitwerking van het fluitspel (10) (niet doordat de melodie een zoo groote invloed uitoefent, want hoe zou men immers huiveringwekkende overspannen voorstellingen kunnen uitbannen door de kracht van het geluid alleen? (15)), omdat een dergelijk fluitspel bij overlevering geldt als een soort teeken van het tot rust gekomen zijn van een bezeten —

- 10-15. Holzer is van meening dat de zin ποῦ γὰρ (vs. 12) — προσπιτώσει (vs. 15) parenthese is en hij vindt het vreemd dat in 't ver-
 volg een partikel ontbreekt. Maar als men ook οὐχὶ—τηλικαύτην in de parenthese opneemt, is een partikel (Holzer bedoelt zeker een tegenstellend δὲ?) onnoodig.
 9. καταυλεῖν 'door fluitspel betooveren'; cf. Eur. Her. 871: τάχα σ' ἐγὼ (Lyssa) μᾶλλον χορεύσω καὶ καταυλήσω φόβῳ. Cf. Plato Rep. 411 a; men vgl. verder Duris 16 J: καταυλεῖν τὰ Μητροῦα; D. Halic. 2, 19: κατ. τὰ Μητρ. μέλη; Paus. 10, 30, 9: τὸ Μ. αὐλημα.

67. Onbegrijpelijk.

68. 6 sommige noemden ze met een nieuwe naam [verheven], andere ingetogen en manhaftig, andere minderwaardig

- 1 II # ~~τιωνόμασαν ευ~~
 2 II 10 # ~~ζειν ὑπὸ τῆς φύσεως τὸ~~
 3 ~~ἐφημερόσθαι τὴν ὀμίλιαν~~
 4 ~~ἀδηλοῦσαν καὶ τὸν ὀήτορα:~~
 5 ~~πᾶσιν [δὲ] καὶ βρώματα καὶ~~
 6 ~~πόματα] γεφυρικά καλεῖν~~
 7 II 15 # ~~καὶ γεννῆσθαι, πάλιν δὲ τινὰ~~
 8 ~~καὶ ἀκόλαστα~~
 9 ~~·η καὶ πολλὰ].... [τού-~~
 10 ~~τοῖς τρεῖς καὶ ἑτέροις....~~
 11 ~~φύσιν....~~

6. 7 rest. G. εὐπρεπῆ K. 14. 15 rest. G.

VIII 8 fr. 3 = VIII 155 fr. 21 A

- II 69 # 5 # ~~ἐπὶ κοινῶν~~
 13 ~~γράφων τὸ~~
 14 ~~ἤδη που~~
 15 ~~σημαινομε~~
 16 ~~τὸ τοὺς ἀκρο~~
 17 II 10 # ~~φησὶν παθη..~~
 8 ~~πρὸς δι.... ἐμνητων ἐ-~~
 19 ~~χόμεθα... νοῖς εἰπὼν τὰ πά-~~
 20 ~~θη τὰ τοῦ] σώματος καὶ τῆς~~
 21 ~~ψυχῆς ὀμοίως ἔχειν πρὸς~~
 22 II 15 # ~~ἄλληλα [ταῖς τε δυνάμε-~~
 23 ~~σιν καὶ ταῖς αἰτίαις καὶ τοῖς~~
 24 ~~γινόμενοις ἀπ' αὐτῶν. καὶ~~
 25 ~~τοῦδ' ὁ προσείρηκε κατασκευ-~~
 26 ~~άσας ἀμ.... ε καὶ τὰ~~
 27 = 20 # ~~τοιαῦτ' ἐ.....~~

18 προσείρηκε v K.

VIII 155 fr. 21 B

nimis-exite-fragmentum

- II 70 # 1 # ~~αὐτὴν ὑπ-~~ 3 ~~ἀπρεπῆ~~ 5 ~~ἡδον-~~

XI 81 fr. 1

nil fere cernitur

- II 71 # 5 # ~~ἀπάτην~~ 6 ~~κατὰ τὸν λόγον~~ 7 ~~ὡς ἔξόν εἰπεῖν~~

— (10) dat door de natuur (van nature?) de omgangstaal en de redenaar de adaequaatheid (van een uitdrukking) bewijzen. Dan zou men ook spijzen [en] dranken flink en edel kunnen [noemen] (15), [aan de andere kant sommige] ook weer ongebonden —

6. Gomperz meent terecht dat hier sprake moet zijn van een ethische, niet van een aesthetische categorie; cf. de mus. lib. IV col. III vs. 28.
 10. Grieksche tekst en vertaling van vs. 10 e.v. zijn niet geheel zeker.
 14. πόματα. Voor de schrijfwijze cf. Cr. M. H. pg. 288 noot 1.

69. — 12 gezegd hebbend dat de affecten van het lichaam en de ziel uniform zijn ten opzichte van elkaar (15) w.b. de potentiae, de causae en hun gevolgen.

Men vgl. lib. fr. 25. 26 met dit fragm.

70. Onbegrijpelijk.

71. Onbegrijpelijk.

8[#] οὐκ ἂν ποτε 9[#] τοιοῦτο μὴ

XI 81 fr. 2

- 72. ## # καταπλαττομένων ἢ ἐ-
- 3 πλαττομένων ἢ μὴ
- 4 κ' ἄλλως ἄλλως προσφτυθεμέ-
- 5 νων σωματικὰς με...
- 6 # 5 # περιαιρουμένας...
- 7 κακίας. οὐδὲ μελλ... [οὐ-
- 8 χ ὅτι καὶ μᾶλλον...
- 9 πᾶσιν τῆς. οὐδὲ γὰρ...
- 10 παραγράφει τὴν ξ.....
- 11 # 10 # αν ἄλλὰ καὶ συν....
- 6. 7. οὐχ ὅτι v K.

VIII 156 fr. 22

- 73. ## # 2[#] τὸ τὴν ὦ- 3[#] ἢν παιδ- 4[#] ἐτοιμῶς
- 5[#] προσδέχ- 6[#] ἄρῶν αἰτίας 7[#] ἄρ' ὁ δὲ τοὺς αἰ-
- 8[#] ὄλως παραδ- 9[#] ἀγούσης 10[#] προχείρως
- 11 # εἰς φύσει γεγεννημένοις
- 12 ὑπὲρ τῆς φύσεως, καθάπερ
- 13 φησὶ προεχόντως οὐδὲ
- 14 πρῶτην σοφίαν τὴν ποιήσιν
- 15 # 15 # καὶ πρῶτουτς σοφῶν
- 16 τοὺς ποιητὰς γεγονέναι ἐφ-
- 17 ιστάνειν οἷός τ' ἂν εἴη ἢ
- 18 τὸ τὴν ἑμμετρον ἔητορι-
- 19 κήν. καὶ πρότερον ἔλεγε
- 20 ἄμμετρον μὴ
- 13 τό? K. ποιήσιν W K. 16 γεγονέναι? K. app. cr. γεγονασιν pap.

VIII 157 fr. 23

- 74. ## # 2 # καὶ τὴν ἡδονὴν... Ἑλλ-
- 27 ἠνα πρὸς λόγον.....
- 28 πλείστων Ἑλληνικῶν αὐ-
- 29 # 5 # τῶν τὴν τοιαύτην λέγει
- 30 καλὸν καὶ θαυμάσιόν τι
- 31 ἡγουμένων τὴν ἑναρμό-

72. Onbegrijpelijk.

73. 11 bij hen, die, zooals hij zegt, van nature van meer dan natuurlijke begaafdheid zijn, in de sterkste mate, noch zou hij in staat kunnen zijn te bewijzen dat de [dichtkunst] (15) de eerste wijsheid is geweest en de dichters de eerste [wijzen] of de metrische rhetoriek —

16. ἐφιστάνειν. Men krijgt de indruk dat bedoeld is 'nauwkeurig overwegen = bewijzen'.

74. Onbegrijpelijk.

- 1 νιον μελωδίασιν....
 2 μενων δὲ φύσεως τῆς ὑ-
 3 10 π' αὐτῆς, ὃ καὶ πλάθος ἐν-
 4 ἐργάζεσθαι τηλικούτο....
 5 τί γὰρ δεῖ λέγειν.....
 6 14° Ἑλλησιν γεν- 15 καὶ παιδι- 17 βλέπ-
 10 rest. G. 11 την pap.

VIII 158 fr. 24

75. 2° ὠφελι- 5° προσβάλλειν καὶ συνῆ
 [εργεῖν τὴν διάνοιαν ὅ οὐδ' ἐν ὕπνῳ
 13° μῆντοι βλάπτειν
 15 διότι] περὶ αὐτῆ καὶ σποφ-
 11 δὴ τις ἦν ἀρχαίων νομοθετι-
 12 ῶν] πολλὰς εἶπα-
 13 μεν ὑπὲρ αὐτῶν. αὐτὴ δ' εἶ
 14 προσηῖν ἢ τοῦ δ' ἡρμοσμέν-
 15 20 ου καὶ ἀναρμότου καὶ
 16 εὐρύθμου σύνεσις οὐ μάλ-
 17 λον ἐμφανίζεται τῶν ἀξιό-
 18 λόγων καὶ χρησίμων πρὸς
 19 τῆσιν συνεργοῦσαν εἰς τὸ κα-
 20 25 λῶς ζῆν παιδείαν, ἥπερ ἢ
 21 τοῦ τε ἡρτυμένου καὶ ἀναρ-
 22 τυτον βρώματος καὶ μύρου.
 23 οὐ] μὴν οὐδ' ὅταν μύρια προφ-
 24 ἔρηται πρὸς τὴν ἐγ μελωδ-
 25 30 ίας] ὠφελίαν, ἐπάγει-
 15 διότι W K. 15. 16 σπουδὴ τις ἦν W K. σπουδὴν τῶν K. 24 εἰς
 τὸ καλῶς ζῆν B. τὸ κατὰ τὸ ζῆν K. 28. 29. 30. G.

VIII 159 fr. 25

76. 27 καθόσον οἱ
 28 πᾶσις ἀνθρώπους
 29 .. εἰ γὰρ αὐ καὶ τινα τῶν ἀλό-
 30 5 # γων] ζ[φ]ων, ἀληπιόν ἐστιν
 31 ... καὶ τοῦτο συμπαρέου-
 32 ρεν] ἀσυκοφαντήτως....
 33 ... μανθάνειν....

75. 15 [omdat] daarvoor ook de oude wetgevers zich eenig-
 zins beijverden, hebben we er dikwijls over gesproken.
 Maar het begrip zelf van het gestemde en ongestemde
 en hetgeen een goede rythme heeft (20), als dat er bij
 aanwezig was, blijkt het niet meer te behooren tot wat
 meetelt en nuttig is voor de opvoeding, die haar mede-
 werking verleent om [op schoone wijze te leven] (25)
 dan het inzicht in de welbereide en slechtbereide spijs
 en zelf. Voorwaar, ook niet wanneer [hij ontelbare argu-
 menten aanvoert] om het nut van de [melodie] aan
 te toonen —

76. 4 — want of dit aan de andere kant ook het geval is met
 sommige van de levende wezens die geen deel hebben
 aan de rede (5), is niet te vatten — ook dit sleepte
 hij er, zooals ik zonder oneerlijke chicanes durf te be-
 weren, bij —

18

- 1 = 9 # {ἀν}ωφελές
 2 = 10 # {τινά} διάθ[εσιν]
 3 = 14 # {ὥσπερ
 4 = 15 # 'Αριστοξενός {φησὶ} τὴν ὄρασιν
 5. καὶ τὴν ἀκοήν λέγων {γε-
 6 γενήσθαι τὸ κύριον τῆς
 7 διανοίας καὶ θειότερας τῶν
 8 λοιπῶν αἰσθήσεων, οὐ μὲν-
 9 ὄν διὰ τὸ τετυφῶσθαι {λέ-
 10 γων οὐδὲν ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ {ὄρε-
 11 σθαι} προάγειν καὶ παιδεύ-
 12 εἶν καὶ παντελῶς ἀναστί-
 13 ους τερθρείας παρασκευάζε-
 14 ων}... τίς ἂν πρὸς τοῦ
 15 ... ἔλαβει, καὶ διὰ τὸ κα-
 16 κίαις δὲ παντελῶς ἀναστί-
 17 ος παρέρχεσθαι καὶ διὰ τὸ
 18 τοὺς ὀνοματοποιῶν...
 19 = 30. 31 # {ὀνηθῆνα} τῶντι πιστεύουσας

7 ἀσκοφαντήτως v K. 9. 10 rest. G. om. K. 14 ὥσπερ v K. 15 φησὶ v K. ὄρασιν B. 16 γεγενῆσθαι G. 18 διανοίας G. ἐννοίας K. 19 λοιπῶν G. ἄλλων K. 20. 21 λέγων οὐδὲν W K. πολὺ ἥττον G. μηδὲν K. 21. 22 ὄρεσθαι W K. τὸν νοῦν G. 24 rest. G. 30. 31 rest. G. om. K.

VIII 7 fr. 2

- 77 A. # # {ἐνεργείας} ἀφ' ἐναργείας, οὔτε παρ-
 21 οὔτ' ἐπιτρέπει τ' περιάπτειν, {περισσόμειθα} πότερον
 22 # {Δάμων} μὲντοι τὸν π-
 23 = 10 # {άσσο} φρον ἐ[χοῖν] εἰπεῖν...
 24 ... τὴν μ' οἰκίαν...
 25 ... τὰς ἀρετὰς...
 26 .. λέγειν δὲ τὴν ἀδοξία
 27 ἢ καθ' ἑαυτὸν τὸν [παί-
 28 = 15 # {δα} μὴ} μόνον ἀνδρείαν ἐ-
 29 μφαίγεσθαι καὶ σωφρο-
 30 σύνην ἀλλὰ καὶ δικαιοσύνην

VIII 7 fr. 1 = VIII 160 fr. 26 A

- 77 B. # # {V411-160} 2 # δικάως 4 # αἴτιον 6 # ὥσπερ
 32 = 7 # χρώμα 8 # προσ- 9 # βλεβλήσθαι 10 # παρα-

(15) [Zooals] Aristoxenes [zegt], wanneer hij betoogt dat het [gezicht] en het gehoor voornamelijk onze [voorstelling] bepalen en goddelijker zijn dan [de overige] zintuigelijke gewaarwordingen, [waarmee hij onzin beweert], niet alleen door het feit dat hij vol inbeelding is (20), maar ook door het feit dat [hij meent] dat ze de geest op een hooger plan brengen en opvoeden en geheel en al onschuldige [trucs] tot stand brengen — en geheel en al onschuldige slechtheden doen ontstaan en omdat ze —

15. Van Aristoxenos' (± 318 v. Chr.) werken (volgens Suidas zou hij 453 deelen hebben geschreven) zijn slechts de z.g. drie boeken van de Harm. Stoicheia en een deel van de Rhythm. Stoicheia bewaard gebleven. Ook Ptol. Harm. I, 1; III, 3; *περὶ κριτηρίων* XV, 4 houdt het gezicht en het gehoor voor goddelijk. Cf. Plut. de mus. c. 25.
 23. 24. Die 'onschuldigen Gaukeleien' mit welchen hier die auf Auge und Ohr beruhenden schönen Künste verglichen werden, erinnern an das geistreiche Wort des Gorgias über die Bühnen-Illusion ('ein Trug, bei dem der Betrogene weiser ist als der Nichtbetrogene'). Frg. incert. sed. 8 orat. Att. II, 131 (Gomperz).

77 A. 13 — zeggende dat de [jongen] zingend of citerspelend (15) niet alleen dapperheid moest doen blijken en bezonnenheid, maar ook rechtvaardigheid —

77 B. 17 terwijl ik, voor het geval zij eenig nut beoogt en lokt tot aanvaarding van het [geheel], heb aangetoond

77 A. Phil. zal het natuurlijk niet eens zijn met deze beweringen. Wanneer iemand moed en bezonnenheid tot uitdrukking brengt in zang en citerspel, moet hij ook rechtvaardigheid tot uitdrukking kunnen brengen. De deugden kunnen niet van elkaar gescheiden worden (lib. IV col. XXV vs. 16). Men zou ook col. XXIV vs. 25 hiermee in verband kunnen brengen.

77 B. Toen gedicht en muziek nog samengingen, had de muziek geen zelfstandige waarde voor de ontwikkeling van geest, verstand en zede. Nu de muziek zelfstandig is geworden, is haar waarde voor de zeden gelijk nul.

1 δοχὴν 11 πηχὴ τι- 12 μᾶλλον 13 μέτρον
 2 ἀρ- 14 τῆς ποι-
 3 17 # [εἰ δ' εἰς
 4 ὠφελίαν {τιν' ἀποβλέ}πει καὶ δε-
 5 λεάζει πρὸς τὴν || παραδο-
 6 20 # χὴν τοῦ πα[ντός] ἀποδεί[ξι]ας
 7 μηδ' ὀλ[ωσ] ἰδ[ίαι] τ[οῦ] ποιήμα-
 8 τος γεγεν[ῆσθαι] καὶ προ-
 9 ηχέναι {τὸν νοῦν} καὶ τετροφέναι
 10 πᾶσαν ἀρετὴν || καὶ παιδεί-
 11 25 # αν καὶ σύνε[σις]: τὸ δὲ καὶ
 12 νῦν ὀλως χρησιμεύειν πρὸς
 13 τὰ {ἡθ}η? ψευδοῦς ὃν ἐφωράσα-
 14 μεν, οὐχ ὁ... το πάντα... C²

77 A. rest. G. multa om. K. 11 μουσιχὴν 77 B. 17 supp. W K. 18
 rest. W K. 20 παντός W K. πάθους v K 23 τὸν νοῦν W K.

(20), dat zij in het geheel niet zelfstandig van het dicht-
 werk is ontstaan en [de geest] heeft opgeleid en alle
 deugd en ontwikkeling en inzicht heeft gevoed (25). Wij
 brachten door ons onderzoek aan het licht dat het abso-
 luut niet waar is dat ze ook thans nog eenig nut zou
 hebben met betrekking tot de [zeden] —

77 B. vs. 22 προηχέναι. De vorm ἀγήοχα komt niet voor in Ph.' ge-
 schriften. Cf. Crönert M. H. pg. 243.

Fragmenta papyrorum 424 et 1576
pap. 424 (superiores columnarum partes).

fr. 1

4 # θαι μόνους ἐν...
 2 αἰσχυνθεῖεν λέγει...
 2 κατὰ πᾶν εἶνο[μ]ου?...
 4 μῆδ' ἐν τῶν παρεργων...
 5 # 5 # παρεργων εἰ μὴ καὶ... βλα-
 6 βερῶν κατ[ε]σπονδα... β[λαβε]
 7 ροῖς δὲ κατεσ[ο]ύδασ' ὄν...
 8 τα τοῦτο <σ>πο[υ]δῆ[ν] γε...
 9 βλακείαν οἱ δὲ καὶ πα...
 10 # ... γη τι περὶ αὐτῆς μῆ...
 11 ... ὑλὴν ἀ[λ]λ' ὡς καὶ πα...
 12 ... κτόλις ὄν...
 13 ... κ[α]τάπε[ρ]...
 14 ... σαι...

3 ευνονον 6 κατεσπονδα v K. βλαβεροις κτέ exp. v K. 8 σπουδῆν v K.

fr. 2 A

15 # 1 # ἐν γὰρ εἰ δὴ τ...
 16 ρας εἰς παει...
 17 φ[ι]λόγγων τὰς ἀ...
 18 αμενον ἐρεῖν
 19 5 # σπουδαίου
 20 ἡτα ἀγνο
 21 ἢν κἂν ταῦ
 22 ἡτα γὰρ Κλεάν-
 23 θ[ου] καίπερ ὄν[τα]
 24 10 # φημι τελέως... 0

2 πλει- αν πασι? K. 7 ταῦτα κτέ. rest v K. τευ

1. 5. 6. en 6. 7. Men zal of βλαβερῶν κατ[ε]σπονδα of het hierop vol-
gende βλαβεροῖς δὲ κατεσ[ο]ύδασ' ὄν uit de tekst moeten ver-
wijderen. Cf. παρεργων in vs. 4 en 5.

2 A. 7. Cf. lib. IV. col. XI vs. 34 waar dezelfde woordverbinding φημι
καίπερ ὄντα voorkomt.

8. Κλεάνθου. Deze gen. komt voor in 't Hss. der Index Stoicorum Στ
17, 5; cf. Cr. M. H. pag. 161. Cleanthes van Assos ± 260 v. Chr.
was een leerling van Zeno en volgde hem op in de Stoa. Slechts
zijn hymne op Zeus is ons bewaard gebleven bij Stobaeus (ecl.
phys. 1, 2, 12). Cf. von A. fr. st. I pag. 103 sqq.

fr. 2 B

- 1 τὴν παιδείαν.....
 2 μὴ πρὸς σωφροσύνην ὑπο-
 3 τυποῦν φύσιν ἐ.....
 4 πρὸς ἀνδρεία[ν].....
 5 καὶ τὸ Μούσαις.....
 6 των ἐ.όντων[ν].....
 7 χάς [κα]ί [ε]λεσθη[ναι]
 8 γὰρ

5 aut Μουσαιω K. 6 εὐχὰς κτέ v K.

pap. 1576 (inferiores columnarum partes) fr. 1

- 9 τα καὶ πρὸς.....
 10 πρῶτον μέν.....
 11 συνῆν καὶ ἐτ.....
 12 θόλου πρὸς.....
 13 ψυχῆς εἶνα[ν].....
 14 μελῶν εἰση.....
 15 εἶπερ καὶ πρὸς.....
 16 καὶ πρὸς θεο.....
 17 ησάζονον.....
 18 ρειον οὐτ' ἐν.....
 19 ξειν γοητειῶν.....
 20 κροῦσιν οἰκμ.....
 21 καὶ καταστολῆν γυναι-
 22 ξιν ἐπιτε]αμέφναις ...
 23 τόνον τινά κα.....
 24 Πυθαγόραν δέ.....
 25 προ]αγωγότερον.....
 26 ...λογτων καλε.....
 27 ἀλληλιγίδα v.....
 28 ...ναν...πα.....
 29 ...ους τὸ σπ.....
 30 ...καὶ τοῦτον.....

11 γοητειῶν v K. ηγοτειων 13 καταστολῆν κτέ v K.

fr. 2

- 31 ...οντων κα
 32 ...δυνάμεις βλι

2 B. Onbegrijpelijk.

- 1 = 3# ν ἀρχαίαν
 2 και ἐλ.....
 3 τὰ δ' ἐναντίο
 4 νον και τῶν
 5 τα ξενο...
 6 λαζειν.....
 7 τερον αἱ τῶν
 8 τῶν ηρισοιση
 9 των εἰς βελ
 10 τῶν γὰρ καλ...
 11 τῶν ὑγιαίνειν
 12 νν δ τε φαν
 13 αι συντο
 14 διο .οτατην
 15 ως δ' ἐρεῖν και
 16 ββαδίζων δι...
 17 τον ἐπολιτεν
 18 τήν καλλίστην
 19 μουσικῆς εὔρε.
 20 ν και τει
 21 και τοῖς μὲν

II # 3##

fr. 3

- 22 = 3# ... ἄλλων και φιλο
 23ε. τον μή...
 24 ... την και πολλα
 25 ... μαρτυροῦν
 26 = 5# ... τῆς μουσικῆς
 27 ... και τήν λεγο
 28 τῶν μὲν δ..
 29 ... των και συμ...
 30 ... τοιαύτην...
 31 = 10# ... εν. ον. με...
 32 μαρτυροῦν και κα
 33 ... πλε χωρις μή
 34 ... και ἐνφκειο
 35 ... ενα ἐνκωμι..
 36 = 15# ... περὶ τοὺς γάμους
 37 και ἐστὶ τεκνοποσία συν-

3. 4. *μαντόσιον* = *μαντόσωνον*, cf. Cr. M. H. pag. 21.
 Misschien kan men vs. 16 sqq. vergelijken met lib. I fr. XXV
 vs. 5 en lib. IV col. V.

- 1 # οικισμοὺς λευ.....
 2 ... ιαν... γορε.
 3τον τις κ.
 4 20 # ...τονται
 5 ...γάμφον και νυμ-
 6 φεύματων γὰρ ὄντων

4. 11 μαντιόεινον v K. 16. 17 rest. v K. 21. 22. rest. v K..

7 # ...ωδε	fr. 4 # ...εθε
8 ... οὐ γὰρ	30 προσκα...
9 ... σ ἄ φη	31 φασιν
10 ... ν πολι	32 τας πολ...
11 ... ρα πρὸς	33 περὶ τῶν
12 ... λα φα-	34 μενων κ...
13 ... νιαν πα	35 ἄν τῶν δι...
14 ... νων οὐ	36 δια συν
15 ... ν αὐτῶν	37 και μεν
16 ... α . ενχε	38 τελον
17 δω το	39 τι και τ
18 ... ν ποιη	40 χελο
19 ... σημαι	41 των και
20 ... δι τε	42 λων δια
21 ... και θε	43 πρὸς φιλο
22 ... τοις και	44 τοις οὐ λ
23 ... τα . υ	45 αὐτ' ἐν πο
24 ... σωφρον	46 πρὸς μ
25 ... τινων	47 λισθαι..
26 ... στων και	48 τοὺς και
27 ... ιδεον	49 ρους περ
28 ... τε . εν	50 ζοντες...

51 # # # fr. 5

- 52 # ...μεντοιγε.....
 52 αφερους.....
 53 τες ὑλ.....
 54 ...μενον.....
 55 # 5 # ... γίνεσθαι

- 1 # μ ἄλλων τῶν
 2 . λεις ὑφαντοῖς
 3 ἐσθῆτα μὲν
 4 ἄναδρον ὄν ..
 10 # κόσμον θρασὺ τῆς
 6 ἐφιδότων εἰς.....
 7 τιν . διαίρε^{7 del}
 8 μᾶλλον τ' εἰς ἀνη-
 9 ὁμοιώσεως ἕνα.....
 15 # τεσθαι καὶ τῶν...
 11 . σ ἄλλο νῦν...
 12 ἀνο . λυτητ...
 13 ἀπλαζονεία...
 14 .. πεσ . θρασὺ...
 20 # τῶν αὐτὸν δια
 16 ριγων . ος
 17 δυγοῖνα.

1 μεντοιγε v K. τεντοιγε 7 ὑφαντοῖς v K. 8 ἐσθῆτα v K. 14 ὁμοιώσεως v K.

- fr. 6
 1 # τῶν μᾶλλον καὶ.....
 19 καὶ πολλάκις τ.....
 20 πρὸς καὶ καθάπερ.....
 21 εἶπερ ὡς.....
 5 # μόνον τὰ τῶν... Ὁμη-
 23 ρον καὶ Ἡσίοδον...
 24 καὶ τὰ τῶν πολι^{del}
 25 αἰς ὕστερον ὡς.....
 26 προβάς τὸ τήν^{del}
 10 # καθα... αἰσε.....
 28 τιν . [ο]φύδὲ δω.....
 29 λων καὶ τῶν πολ....

6.7 Ὁμηρον καὶ Ἡσίοδον rest. v K. γον K. 10 αἰσθ? K.

6. 5. Cf. lib. IV col. XVII vs. 9: τὸν Ὁμηρον καὶ τὸν Ἡσίοδον.

Papyrus-1503

- 1 parte sin. finis versuum. αι δλωσ—ηπορου—ησιν—
 2 τ[ας] συγ—γενείας] [.....] π[α]σιν—αι προσ—
 3 αστα—ητα—ασουθ—ασ—θη—σεις—α ταυ—
 4 ησ—κα—υμ—π[α]θος—ινα—των
 5. 6 # parte dextra. initium versuum. εν αις ημεν[.....]
 6 [πα]ρ[α] καὶ ἀνελενθέρων (cf. I, 1, 14) —τό-
 7 δε τ[ο] σ[ώ]μα —ζεται τ[ῷ] —Ὀλύμπου—θανμαστο—
 8 ωαι :: οισολ —μη συνορῶσι —ατίας τ[ῆ]ς ψ[υχ]ῆς
 9 —θανμασιω —τ[ὴ]ν πρὸς τα[ύ]τα? [.....] τ[ῆ]ς μου} —σι-
 10 κ[ῆ]ς δύγαμν (cf. I, 15, 14; III, 59, 10 sqq.) —ει γὰρ και
 11 πρὸς τ[ὰ] τοῦ σώμα —τος πάθη (cf. III, 69, 12 sqq.) δικι
 12 sequuntur frg. octo versuum |υ.... τρου...|σ...|λ...|χμ...|
 13 οσ... |δεο...|εἰπεῖν....|ουμεν....

- 14 # ε θεσμὸν σχεδὸν ..ας
 15 ἀποδώσειν πρὸς ἄλλ[α]ς
 16 τιν[ί]ς διαθήσεις, [τὸ] μέγιστον..
 17 ...ηλ ὡς εἰπεῖν συνδιατρί-
 18 βειν πρὸς τ[ὴ]ν ὁρμὴν τῶν καλῶν
 19 τὸ χαίρειν ἐφ' οἷς δεῖ και φιλεῖν
 20των γ...α..
 21 ..τάς π[ρ]οαιρέσεις κατορχ
 22ασιν δταν ὁ λόγος α
 23 # 10 #σ(?)υμ...αις... ὑν παρ-
 24 αισθάψμεσθαι μεθ' ἡδονῆς
 25τι ἀμφοῖν τὰδ ἴσως α
 26 ...ταῦτ' εἶναι...προα....
 27 ...εἰς τὸ χαῖρον ωδει (ἀ<ι>δεῖφον?)

1 = 15 # καθιστάνειν μάλιστα
 2 ...τήτην μουσικήν

1 οχεδόν exemplar. 4 ηλ vitium Casanovae? Ba. ib. ex. σινδία... 5 ex.
 καιων 3-7. Cf. III, 53, 10-15 ubi (vs. 14) G. recte δει supplevit (Ba.) 9
 λόγος; cf. 53, 3; 11 μεθ' ἡδονῆς. Cf. III 53, 5; 14 sqq. Cf. 1, 22, 9:
 εἰς ἡρεμίαν καθιστάνειν.

- III # # μερῶν ἐνα...
 4. δὲ καὶ [θ]ίδαχ...
 5 πρὸς ἀρετήν...
 6 βούλεσθαι καί...
 7 = 5 # ὁρμῆς τινος, ἐμποιεῖν, ἐ-
 8 πειθῆ περὶ θοῖα...
 9 τα προαίρεσιν ο(φ)...
 10 τυπῶ λαβεῖν πε...
 11 τιν ἐπιβῆαι παθητικῶς...
 12 = 10 # ταδ...
 12 τεει...
 13 πρὸ ταδ...
 15 μητ...
 16 δὲ καὶ ο...
 17 = 15 # ὄν πρὸς ἀνδρείαν μὲν θάρ-
 18 ρος, πρὸς σωφροσύνην δὲ
 19 αἰσχύνην...
 20 λο δουπ...
 21 νῦν γὰρ δια...
 22 = 20 # μασδ...
 23 δυνάμε[ι]ς...
 24 τῶν κυρίων παθῶν...
 IV # # τας οἶον τη...
 26 τὴν φύγιον...
 27 τὴν μὲν γὰρ...
 28 ταγμένον...
 29 = 5 # τὴν εἰς τὸ μέγος...
 30 τὴν δὲ ἀπειθειαν...
 31 τριον ἐπεσον...
 32 τόνον ο[ι]κ[ε]ῖον {...
 33 μένοις πάθεσι το[ι]ς...
 34 = 10 # ἴαν καὶ ἔνθμοὺς {καὶ τᾶλλα...
 35 κατὰ λόγον αἰσομ {...
 36

- 1 # ¹² ναι και τας εν ημεσιν διαθε-
 2 σεις ανομοίας μ...^{11 d, b}
 3 λαιως και γαρ of λευκοσφ-
 4 Ε 15 # ^{11, d, c, e} μίαν λευ.....

3. 6. ex. πειλη 7. ex. προλιρεσιν 17. ex. αισκνοι 4-17. Cf. III, 51, 4-13; 5 = 5; 9 = 6; 15-17 = 11-13; 21 = 17? 22. Cf. III, 52, 65 sqq.

4. 2 Φρυγίω[ν? Ba. 6. an ἀπειθίαν? Ba. Cf. Cr. M. H. pg. 32. (Ba.) 8. ex. τονομο 11. ex. αισομ litt. a Casanova corruptae? δεδόσ[θαι]? Ba. 12 ex. ενκ 8-12. Cf. III, 24, 3-10; 8-11 = 3-7; 12 = 9-10. 17. Cf. I, 30, 38.

- 6 # ^{12 d, e} ~~σανγεν~~
 6 # ^{11 d, e} εν μέσοις
 7 # ^{11 d, e} ση γεινέσθω.....
 V. 8 # ^{11 d, e} λεγων . . . τούτους ω
 9 # ^{11 d, e} . . . περὶ οὐδὲν οὕτω [χω]ρίς υδ
 10 # ^{11 d, e} . . . η γε ταῖς εὐνομουμέ-
 11 # ^{11 d, e} ναις π[ό]λεσιν ὡς περὶ τὴν . . .
 12 # ^{11 d, e} 5 # ^{11 d, e} τῶν δὲ σοφῶν
 13 # ^{11 d, e} τάλλα ^{11 d, e} γδο
 14 # ^{11 d, e} του ^{11 d, e} μεν τον
 15 # ^{11 d, e} ... σπουδὴν παρὰ τὸν αυ
 16 # ^{11 d, e} ... ον εὐμουσί[σ]ταν τε
 17 # ^{11 d, e} 10 # ^{11 d, e} και μελωιδίαν καλλι[σ]τ
 18 # ^{11 d, e} 16 # ^{11 d, e} ἐνθά πε.....
 19 # ^{11 d, e} 17 # ^{11 d, e} ἑτο[ί]ς λακοισι....
 20 # ^{11 d, e} 20 # ^{11 d, e} .. φιλοσοφίας οι.....
 21 # ^{11 d, e} 21 # ^{11 d, e} τή[ν] δικα[ι]οσύνην...
 22 # ^{11 d, e} 15 # ^{11 d, e} ι πρωτ.....
 23 # ^{11 d, e} 22 # ^{11 d, e} τατ.....

10 καλλι[σ]τον? Ba. 11 ἐνθαπε[ρ] Ba.

ΦΙΛΟΔΗΜ[Ο]Υ
ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Δ

col. I A

1 pauca leguntur: 6 τὰς ψ[υ]χι- 9 -μίαν κα[ι]
2 τῶν 11 μουσικῆς 12 βωμο]λοχεύω? 13 εἴτ' ἄδων?
3 (εὐλλων) 17 εἴ τι μέλει 21 ν]αι μὰ Δία 29 κό-
4 πο[ν]

5. # # {δ μὲν λέγει
6 I B. # μέθη κα[ι] πλησ[ι]μον]ῃ τ[ο]ύς
7 μουσικούς τε [καὶ φιλομ]ού-
8 σους κόπον ἔχειν καὶ π[ο]ν[ε]ῖν
9 εἰς παραδοχὴν τῆς [ἀσχή-
10 5 # μωνος τε καὶ φορτικῆς κι-
11 νήσεως οἰκ[ε]ίας ὑπα[ρ]χού-
12 σης ἀλλ' οὐ τὸ ἀντίστροφον.
13 ὁ δ' οὐδεμίαν εὐρίσκειν
14 μουσικὴν ἡδῶν γεννα[ι]-
15 10 # ὀτητα καὶ σπουδὴν ἐμφο-
16 οῦσαν, ὥστ' οὐδὲ συνεφελ-
17 κομέν[η] τ[α]ύτην] διὰ
18 τῶν ἐπιτη[δε]υμάτων οὐδ'
19 = 25 # ...ψυχῆς.....
20 ...εἴρηται μ..... τ[ε] μόν-τ[ο]υ

1 B δ μὲν λέγει sup. W K. 4 ἀσχήμονος W K. εὐσχήμονος K.

I B. [zegt de een] dat de musici en zij die de muzenkunsten liefhebben, zich voor overdaad in drank en spijs af-tobben en hun best doen (de anderen) de [onbe-schaamde] en lompe beweging bij te brengen (5) die (haarzelf) eigen is, maar niet het tegendeel. De ander echter zegt dat hij geen enkele muzenkunst kan vin-den die ons een edel karakter en een serieuze houding (10) bijbrengt, zoodat, als zij die dan noch met zich

- 1 1# σοικοῦ καὶ τὰ ποιεῖται τοῦ [ουδς
 2 ἀπὸ δυνάμεως περὶ τὴν
 3 αἰσθητικῆν καταλαμβάνει
 4 30# οὐδ' αἰ τὰς ποιότητας ὡς ἀν-
 5 τιλαμβάνονται, καὶ τὰς ἡ-
 6 ὁμοναίης καὶ ὀχλήσεις
 7 τὰς [ἀπ' αὐτῶν, τῆς μὲν αὐτο-
 8 φροῦς, τῆς δ' ἐπιστημονι-
 9 κῆς. ὑπὸ γὰρ αὐτοφροῦς καὶ
 10 ἀλόγον κρείνεται τὰ θερμὰ
 11 τὰ τῆς αὐτῆς φύσεως ὑπὸ δ'
 12 ἐπιστημονικῆς τὰ τοῦ ἡρμοσ-
 13 μένου μᾶλλον ἔ.....
 14 40# τῶν ἐναργέων.....
 15 ..ον προχρεῖντατα. κατὰ λό-
 16 γον δ[ε] καὶ τὸ.....
 17 ον δ' φησὶ ἐναργέες εἶναι
 18 εἰληπταί. παραπλήσιοι γὰρ
 19 45# αἰσθηταί κατὰ τῆς διάθε-
 20 σιν οὐ[χ] ὅτι μὲν ποιεῖται τὸ
 21 ὑποκείμενον ὁμολογοῦ-
 22 σιν, εἰ δ' ὅ[ς] ὀχληρῶς ἢ ἐπιτε-
 23 πῶς [ἐχ]εῖ διαφωνοῦσιν,
 24 ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ποιοῦν-
 25 ται κρίσιν. καὶ ἐπὶ μὲν γε τοῦ-
 26 τω[ν] παρὰ τινος προδιαθέ-
 27 σεις ἐνδέχεται παραλλαι-
 28 τούσας συμβαίνειν ἐπαισθη-
 29 σεις, ἐπὶ δὲ τῶν ἀκοῶν οὐ-
 30 10# δ' ἔστιν ὅλως διαφορὰ τις, ἀλ-
 31 λὰ πᾶσαι τὰς ὁμοίας τῶν

27 ουδς suppl. W K. 27. 28 init. κατὰ ποῖ[ον] τὸ ὑπὸ ἀλλ[η]ς v A.

32 καὶ τὰς. 36. 37. 38. 39 rest. W K. 36—44 ἀλόγον κρείνεται δυνάμεως ἢ || ποιότητος [αὐτῆ κατ' αὐτὴν ὑπὸ δ' || ἐπιστημονικῆς τὸ πρὸς ἡμᾶς ἀπ' ἐκείνου μᾶλλον; οὐ μαχόμενον || τῶν ἐναργέων [καὶ διεπευσμέ- || νον προχρεῖντατα; κατὰ λόγον δ[ε] καὶ τὸ [ἐπὶ τούτῳ ὁμοίον δ' φησὶ ἐναργέες εἶναι, || εἰληπταί v A. 44. 45 παραπλήσιοι γὰρ αἰσθητοὶν K. αἰσθηταί W K. <αἰ> παραπλήσιοι γὰρ αἰσθήσεις v A.

II. 8 et 18 επακοή — corr. J. Hoepken (in diss. inaug. Bonnæ (1884). K. in app. cr.

voert door de beoefening — (27) [die] op grond van een vermogen hunner [waarneming] de hoedanigheden vatten (30) van de dingen, die zij waarnemen, en het genot en de hinder, die deze geven, terwijl het eene vermogen natuurlijk is, het andere geschoold (35). Want door een natuurlijk en irrationeel vermogen worden [de warme dingen] beoordeeld en die, welke dezelfde [aard] hebben (als het warme), door een geschoold (vermogen) echter meer die dingen, [die bij het gestemde hooren] —

- I. 44. Want (van) [waarnemers] (45), die in aard ongeveer II. gelijk zijn, (geldt niet dit), dat zij het (1) wel eens zijn, dat het onderwerp verkeerd is, maar oneens of het genot geeft of hinder, maar zij vellen geheel hetzelfde oordeel (5). En met betrekking tot deze dingen althans bestaat de mogelijkheid dat de gewaarwordingen soms varieeren tengevolge van bepaalde praedisposities, maar met betrekking tot het gehoor is absoluut geen verschil (10), maar het gehoor van alle menschen heeft van gelijke melodieën gelijke gewaarwor-

45. αἰσθηταί. Dit subst. komt slechts nog éénmaal voor in de Gr. litt. en wel bij Plato Theaet. 160 d.

- 1 # ² ὁμοίων μελῶν ἀντιλή-
³ ψεις ποιοῦνται καὶ τὰς ἡδο-
⁴ νὰς παραπλησίους ἀπολαμ-
⁵ βάνουσιν, ὥστε καὶ <περὶ> τῆς ἐναρ-
⁶ μονίου καὶ τῆς χρωματικῆς
⁷ διαφέρονται ἰσοῦ κατὰ τὴν
⁸ ἄλογον ἐπαίσθησιν ἀλλὰ
⁹ κατὰ τὰς δόξας, οἱ μὲν ὡς-
¹⁰ περ οἱ τούτωι παραπληῆστοι
¹¹ τὴν μὲν φάσκουσιν εἶναι
¹² σεμνήν καὶ γενναίαν καὶ
¹³ ἀπλήν καὶ καθάραν, τὴν δὲ
¹⁴ ἀφρανδρον καὶ φοβητικὴν
¹⁵ καὶ ἀνελεύθερον, οἱ δὲ τὴν
¹⁶ μὲν αὐστηρὰν καὶ δεξιοπλοῦ-
¹⁷ κὴν, τὴν δὲ ἡμέτερον καὶ πιθα-
¹⁸ νὴν προσονομάζοντες, ἀν-
¹⁹ φότεροισι δὲ ἢ μηδέτεροισι προσ-
²⁰ εῖουσιν ἐπιφέροντες, οἱ δὲ φροι-
²¹ κώτεροισι τὸ πρὸς ἀκοὴν ἐξ ἐ-
²² κατέρας δρέπεσθαι κελεύον-
²³ τες, οὐδὲν ἄρῃ τῶν συναπτο-
²⁴ μένων οὐδέτερα προσεί-
²⁵ ναι κατὰ γ' αὐτὴν φύσιν αὐ-
²⁶ τῆς νομίζοντες· τὰ δ' ἀνά-
²⁷ λησῆναι καὶ ἐπὶ τῶν ἑνθμῶν
²⁸ κατὰ μελοποιῶν· καὶ πρὸς
²⁹ δὴλόν, ἐστὶν ὡς ἡ μουσικὴ,
³⁰ κἂν ἦ πολνεξιδεστέρα κα-
³¹ τὰ πᾶν τῶ ἀνθρώπῳ πρὸς οὐκ ἀ-
³² πάτη, τῶν ἡθῶν ἐπιφάσεις
³³ οὐδέποτε φησὶ οὐδὲ τὰς
³⁴ ἴμοιαι διαθέσεις διαφό-
³⁵ ρως κινήσει ἅτε ἀπαραλ-
³⁶ λάκτουκς καθαιστώσας, καὶ ἕ-

dingen en nagenoeg gelijk genot (15), zoodat men ook aangaande het enharmonische en chromatische toongeslacht niet twist op grond van de irrationeële gewaarwording maar wel op grond van de (subjectieve) meening, zoodat sommigen (20) als zijn soortgenooten beweren dat het eene toongeslacht (sc. het enharmonische) verheven is en edel en [eenvoudig] en [rein], maar dat het andere (sc. het chromatische) onmanlijk en grof is en een vrij man onwaardig (25), terwijl anderen het eene (sc. het enharmonische) streng noemen en tyraniek, het andere (sc. het chromatische) echter zacht en overredend, waarbij beide groepen hun eigenschappen toeschrijven die ze geen van beide hebben (30), terwijl zij, die zich meer bezig hebben gehouden met het bestudeeren der natuur, aansporen uit elk van beide datgene te genieten, dat het gehoor streelt, waarmee ze dus als hun meening te kennen geven dat geen van beide iets van die dingen bezit, die men hun toedicht, althans wat hun natuur op zich zelf betreft (35). Het overeenkomstige heeft men ook bij de rythmen en de composities. En het is [zeer duidelijk] dat de muziek, ook al [is] ze (40) het meest genuanceerde [bedrog in alle opzichten] voor het gehoororgaan [van den mensch], nooit bepaalde eigenschappen van het karakter [zal] aanschouwelijk [maken] of de [gelijke toestanden op verschillende wijze beïnvloeden], (1) daar er ook niet het geringste verschil tusschen hen bestaat.

III. En daarom, wanneer een musicus een dergelijk inzicht

II. 15 περι om. v A. 16 της supra scriptum 27 ημερον 40 ἢ v A. 41 rest. W K. ἢ ἅπαν διαφορὰ ἀλλῶι προσοῦσα v A. 41. 42 ἀπάτη W K. προσοῦσα. . τη K. 42 αὐτῆι, τῶν ἡθῶν ἐμφάσεις v A. 43 οὐδέποτε ἐποίησεν K. οὐδέποτε ποιήσει οὐδὲ τὰς W K. οὐδέποτε ποιήσει οὐδ' ἄλλων v A. 44 suppl. W K. ἄλλως κατὰ τὴν διάθεσιν τὰς v A.

III. 1 suppl. W K. ἀκούς κινήσει v A.

- 1 = # ²⁷ Διὰ τοῦτο ζῆτῶν μονοικὸς
 2 τὴν τοιαύτην σύνεσιν ἢ
 3 = 5# ²⁷ ὀδύνησεται διαγινώσκειν
 4 αἱ ποιαὶ τῶν αἰσθήσεων
 5 πῶς διατεθήσονται, τῶν ἀν-
 6 υπάρκτων ἐπιστήμην ζη-
 7 ρεῖ καὶ εἰς τὸ πρὸς τοῦτο κενῶς
 8 = 10# ²⁷ παραδίδωσιν, ἐπειδήπερ
 9 οὐδὲν μέλος, καθὸ μέλος,
 10 ἄλογον ὑπάρχον ψυχῆν
 11 οὔτ' ἐξ ἀκωνίτων καὶ ἡσυχ-
 12 ζούσης ἐγείρει καὶ ἄγει πρὸς
 13 = 15# ²⁷ τὴν κατὰ φύσιν ἐν ἡθῆσι διά-
 14 θεσιν, οὔτ' ἐξ ἀτιμούσης καὶ φε-
 15 ρομένης πρὸς ὅτι δήποτε
 16 πραΰνει καὶ εἰς ἡρεμίαν κα-
 17 θίστησιν, οὐδ' ἀπ' ἄλλης ὁρ-
 18 = 20# ²⁷ μῆς ἐπ' ἄλλην ἀποστρέφειν
 19 ὁδὸν εἰ εἰσὶν οὐδὲ τὴν ὑπάρ-
 20 χούσασιν διάθεσιν εἰς αὔξη-
 21 σιν ἄγειν καὶ ἐλάττωσιν. οὐ-
 22 δὲ γὰρ μιμητικὸν ἢ μου-
 22 = 25# ²⁷ αικίῃ καθάπερ τινὲς ὄνει-
 24 ρώτιζουσιν, οὐδ' εἰς οὐδὲν, ὁ-
 25 μίσι δὲ τῆστας ἡθῶν οὐ μιμη-
 26 τικὸς μὲν ἔχει, πάντως δὲ πά-
 27 σῆς τῶν ἡθῶν ποιότητος ἐ-
 28 = 30# ²⁷ πρῶτον εἰσὶν τοιαύτας ἐν αἷς ἐσο-
 29 τῆς μεγαλοπρεπὲς καὶ ταπει-
 30 νὸν καὶ ἀνδρώδες καὶ ἄ-
 31 νανδρον καὶ κέσμιον καὶ
 32 θρασὺν, μᾶλλον ἢ περὶ ἢ μα-
 33 = 35# ²⁷ γεικίῃ. [διόπερ οὐδὲ καθ'
 34 αὐτὰς ἐχρῶται] διαφόρως οὐδὲ
 35 κατὰ τὴν ἀλλήλαις μεῖξιν
 36 οὐδὲ τὰς ἐναντίας ἀλλή-
 37 λους διαθέσεις, ὅσον ἐπὶ τοῖς τ

III. 7 πῶς v K. πως K. 17 rest. L. Spengel. 32 γου 36 sqq.

a a a
 αυτοῖς εἰς αὐτοὺς ἀλλήλοις.

tracht te verkrijgen waarmede hij (5) in staat zal zijn uit te maken in welke toestand de waarnemingen zullen worden gebracht en wat voor waarnemingen dat zijn, dan zoekt hij een wetenschap van iets dat niet bestaat en verkondigt hij te dezen een leer zonder zin (10), omdat nu eenmaal geen enkele melodie als melodie, daar ze geen deel heeft aan de rede, de ziel uit een onbewegelijke en rustige toestand opwekt en naar haar natuurlijke moreele toestand brengt (15) of haar van een snelle aandrang, welke weg die in haar onstuimigheid maar uit mag gaan, afbrengt en matigt en in een toestand van rust brengt, noch ook van het eene streven naar het andere kan afbrengen (20) of de bestaande toestand intensiever of slapper maken. Want noch kan de muziek nabootsen zooals sommigen droomen (25), noch heeft hij met zijn beweringen gelijk, wanneer hij meent dat ze weliswaar geen nabootsende [gelijkenis] met het karakter heeft, maar toch alle ethische hoedanigheden in overeenstemming met het karakter (30), waaronder het verhevene en het lage, het manlijke en het onmanlijke, het bezadigde en het vermetele tot hun recht doet komen, beter dan de kookkunst doet (35). Daarom verschillen ze noch afzonderlijk van elkaar, noch in hun onderlinge verbinding. Ook niet is het mogelijk [door middel van harmonieën] de toestanden, die tegengesteld aan elkaar zijn, te bewerken, in zoverre dit zou afhangen van de waarnemingen, die betrekking hebben op het gehoor.

1 11 40 # πρὸς ἀκοήν ἐπαισθήμα-
 2 σιν, ²² ἴδι' ἀρχαίῳ <ιδῶν ἐστιν
 3 δημοσυστασίῳ. ἃ δὲ λέγει πρὸς
 4 ~~ἀσπασθαι κινήσῃν~~
 # # col. IV 14 ἄλλω τόπῳ κατοικήμεθα.
 16 περί τῶν τῆς διὰ τῶν μου-
 7 σικῶν τοῦ θείου τεύχεως εἰρη-
 9 # 5 ~~ται μὲν αὐτάρκως καὶ πρό-~~
 10 ~~τερον καὶ πάλιν τινα ἑηθή-~~
 11 ~~σεται, τὰ δὲ τοσαῦτα λεγέσθω~~
 12 ~~καὶ νῦν διὲ τὸ δαιμόνιον μὲν~~
 13 ~~οὐ προσδεῖται τινος τιμῆς, ἡ-~~
 14 ~~μῖν δὲ φυσικὸν ἔστιν αὐτὸ~~
 15 10 # τιμῶν, μάλιστα μετὰ σοίαις
 16 ὑπολήψεσιν, ἔπειτα δὲ καὶ
 17 τοῖς κατὰ τὸ πατριον παραδε-
 18 δομένοις τεχνάστῳ τῶν
 19 κατὰ μέτρον, μου-
 20 15 # σική δ' οὐκ ἐντέτακται. διό-
 21 ~~περ οὐδέ~~ συνάγεται ²¹ τὸ τοῖς
 22 κατὰ μέρος αὐτὴν χρῆσι-
 23 μεύειν, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, ²⁷ τῶν
 24 δημοσίῳ. καὶ τούτῳ δ' οὐ-
 25 20 # τε πᾶν εἶδος ἀρχῆς οὔτε ὀ-
 26 ~~σον ποτὲ πᾶσα λαμβάνε-~~
 27 ~~ται διαπεποιημένῳ πᾶσιν ἀλ-~~
 28 ~~λ' ἀγέ[ς] ποτὸν λιτὰ ἦν~~ καὶ οὐ-
 29 χὲ ὑπὸ πάντων ἀλλ' ὑπὸ τι-
 30 25 # των Ἑλλήνων καὶ κατὰ ἑ-
 31 νόους καιροὺς καὶ ²⁷ τὸ γε νῦν
 32 διὰ μισθωτῶν ἡμετέρων.
 33 καὶ πολλὰς ἐρεσι τῶν ἐμπει-
 34 ρίας κατὰ τὸν λόγον πρὸς τει-
 35 30 # μὴν τοῦ θείου συναρτέειν, καὶ
 36 μᾶλλον γε καὶ πολλῶν πλεί-

IV. — zullen we elders onder 't oog zien. Over de eer die de musici aan de godheid brengen is al eerder voldoende gesproken (5) en zullen later nog enkele opmerkingen worden gemaakt, maar zooveel zij voor 't oogenblik nog opgemerkt. De godheid heeft geen enkel eerbewijs noodig bij zijn goddelijke staat maar het licht (nu eenmaal) in onze aard haar te eeren (10) en wel speciaal door wrome meeningen, en vervolgens ook door de gebruiken, die van ouder op ouder zijn overgeleverd aan elk van de menschen afzonderlijk, waaronder aan de muziek (15) geen [plaats is ingeruimd]. Daarom wordt ook niet de conclusie getrokken dat ze nut heeft voor elk van de menschen afzonderlijk, maar wel, gesteld dat ze werkelijk nut heeft, voor het algemeen. En voor dit algemeen wordt niet ieder genre genomen (20), noch ook, wat men beschikbaar heeft, doorwrocht [van het begin tot het einde, maar alleen wat zeer eenvoudig was], en niet door alle, maar slechts door sommige Hellenen (25) en op sommige tijden en nu [althans] door middel van menschen die men heeft gehoord. En men kan de opmerking maken dat vele vakken, als men zoo wil redeneeren, meewerken om de godheid te eeren (30) en zeker meer dan de muziek en veel duurder betaald en blijvend, terwijl de muziek reeds werd afgeschaft t.o.v. dergelijke dingen (35), behalve dan bij de wedstrijden. Maar toch ook oudtijds reeds werd de hoofdprijs in de Olympische spelen in elk geval niet toegekend aan de liederen en de instrumentale muziek (40) — van het schouwen en den toeschouwer en de schouwburg en —

III. 41. rest. v A. δημιουργῶν K.

IV. 2 τωνων 13 χαστῳ pap. 14 μουσικων κατα 15 supp. G. οὐ παρα-
 δέδοται K. οὐκ ἐντέτακται G. 21 πᾶσα λαμβάνεται W K. παραλαμβάνεται
 K. 22 πᾶν ἀλλ' ἃ γε πολὺ λιτὰ ἦν W K. ἀλλὰ ὁπόσον λιτότερον G.
 26 τό γε νῦν W K. οὐκ ὡς νῦν H.

35. παρητημένης. In historische tijden verandert ai in η(i). Cf. col. XV vs. 10 ἡρίτετο. Een uitzondering vormt echter de vorm περιεργημέν[ε]νης (lib. IV col. VII vs. 4). Cf. Crönert M. H. pg. 38.

1 # ...# ονος ὠνίας γινόμενης¹²¹ καὶ
 2 διαμονίμω¹²²ς, τῆς μ¹²³σουσι-
 3 κῆς ἤδη [προ]ός γε τὰ [τοι]αῦτα
 4 = 35 # (παρητημένης ὅσον [μ]η κα-
 5 τὰ τοὺς ἀγῶνας. ἀλλὰ δὴ καὶ
 6 πάλαι τῶν γ' Ὀλυμπίων
 7 ἡ πλείστη δ[ι]όδοις οὐ[κ] αὐτῶν με-
 8 λῶν κατὰ τῶν κ[α]ταστάσεων [τῆν].
 9 ... τοῦ θεωρεῖν [καὶ τοῦ θε-
 10 ατοῦ κατὰ τοῦ θεατ[η]ροῦ] καὶ

 col. V # # ἐπ[ι]ωνομάσθαι [φ]ήσαι ἂν τις
 11 καὶ ἀπὸ τοῦ θεῖν τὸ θεωρεῖν
 12 καὶ τὸν θεατῆν [καὶ τὸ θεα-
 13 τροῦν]. οὐ γὰρ ἐπικοινωνεῖ τὸ
 14 θεῖον αὐτοῖς μᾶλλον ἢ τὸ θεῖν.
 15 # 5 # καὶ τὰ θεάματα συνάγεσθαι
 16 τῆς τιμῆς ἐνεκα παρρηλη-
 17 φθαι τῶν θεῶν, ἀλλ' οὐ τὴν
 18 μουσικὴν ἀκουστικὴν γ' ὑπάρ-
 19 χουσαν· μᾶλλον δ' ἀπὸ τοῦ
 20 10 # ταῖς ὁρεσίν¹²⁴ ὄραν καὶ τῆ δια-
 21 νοία προσηγορεῦσθαι ταῦτα.
 22 ἐπεὶ δὲ ἀποχρώντως καὶ πε-
 23 ρὶ τοῦ διὰ μουσικῆς παιδεύε-
 24 σθαι λέλεκται, περὶ τῶν ἐγ-
 25 15 # κωμίων αὐτὰ ταῦτ' εἰπωμεν.
 26 οὐ καὶ ὑπὸ τῶν ποιημάτων
 27 ἐγένετο, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῶν κατὰ
 28 μουσικὴν τὴν νῦν ἐξεταζο-
 29 20 # μένην, καὶ ὑπ' ἐκείνων εὐ-
 30 τελέως¹²⁵ καὶ ἀνοήτως τοῖς ἐ-
 31 παινοῦσιν¹²⁶ καὶ τοῦτο
 32 καὶ τῶν ἱστορικῶν [ἐ]στὶ καὶ
 33 καθόλου τῶν συγγραφέων
 34 25 # κοινόν. εἴς¹²⁷ δὲ τοὺς γάμο[υ]ς ὁ¹²⁸.

IV. 34 rest. B. ἱερά Ac. 35 παρητημένης? K. in app. cr. 37 πολυμ-
 νήστων Ac. 43 ἀρχαίοι-

V. 3 θλεα in fine. 12 ταυτη 13 αποκρωτως 21 ανοητως G.

V. — zou men evcgoed kunnen beweren dat θεωρεῖν, θεατῆς en θεατρον van θεῖν zijn afgeleid. Want θεῖον houdt niet meer verband met deze woorden dan θεῖν (5). En dat hieruit volgt dat de schouwspelen zijn overgeleverd van geslacht op geslacht om de goden te eeren, maar de muziek niet, daar ze immers betrekking heeft op het gehoor (10). Beter echter kan men zeggen dat die schouwspelen hiet benaming ontleenden aan het feit, dat men ze met de oogen zag en met de geest volgde. Daar nu echter ook voldoende gesproken is over de opvoedkundige waarde der muziek (15), willen we slechts dit zeggen over de lofprijzingen, n.l. dat deze ook door de gedichten werden gebracht, maar niet door de gedichten, die verband houden met de muziek, die we nu onderzoeken (20) en wel zoo, dat het voor de geprezenen een onnoozele, dwaze lofprijzing was. En dit is ook een fout die zoowel de redenaars als in 't algemeen gesproken de prozaschrijvers aankleeft (25). En

1. [φ]ήσαι[εν] K. φῆσαι ἂν τις in φῆσειεν ἂν τις correctum videtur, nam haec signa exscripterunt Neapolitani ^{ει} φησα . . . τις. Crönert M. H. pg. 211 noot 3.
15. ἐγκωμίων. In ἐγκώμα werden in de regel menschen, in ὕμνοι goden verheerlijkt; cf. Plato Rep. X, 607 a; Proclus pg. 243 Westphal; cf. lib. IV col. X vs. 21, 22, waar Philodemus op beide categorieën doelt.
20. ἐτελέως 'onnoozel'; cf. T. Kuiper 'Phil. Over den dood' pg. 134 noot 97 bij col. XXXVII vs. 39.
27. δημιουργοί. Eust. Od. pg. 1858, 51 ex Athen. Hesych.: λέγεται

- 17 # και μάγειροι και δημοφύ-
 18 γοι παραλαμβάνονται, και
 19 τὰ ποιήματ' ἐστίν, οὐχ ἡ μου-
 20 σική, τὰ τὴν εἰρημένην ὑ-
 30 # π' αὐτοῦ παρεχόμενα χρεῖαν
 31 ἐν τοῖς ὑμεναίφοις: και βρα-
 32 χεῖά τις ἀπαρχή τοῦ γένους
 33 ἐγίνετο και παρά τισιν, ἀλλ' οὐ-
 34 χ ἅπασιν, και τοῖς γαμοῦ-
 35 # οῖν, οὐχ ἅπασιν και τοῖς ἀλλήλοισι, εἰ
 36 δὴ και γάμος ἅπλως ἀγα-
 37 θὸν ἂν λέγοιτο. νῦν δ' ἔστ' ἡ
 38 σχεδὸν και παντάπασιν κα-
 39 ταλελυμένων τῶν ἐπιθα-
 40 # λαμπίων [ἔστι] τοῦ λατιν ἔχο-
 41 μεν οὐκ [ἔστι] τις ἀποδῶη.
 42 και μὴν [ἔστι] γε ἐρωτικὸν πά-
 43 θος οὐχ' ἴδιον ἀλλ' ἄ.....

19 # 12 # #

eot. VI

- # εἶρη-
 20 τῆς δὲ και ὑπὸ τούτου παρα-
 21 χῆδες ὑπάρχειν, οὐδ' ἂ γίνε-
 22 σθθαί φησι διὰ μουσικῆς συν-
 23 τελεῖται ἀλλ' ὑπὸ τῶν ποιημά-
 24 - 5 # τῶν, οὔτε βοηθεῖται διὰ
 25 μουσικῆς και ποητικῆς ἔρωτος
 26 ἀλλ' ὑπὸ τῶν πλείστων [καί] τῶν
 27 τοῖς πλείστοις ἐκκάεται, και
 28 τῶν γίνεσθαι δ' ἐν τοῖς ἐρωτι-
 30 # κῆσι ὑπὸ τούτου λεγόμενα
 31 παρίστανται ἐκάτερον, ἐπιστα-
 32 μῆνου δὲ λόγου και παντά-
 33 πασι. και τοὺς θεῶν μέν- τ

V. 32 μέλους? K. in appr. cr. 37 αγαθος pap. νῦν δ' ἡδη von Murr. 41
 απεδωη 43 οὐχ von Murr. οὐδ' K.

VI. 12 δ...ο.

voor de bruiloften worden ook koks en banketbaksters geëngageerd en het zijn de gedichten, niet de muziek, die het door hem genoemde nut verschaffen bij de bruiloften (30). En in dit genre bleef het bij een onbeduidend staaltje en slechts bij sommigen, maar niet bij allen en slechts voor degenen die huwden (35), niet ook voor de anderen, verondersteld dat men ook werkelijk het huwelijk zonder meer als iets goeds zou kunnen beschouwen. En nu heden ten dage reeds bijna geheel en al de huwelijkszangen zijn afgeschaff (46) zou men niet met stelligheid kunnen beweren dat we er minder aan toe zijn. Voorzeker is het liefdesgevoelen niet heilig maar —

δὲ και γυνή δημιουργός ἢ ἐν τοῖς γάμοις πέμματα πείσσει. Cf. Athen. IV, 172 c; Pollux 3, 41. γαμήλιος heette de koek gemaakt voor 't huwelijksdiner; cf. Hesych. [Etym. Magnum pg. 221, 7: γαμήλιος: ὁ εἰς τοὺς γάμους πεσοόμενος πλακοῦς].

32. ἀπαρχή. Lett. 'eerstelingsoffer' wordt hier door Phil. gebruikt in fig. zin. Zoo spreekt Plato (Prot. 343 B) van de zeven wijzen: ἃ οὗτοι και κοινή συνελθόντες ἀπαρχὴν τῆς σοφίας ἀνέθεσαν τῷ Ἀπόλλωνι κτλ. Men vgl. verder Eur. Ion. vs. 402.

41. ἀποδῶη. Ook bij het verbum δίδωμι is de optatief op -οιη vaak veranderd in -ωη (ωη). Cf. Crönert M. H. pg. 215.

VI. — en ook door hem is gezegd, dat er n.l. een geest van beroering in haar is, — de door hem vermelde gebeurtenissen worden niet door de muziek tot stand gebracht, maar door de gedichten (5), noch wordt de liefde gebaat door de muziek en de dichtkunst, maar meestendeels geprikkeld en bij de meeste menschen. Ook de feiten, die volgens zijn zeggen plaats vinden bij degenen die liefhebben (10), bewijzen het een zoo goed als het ander en dat wel geheel en al, als men de zaak aandachtig beschouwt. Nu gevalt het dat ook de klaag-

- 1 # τοι ποιήσῃμαι' εἶναι συμβέ-
 2 15 # βήκε καὶ τοῖς ὄλοις οὐδ' ὄφεν ἰ-
 3 ατρεύειν τῆς λυπῆς, ἀλλ' ἔ-
 4 νίοτε καὶ ἐπίσχειν], τὰ πολ-
 5 λὰ δὲ ἐπιτείνειν, καὶ δὴ
 6 πρὸς τοῦτο τῶν ἔργων ἀφόν-
 7 20 # τῶν ἀμφιληφόμενων, εὐ-
 8 ταξίαν δὲ καὶ εὐσχημοσύ-
 9 νην ἐκ τῶν ἰσχυρῶν μὴ παρφα-
 10 κολοῦνθ' εἶναι, ἀλλὰ τῶν ἰσχυ-
 11 τίων, εἰς ὑπερβολὴν ἐκ-
 2 25 # καλουμένων, τῆς μουσικῆς
 13 δὲ οὐδ' ἐπιδεχόμενης, ἀλ-
 14 λὰ μὴν ἰκανὰ καὶ πρὸς τῆς
 15 πρὸς τοῖς πολέμοις σφινερ-
 16 γίας πρὸς γέγραπται, ἀλλὰ
 17 30 # δὲ καὶ λαληθήσεται πρὸς
 18 ἄλλους φιλοσόφους. τὸ
 19 δὲ τῶν ἀθλημάτων γέ-
 20 νος οὐδ' ὑπὸ πάντων ἐπα-
 21 σκεῖται, κοινὴν δὲ ἡμεῖς
 22 35 # ἐπιζητοῦμεν εὐχρηστίαν
 23 καὶ κατ' ἕκαστον, οὐτ' ἀγα-
 24 θὸν ἔχειν ἢ τοῖς ὄλοις, οὐ-
 25 δὲ σφινεργεῖται πρὸς τῆς σάλ-
 26 πύγους καὶ τοῦ αὐλοῦ ἀνθρώ-
 27 40 # πων ἀνελευθέρων ἐμπειρί-
 28 ας καὶ πάντων τῶν ἀπειρῶν
 29 καὶ ἀναισχύντων.....

- # oet. VII # καὶ τῶν τοῖς πρὸς τῶν ἀθλημά-
 31 των, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς ὁ-
 32 μοιολογῶν τῶν περὶ καὶ διό-
 33 τι περιηρημένης τῆς ὁρχήσεως
 34 5 # ἐκ τῶν ὁραμάτων οὐδὲν ἔχο-
 35 μεν ἔλαττον, ἐπειδήπερ οὐδ' ἔσ-
 36

VI. 20 εὐπάθειαν v A. 24 ὑπερβολὴν Brinckmann. v A. ὑπερπάθειαν
 Ac. 25 μουσικῆς ἡθος v A. 32 γεν rap. καὶ τοῦ αὐλοῦ ἀνθρώπων
 suppl. W K. 40 ἐμπειρία W K. ἐμπειρίαν K.

VII. 4 περιηρημ-

zangen gedichten zijn (15) en absoluut niets van het verdriet genezen, maar soms zelfs afhouden (van het genezen) en in de regel het verdriet nog erger maken, omdat de schrijvers het daar juist op aanleggen (20) en dat er uit die liederen geenszins welgeordendheid en een juist gedrag volgen maar het tegendeel, daar ze verleiden tot [overdrijving] (25), wat voor de muziek niet eens mogelijk is. Maar voorzeker is in het voorafgaande ook over haar medewerking voor de oorlogen voldoende geschreven, terwijl er ook nog andere opmerkingen zullen worden gemaakt (30) tegen andere filosofen. Het genre der wedstrijden wordt noch door allen beoefend, terwijl wij een baat zoeken die voor allen geldt zonder uitzondering (35), noch heeft dit genre ook maar één goede eigenschap, noch wordt de routine van onvrije [mensen] die zeer minderwaardig zijn en onbeschaamd, begunstigd door de trompet [en de fluit] (40) —

VII. — ook in hetgeen [gezegd is] over de wedstrijden, ook wanneer ik toegeef dat wij door haar (n.l. de muziek) verkwikt worden. En dat we er absoluut niet minder aan toe zijn nu de dans uit de drama's (5) is gelicht, daar in geen enkele dans ook maar eenige medewerking was tot het goede en edele. En al bevatten nu ook de

- 1 # δὲν ἦν ἐν οὐδεμῶ πρὸς τὸ κα-
 2 λὸν καὶ γενναῖον συνέργημα. <<<
 3 ταῖς δὲ θηλείαις, εἰ καὶ τὰ προ-
 4 # 10 # ἤματα κρῆτὰ τὸ συνέχον ἐπο-
 5 ἦθη, τοσοῦτον ἀπέβη τοῦ
 6 χρήσιμόν τι νηοσμῶν περὶ-
 7 γίνεσθαι διὰ μονοικῆς πρὸς
 8 γενναϊότητα κρῆτῆ σωφροσύ-
 9 # 15 # ρην καὶ εὐταξίαν, ὥστε κατῆ-
 10 λείαν ἐπισφαλὲς πείραματι
 11 καὶ ὑποπτικὸν τὸ διδασκαλῆμα,
 12 μὴ ποιεῖ πολλὴν ἀφορ- <<<
 13 μὴν διδῶ πρὸς ἀκολασίαν <<<
 14 # 20 # καὶ ταπεινίαν βλακχεύουσαν,
 15 ὧν ὑπομνήσω που προβαί-
 16 νων, νῦν δὲ μεταβάς λέγω,
 17 διότι τῶν ἀνελθόντων ὑ-
 18 πὸ διογένους τιν' ἀνωθ' ἐντρέ-
 19 # 25 # χτει φέρει μέλος ἔχειν τι κινη-
 20 τικόν καὶ παραστατικόν
 21 πρὸς τὰς πράξεις, [εἰ] μὲν ὑ-
 22 πὸ τῆς διανοίας εἰσῆχθαι <<<
 23 φησὶ, τοῦτο οὐ χάριν οὐκ εἶ-
 24 # 30 # καθῆκόν εἶναι ἐξετάσει, εἰ
 25 δ' ὡς τὸ πῦρ φύσει κανστι-
 26 κὸν τῷ φύσει ἔχειν καν-
 27 στικὴν προσομοιωσόμεν, <<<
 28 οὕτω κατὰ τὸ μέλος ἀξιοῖ, [εἰ] κατὰ
 29 # 35 # μᾶλλον διὰ μέγα ψεύδεσσι
 30 τὸ μὲν γὰρ παρτίστασθαι
 31 πρὸς τὰς πράξεις ὁμῶν ἔ-
 32 σθαι κατὰ προσομοιωσθαι, τὸ
 33 δὲ μέλος οὐ παρακαλοῦν
 34 # 40 # ὥσπερ λόγος οὐδὲ νοεῖται
 35 προσφίσειν ἐμποιῶν.....
 36 # 44 # ἴδι κωλύει τὸ φ'.

VII. 11 ἔχωι 17 διδασκαλῆ 18 ἢ 19 διδῶ v A. ἀχολ- 21 ὧν an ὡς?
 nam littera aliquo modo adfecta. K. in app. cr. 24 τιν' ἀνωθ' ἐντρέχει
 W K. 25 φύσει H. ἀεὶ G. v A. 28 προνοίας v A. 29. τοῦτο οὐ χάριν
 W K. τοῦτου χάριν K. 30 εἶναι W K. ἔστιν B. K. 44 W K.

gedichten het hoofdbestanddeel (10) — dat er voor de vrouwen door de muziek iets nuttigs zou kunnen tot stand komen ten aanzien van edelheid, ingetogenheid en welgeordendheid (15), die opvatting ligt zoo ver van mij af, dat ik er zelfs van overtuigd ben dat het onderricht in hooge mate gevaarlijk is en verdacht door de gewettigde vrees, dat ze veel elementen in zich bergt die gemakkelijk verleiden tot tuchteloosheid (20) en uitzinnige ongebondenheid waarover ik te zijner tijd nog wel zal spreken. Nu echter ga ik over tot iets anders — omdat van de door Diogenes getrokken conclusies [zich hier iets], wat boven gezegd is, [voordoeft] (25) dat n.l. de melodie [van nature] iets heeft dat tot de daden aanzet en opwekt — en zeg het volgende: indien hij bedoelt dat dit (n.l. deze werking) door het denken is geformeerd, dan is het niet het geschikte moment om na te gaan waarom hij dit zegt (30), maar indien hij van meening is dat, zooals wij het vuur van nature brandverwekkend noemen omdat het een brandverwekkende natuur heeft ook iets dergelijks geldt voor de melodie, dan vertelt hij bij Zeus een groote leugen (35). Immers het opgewekt worden tot de daden is wilsuiving en principieele keuze, maar de melodie is niet denkbaar als iets dat vermaant (40) als het redelijk woord, noch als iets dat een grondbeginsel ingeeft —

4. περιηρημέ[ν]ης K. De lezing van de papyrus: περιηρημέ[ν]ης kan gehandhaafd blijven. Cf. Crönert M. H. pg. 38.
 19. διδῶ is de derde persoon. Voor andere v.b. vergelijkte men Crönert M. H. pg. 215.

- 45 # ^{122 27} ἐκλύειν ¹²² καὶ ¹²⁷ προθυμίαν ¹²² πα-
 ρασκευάζει ¹²² λέγοντας
 καὶ γὰρ διορίσας τὸ μέλος ἐ-
 φη κηρικόν¹²⁷ εἶναι¹²⁷ φύσει.
 πρὸς δ' οὖν τὴν ὑπόνοιαν
 τὴν οὕτω κωφὴν ¹²⁷ ἔβουλεν ἐ-
 πεσπάζειν τὸ τοῖς ἐλαφύβουσι
 ἐν ταῖς ναυσὶν καὶ τοῖς θερι-
 ζουσι πάλαι καὶ τὸν οἶνον
 ἐργαζομένοις καὶ πολλοῖς
 ἄλλοις τῶν ἐπίπονη¹²² συντε-
 λούντων ¹²² ἔργα τῶν δογά-
 νων τινὰ παρασκευάζον-
 τιν¹²²· οὐδὲ καὶ Πτολεμαῖον¹²² οὐσίος
 γράφει πεποιημένοι τοῖς κα-
 θέλκουσιν· ἀλλ' οὐχ ὅτι κί-
 νη¹²² καὶ παύεται τὰ μέ-
 λη πρὸς τὰς πράξεις, οὐδ' ἐπι-
 στάνουσιν οἱ παρεχόμενοι
 τὴν μουσικὴν, οὐτε τότε συν-
 τελοῦσιν οἱ πικρότατοι, ἀ-
 νεν δὲ μουσικῆς ἤψιμον δύ-
 νανται, τῷ δ' ἀνεπαίσιμους
 ἐπὶ τὸν πόνον γίνεσθαι καὶ
 κουφότερον ποιεῖν τῆ πα-
 ραμειξεί τῆς ἠδονῆς· καὶ τὴν
 τὸν Ὀρφέα μὴ δὴ τὴν ἐξο-
 χὴν τῆς ἐπιμειξείας ὑπεκτι-
 ωμεν μεμνηθέντων¹²² καὶ
 τοῖς ἠδύστοις καὶ τὰ δένδρα θέλ-
 γειν, ὡς καὶ νῦν ἡμεῖς εἰ-
 ῶθαμεν ὑπερβολικῶς λέ-
 γειν, ἀλλὰ τοῖς τετραγράμμοις,
 ὡς περὶ ὁ στωικός, ἀναλόγως
 ἐφαρμόζοντα ποιῶμεν τοῖς κο-
 δμοῖς, διὰ ταῦτα φησομεν,
 οὐδὲ τὰ τούτου ληρήματα.

VII. 45 καὶ W K. ὅτι K. τῷ ἐκλύειν καὶ προθυμίαν παρασκευάζει G.

VIII. 6 το suprascriptum. 15 fin. καὶ 22 δ supra versum 26 μὴ B.

30 θεῖν

VII. 44. VIII. zeggende dat zij de verslappung tegengaat (45) en werklust (1) verschaft. Want immers zei hij, na een definitie van de melodie te hebben gegeven, dat ze van nature beweging veroorzaakte. Tot die verkeerde voorstelling althans, die van zoo'n stompzinnigheid blijk geeft (5), schijnt (hem) gebracht te hebben het feit, dat men bepaalde instrumenten verbindt met degenen die in de schepen roeien en oudtijds met hen, die oogsten en met degenen die wijn persen en vele anderen (10) van degenen die zwaar werk ten uitvoer brengen. Wat ook Ptolemaeus, zooals hij schrijft, heeft gedaan met betrekking tot degenen die de schepen in zee trekken (15). Ten onrechte. Niet omdat de melodieën prikkelen tot de werkzaamheden en daartoe aanzetten, doen de verschaffers van de muziek haar optreden, noch ook brengen de werkers dit (20) daardoor dan ten uitvoer, terwijl ze dit zonder de muziek minder goed kunnen, maar (slechts) door het feit dat ze in een opgewekte stemming verkeeren met betrekking tot het werk en gemakkelijker werk verrichten, doordat het genot er mee vermengd is (25). En als we het niet zoo opvatten, dat van Orpheus wegens de voortreffelijkheid van zijn liederen bij wijze van sprookje is verteld dat hij en de steenen en de boomen placht te betooveren (30), zooals we dat ook nu met overdrijving plegen te zeggen, maar we hem naar analogie van de scheepsfluitisten zooals de Stoicus doet, tot accompagnateur maken van huizenbouwers (35), zullen we volhouden dat het om de bovengenoemde reden geschiedt, niet om wat hij leutert. Grappig is de bewering dat de melodieën niet alleen de zielen op een of andere manier in een

4. ὑπόνοια 'waangedachte' nog versterkt door κωφή; cf. ὑπονοέω col. XXVII vs. 37. Cf. T. Kuiper 'Ph. Over den dood' noot 91 bij col. XXXVI vs. 28.

7. Het lied dat de maaiers zongen heette Λιτιέροης volgens Athen. XIV, 619 a: ἡ δὲ τῶν θεριστῶν ᾠδὴ Λιτιέροης καλεῖται.

- 1 # χαρίεν ^{κα 727} ὄψ^{ει} τ^{ει} ἴδ^{ει} μὴ μόνον φά-
 2 ναι ^{κα 727} τ^{ει} τ^{ει} ψυχ^{ει} α^{ει} διατεθέν^{ει} τ^{ει}
 3 πως τὸ μέλος ^{κα 727} ἀλλὰ ^{κα 727} κ^{ει} φα^{ει} τὰ
 4 # 40 # σώματα, καθάπερ ^{κα 727} π^{ει}ρ^{ει}ο^{ει}σ^{ει}-
 5 πιτεσίμων τὰ ἀφ^{ει}θ^{ει}ρα....
 6 τὰ πρὸς σωμα^{ει}.....
 7 .. αἰσθησ^{ει}ν κ^{ει}.....ην
 8 .. διὸ καὶ ^{κα 727}.....^{ει}χ^{ει}-
 9 # 45 # ρη^{ει}ν τὸ σῶμα διατεθειμέ-
 10 νον ἐπιδείξαντα τὸ παρ^{ει}-
 11 δοξότερον ἐπιφέρειν ^{κα 727} τοῦ ^{κα 727} μ^{ει}ο-
 12 νον δὲ τὸ σῶμα ^{κα 727} λέγον^{ει} τ^{ει} ἀλλ^{ει}-
 13 λά καὶ τὴν ψυχὴν πως δε^{ει}-
 14 # 5 # κ^{ει} α^{ει}θησ^{ει}ν." οὐ μὴν ἀλλὰ θαύ-
 15 ματος ἄξιον, πῶς ἐξ οὗ λέ-
 16 γει δείκνυται τὸ καὶ τὰ σώ-
 17 ματα. τὸ γὰρ ^{κα 727} π^{ει}ρ^{ει}ο^{ει}σωπον τὸ
 18 σχηματισθῆν ὡς τὸ τῶν
 19 # 10 # ἀφ^{ει}θ^{ει}νων ἐκ^{ει}είνησε καὶ πα-
 20 ρέστησε πρὸς τὴν ἐνέργειαν
 21 τῆς ὠδῆς, οὐ τὸ μέλος ἐκί-
 22 νησεν τὸ σῶμα καὶ διέθη-
 23 κέ πως, εἰ μὴ μέλος ἐ^{ει}στιν
 24 # 15 # ὁ σχηματισμός. τὸ δὲ τὸν
 25 ζω^{ει}γράφον ἐπιτυχεῖν τῆς ὁ-
 26 μοιότητος, ὅτ' ἦσεν ὁ κ^{ει}ί^{ει}θ^{ει}α-
 27 ρω^{ει}δός, ὑπὸ μὲν τοῦ μέλους
 28 τὴν ἐπιτυχίαν ^{κα 727} [θ^{ει}λέ^{ει}τε] ποι-
 29 # 20 # εῖν, ἀλλὰ τῆς ψυχ^{ει}ς αὐτῆς ἐ^{ει}-
 30 τι μῖλλον ἠ^{ει}πε^{ει}ρ ἢ
 31 τῶν κ^{ει}αδελκόντων. ἰσχ^{ει}ν
 32 γὰρ ἐμφαν^{ει}σει προσειληφ^{ει}-
 33 τας, ὅπερ ἐστὶν σ^{ει}μ^{ει}ματικόν.
 34 # 25 # ὡς' ἐχοῦν ἐνηλλ^{ει}α^{ει}χ^{ει}ναι
 35 καὶ διὰ μ^{ει}τ^{ει}ν τοῦ ζω^{ει}γράφου
 36 τὸ τὴν ψυχὴν ^{κα 727} κ^{ει}ί^{ει}θ^{ει}α^{ει}σι

VIII. 38 διατεθε 44 καὶ πρότερον μὲν ἐχ- v. A. 41 ἀφθρα W K.

IX. 8 πρόσωπον τῶι ἐσχηματισμένῳ v. A. 12 ἐκεῖ 19 δοκεῖ v. A. οὐκ
 ἐλ

ἔδει? B. 22 αἰθηκοντων

bepaalde toestand brengen, maar ook de lichamen (40),
 als het ware een nog sterkere spanning gevend aan de
 [ledematen —

VIII. 44. IX. (44) Daarom moest hij [na eerst] te hebben
 aangetoond dat het lichaam in een bepaalde toestand
 was gebracht daaruit het ongelooflijkste van de twee
 met deze woorden concludeeren: „niet alleen het
 lichaam, maar ook de ziel brengt ze (n.l. de melodie)
 op een of andere manier in een bepaalde toestand” (5).
 Nochtans is het verbazingwekkend op welke grond uit
 hetgeen hij zegt wordt aangetoond dat zij ook de licha-
 men in een bepaalde toestand brengt. Want doordat
 het gelaat was weergegeven in de houding van men-
 schen, die zingen (10), stimuleerde het en wekte het
 op tot de werkzaamheid van het lied, niet de melodie
 stimuleerde het lichaam en bracht het op een of andere
 manier in een bepaalde toestand, of de houding moest
 al melodie zijn (15). En wat nu het feit betreft dat de
 schilder een goedgeijkend portret maakte, toen de citer-
 speler zong, hij wilde het nu zoo voorstellen dat dit
 succes te wijten was aan de melodie (20), maar dit
 [succes] is meer aan zieleinvloed toe te schrijven dan
 dat van hen die de schepen [in zee] trokken. Want
 hij legt er de nadruk op dat ze aan kracht hebben ge-
 wonnen wat iets is dat bij 't lichaam hoort (25). Dus
 had hij de zaak moeten omkeeren en door het voorbeeld
 van de schilder trachten te bewijzen dat de ziel in be-
 weging wordt gebracht en door het voorbeeld van de
 afslependen dat dit ook met het lichaam het geval is

12. ὠδῆς. Deze schrijfwijze komt voor in vs. 32 en col. XXVIII
 vs. 38 en verder Index Stoic. 411. De schrijfwijze ὠιδῆς slechts
 περι ποιημ. II, 47, 22 (ed. Hausrath Leipzig 1889). Cf. Grönert
 M. H. pg. 47.

- 1 # 2 # προσβιάζειν, διὰ δὲ τῶν
 2 καθελόντων τὸ καὶ τὰ
 3 = 30 # σώματα. ἄλλως δ' ἐπέση-
 4 τησεν ἂν τις ὑπερηδέως,
 5 ἢ τῆς ᾠδῆς στυμβαλλομέ-
 6 νης ὁμοίῳν ἔγραψεν ἀ-
 7 ὄφινάτων πρότερον· οὐ γὰρ
 8 = 35 # ὀδὴ καὶ τεχνικωτέρους
 9 γε πρῶτον τὸ μέλος ἐνόμι-
 10 σεῖν, ἢ μακάριος ἦν τῆς
 11 σφινθέσεως. ὁ δ' ἐπάλγσει τοῖς
 12 θναύμασιν τούτοις ἄλλα
 13 = 40 # τέρατα, κινητικὸν λέγειν
 14 μᾶλλον εἶναι τῆς ἱστορικο-
 15 κῆς διανόου τὸ ἀδόκιμον ἢ
 16 τὸ ψιλὸν πόημα καὶ τὸ μόνον
 17 λέγειν τὸ τοῦ Κρέξου πόη-
 18 μα, καίπερ οὐκ ἔν ἀνάρμο-
 19 στον πολὺ σεμνότερον φαίνε-
 20 = 5 # σθαι τοῦ μέλουσ προσητέν-
 21 τος, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐν
 22 Ἐφέσωσι καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἐν
 23 Λακεδαιμονίᾳ χορῶν ἀδο-
 24 μένους μηδὲν πρῶτον πα-
 25 = 10 # ραπλήσιον ἀραιωθέντος,
 26 ἀποχρηστὴν ἐνόμισεν πρὸς ἀ-
 27 πόδειξιν τοῦ μᾶλλον κει-
 28 νεῖν, οὐδὲν προσολογισάμε-
 29 νος, οὐδὲν ἰσχυρῶς πρὸς αὐτὸν
 30 = 15 # ὁ μὲν ἐρεῖ μηδὲ ἐν πρὸς σε-
 31 μνότητα καὶ λογιστικὴν
 32 ἐμφασιν ποιεῖν τὸ μέλος ὀφ-
 33 φορώτερον, ἀλλὰ τέρψιν
 34 ἀκοῆς προστιθέναι μόνον,
 35 = 20 # ὁ δὲ διὰ τῆς ἱστορικοσυπολαμ-
 36 βαίνουμένην τιμὴν τῶν
 37 θεῶν καὶ τῶν ἀνδρῶν, ἀφ' ἧς
 38 διὰ τὸ μέλος ἐμφαίνεισθαι τὸ

29 καθελκ- 42 X. 1. rest. v A. 2 λέγειν suppl. W K. 5 τιθεν 13.
 -ολγαγισαμε-

(30). Overigens zou men buitengewoon graag willen weten door wat voor hulp van de kant van het gezang hij een goed gelijkend portret gaf, terwijl hij daartoe voor die tijd niet in staat was. Want hij (35) meende toch wel niet dat de melodie de menschen zelfs meer bedreven in hun vak maakt of zijn inzicht moest geen grenzen kennen. En hij voegt aan die wonderbaarlijkheden nog andere mirakelen toe (40) wanneer hij beweert dat [meer het gezongen dan het gesproken gedicht] de redelijke gedachte stimuleert —

- X. 2. — meende hij dat de bewering alleen, dat het gedicht van Crexus, ofschoon de compositie ervan niet slecht was, een veel plechtiger indruk maakt (5) wanneer de melodie er aan toegevoegd was en de bewering dat de hymnen in Ephese en die, welke door de reien in Lacedaemon werden gezongen, een veel geringer effect zouden hebben (10) wanneer de melodie er af was genomen, voldoende bewees dat de melodie meer ontroering te weeg brengt, zonder er zich in het minst van bewust te zijn dat de een gemakkelijk tegen hem zal kunnen inbrengen (15) dat de melodie niet het geringste toedoet aan de verhevenheid en de redelijke impressie, maar alleen streeling van het gehoor er aan toevoegt (20) en een ander zal opmerken dat door de erbij inbegrepen vereering van goden en mannen, niet door de

- 1 # 24 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} τῆς κατ' ἁλλήλην, ὁ δὲ τῆ-
 2 # 25 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} χ' ἰσως τοῦτο [μὲν γίνεσθαι
 3 τὴν δ' ἔτι διάνοιαν τοῦ ποι-
 4 ματος ἀδοκίμου καὶ προσ-
 5 αποκρινᾶσθαι τὸ δ' ὑπὸ τῶν
 6 ἀρχαίων τρεψιμῶσιν τὴν
 7 # 30 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} μουσικὴν ἰδιώτη μὲν καὶ
 8 ἀπαιδευτῶ τεκμηρίων
 9 ἠγείσθη τῆς εὐχρηστίας συγ-
 10 γνωστοῦν, πεπαιδευμέ-
 11 νῳ δὲ καὶ μᾶλλον ἐπιφι-
 12 # 35 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} λσοσώφῳ μέγ' ἂν δνειδος
 13 εἶη: ἐπιειδέτερον καὶ μαντι-
 14 κῆν ὑπὸ τῶν στωικῶν ἀξιου-
 15 μέν[η] τιμῆς καὶ μύρια ἄλ-
 16 λα τῶν μηδὲν ἀγαθὸν πα-
 17 # 40 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} ρασηκίονα ἔχοντων, τῆσιν δὲ
 18 κατὰ παμόνησα προσενη-
 19 νεσγμένα κατὰ φιλοσοφία
 20 μῆ τιμωμένη διὰ τὸ μὴ ἐρ-
 21 πειν τὰς ἀσθήσεις τεκμη-

- 11 # # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} Col. XI. # 1 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} ριον οὐκ πλείονος ἀξιού-
 2 ται τῶν σπουδαιότερων
 3 ἀεὶ τὰναντία ἐν δ' ἔτι ὡς πλείστη
 4 ἢ [μουσικῆ] μέχρι τῶν
 21 # 5 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} συμποσίων προβαίνουσα.
 6 τῶ δ' ἔτι καὶ μαινομένου
 7 ἀεὶ τοῦτο πολλοὺς νομίζον-
 8 τῆσιν καὶ παντελῶς οὐκ ἔξεστι
 9 ἐπὶ τῆσιν κρίσεις καταφεύγειν
 31 # 10 # ^{α 727 α 727 α 727 α 727} αὐτῶν τοῖσιν δὲ καταφεύγου-
 11 σιν οὐδὲν ἦτιον αὐτὴν ἀ-
 12 ποδοκίμαστον τὴν μου- ^{α 727 α 727 α 727 α 727} B°

X. 25 τάχ' ἰσως W K. τάχα καὶ K. 27 προσκρινᾶσθαι v A. προσ-
 αποκρινᾶσθαι W K. προσονίνασθαι G. 33 rest. B. 36 εἶη ἐπιφέρειν καὶ
 B. K. ἐπειδέτερον W K. 42 φιλοσοφία K. φιλοσοφία W K. 43. 44. rest. W K.
 XI. 1. 2. rest. W K. 1 οὐδενὸς ἀξιούμενα ὑπὸ τῶν σπ- Ac. 3 ἀεὶ
 W K. τάναντία ἐν δὲ W K. τοῦναντίον δὲ K. πλείστης v A. 4 νος ἢ

melodie, het verschil aan de dag treedt, terwijl weer een ander (25) zal opmerken dat dit wellicht plaats vindt, maar dat aan de bedoeling van het gedicht, wanneer het gezongen wordt, zelfs [afbreuk wordt gedaan]. Een leek en een onontwikkelde kan men vergeven dat ze het feit, dat de muziek (30) door de ouden werd geëerd, voor een bewijs van haar nut houden, voor een ontwikkelde en nog veel meer een filosoof zou (35) dit een groote smaad [zijn] (sc. als men veronderstelt dat hij die meening is toegedaan). Toch ook immers het feit, dat de mantiek door de Stoïci vereering waardig wordt gekeurd en ontelbare andere dingen die men tot die zaken kan rekenen, die niets goeds tot stand brengen (40) en verder het feit dat eenige dingen op de voorgrond zijn geschoven, die wel bij uitstek slecht zijn, en het feit dat de filosofie niet geëerd wordt, [omdat ze] de zintuigelijke waarneming [niet verkwikt, (XI) zijn een bewijs dat meer] dan het belangrijkste steeds het tegengestelde daarvan op hooge prijs wordt gesteld [waarbij men dan] als eerste de muziek kan rangschikken, omdat zij zelfs bij de symposia een plaats heeft.

- XI. (6) Hij echter, die de massa steeds als niet minder dan waanzinnig houdt, mag wel allermindst zijn toevlucht nemen tot haar oordeel (10). Degenen echter, die hun toevlucht nemen tot haar oordeel, moeten evenzeer de muziek als zelfstandige kunst verwerpen, daar degenen

- 1 II 15# σμικρὴν ἰδὴ τὴν [τι]ῶν ὑστερον
 2 ἀμέλειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ
 3 = 15# πρῶτον ἐστὶν προσφορώτε-
 4 ρον, καὶ τὴν μουσικὴν τὰ
 5 συμπλακόμενα περιβλεπτον
 6 ἐποίησεν, [καὶ] διὰ τὴν τέρ-
 7 ψιν ὄντως [καὶ] τὴν ψυχα-
 8 II 20# γωγίαν ἀλλ' οὐ] διὰ τὰ πρὸς
 9 τούτων ληθούμεν ἀπεδει-
 10 χθη παραληφθεῖσ' οὐδ' ἄλλως
 11 ἢ κ[α]τασκευῆ τ[ε]οῦ κεφαλαί-
 12 ου. [τά]χα δὲ κ[α]ὶ πρό[τε]ρον
 B = 25# ἄλλως εὐχρηστος ἐφαίνετο [εἰ] γὰρ
 14 λέγουσιν ἀπὸ Μουσῶν] μου-
 15 σικὴν αἰσ[θ]ήσαν παιδεί-
 16 αν καὶ τέχνης ὅσας ἀναφέ-
 17 ρουσιν..... ταρχα ^{αδελφ.}
 18 # 30# ^{αδελφ.}
 19 ^{αδελφ.} καὶ [π]ᾶσιν
 20 ἀναγκασιάζει εἶναι λαβεῖν,
 21 οὐδ' ἐ] τὸν Θεμιστοκλέα μὴ
 22 λαβεῖν φησὶ καίτερον ὄν[τι]α
 23 = 35# καὶ φρον[ι]μώτατον καὶ σ[ε]ρ[ι]α-
 24 τηγικώτατον ἀκηκοῦσας,
 25 εἰ δὴ καὶ.....

- 26 = XI II # τῶν ^{αδελφ.} βάρβ[ι]τι ἰ[σ]αὶ θυμὸν
 27 ἀμβλ[ύ]ον ὄντα καὶ φωνᾶν
 28 ἐν οἴκῳ καὶ γλυκὺ τραγά-
 29 λιον αὐτὴν εἶναι λεγόν- ^{αδελφ.}

XI. 14 ἀλλὰ διανοητικὸν ἐστὶν προσβάλλον(?) G. in fine δ K. προσκεί-
 μενον K. προσφορώτερον W K. 19 δ νόμος? B. δμοίως G. ὄντως W K.
 22 παραληφθεῖς B. K. παραληφθεῖσ' W K. 23 ἢ W K. ἢ K. 25 το
 suprascriptum pap. ἄλλως ἀχρηστος δοκοῦσα G. ἄλλως εὐχρηστος W K.
 ἄλλοις ἀχρηστος K. ἐφαίνετο. εἰ γὰρ λέγουσιν K. τὸ γὰρ λελέχθαι G. v A.
 34 φησι W K. φημι K. 36 ἀχρη- XII ἄδόντων W K. 1 rest. W K. 2

ἀμβλὸν ὄντα W K. ἀμβλύνοντα K. φωνᾶν G. v A. φωνῆν K. φωναν
 pap. 3 οἴκῳ K. v A. οἴκῳ G. | pap. < apogr. oxon.

die later leefden haar verwaarloosden. Voorzeker toch is de poëzie (15) [meer dienstig] en maakte wat met haar verbonden werd de muziek beroemd en is er aangetoond, dat de muziek daarbij [inderdaad] vanwege het genot en het amusement (20) [werd geëmployeerd], maar niet om de redenen, waarover zij leuteren en niet anders dan als aankleding van de hoofdzaak. Wellicht scheen zij ook vroeger ten onrechte nuttig (25). Want dat muziek van Muzen is afgeleid aan wie ze alle ontwikkeling en alle kunsten toeschrijven — (30) — [hij zegt] dat het voor allen noodzakelijk is haar te nemen, maar hij vergeet te zeggen dat [Themistocles] haar niet heeft genomen alhoewel hij gehoord heeft dat hij (35) èn zeer verstandig was èn een groot strateeg, indien werkelijk ook —

14. ἀμέλειαν K. ἀμελ[ί]αν certum esse vidi. Crönert M. H. pg. 31. Deze lezing dient dus in de tekst te worden opgenomen.
 24. 25. voor de inhoud vgl. men vs. 13 van deze col.
 33. Themistocles' onverschilligheid inzake muziekstudie vermelden ook Plut. Them. cap. 2 en Quintil. I,10, 19.

XII. [dichters die zongen], „wat wilt ge [barbitos, met uw geluid] mijn matte ziel” en zeggen dat ze (n.l. de muziek) een „stem in huis” is en een „zoete versnapering”

1. ἰσ[θ] kan natuurlijk ook 2e pers. enkelv. zijn van het verbum ἰσθαι maar de constructie is in dat geval ietwat gewrongen.
 φωνᾶν ἐν οἴκῳ. De schrijfwijze φωνᾶν is ongetwijfeld geen toeval, daar dit citaat onmiddellijk voorafgaat aan een ander citaat γλυκὺ τραγάλιον, een fr. van Pindarus (Bergk. P. L. G.³ 1368 of Pindar. Fr. 124⁴) en het ligt dus voor de hand dat een ondeskundig corrector een η boven de α schreef.

- 1 II 5H τῶν παρὰ τὰ δαίτνα, τοῦ-
 2 το μὲν φωνεῖν] ὡς ἐπιχει-
 3 ρέειν] των τινῶν μελῶν καὶ
 4 τὴν διάνοιαν ἐντελεῖν-
 5 των πρὸς τὴν ὁμιλίαν
 6 II 10H καὶ τὴν ἀρμότιον ἀνα-
 7 στροφήν. τὸ τοῖσιν ὑπὸ
 8 τῶν ἀρχαίων κατὰ πρὸς ἀ-
 9 γωγὴν παραλαβὰς βλάπτεσθαι
 10 παιδῶν εἰς ὑποτύπωσιν
 11 II 15H ἀρετῶν] τέτυχε λόγῳ] [ἤδη
 12 πλὴν ἰσως] τῆς εὐσεβείας
 13 πρὸς ἣν [ἡ]δέως ἄν ἠκούσα-
 14 μεν [αὐτοῦ] τίνας [ὑ]πολή-
 15 ψεις συμβαλλομένη] κατὰ
 16 II 20H γε τὸ μουσικὸν [εἶδος ὑποτι-
 17 ποῖ τῷ δὲ καὶ πρὸς τὴν
 18 τῶν ἀνδρῶν, [ὥ]στε καὶ τό-
 19 τε ἐνεργεῖν, πῶς οἱ κῶ-
 20 μηκοὶ μαρτυροῦσιν] ἐπιτη-
 21 II 25H τῶν] τὸ γὰρ μεμνησῶσιν] μό-
 22 νον [ἐ]παίνοῦσιν, τοὺς δὲ] μὴ
 23 λοιδοροῦσιν καὶ τῶν [κ]ειρο-
 24 τονιστῶν ἀπειροῦσιν. ὅν
 25 τὸ μὲν [ἐ]γγεῖσθαι, [τ]ὸ δὲ
 26 II 30H μηδαμῶς παιδῶν ὑπαρ-
 27 χόντων καὶ νέμεσιν δύννα-
 28 ται λέγεισθαι κῦρεῖν] οὐ-
 29 τως: εἰς γὰρ δὴ τὴν] ἀνδρα-
 30 σίαν ἐ[σ]ομ[ε]νήν ἀρετήν προ-
 31 II 35H ἐτυποῦντο. τί γὰρ δεῖ λέ-
 32 γειν ὑπὲρ τοῦ τὸν φιλόσο-
 33 φον ὡς] ἀξιοπιστοτέρων ἐαν-
 34 τοῦ [τ]ῆς φάσεως τῶν [β]ωμο-
 35 λοχωτάτων ἀποδείξεισθαι

18 τίνος B. 23 κωμικοὶ B. 24 ἐπιτητῶν K. τ exp. v A. 26 τὸ δὲ μὴ
 K. τοὺς δὲ μὴ (sc. μεμνησῶμενους) W K. ἀπανδρωθῆναι δὲ μὴ v A.
 29 γεγένηται K. ἐγγεῖσθαι v A. 32 κῦρεῖν W K. κῦρίως v A. καὶ

νοῖσιν G. 37 αυ 38 φουσει

gedurende de maaltijden (5), dat ze dat dan uitroepen, daar sommige melodieën de geest aansporen of opwekken tot gezellig verkeer en de (10) passende levenshouding. Het feit echter dat ze door de ouden ook werd gebruikt voor de opvoeding van kinderen om een eerste vorm te geven aan de deugden (15), is reeds besproken behalve misschien wat de vroomheid betreft, met betrekking tot welke deugd we graag van [hem] gehoord hadden welke meeningen ze in haar behulpzaamheid biedt, in het muzikale genre natuurlijk, en vorm geeft (20). Ik vraag me echter af hoe de comici getuigen voor het feit dat ze ook werd gebruikt om mannen op te voeden, zoodat ze ook dan nog werkzaam was (25). Want zij prijzen slechts dat men in de Muzenkunsten is onderwezen en beschimpen degenen die hierin niet zijn onderwezen en sluiten hen buiten het stemmen (sc. over de prijs). Het eene [kan plaats vinden], van het andere kan geenszins (30) gezegd worden dat het op die manier [geschiedt], daar ze nog maar kinderen en jonge menschen waren. Ze werden immers nog maar van te voren gevormd met 't oog op de deugd die ze pas als man zouden hebben (35). Want wat moet men zeggen over 't feit dat de filosoof de beweringen van de grofste grappenmakers, als waren ze geloofwaardiger dan hij zelf (40), voor bewijzen houdt?

27. χειροτονιῶν ἀπειροῦσιν. Misschien is er sprake van het stemmen van de jury in de schouwburg over het toekennen van de prijs en premie aan de (3) mededingende dramatici.

29. τὸ μὲν. Cf. vs. 25-28.

32. κῦρεῖν 'betrekking hebben op'; cf. Polyb. VI, 13, 9; id. XII, 15, 9.

1 II 40 # νομίζουσιν: k. ^{14 dals}
 2 II 44 # [η] λε-
 3 " " # γέτω πάντας δικαίως κατὰ κε-
 4 col. XIII. 1 # κροίβηαι· καὶ πονηροὺς γεγο-
 5 νέυσαι τοὺς τότε φιλοσοφ-
 6 φησὺς καὶ τοὺς ἄλλους ὄσους
 7 ἐκδόλασσαν. ὑπερβάνας
 8 II 5 # δὴ [τοῖνα] ροῦν τὰ περὶ τῆς σω-
 9 φροσύνης [ε]ισημένα κατὰ
 10 τῆς [ἀνδρ]είας, ἐπειδὴ λό-
 11 γον [τέτε]υχεν, ἐπὶ τὰ π[ε]ρι
 12 τῶν [ε]ρωτικῶν βαδί[ω]μεν.
 13 " 10 # [προ]ῶτον μὲν δὴ τὸ κακοῦ
 14 καὶ [με]γάλου τῆς ἐρωτικῆς
 15 ὁρέ[ε]ως οὔσης, ἦν γε [δ]ὴ νο-
 16 κ οὔσαι οἱ Π[αν]έλληνες, ἀρε-
 17 τὴν [ε]ρωτικὴν εἶναι νο-
 18 = 15 # μί[σ]ειν [κατα]γέλαστον οὐ
 19 μετ[ο]ρίως· ἐπιτ' αὐτὸ δοκεῖν
 20 μέλ[η] συνεργεῖν πρὸς [δ]ιόρθω[σ]ιν
 21 ἀν[ασ]τορέω[σ]ιν ἐρωτ[ικ]οῦ, τῶν
 22 μὲν [ἐ]μ φωνῆς [κ]ειμέ-
 23 = 20 # νων ποιότη[τι] μόνον, τοῦ
 24 δὲ λόγω τῶ διδά[σ]κον-
 25 τι τὸ μ[α]ταίσιον [καί] β[λα]βε-
 26 ρὸν καὶ ἀπ[η]ρ[ο]ντων λυ-
 27 γιζο[μ]ένον καὶ π[αρα]τερο-
 28 = 25 # μένο[ν] μὲν [ε]μ ανοί[σ]ας
 29 [πα]ραληροῦντιός ἐστι.....
 30 II 28 # καὶ [μ]ὴ [β]λέπειν ὅσον ἔδω-
 31 κεν ἀφορηῆς εἰς [ἀ]ταξίαν
 32 II 30 # καὶ ἀκολασίαν, [ἢ] πά-
 33 θει δομ[ε]τεῖ ἐνά[μ]ιλλος εἶναι
 34 ἢ μ[ο]υσικ[ή] κατὰ φ[ύ]σιν·
 35 πρὸς δὲ τοῦτοις ὡς ἀνα-
 36 ἴως μὲν εἰκότως εἰ τ^δ ^δ

XIII. [of laat hij zeggen dat alle] philosophen die toen leefden [terecht] veroordeeld zijn en slecht waren en ook al de anderen die ze straffen (n.l. de comici). Laten we daarom voorbij gaan (5) hetgeen over de bezonnenheid is gezegd en over de dapperheid, daar we hierover hebben gehandeld, en overgaan tot hetgeen over de liefdesgevoelens is gezegd (10). Het is in de eerste plaats dan ongelooflijk belachelijk aan een erotische deugd te gelooven, daar toch de erotische drift, zooals de Grieken zonder onderscheid dezen verstaan, een groot kwaad is (15). En vervolgens aan de andere kant is het een bewijs van opperste dwaasheid te meenen, dat liederen meewerken tot een juist gedrag in liefdesaangelegenheden, terwijl deze liederen toch alleen op de hoedanigheid van de stem berusten (20) en de liefde door de rede, die het ijdele en schadelijke en onverzadigbare van de liefde aanтоont, [wordt gebogen en afgeleid] — (28) en niet te zien hoeveel gelegenheid ze heeft gegeven om zich [bandeloos] en onmatig te gedragen (30), met welke aandoening de muziek krachtens haar aard schijnt te wedijveren. Wanneer ze bovendien, daar ze klaarblijkelijk [onbeschaamd] is (35) — wil ze liever de liefde verbinden met de namen van vrije burgers en Timotheus om de —

- 13. Πανέλληνες beteekent in dit fr. evenals Ph. περί εδο. 17 en Rhet. II, 224 ed. S. eenvoudig 'Grieken'. Soms heeft dit woord de beteekenis 'al de Grieken'; cf. Hom. B 530.
- 16. ἐπιτ' = ἐπειτ'. Voor ι pro ει cf. Cr. M. H. pg. 26.
- 19. [ἐ]μ φωνῆς K. [ἐ]μ φωνῆ incertum. Cr. M. H. pg. 61. Hier kan ook [ἐ]ν gestaan hebben. Zijn lezing φωνῆ zal φωνῆς moeten zijn.

XII. 44. 45 v A. in app. cr.
 XIII. 14 στιχην 16 ἐπ<ε>ιτ' αὐτ' v A. 23 λυγισομένου W K. εξοργισομένου K. ἐκρυπτιζομένου v A. γι. ομ. .ου 26 πάνθους συνεργεῖσθαι περιφρόνητος v A. παραληροῦντιός ἐστι W K.

- 1 = 35 = πέος.....¹⁰ ἀνδροῶν
 2 ἐλευθέρων ἀνδροῶσιν
 3 περιάπτειν ἔρωτα
 4 βούλεται, κα[ί] Τιμόθεον
 5 ἔνεκα τῶν

1/1 = 1/1

- col. XIV = εὐγενῶν προπῶδη, τὰ δ' ἐ-
 7 ταιρῶν, οὐκ ἔστιν φύσει καὶ
 8 μὴ κατὰ διατάξεις κε-
 9 νῆας: οὐδ' οὗτος ὑποδείγμα-
 10 = 5# τ[ε] παρέθηκε τοιούτων, ἀλ-
 11 λὰ διανοημάτων. μόν[ο]ν [δὲ
 12 φαικῶς συμπαρ[έ]συρε καὶ
 13 τὸ μέλος οὐδὲ τοὺς νέους
 14 τοῖς μέλεσι διαφ[η]ρίζοντας
 15 = 10# παρέδειξεν τὸν Ἴβυκον
 16 καὶ τὸν Ἀνακρέοντα καὶ
 17 τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ τοῖς δια-
 18 νοήμασι: καὶ γὰρ ἂ Περσαῖ-
 19 ος ὄνοματ' ἔλεγε, τούτους ἔ-
 10, 7

3 δοξαζ- 6. 7 rest. v A. διανοημάτων μόνον — φαικῶς συμπαρ-
 έσυρε „καὶ τὸ μέλος” — οὐδὲ καὶ K. διανοημάτων μὲν ἐν<ἐκ' ἐν>||
 φαικῶς συμπαρέσυρε καὶ τὸ μέλος G. 13 ἄπερ Σαπφώ v A.

37. περιάπτειν 'verbinden met'. Dit verbum komt in de regel voor in fig. beteekenis; cf. Xen. Cyr. I, 5, 9: π. ὄλβον τιμί. Meestal heeft het, zooals in dit fr., een minder gunstige beteekenis. Cf. Plato Apol. 35 a: αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν.
 38. Timotheus van Milete ± 450—360, een veelzijdig kunstenaar (hij was dichter, componist, zanger en instrumentalist), studeerde te Athene onder leiding van Phrynis, dien hij tenslotte overwon in een wedstrijd. Aanvankelijk volgde hij in zake muziek de traditioneele opvattingen (Plut. de mus. cap. 4), maar al spoedig maakte hij zich los van 't oude. (Voor de vernieuwingen die hij aanbracht vgl. men Gevaert, Théorie pg. 490 sqq.). Talrijke instrumentale werken schreef hij; fragm. zijn o.a. over van een hymne ter eere van Artemis van Ephese, gedicht op verzoek van de Ephesiërs (Alex. Aetol. ap. Macrobian. Saturn. lib. V), van een zangsolo, 'de Perzen' (ed. von Wilam. 1903) en van een dithyrambe, 'de Cycloop'. Door Pherecrates (Plut. de Mus. cap. 30) werd hij hevig bespot; cf. Plutarchus' critiek (Philod. lib. I fr. 18 vs. 9 comm.), door Aristot. (Metaph. 993 b) uitbundig geprezen: εἰ μὲν T. μὴ ἐγένετο, πολλὴν ἂν μελοποιῶν οὐκ εἶχομεν, εἰ δὲ μὴ Φρῦνις, T. οὐκ ἂν ἐγένετο.

XIV. 4 — en evenmin gaf hij voorbeelden (5) van dergelijke dingen (sc. melodieën); maar van gedachten. Alleen [echter] sleepte hij er ook de melodie zonder grond bij en stelde niet in 't licht dat Ibycus (10), Anacreon en anderen van dit slag de jeugd bedierven door de

10. Ibycus van Rhegium, lyrisch dichter, leidde een zwervend leven en toefde geruimen tijd aan het hof van Polycrates van Samos. Van zijn gedichten (7 boeken) zijn slechts fragm. bewaard gebleven (Diehl Anth. lyr. gr. II pg. 48 sqq.). Het waren deels lyrisch-epische gedichten, deels erotische liederen. In eerstgenoemde sloot hij zich wat betreft de stof, stijl en taal aan bij Stesichorus van Himera, zelfstandiger was hij in zijn erotische liederen.
 11. Anacreon van Teos, lyrisch dichter, begaf zich na de verovering van Kl. A. door Harpagus (540) naar Polycrates van Samos waar hij bleef tot diens dood (522). Daarna leefde hij aan 't hof der Pisistratiden te Athene op uitnoodiging van Hipparchus. Waarheen hij zich begaf na hun val is onbekend. Zijn gedichten (5 boeken) zijn voor 't meerendeel aan Eros gewijd en gaan niet diep.
 13. Persaeus van Kition, leerling van Zeno, leefde tijdens de regering van Antigonus Gonatas en stierf ± 243 v. Chr. Hij leefde evenals Aratos en andere geleerden aan het hof van Antigonus. Cf. Cicero n.d. I, 15, 38.

- 1 II 15# (Θρυπτον, εἶπερ [ἀ]ρα. μέλος δ' ἀ-
 2 κολουθον ἐν ποιότητι φω-
 3 νῆς [αἰ]τι[ον] οὐ δύναται εἶ-
 4 ναι. [διόπερ οὐ] δ[ι]ὰ [με]λῶν
 5 ὁμοίω[ς] ἀ[λλ]ὰ ὀνομάτων
 6 II 20# (καὶ διανομημάτων ἀρεσκ-
 7 εσθαι καὶ τοὺς ἐρωφύμενο[ς],
 8 εἰ θέλουσιν, ὁμολογῆσο-
 9 μεν, τὸν δ' Ἀριστοφάνησιν
 10 τοὺς ἀρχαίους ἀποφαίεσιν
 II 25# (ἐνκεκλ[ασ]μένη καθάπερ
 12 οἱ παλαιοὶ τῇ φωνῇ κ[α]ρ[α]τῆ-
 13 σθ[α]ι καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς προ-
 14 αγωγεῖν ἑαυτοῦς, [οὐ] τοῖς
 15 μέλεσιν· εἰ δὲ τούτοις [ἐλε-
 16 γεν, [κ]λαίειν αὐτῶ προσλέ-
 17 γομεν. ταῦτα γὰρ οὐτ' εἰς ἀ
 18 φησιν, ὡ[σ]περ ἀδίσταστα
 19 ἔχων, ἐκκαλεῖθ' ὅσον ἐφ' αὐ-
 20 τοῖς, οὔτε πρὸς συνουσίας
 III 35# (αἰσχρῶς καὶ ἀνδρῶς καὶ γυναι-
 22 κας] καὶ νέους ὠραίους
 23 εἰς γυναιμισμὸν. οὔτε
 24 γὰρ οὗτος οὐδ' οἱ κωμικοὶ
 25 π[α]ραδέσειζάν [τι] τῶν Ἀγά-
 II 40# (θωνος] καὶ Δημοκρίτου
 27 τοιοῦτον, ἀλλὰ μόνον λέ-
 28 γουσιν]: οὐδὲ Νικάνδρος δ' ὁ
 29 [π]οικιλιῆς τ[ο]ῦτον[ος] παρῆσθησε δι-
 30 ἀ] τῶν [τ]εργων ἀλλ' ἐπιλάθη-
 # εν. XV # / # σε, εἶπερ ἄρα. καὶ μὴν οὐδὲ
 32 παραμυθεῖσθαι δύναται
 33 μουσικὴ τὰς ἐν ἔρωτι ὄσο-
 34 [π]ραξίας, λόγου γὰρ μόνου
 II # 5# (τό τοιοῦτον, ἀλλ' ἀνεπιβλή-
 36 τοὺς ποιεῖ περισπῶσα καθά-
 -

XIV. 15 ἔθρυπτον W K. ἔθρυπιεν 16 ἐν αὐτῷ εἰ 24 rest. B. 32 ἀδίσταστα pap. Cr. ἀδίσταστα K. 35 αἰσχρῶς v A. 42. 43. 44. rest. von Wilam. 42 οὐδὲ Κρέξος — μελῶν ἀλλ' von Murr.

XV. 5 ἀναπιβλή- m. pr.

melodieën, maar door de gedachten. Want zij bedier-
 ven de jeugd met de woorden, die Persaeus vermeldde,
 gesteld dat zij het werkelijk deden (15). Een melodie
 toch, die de hoedanigheid volgt van de stem, kan dit
 niet doen. [Daarom] zullen we toegeven dat, als ze dat
 willen, ook degenen die bemind worden [niet] zoozeer
 behaagd worden door melodieën als wel door uitdruk-
 kingen en gedachten (20) en dat Aristophanes bewijst
 dat de menschen in de oude tijd gebruik maakten van
 een weke stem, zooals die ouden dat noemden (25),
 en zich veil boden met hun oogen, [niet met de melo-
 dieën]. Als hij wilde zeggen met de melodieën, dan
 kan hij wat ons betreft oprukken (30). Want noch ver-
 leiden deze melodieën zonder meer tot die dingen waar-
 op hij doelt, alsof hij dit voor volkomen zeker houdt,
 noch mannen en vrouwen tot [schandelijke] verhou-
 dingen (35) en schoone jongelingen tot tegennatuurlijke
 handelingen. Want noch hij, noch de comici haalden
 iets van Agathons en Democritus' melodieën als voor-
 beeld aan (40), maar ze zeggen het alleen, noch Ni-
 cander [de tooneelspeler] demonstreerde dit door zijn
 [werk, maar] misleidde hen, gesteld dat hij dit werke-
 lijk deed.

25. Cf. Aristophanes Nubes 979 cum schol. 969.

32. ἀδίσταστα is zeer goed mogelijk; cf. Grönert (M. H. pg. 228, noot 4) die een parallelplaats geeft: ἀσσοφαντή[τους] καὶ ἀδιστάστους ὄντας πάσης αἰ[τι]ας. P. Tebt. I, 124, 26 (c. 110 a).

XV. En voorzeker kan de muziek ook niet de menschen troosten in hun teleurstellingen in de liefde want alleen van de rede kan men iets dergelijks verwachten (5) maar ze maakt de menschen onoplettend, daar ze hen afleidt evenals sexueele genoegens en dronkenschap. Dat echter gedichten, als zij zich dit ten doel stellen, het

- 1 # 7# περ ἀφροδεία[ι]α καὶ μέθη: πο-
 2 ἡματα δ' εἰ προαιρεῖται, δι-
 3 δόσθω, καὶ Φιλόξενον, εἰ τοῦ-
 4 # 10# ἰ' ἠνίττειτο. μὴ τελέως ψεύ-
 5 δεσθαι, καθάπερ οὐδὲ Μέ-
 6 ναιδρον πο[ν]η[ρ]ο[ν] ὑπέκ-
 7 κανμα πολλο[ί]ς αὐτὴν λέ-
 8 γοντα τῷ διδόναι τινὰς ἀ-
 9 # 15# φορμάς. ἢ μέντοι γ' Ἐρατώ
 10 ζητῶ, πῶς τὸ συ[μ]βαλλέσθαι
 11 τὴν ἰδίως [κ]αλουμένην
 12 μουσικὴν πρὸς τὴν ἐρωτι-
 13 κὴν ἀρετὴν ἐφορήθη δη-
 14 # 20# λοφύσας μ[ε]τ' ἄλλον ἢ τὴν ποιη-
 15 κὴν ἢ βέλτιον ἐ[τι] τὴν φιλοσο-
 16 φίαν; τὰ πάντα γὰρ δὴ ταῖς
 17 Μουσαῖς ἀνατίθεται. καὶ
 18 τὸ ἐπιθυμίαν ὑποβάλλειν
 19 # 25# ἀλλ' οὐ [τ]ο διαμάχεσθαι
 20 πρὸς τὸ πάθος; οἰωπῶ γὰρ
 21 # 28# τὸ πᾶσαν δρμὴν καὶ
 22 ἐπιθυμίαν ὑπὸ τῶν πα-
 23 # 30# λαιῶν ἐρωτα καλεῖσθαι,
 24 μ[ε]τρώτατον δὲ τοῦτο πρὸς
 25 ἀνάληψιν παιδείας νο-
 26 μίσεισθαι, καὶ τὸ μὴ πάνυ
 27 παροφθαλμοῖς προέπειν τὸν
 28 # 35# ὑψιστοῦ μόνον ἐρωτα
 29 προσεγγιστέον εἰ δὴ
 30 προσήκῃ καὶ ἀπὸ τῶν ὀνο-
 31 μάτων ἐκκρέμασθαι, καὶ
 32 τοῦτων, ἃ τις ἐρωτικὸς ἰ-
 33 # 40# σως ἔθετο καθάπερ τάλ-
 34 λα[ι] κατὰ τὰς ἰδίας προσφ[θ]έ-
 35 σεως, πείθεσθαι τοιαύτας εἰ-
 36 ναι δαιμονίους ἢ πάντως ἴδρ-
 37 νῶς ὀνομαζομένας. ἀλ-τ'

15 ἐρωτα a correctore 23 ἀνατίθεται pap. K. ἀνατίθεται Cr. 43
 ὀφθαλμῶς W K. πάντως || προσονομαζομένας K.

kunnen, dat zij toegegeven en toegegeven zij dat Philoxenos, wanneer hij dit bedoelde (10), niet geheel en al onwaarheid sprak evenmin als Menander toen hij beweerde, dat zij voor velen een booze prikkel is, daar ze bepaalde aanleidingen aan de hand doet (15). Wat Erato echter betreft, ik vraag me toch af hoe gezegd kon worden dat ze aantoon, dat de z.g. speciale muziek (i.e. absolute muziek) in meerdere mate haar medewerking verleent tot de deugd der minne (20) dan de dichtkunst of nog liever de philosophie. Alles immers toch is den Muzen gewijd. Soms wel het suggereeren van [een begeerte] maar niet het weerstaan (25) van de hartstocht? Want ik zwijg er maar van — (28) dat elke drang en begeerte door de ouden eros werd genoemd (30) en dat die toestand voor uitermate dom geldt tot het opnemen van onderrichting en dat voor meisjes niet bepaald gepast is dat gevoel, dat later (35) bij uitsluiting ἐρωσ heet. Maar het heeft geen zin aan de woorden te blijven hangen en bij die woorden, die een eroticus wellicht heeft vastgesteld overeenkomstig de rest (40) en zijn particuliere associaties, te gelooven dat zulke associaties goddelijk zijn of in elk geval [op juiste wijze] benaamd —

8. διδόσθω. Imperativi op -ω komen verder nog voor in de Musica col. XVIII vs. 12 ἔστω; col. XXXV vs. 12 πεπαίχθω; id. vs. 20 ἐφαρμοτιέσθω. Imperativi op -ω col. XXXV vs. 14 μεταφερέσθω en vs. 16 λέγέσθω. cf. Crönert M. H. pg. 44.
 11. Cf. Kock Com. fr. vol. III fr. 237 (pg. 68).
 23. ἀνατίθεται Kemke. Beter lijkt me de lezing ἀνατίθεται. Cf. Crönert M. H. pg. 278, noot 6. 'Merum hoc scribae videtur vitium quod nusquam commiserunt quibus Aegypti papyrus debemus'.
 31. τοῦτο. Sc. τοῦτο τὸ πάθος.
 38. ἐκκρέμασθαι 'hangen aan'. In fig. beteekenis komt dit verbum bijna niet voor. Cf. Eur. El. 950: ἐκκ. τοῦ Ἄρεος.

- 1# 1# col. XVI 1#
 2 λά γάρ ἐπει πρὸς ἐρωτικὴν
 3 ἀρετὴν οὐ φαίνεθ' ἢ μουσι-
 4 κή συνεργοῦσα, δῆλον ὡς
 5 5# 5# αὐτῆς εἶναι τὴν συμποτι-
 6 κήν καὶ τὰ συμπόσια κοινῶς.
 7 ἐγὼ δ' οὐτ' εἶναι τὴν καλου-
 8 μένην συμποτικὴν ἀρε-
 9 τήν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν ὑπὸ τοῦ-
 10 10# 10# τῶν πλασθησομένην ἀπὸ
 11 φρονησεως ἡγοῦμαι, τάχα
 12 ὁ σοφὸς πίπτουσαν εἰς φρονί-
 13 μους, οὐτε συμποσίους ἐρω-
 14 τας ἐναρμότιζεν ὡς ἂν τα-
 15 15# 15# ραχῶδεις καὶ ἀτερεῖς καὶ
 16 διαστατοιχοὺς τῶν συνόν-
 17 των ὑπάρχοντας. τὴν μὲν
 18 τσοι μουσικὴν οἰκείαν μὲν
 19 εἶναι συμποσίων καὶ τὰ παρ'
 20 20# 20# Ὀμηρῶ δεόντως ἐπίσημα
 21 μανταὶ διὸ δοὺς ἐν δῆλ' καὶ
 22 τὸ δεῖν ἀνίσθαι καὶ πρῆλαι-
 23 ζειν ἐν αὐτοῖς, οὐ δώσω τὸ
 24 μνησθεμίαν εἶναί τι προεπω-
 25 25# 25# ὀφειστέραν ἐλευθέροις ἀνε-
 26 σιν καὶ παιδιᾶν τοῦ τόν
 27 μὲν ἄσαι, τὸν δὲ κωδαι-
 28 σθαι, τὸν δὲ χορεῦσθαι, τοὺς δ'
 29 ἐρτανίζοντας ἀμεινους εἶ-
 30 30# 30# ναι τὴν κατὰ μουσικὴν,
 31 τὴν ἐπι' ἀκουσμάτων, οὐ τὴν
 32 αὐτῶν. οὐχ ὁμολογήσω
 33 δ' οὐδ' ἐκχαλεῖσθαι τὸν οἰ-
 34 νον ἐξ ἀντάγκης καὶ τοὺς
 35 35# 35# φρονησίμους ἅπαντα ποι-
 36 εἶν, ὅσα φησὶν Ὀμηρος.

XVI. 9 fortasse ἀλλ' οὐδὲ v A. 20 ἐπισημαίνανθαι διοδοῦς v A. 28.
 29. 30. rest. W K. ἢ τοὺς || ἐργαζομένους ἀμεινους εἶναι κατὰ μου-
 σικὴν B. K. τῶν δ' ἐρώτων πολλῶ ἀμεινους εἶναι τοὺς κατὰ μουσικὴν
 v A. 32 αὐτῶν W K. αὐλῶν v A. αὐτῶν K. 36 Ὀμηρος suppl. W K.

XVI. Maar daar nu blijkt dat de muziek niet bijdraagt tot de deugd der minne is het duidelijk dat ze ook niet bijdraagt tot de deugd van de gemeenschappelijke dronk (5), die volgens zijn zeggen met haar verwant is, en de symposia in 't algemeen. Ik ben van oordeel dat noch de z.g. deugd van de gemeenschappelijke dronk bestaat zoo min als trouwens de deugd die (10) door dié menschen uit verstand en inzicht zou worden gevormd en die misschien zelfs niet betrekking heeft op de menschen die met verstand zijn begaafd, noch ook liefdesuitingen passen in de symposia, daar ze verwarving stichten (15), het genoeg bederven en tweedracht zaaien tusschen de aanwezigen. Dat de muziek echter verwant is aan de symposia heeft ook wat bij Homerus geschiedt (20) voldoende aangetoond. Wanneer ik daarom dan nog toe wil geven dat men zich tijdens de symposia moet ontspannen en schertsen, zal ik niet toegeven dat geen enkele ontspanning en amusement meer den vrijen past (25) dan dat de een een gezang aanheft, een tweede citer speelt en een derde danst en dat het best zijn [zij, die een amusement ten beste geven] (30), dat muzikaal is, dat in het lied ligt, niet een amusement dat van hen zelf is. En ik zal ook niet toegeven dat de wijn noodzakelijkerwijs ook de verstandigen verlokkt (35) alles te doen wat Homerus [zegt] —

12. πίπτειν εἰς 'cadere in'. Men vgl. ook de uitdrukkingen πίπτειν ἐπὶ (Cf. Arist. Metaph. 1, 2, 8: πίπτειν ἐπὶ τὴν αἰτὴν ἐπιστήμην) en πίπτειν ὑπὸ (cf. Arist. Top. 1, 6, 7: π. ὑπὸ τὴν αὐτὴν μέθοδον).
 14. ὡς ἂν. ἂν heeft op deze plaats zijn beteekenis verloren. Cf. col. XXXII vs. 18.
 19. Cf. b.v. Odys. a 152: μολπή τ' ὀρχησῶς τε τὰ γὰρ τ' ἀναθήματα δαιτός. Cf. Plut. de Mus. cap. 43.
 24. sqq. Cf. lib. I, 1, 29.
 36. ὅσα φησὶν Ὀμηρος. Cf. Odys. ε 463 sqq.

- col. XVII
 2 μὴ σφαιρίως ἀλλ' ἑμμελῶς ἀ-
 3 νασίτ[ρο]φέ[σθαι]. κακείνο δὲ
 4 χρησί[ο]μαθῶς εἴρηται τὸ
 5 5# 5# 5# ὅτις ὑπὸ τῆς οἰκειότητος,
 6 παραλαμβάνειν [γ]έ τοι καὶ
 7 ἀκροάματ' εἰς τὰ συμπόσι-
 8 αί, διαπίπτειν δὲ τῷ μὴ
 9 τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Ἡσίο-
 10 10# 10# 10# δον καὶ τοὺς ἄλλους π[ο]σητὰς
 11 τῶν μέτρων καὶ μελῶν.
 12 12# 12# 12# βελτίω γὰρ ἔστω τὰ χρώμα-
 13 τὰ συμπόσια τοῖς τούτων
 14 μουσικῇ δὲ πῶς ἀμεινον
 15 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15# 15#
 16 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16# 16#
 17 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17# 17#
 18 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18# 18#
 19 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19# 19#
 20 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20# 20#
 21 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21# 21#
 22 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22# 22#
 23 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23# 23#
 24 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24# 24#
 25 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25# 25#
 26 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26# 26#
 27 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27# 27#
 28 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28# 28#
 29 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29# 29#
 30 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30# 30#
 31 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31# 31#
 32 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32# 32#
 33 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33# 33#
 34 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34# 34#
 35 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35# 35#
 36 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36# 36#
 37 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37# 37#
 38 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38# 38#

XVII. 29 γράφει K. in app. cr. γραφοὶ pap.

XVII. — zich niet links, maar keurig in de vorm gedraagt. Ook dat gezegde toch geeft blijk van deskundigheid dat ook de leeken gestreeld worden door de verwantschap (sc. van de symposia en de muziek) (5), daar ze voorzeker ook reciteerstukken opnemen in de symposia, maar dat ze een fout begaan, doordat ze niet Homerus en Hesiodus (10) en de andere dichters, die de verzen en de liederen aanwenden, hierin opnemen. Immers — dat moet men toegeven — de symposia, die van hun gedichten gebruik maken, zijn beter. Maar hoe kan men zeggen, dat zij van muziek een beter gebruik maken, indien zij geen musici, maar dichters (15), schrijvers van verzen, introduceeren? En wanneer we dan dus aannemen dat in het overige deel van het leven voorzeker van een zeker tijdstip af, zij het ook niet gedurende vrijwel het heele leven (20), zooals hij schreef, een rijkgeschakeerde levenswijze door de musici wordt gecreëerd, (25) zullen we zeggen dat het gevarieerde en rijkere wordt tot stand gebracht door het samengestelde, niet door de muziek zonder meer en dat hetgeen waarvan hij dan zegt in zijn geschriften dat het speciaal het vermaak [inhoudt] (30) bij de componisten en dat Chamaeleon er aandacht aan besteedt, bijna zonder uitzondering tonaliteit is van gedachten en dichtkunst (35). We merken dan aan de andere kant op daar [we bevonden] dat de muziek ook niet in 't geringst nut zoo kunnen hebben voor de liefde dat ze

4. σάινεσθαι 'gestreeld worden'. Voor dit overdrachtelijk gebruik van σάινειν vgl. men Aesch. Prom. ed. Groeneboom vs. 835 commentaar.
 32. ἐπίστασις 'oplettendheid'.
 35. χρώματα 'tonaliteit, modulatie'. Cf. Plato Rep. 601 a: γυμνωθέντα... τῶν τῆς μουσικῆς χρωμάτων τὰ τῶν ποιητῶν. Men vgl. verder Plato Symp. 211 e; Antiphon Tract. 1.

II 3/41 μένουσ' αὖν, οὐδὲ πρὸς φιλι-
 II 40#2 αν οἰκεῖως προσφέρεσθαι

17## col. XVIII II 1#

πρὸς

II 1#1 συμπίθια δίδοντες ἐναρ-
 5 μάττειν φαύτην, τὸ δὲ μόνον
 6 τέλοσ' αὐτῶν εἶναι φι-
 7 λοπροσούνην οὐ τιθέντες,
 II 5#2 ἀλλὰ καὶ τιν' ἕτερα, πρὸς τὴν
 9 ἡδονήν, οὐ πρός τ' ἐκείνην χρη-
 10 σιμεύειν δμολογήσομεν: ὡς-
 11 τ' οὐδὲ πρὸς φιλίαν: καὶ τούτων
 12 ἐναργές ἐκάτερον εἶναι, τὸ τε
 II 10#13 ἐπιτερωῶς ἡμῶς ἀκροφωμέ-
 14 νους τῆς μουσικῆς διατίθε-
 15 σθαι καὶ τὸ μηδέποτε [μ]ηδὲν
 16 αὐτοῖς συνιστορηκέναι πρὸς
 17 φιλοπροσούνην καὶ φιλίαν ἐ-
 II 15#14 πιστοτικὸν ἐκ μελῶν καὶ ἑν-
 19 θμῶν ἐσχηκίθου: οὐδ' ἀν-
 20 ἦσι δὲ ταῦτα καὶ ἀφιλάστοι
 21 τὰ δὲ συμπλεγμένα αὐ-
 22 τοῖς διανοήμασι, ἀλλὰ τού-
 II 20#23 ναντίον ἀναμείλιχταί τε
 24 καὶ ἀκουσόμενα καὶ καθικνεῖ-
 25 ται πάντως ἀνεμμένων
 26 καὶ διακεσμέτων ἰλαρῶς.
 27 οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀνιῆ καὶ
 II 25#28 ἰλαροὺς ποιῆ καὶ ἀπὸ
 29 λυσιπλοίων τε καὶ βρω-
 30 τῶν καὶ πᾶσ' ἡδονῆ, φιλίας
 31 καὶ ὁμοφροσύνης οὐκ ἂν αἰτί-
 32 αὖν γινώσκωμεν, οὐδὲ ταύτη
 II 30#33 μὴν, μὴ ὑπ' ἄλλων κατὰ
 34 τῆς ἰλαροῦσ' ἡμᾶς μά-
 35 λιστα γίνεσθαι δ' ἰαλυτι-
 36 κούς. Λακ[εδ]αιμονίους

XVIII. 9 τογε 17 ἀνείησι pap. K. ἀνίησι Cr. 22 καθικνεῖσθαι 24 ἀνιῆ
 Cr. ἀνιῆ K. 27 sqq. rest. B. 28 αἶτια διδοῖμεν εἶναι v A. 29 ταύτη
 μόνον v A.

daarom ook niet op vertrouwelijke voet (40) met de
 vriendschap staat —

XVIII. Wanneer we toegeven dat ze (n.l. de muziek) passend
 is [voor] symposia, maar niet voor waar houden dat
 van deze het doel alleen vriendelijkheid is maar ook
 andere dingen (5), zullen we het er over eens moeten
 zijn dat ze het genot dient, niet gene (n.l. de vriende-
 lijkheid). Dan heeft ze ook nut voor de vriendschap.
 En elk van die beide dingen treedt duidelijk aan het
 licht, zoowel dat we, wanneer we naar de muziek luiste-
 ren (10), in een genotvolle stemming worden gebracht
 als dat we er bij onszelf nooit ook niet in 't geringst
 bewust van zijn geworden dat we door de melodieën
 en rythmen een impuls hebben gekregen gericht op
 vriendelijkheid en vriendschap (15). En ook niet ver-
 oorzaken zij (n.l. de melodieën en rythmen) die ont-
 spanning en vroolijkheid (de gedachten immers die met
 hen zijn vervlochten doen dat), maar integendeel (20)
 worden zij aangeheven en komen ze tot de ooren van
 de luisterenden, terwijl die allen reeds in een opge-
 wekte en prettige stemming verkeeren. Maar voorzeker,
 [zelfs wanneer] ze ontspannen en de menschen vroo-
 lijk maken (25), zooals het genot van spijs en drank
 en kortom [alle genot], zouden we ze niet [willen hou-
 den voor] de oorzaak van vriendschap en eensgezind-
 heid en evenmin (zouden we willen meenen) (30) dat
 we door haar alleen, niet door andere oorzaken bij
 feestelijke gelegenheden het meest tot inschikkelijkheid
 geneigd zijn. De Lacdaemoniërs echter gelooven we
 niet wanneer ze getuigenis afleggen voor deze onbe-

13. αὐτοῖς συνιστορηκέναι. De uitdrukking συνιστ. αὐτῷ τι beteekent:
 'zich van iets bewust zijn' en komt bijna niet voor in de Gr.
 litteratuur. Cf. Menander Incerta 86.
 17. ἀνείησι Kemke. Crönert M. H. pg. 258 leest terecht ἀνίησι. Cf.
 lib. I fr. XXX vs. 20 ἀνίησιν.
 24. ἀνιῆ K. ἀνιῆ Cr. M. H. pg. 258.

- # 34: # δὲ τοῖς ἀδιανοήτοις οὐ
 # 35#2 προσιέμ[εθ]α μαρτυροῦν-
 3 τας, διὰ καὶ π[υ]θ[ό]λοιστον
 4 ἔσχον μεταπ[έ]μψ[α]σθαι Θα-
 5 λήταν καὶ π[α]ρ[α]γ[γ]ενομέ-
 6 νου τῆς διχο[νο]ίας [ἐ]λήθησαν.
 # 40#7 εἰ δὴ μαρ[τυρο]ύσιν, ἀλλ' οὐ
 8 μόνον εἰπ[ο]ντο τοῖς πεπλα-
 9 κῶσι [τ]ὰρ[χαῖα] καὶ μουσι-
 10 κοῖς: ἄλλοι γὰρ ἀνιλέγου-
 11 σιν
 12 # 45# ~~τοῖς XIX~~ ἀλλ' α-
 ζονεούμενον δι' ἀναθέμα-
 14 τος, εἴπερ ἀνέθηκεν οὕτως ἐ-
 15 ~~πιγράψας~~, ὡς [ο]ὔτοι λέγουσιν.
 16 οὐ πειθόμεθα [δ] οὐδὲ τῷ Τέρ-
 # 5#17 πανδρον κ[α]τὰ μαντείαν
 18 κεκληθῆσθαι πρ[ὸ]ς κατάπαυσιν
 19 ἐμφυλίου στά[σ]εως, ἂν καὶ πά-
 20 νη πολλοὶ συμφωνῶσι περὶ
 21 τούτου τῶν μουσολήπτων,
 # 10#22 οὗτος δὲ σχεδὸν μόνος [ἐ]ν
 23 τοῖς φιλειταῖς αὐτὸν ἄ-
 24 ~~δοντα ποιῆ~~. καὶ δὴ γὰρ προσ-
 25 ἤκε τοὺς φιλοσόφους ὑπο-
 26 γράφοντας, τίνα τρόπον δύ-
 # 15#27 νεται πα[ύ]ειν ἄλογα μέλη
 28 λογικῆν διαφορὰν, οὕτω
 29 πείθειν καὶ τὰ Θαλ[ήτου] καὶ
 30 Τερπάνδρου πεπανκέναι <τάς>
 31 τῶν Λακῶνων ἢ προσδέ-
 # 20#32 χεσθαι τὴν Συ[β]αρείτων ὑπὸ
 33 τ' Ἀπόλλων[ος] κελευσ[θ]έιν-
 34 τας γενέσθαι τινὰς μετα-
 35 πέμπτους δ[ψ]αριτύτας καὶ

με

XVIII. 37 παταπ- tum δηληταν 40 ἄλλοις μόνον v A. 44 -σιν αὐτὸν
 δείξαντες ἀλα- v A.

XIX. 20 Συβαρείτων v A. Συβαρίτων K. Συβαρείτων? pap. 21 κελευ-
 σαντος Acad.

grijpelijke redeneeringen (35) met de bewering, dat ze
 en een orakel hebben gekregen om Thaletas te ontbie-
 den en hun tweedracht beëindigden toen hij gekomen
 was (40). Als ze het werkelijk getuigen, en niet slechts
 degenen volgden, die een opgesmukte voorstelling heb-
 ben gegeven van de gebeurtenissen uit de oudheid, en
 de musici. Want anderen gaan daartegen in —

34. ἀδιανοήτοις. Het is zeer moeilijk uit te maken of ἀδιανοήτοις
 a. masc. of neutrum is b. actief of passief c. dat. of ablat.

XIX. snoevend door middel van een wijgeschenk, gesteld dat
 hij het wijdde met een opschrift dat zoo luidde als zij
 beweren. Wij gelooven echter ook niet dat Terpander
 (5) volgens een orakel was ontboden om een einde te
 maken aan de binnenlandsche tweedracht, al zijn ook
 velen van hen, die door de Muzen zijn bezeten, het hier-
 over met elkaar eens (10) terwijl hij nagenoeg de eenige
 is die hem in de philitia als zanger laat optreden. Want
 het zou toch ook behoorlijk zijn dat de filosofen eerst
 schetsten hoe irrationeële liederen (15) een redelijk ge-
 schil kunnen doen ophouden en dan pas trachtten aan
 te toonen dat zoowel de liederen van Thaletas als van
 Terpander een einde hebben gemaakt <aan de geschil-
 len> der Laconen, of ze zouden ook moeten aannemen
 (20) de bewering der Sybariten en dat er eenige koks
 en zalfbereiders op bevel van Apollo waren ontboden
 en daar kwamen en nog veel eerder moeten gelooven dat

9. μουσολήπτων 'door de Muzen bezeten'. Dit woord, dat minder
 frequent is dan analoge vormen als νυμφόληπτος, θεόληπτος
 heeft bij Plut. Marcell. 17, 2 (452 B) een gunstige beteekenis
 'door de Muzen geïnspireerd'.

20. Συβαρείτων K. Συβαρείτων Gr. M. H. pg. 27.

1 II ZH 4 μροποιού[ς, κ]αὶ μάλλο[ν] ἔ-
 2 II 25 # τι [πάντα] εὐωχῶνται
 3 τὰ πολλὰ συμφωνεῖν. ἀλ-
 4 λά δὴ καὶ τὸν θεὸν προσ-
 5 δεχόμεθα κελευμένα
 6 καὶ Δ[α]κεδα[μ]ο[ν]ίους ὁμο-
 7 I 30 # φρονημένα παραγενομέ-
 8 νων, εὐχερὲς ἔστιν πολὺ πι-
 9 θανώτερον τὸν [μ]ὲν περι-
 10 σπᾶν μουσικαῖς ψυχαγωγί-
 11 αῖς προαιρούμενον καὶ πε-
 12 II 35 # ρὶ ταῦτα μάχιστα κελεύον-
 13 τα γίνεσθαι καὶ δὴ λόγων
 14 ἄδομένων, περὶ ἴσμενον
 15 αὐτοὺς ὑπ' ἐκείνων προτρα-
 16 πήσεσθαι καὶ τότε μὲν ὁ τι
 17 II 40 # ἂν κελεύῃ ἐπιταχθέντα
 18 ὡς θεῶ μεμνη[σ]θῆσθαι καὶ
 19 παῦλαν ἐπὶ [τέλει ποιήσεν,
 20 κε]χαρί[σ]θαι τῆν ἐπιγρα-
 21 φήν ἢ τάχα

XXI # H cor. XX # H ἀγώνων
 23 ἔτερον δὲ Τέρο[παν]δρος, τοὺς
 24 δὲ Λάκωνας <Μη> ἀπειθεῖν προ-
 25 αἰρουμένους τῷ μαντεῖω
 26 II 5 # καὶ λόγῳ δ' ἰσώ[ς] προαχθέν-
 27 τας ἀποθεῖσθαι τὴν στά-
 28 σιν. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μὲν
 29 κατὰ Σησίχορον οὐκ ἀκρι-
 30 βῶ[ς] ἰστορεῖται, ἰδὲ δὲ Π[ι]νδά-
 31 I 10 # ρειον εἰ τῆς διχ[ον]οίας Ἐπαν-
 32 σεν οὐκ οἶδαμεν. εἰ δ' οὖν ἐ-
 33 κάτερον ἐγένετο, διὰ λόγων
 34 κατεσκευασμένων ποιη-
 35 τικῶς ἔπε[ισ]αν, ο[ὗ] διὰ μελῶν, ἢ -°

XIX. 27 κα. σα...ον rest. B. 40. rest. W K. κελεύονται ποιῆν πάντα K.

XX. 1. τοὺς ἐ[πὶ τῶν] ἀγώνων Vürtheim Stes. pg. 91. 10 ἐπεισιν
 corr. Bergkuis

[allen] (25) het in de regel met elkaar eens zijn wan-
 neer ze aan het smullen zijn. Maar voorwaar, ook wan-
 neer we aannemen dat de god dit bevel heeft gegeven
 en dat de Lacedaemoniërs eensgezind zijn geworden
 toen de zangers waren gekomen, (30) ligt het als iets
 dat veel meer geloof verdient voor de hand dat hij (n.l.
 Thaletas), doordat hij besloot hen af te leiden met muzi-
 kale divertissementen en hun de raad gaf (35) zich
 vooral daarmee bezig te houden en door gezongen
 woorden, aangezien hij overtuigd was dat ze daardoor
 konden worden vermaand en om te beginnen alles wat
 hij hun vroeg (40) als ware het door een god opgedra-
 gen [zouden gedenken] en ten slotte rust en vrede zou-
 den maken, met de bekende inscriptie is vereerd —

41. μεμνήσεσθαι K. Volgens Cr. M. H. pg. 211 ontbreekt 't fut. exac-
 tum in Phil.' geschriften en is deze lezing daarom hoogst on-
 zeker.

XX. — Terpander verkwikte en dat de Laconiërs, daar
 ze <niet> ongehoorzaam wilden zijn aan het orakel
 (5) en er misschien ook toe gebracht waren door de
 rede, een einde hebben gemaakt aan de tweedracht.
 Maar voorzeker wordt ook wat met betrekking tot
 Stesichorus wordt verteld niet nauwkeurig overgeleverd
 en we weten niet of het gedicht van Pindarus (10) een
 einde maakte aan de tweedracht. Maar als werkelijk
 beide feiten plaats hebben gevonden, [overreedden ze]
 door middel van woorden, die in een dichterlijk gewaad

- 15# *ἔτι δ' ἂν καθίκοντο μάλλον*
εἰ διὰ πεζῶν ἀπέτροπον. οὐ
γὰρ αὐτοὺς ἀπειροῦσε φόβος πα-
ρανομίας. καθάπερ Σόλων
περὶ Σαλαμίνας ὡς μαινό-
 20# *μενον [σ]υμβουλεύσαί [φ]ασι*
δι' ἐλέγους. τὸ δ' ἐκ τῶν Ἐπι-
γόνων μέλος — ὑπογράφο-
μεν οὐκ [ἀ]πιδαν[ω]τέραν
ἄλλην [δ]ιάνοιαν, ἀλλ' [ἐ]ώ-
 25# *μεν ὡς οὗτος [εἶ]πε μετὰ*
τῆς ἐπισημίας τοῦ κω-
μωδογράφου — μυθικόν ἐστίν
ὡστ' ἐφ' ἃ γράφει περὶ τῆς εὐ-
σεβείας μεταβάν[τε]ς λέγω-
 30# *μεν, ὡς εἰ χάριν τοῦ τιμᾶ-*
σθαι τὸ θεῖον διὰ [μ]ουσικῆς
ὑπὸ τῶν πολλῶν οἰκείαν
εἶναι τὴν μουσικὴν τῆς εὐ-
 35# *σεβείας οἰησόμεθα, κ[α]ί [μ]α-*
γειρικὴν οἰησόμεθα [α] καί
 37# *στεφανοποιικὴν καὶ*
μυρεψικὴν καὶ σιτοπιό-
κην, ἐπὶ [δ]ὲ [γ]εωργίαν οἰκο-
 40# *δομικὴν γραφικὴν π[λ]α-*
στ[ι]κὴν τὰς [π]λείστας τῶν ἐγ-
γ[α]σιῶν. ἔτι δ' ἂν ἔπιπτο
τοῖς δόγμασι τοῦ φιλοσό-
φου τὸ μὴ οἰκείαν εἶναι, ἐπεὶ

XX. 20 fin. *σανδ.*· συμβουλεύσαντα Acad. 22 μέλος ὑπογράφομεν κτέ
 v A. 24 *κἂν δὲ νοῶμεν ὡς οὗτος ἀλλὰ μετὰ κτέ* v A. 26 *κωμωδο-*
γράφου ἐατέον ἐστίν v A. 30 *καρῶν* 36 male repetita *μαγειρικὴν οἰησόμεθα*
 tum uncis inclusa utpote delenda, relictum autem initio v. 37 *καὶ*
 quod item deleri potuit. K. in app. cr. 42 *ἔτι δ' ἂν* sqq. rest. v A.
παρλείπτο δ' ἂν βέλτιον ὑπὸ φιλοσόφων καὶ μάλιστα τούτων, ἐπεὶ B. K.

waren gehuld, niet door middel van melodieën (15) en ze zouden nog meer bereikt hebben als ze geprobeerd hadden hen door proza van de twist af te brengen. Want hen behoefde geen vrees voor onwettige handelingen te weerhouden zooals [men zegt] dat Solon, als was hij waanzinnig (20), raad heeft gegeven met betrekking tot Salamis door middel van een elegie. Het lied echter uit de Epigoni — ik onderschrijf weliswaar als niet minder geloofwaardig een andere bedoeling, doch laat ons (25) dit lied doen blijven zooals hij het liet met de beteekenis die de blijspeldichter eraan hechtte — behoort tot het rijk der fabelen. Laten we dus overgaan tot wat hij schrijft over de vroomheid en zeggen (30) dat, als we van oordeel zullen zijn dat de muziek verwant is met de vroomheid wegens het feit, dat de godheid vereerd wordt door de massa door middel van de fijne keuken (35) — en de kunst van het kransen maken, het zalfbereiden, de gewone keuken en verder nog de landbouw, de architectuur, de teekenkunst en de plastiek (40), kortom de meeste kunsten. [En daarenboven zou moeten volgen uit de leerstellingen van de] wijsgeer [dat ze er niet mee verwant is] daar

16. *διὰ πεζῶν* 'in proza'. Het meer gebruikelijke *πεζῶς* komt b.v. voor in Phil. Rhet. S. I, 165, 25.
18. De elegie Salamis, waarvan verschillende fr. bewaard zijn gebleven (Bergk poet. lyr. Graec. pg. 416 sqq. = Diehl anth. lyr. Gr. (1936) dl. I pag. 29), telde 100 vss. *χαριέντως πάντῃ πεποιημένους* (Plut. Sol. 8). De dichter geeft zich uit voor heraut van het door de Megarensers geknechte eiland en spoort de Atheners in dichtvorm aan de wapenen op te nemen en het eiland op de Megarensers te veroveren. De Attische traditie (Plut. 1.1.; Diog. L. I 46-48; Just. II, 7, 7; Ael. v. h. VII, 19; Polyaen. Strateg. 1, 20, 2; Front. IV, 7, 44) gaf de volgende voorstelling van zaken. Solon zou gebruik hebben gemaakt van het herautenkleed en de elegie voor 't geheele volk hebben gezongen, daar de doodstraf ieder dreigde, die het waagde over deze netelige aangelegenheid te spreken. Waarschijnlijk was slechts de tekst van 't lied gegeven en de rest volksfantasie.
27. *μυθικόν* 'mythisch', 'onwaar'. Cf. Phil. Rhet. S. II, 53, 15, 16: *οὐ μυθικῶς, ἀλλ' ἀληθῶς*.

col. XXI = # δι' αὐτῆς οὐδ' ἐ] εἰς τιμᾶ[τ]ιαι
 2 διότι κατὰ τοὺς τωικούς οἱ
 3 πολλοὶ θεοῖς ὄντες ἐχθροὶ
 4 κατ' ἄνθρωποι τὰς ἀληθεσίνας
 5 = 5# τιμᾶ[ς] τ[ῶ]ν [κρ]ατί[σ]των οὐδ' ὠ-
 6# γελί[σ]θησαν, καὶ πρὸς
 7 τοῦτοις διὰ τῶν ποημ[ά]-
 8 των μᾶλλον γίνεται ἡ τι-
 9 μὴ, [βρ]αχεῖαν δὲ τὸ μέλος ἔ-
 10# χει πρόσθεσιν. καὶ [τ]ὸν Π[ί]ν-
 11 δαρον οὕτω νομ[ί]ζειν, δ-
 12 τ' ἔφη θύσων ποιεῖσθαι διθύ-
 13# ραμβον, ἀλλὰ δὴ, καὶ τὸν
 14 τὰ μέλη διατάττο[ν]τα τῶν θε-
 15# ῶν ἐκάστῳ κωμικόν· εἰ
 16 δ' ἐτέρως, ἀρετέους εἶνα[ι].
 17 σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς γε λη-
 18 ροῦσι τῶν μουσικῶν· εἰ
 19 μὴ Δ[ι]ογένης ἄρα συνεπί-
 20# θετο καὶ τῷ τῶν θεῶν ἐτέ-
 21 ρους ἕτερα μέλη προσέ-
 22 σθαι καὶ πρέπειν ἐκάστοις
 23# ἴδια, καὶ τί δεῖ ἄλλα θαν-
 24 μάειν αὐτοῦ· καὶ πρὸς σφύ[ν]-
 25# ε[σ]θῆν γὰρ εὐχρη[σ]τέ[σ]ιν [οἶε]ται
 26 τῷ καὶ ὄρους [καὶ δια]ορέσεις
 27 καὶ ἀποδείξ[ει]ς πολλὰς
 28# ὑπάρχειν ἐν ἀ[ρ]μο[ν]ι[κ]ῇ, κα-
 29 ὅσπερ διὰ μουσικοὶ ὡδ' ὤρι-
 30# σάν τι τούτων ἢ [δι]μο[ν]ι[κ]ῆ-
 31 νον ἄλλως, κατ' αὐτ[ὸ] δ[ὲ] [δ]ὴ δι-
 32 αλεκτικῶς ἐπι[γ]υγ[α]νε-
 33 σθ[α]ι [τ]ι τῶν παρὰ τοῖς [μ]ουσι-
 34 κ[ο]ῖς οὐκ ἀσυνέτω[ς] καὶ κ[α]τα-
 35# γελᾶσ[τ]ως ἐκκειμένων ἢ χ $\sigma\sigma$

XXI. 3 ἐχθροὶ pap. 12 ποιεῖσθαι v A. ποιήσεσθαι K. 29. 30. rest. WK. fortasse: ὅτι μέλος βέλτιον δηλώσαν τι τούτων ἢ πεποημένον K. in app. cr. ὅτι μόνον διεῖλον ἢ ὤρισαν τι τούτων, ἡμαρτημένον ἄλλως, κατ' αὐτὸ δὴ <τὸ> διαλεκτικῶς v A. 34 ασυν- ex amon emendatum aut ex ἄν συνετώς K.

XXI. door haar ook niet één wordt geëerd, daar volgens de Stoïcijnen de massa, daar ze den goden gehaat is en geen inzicht heeft, zelfs niet gedroomd heeft (5) hoe men den almachtigen de waarachtige eerbetuigingen moet geven en omdat bovendien de eer meer door middel van de gedichten wordt gebracht en de melodie weinig hulp biedt (10). Ook Pindarus-huldigde deze opvatting toen hij zei een dithyrambe te maken als offergave maar verder ook de blijspeldichter, die de godsdienstige liederen ordende en elke god de hem passende gaf (15). Als ze van andere meening zijn zou men hen moeten verwerpen evenals die musici, die bazelen. Tenzij Diogenes bij geval ook de meening deelde, dat (20) en den eenen god deze, een anderen weer andere liederen bevallen en iederen god eigen liederen passen. En wat zal men zich nog verbazen over zijn andere opvattingen? Want ook (25) voor het verstand heeft volgens zijn meening de muziek nut door het feit dat er veel definities, indeelingen en bewijzen in de harmonieleer zijn alsof men, omdat [de musici] het een en het ander van deze stof [zoo definieerden] (30) of anders [verdeelden], daarom alleen een juiste logische conclusie moet trekken, omdat de muzikleer niet onverstandig en belachelijk gesystematiseerd is (35)

3. ἐχθροί. Crönert M. H. pg. 89 ἐχθροὶ sic ipse legi. Drie schrijfwijzen komen voor. 1. ἐχθρός (passim) 2. ἐχθρός (slechts in 'de Ira' op alle plaatsen en 3. ἐχθρός loc. cit. en Rhet. II, 162, 4 ed. S.
4. ἀληθεσίγνος komt voor naast ἀληθής; cf. Crönert M. H. pg. 295. Alleen de wijze weet hoe de goden waarlijk geëerd moeten worden, cf. b.v. Stobaeus ecl. II, 67, 20 W. (von A. St. fr. III, 604).
10. πρόσθεσις. Dit subst. heeft hier de beteekenis van 'hulp'. Cf. Polyaen. 2, 3, 8: πρόσθεσις τοῦ θεοῦ. Dezelfde beteekenis heeft het verwante subst. προσθήκη. Cf. Soph. O.R. 38: προσθήκη τοῦ θεοῦ.

1 = 21# πολλῶν ἐμπειριῶν [κε]χρη-
 2 μένων [τ]ούτοις, περὶ δὲ [ἐ-
 3 ξέσται πάσας ἀναλόγως
 4 φιλο[ε]χρεῖν, [πάσας χρη] λέγ-
 5 = 40# ειν εὐχρηστ[ε]ῖν πρὸς τὴν σύν-
 6 ειν [ὁμοί]ως

2 = col. XXII # εἰαν εὐρή[σ]οι τοιαύτης εἰ καὶ
 8 μὴ ταῦτα προσποιουμένας,
 9 τινὰς δὲ καὶ βαθείας, ἀλλ' οὐ-
 10 χι περὶ πά[σ]ας ἀξιώσει φιλοτε-
 11 # 5# χρεῖν. εἰ δὲ τὴν ἀπὸ φρονή-
 12 σεως, οὐδὲν ἐπιδείξει τὰ τῶν
 13 μουσικῶν πρὸς ταύτην
 14 συνεργοῦντα μᾶλλον ἢ τὰ
 15 τῶν ἄλλων ἀκριβώματα.
 16 # 10 # τ[ῆ]ς δὲ κριτικῆς λέγων [π]α-
 17 ραπλησίαν τινὰ θεωρί-
 18 αν ἔχειν τοὺς φιλομουσοῦν-
 19 τας, οὐ μόνον ἀγνοεῖ καθό-
 20 σον ὡς ἐμ μέλεσι καὶ ἔνθμοις
 21 # 15# πρόεπιοντος καὶ ἀπρεπιούς δν-
 22 το[ς] καὶ καλοῦ καὶ ἀσχροῦ
 23 κριτικὴν αὐτῶν ἀπέλειπε
 24 θεωρίαν, [ἀ]λλὰ καὶ καθό-
 25 σον, εἰ τι τοιοῦτον ἦν, οὐχὶ
 26 = 20# τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἀπεδίδον
 27 τὴν κρίσιν, καὶ νῆ τὸν Δία
 28 καθόσον τὴν κριτικὴν
 29 ἢ [ε]ἰ τι παραπλήσιον ἔχ[ε]ιν
 30 τὴν μουσικὴν ἐφασκεῖν, οἷον
 31 # 25# χι τούτοις] ἀλλὰ [το]ς ὀνομα-
 32 ζόμενοις κριτικοῖς συνε-
 33 χῶρει καὶ τῇ ποιη[τικῆ] δὲ
 34 γράφων ἀνάλογο[ν εἶνα]ι
 35 κατὰ τε τὴν μίμησιν καὶ
 36 # 30# κατὰ τὴν ἄλλην εὐρη[σ]ισιν

XXI. 39. suppl. W K. τῶ πάσας δοκεῖν G. 40. 41 rest. G. 41 om. K.

XXII. 9. ἀκριβώματα 17 χρι- 23 ητι

of, omdat vele kunsten hiervan gebruik maken, kunsten op welke men zich net zoo goed toe zal mogen leggen, [men zou moeten zeggen dat alle evenzeer] nut hebben [voor het verstand].

XXII. — ook al maken ze daarop geen aanspraak en ook sommige diepzinnige, maar toch zal hij zich niet op alle willen toelagen (5). Als hij echter [het inzicht bedoelt], dat van het verstand komt, dan zal hij absoluut niet kunnen aantoonen dat de nauwkeurige bepalingen van de musici meer dan die van de anderen hun medewerking voor dat inzicht verleen (10). Wanneer hij nu beweert dat de muziekliefhebbers er een bepaalde beschouwing op na houden die nagenoeg gelijk is aan de kritiek, dan dwaalt hij, niet alleen omdat hij, in de onjuiste veronderstelling dat in de melodieën en rythmen (15) het passende en niet passende is en het mooie en leelijke, een critische beschouwing ervan mogelijk achtte, maar ook omdat hij, als er iets dergelijks was, niet het oordeel (20) in handen gaf van de filosofen en omdat hij bij Zeus de critiek of wat de muziek z.i. van dien aard had, niet aan hen (25) gaf, maar wel aan de zogenoemde critici. En ook wanneer hij schrijft dat ze analoog is aan de dichtkunst zoowel wat de imitatie betreft als (30) de overige inventie, zou hij dit met betrekking tot de imitatie niet hebben kunnen aantoonen

9. ἀκριβώματα. Cf. Linde pg. 42.

15. ὑποκρινόμενον. Voor de verschillende beteekenissen van ὑποκρινέσθαι vlg. men Starkie Arist. Vespae vs. 53.

- 1 = 3/# κατά μὲν τὴν μίμησιν
 2 οὐκ ἂν ἐπέδειξεν, κ[α]τὰ [δὲ
 3 τὴν εὐρεσιν οὐ ταύτη μ]αλ-
 4 λον ἢ ταῖς ἄλλαις τέχ[ν]αις.
 5 # 35 # κατὰ μὲν [εἰ] τοῦ παρ[ο]ίσεσθαι
 6 καὶ ἀνταποδιδόναι τ[ὸ] μ[έ]-
 7 λ[ο]ς ἔστω τι παραλήσι[ον] αὐ-
 8 τῆς καὶ τῆ γραμματικῆ.
 9 τί γὰρ δεῖ φ[ι]λοσοφ[ῶ]ντος
 10 # 41^α ἀν[α]λογίας 42^β π[ρ]οαίειν

- 5 # # 301 XXIII ὑποκρίσει δ[ὲ] [ὡ]με[ν] αὐτῶ καὶ
 12 ὑπ[ο]κριτικῆ. [λ]έγωμεν δ' εἰ
 13 ταῦτα πάντα προφανῆ τὴν
 14 οἰκειότητι ἔχει πρὸς ἀγγί-
 15 # 5# νοιαν καὶ σύνεσιν, ἀναγ-
 16 καῖον ἡμῶν ἀναφαίνεσθαι
 17 τὸ καὶ περὶ ἐκεῖνα φιλοτε-
 18 χνεῖν καὶ περὶ ζω[γ]ραφίαν
 19 καὶ πλαστικῆν. κ[α]τὰ γὰρ αὐ-
 20 # 10 # ται πρὸς τε ταύτας ἀναλο-
 21 γίας ἔχουσι καὶ πλε[ί]στον ἄλλα
 22 συνέσεως οἰκεῖα, καὶ πολλὰ
 23 δ' ἄλλ[α] τῶν τεχνῶν. οἱ δὲ
 24 περὶ τὸν Ἀρχέστρατον καὶ
 25 # 15 # φιλόσοφα λέγοντες εἶναι τῆς
 26 μουσικῆς τὰ περὶ τῆς φωνῆς

XXII. 31 μίμησιν 35 πα...θαι pap. παρ[ο]ίσεσθαι W K. πλάττεσθαι B. K.
 αν η

XXIII. 6 αφαινεσθαι 16 φωνας

en met betrekking tot de inventie niet, dat ze meer met deze analogie vertoont dan met de andere kunsten (35). Met betrekking echter tot het feit dat de melodie [vrij laat] en correspondentie bewerkt kan zeer zeker iets van haar ook overeenkomst met de grammatica ver- toonen —

36. ἀνταποδιδόναι. 'correspondentie bewerken'. Cf. Apollonius Dyscolos Conj. 254, 19; id. Synt. 54, 5. παρ[ο]ίσεσθαι moet wel beteekenen 'vrijlaten'. Voorbeelden die betrekking hebben op de grammatica zijn mij niet bekend. Gomperz' vermoeden „Die Worte τὸ παρῆχθαι καὶ ἀνταποδιδόναι τὸ μέλος scheinen sich auf die Wechselwirkung der zwei vornehmsten musischen Künste zu beziehen: die Tondichtung empfängt Anregungen von Seiten der Worddichtung und gibt sie ihr in der Gestalt von Melodien zurück" is onwaarschijnlijk, daar die interpretatie in strijd is met Philodemus' opvattingen; deze „Anregungen" toch zouden van ethische aard kunnen zijn en volgens Ph. heeft de muziek geen ethisch gehalte. Men zou zich verder kunnen afvragen waarin dan de overeenkomst tusschen muziek en grammatica ligt.

XXIII. — laten we hem toegeven [dat dit alles passend is] voor het tooneelspel en de kunst van acteeren en declameeren. Laten we dan opmerken dat, wanneer dat alles heel duidelijk verwant is met scherpzinnigheid (5) en inzicht, het ons noodzakelijk blijkt dat men zich op gene dingen toelegt en op de schilderkunst en de plastiek. Want deze kunsten (10) hebben en analogieën met de bovengenoemde en meerdere andere dingen die nauw verband houden met inzicht en van vele andere kunsten geldt hetzelfde. Arcestratus echter en zijn aanhangers (15) die zelfs beweerden dat datgene van de muziek, dat

14. Arcestratus leefde iets later dan Aristoxenos. Hij stichtte een muziekschool (Porphyr. comm. op Ptol. Harm. 189). Daar hij aan het verstand grooter waarde hechtte dan aan het gehoor, stond hij dichter bij de opvattingen der Pyth. dan bij die van Aristoxenos (Didymus in dezelfde commentaar op Ptol. Harm. 211).

- 1 II 17# και φθόγγου φύσεως και δι-
 2 αστήματος και τῶν ὁμοίων
 3 ἀνυπομένητοί τινες ἦσαν,
 4 II 20# οὐχ ὅτι μόνον εἰς [ἀ]λλοτρι-
 5 ωτάτην ἐνέβαι[ν]σον θεωρί-
 6 αν και παιδαριωδῶς ἐ[λ]ά-
 7 λουν ὑπὲρ αὐτῶν και πρὸς
 8 τὴν ἐπιστήμην ἀ[χρή]στως,
 9 II 25# ἀλλὰ και διό[τι] μ[ὴ] ἄπει-
 10 φήναντο μουσικῆν τὴν
 11# τούτων θεωρίαν. ἢ μὲν-
 12 τοι Διογένης φ[η]σί, κα[τα]-
 13 νοήσαντας ἡμᾶς <τ>ἀναγε-
 14 # 30# γραμμένα παρ' Ἡρακλεί-
 15 δη περὶ πρέποντος μέλους
 16 και ἀπρεποῦς και ἀ[ρρ]ένων
 17 κα[ί] μαλακῶν ἡδῶν και
 18 προ[α]ξίων ἀρμοτιουσῶν
 19 # 35# κα[ί] ἀναρμόστων το[ις] δ-
 20 π[ο]κείμενοις προσώπ[ο]ις,
 21 οὐ μακρὰν ἀπηρ[η]μέ-
 22 ν[η]ν τῆς φιλοσοφίας ἡγή-
 23 σ[ε]σ[θα]ι τῷ πρὸς π[λείστα] ἐ-
 24 # 40# πι τοῦ βίου χρησιμῶν
 25 τὴν μουσικῆν [και τὴν] πε-

- # col. XXIV /# οἱ αὐτὴν φιλοσοφίαν οἱ-
 27 κείως διατιθέν[τ]αι πρὸς
 28 πλείους ἀρετάς, μᾶλλον δὲ
 29 και πάσας, ἐκδέντες ἡμεῖς ὁ

XXIII. 30 -μενα an μενας? K. in app. cr. 29 ἀναγεγραμμένα v A.
 34 κρούσεων v A.
 XXIV. 4 πρὸς v A. και K. παβας

betrekking heeft op het wezen van geluid en stem en op het interval e.d. tot de philosophie behoorde, waren ondragelijke menschen (20), niet alleen omdat ze tot een hoogst zonderlinge theorie geraakten en op een kinderlijke wijze, [waaraan de wetenschap niets had], hierover zwetsten (25), maar ook omdat ze verkondigden dat alleen de wetenschap van deze dingen muziek was. Wat echter Diogenes zegt, dat we, als we kennis hebben genomen van hetgeen bij Heraclides staat (30) geschreven over de passende en niet passende melodie en een manlijk en slap karakter en daden die wel en niet harmonieeren (35) met de daaraan ten grondslag liggende karakters, van meening zullen zijn dat ze (n.l. de muziek) niet ver af ligt van de philosophie door het feit dat ze voor [zeer veel dingen] nut heeft (40) in het leven en dat de

19. ἀνυπομένητοι. De vorm ὑπομενετός is meer gebruikelijk dan ὑπομονητός. Ook vormen op —μενη— komen voor. Cf. Crönert M. H. pg. 269 noot 2.
 30. Op naam van Heraclides Ponticus (± 340 v. Chr.) stonden tal van werken waarin de meest uiteenlopende onderwerpen waren behandeld. Phil. doelt hier op een werk getiteld περὶ μουσικῆς, een hoogst belangrijk geschrift waarin H. de theorieën van Aristoxenos bestreed (cf. Westphal, Mus. des Gr. Altertums pg. 883 passim) en de geschiedenis van de oude muziek beschreef tot aan 't einde der zesde eeuw. Evenals Plato was hij van oordeel dat van de muziek een ethische werking moest uitgaan en hij klaagde over 't verval der oude muziek.
 Ἡρακλείδη. Voor deze dativusuitgang vgl. men Cr. M. H. pg. 35.

XXIV. bemoeiing met haar ons tot meer dan één deugd geneigd maakt, of liever tot alle zonder onderscheid,

- 1 # 5# ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ὑπομνη-
 2 μάτων, καὶ τὰ παρ, [ἄ]λλοις δὲ
 3 συγγενῶς εἰρημένῃ παρεδεί-
 4 ξαμεν δοῆς ἐστὶν γέμοντα
 5 ληρείας. κατα[γέλ]αστον τοί-
 6 # 10# ν[υ]ν καὶ τὴν περὶ δικαιοσύ-
 7 νης ἐπίων ὑπόληψιν
 8 εἶναι συμβέβηκεν. [ο]ὐδὲ γὰρ
 9 ἐπινοητὸν ἀκοῆς ἀλόγου μό-
 10 νης κινητικὰς φωνὰς συμ-
 11 # 15# βάλλεσθαι τι πρὸς διάθεσιν
 12 ψυχῆς θεωρητικὴν τ[ῶν] λυ-
 13 σιτελῶν καὶ ἀλυσιτελῶν
 14 πρὸς τὰς ἀλλήλους συμ[πο]-
 15 λιτείας καὶ τῶν μ[έν] αἰ-
 16 # 20# ρετικὴν τῶν δὲ κενετικῶν
 17 κῆν δι' ὧν εἰ[σ]ῆθαμεν ὑπ[ο]γρά-
 18 φειν θεωρημάτων. τὰ δ' ἐπι-
 19 χειρήματα τῇ δείξει [πα]ρα-
 20 πλήσια φαίνεται. καὶ γὰρ [ε]ἰ
 21 # 25# Πλάτων ἔλεγε πρὸς δ[ι]καιο-
 22 σύνην ἀφελ[ε]ῖν, ἀπό[δ]ε[ξ]εῖν
 23 ἂν παρ' αὐτοῦ προ[σεδ]εχόμε-
 24 θα. νῦν δ' [ἄ]λλως ἀν[ά]λογον
 25 φησὶν τῷ μουσικῶν τὸ δ[ι]-
 26 # 30# καιον, οὐ τὸν μουσικόν [δι]-
 27 καιον εἶναι, καθάπ[ε]ρ οὐδὲ
 28 τὸν δίκαιον μουσικόν, οὐ-
 29 δὲ συνεργεῖν οὐδέτερον οὐ-
 30 δετέρῳ πρὸς τὴν οἰκείαν
 31 # 35# ἐπιστήμην. τάχα δ[ὲ] κ[ἄ]ν
 32 τῷ σκυτοτόμῳ κατὰ ζῶ-
 33 γραφῶν καὶ παντ[ί] τέχνης
 34 ἐπιστήμονι τὸ δ[ι]καιο-
 35 ἔλεγε ὁμοιω[σ]θαι εἰ μὴ λοι-
 36 # 40# δορεῖν εἰώθει τὰ τῶν ἰε-

LXX

XXIV. 11 ἐπιων in fine falso iteratum et corrigi coeptum cum εἶναι scribi deberet, cf. versum sequentem. K. κενητ- 19 init. διλειτ- 28 μως 39. 40 εἰ μὴ λοιδορεῖν εἰώθει τὰ τῶν W K.

— dit hebben we (5) in het derde boek van ons expose uiteengezet, tezamen met wat door anderen in diezelfde geest is gezegd, en bewezen hoe vol onzin dit alles is. Belachelijk is dan (10) tevens ook de voorstelling die sommigen hebben aangaande de rechtvaardigheid. Want noch is denkbaar dat klanken die alleen 't irrationeele gehoor prikkelen iets bijdragen (15) tot een zieletoestand die in staat is te beoordeelen wat wel en wat geen nut heeft voor de onderlinge betrekkingen in de maatschappij, een zieletoestand die het nuttige (20) uit kan kiezen en het onnutte vermijden door middel van de theoretische beschouwingen, waarvan wij plegen uit te gaan. En de argumenten blijken gelijk te zijn aan het bewijs. Want immers wanneer Plato wilde zeggen (25) dat ze (n.l. de muziek) nut had voor de rechtvaardigheid, zouden we een bewijs van hem verwachten. Nu echter zegt hij zomaar dat het rechtvaardige analoog is met het muzikale (30) maar niet dat de musicus rechtvaardig is, evenals hij ook niet beweert dat de rechtvaardige musicus is en ook niet dat de een met de ander samenwerkt voor de hem passende kennis (35). Misschien zou hij dan ook beweerd hebben dat het rechtvaardige overeenkomst vertoont met de schoenmaker, de schilder en iedere vakman, als hij niet gewoon was om (40) te smalen op de verdiensten der vaklieden —

18. συμπολιτεία beteekent in de regel 'Statenbond'. Cf. Polyb. II, 41, 12; 44, 5. Diodorus Sic. 29, 18. Voor de beteekenis, die dit woord in deze col. heeft, heb ik geen paral. plaatsen kunnen vinden.

1 # 4/1# χριτων πλεονεκτιματα

- 25 # 1 ~~ool. XXV~~ # 1/4 να υπακουστέον ἐπὶ τοῦ ἀ-
 3 δίκου καὶ ἀμούσου λέγε-
 4 σθαι. καὶ μὴν οὐδ' ἐννο-
 5 μός ἐστι μουσικῆ φύσει
 II 5# καὶ παράνομος, ὡπερ αἱ
 7 δίκαι, αἱ ὄψεις, οὔτε παραβαί-
 8 ροντες ἀ διέτ[αξά]ν τινες
 9 ὑπὲρ αὐτῆς, ὡς ὑπὲρ ἐκείνων,
 10 ἐνοχλούμεθ' [ἀλλ'] ὡφε-
 III 10# λούμεθα, οὐδ' ἐνμ[έ]νοντες
 12 εὐχοιστοῦμεθ' ἀλλ[λ]ὰ βλαπτό-
 13 μεθα. [εἰ]περ οὖν μ[η]δὲν εὐ-
 14 ρίτ[η]σκειται συνεργοῦσα πρὸς ἐ-
 15 νίας τῶν ἀρετῶν, οὐδὲ ταῖς
 IV 16 # 15# ἀπάσαις συμβαλεῖται διὰ
 17 τὴν ἀλλήλων ἀχωριστι-
 18 αν. ἄλλως δ' οὐκ, εἰ [σὺ]νεισιω
 19 ἀλλήλαις αὐται, καὶ τὰ τι-
 20 σιν ἀρεταῖς [σ]υνεργοῦντα
 V 21 # 20# καὶ πάσαις ἀναγκάσιον. οἱ
 22 φιλόσοφοι δ' οὐδ' ἐπὶ πάντες
 23 ὑπέλαβον εὐ[χρη]σ[τε]ῖν οὐ-
 24 τε πρὸς πάσας [σ]υ[ν]εργ[ο]ῦσας τι-
 25 νίας, οὐδ' οἱ φη[σ]αντες ἀπέ-
 VI 26 # 25# δ[ε]ῖξαν. οἱ δ' ἐπιχειροῦσαν-
 27 τες ἐπιστώσαντο τοῦτο δι-
 28 ἀ τῶν πᾶσι φ[ανερῶν ἀλλ'] οὔτ' ἐ-
 29 μαθον ἀπαντες οὐδ' οἱ μα-
 30 θόντες ὡς ἀναγκάσιον τι
 VII 31 # 30# πρὸς τὰς ἀ[ρ]ετ[ι]κὰς δοκοῦν ἐ-
 32 ναι, [εἰ]δῶν δὲ μὴ [μαθόν]των,
 33 εἴ τις ἢ γέρον ἢ μετὰ τῆς
 34 τοῦ παιδὸς ἡλικίαν ἠθέλη-
 35 σε μαθεῖν, [εἰ]βωμολογεῖται ἢ
 VIII 36 # 35# νηπίου φ[ε]νας ἐχ[ω]ν οὐδ' σο-
 37 φώτατος ἦν, καὶ πλανωμέ-^ο

βλ

ρε

XXIV. 41 πλεονεκτιματα W K. XXV. 2 ΚΔ. ΟΥ 11. πιαπτο 19. αηταις
 27 rest. G. 29 sqq. rest. B. 30 λε. νομε πλανωμένω — ἐφκει B.

XXV. — moet men rekenen dat gezegd wordt van den? onrechtvaardige en den? onmuzikale. En voorzeker is er noch van nature wettige (5) en onwettige muziek, zooals de processen — noch ook ondervinden we er last van wanneer we de bepalingen overtreden die sommigen over haar hebben gemaakt, zooals [over] gene (sc. de processen), [maar] hebben we er nut van (10), noch vinden we er baat bij als we die bepalingen in acht nemen, maar veeleer schade. Aangezien dan blijkt dat ze in geen enkel opzicht haar medewerking kan verleenen voor sommige deugden, zal ze ook niet alle helpen (15), omdat men de deugden niet van elkaar kan scheiden. En verder, gesteld dat deze samengaan, is het niet noodzakelijk dat wat sommige deugden helpt ook alle helpt (20). Maar noch waren de filosofen zonder onderscheid van meening dat ze [nut had], hetzij voor alle, hetzij voor sommige, noch leverden degenen die dit zeiden het bewijs (25). Degenen [die het trachtten te bewijzen] maakten dit geloofwaardig door middel van de [allen bekende argumenten maar] noch leerden allen haar, en zij die haar leerden, leerden haar niet als iets dat hun [onmisbaar] scheen (30) voor de deugden. En wanneer van degenen die 't niet [geleerd hadden] iemand die of op hooge leeftijd was of zijn kinderjaren achter de rug had het wilde leeren, dan speelde hij voor clown of met het verstand van een klein kind (35) was hij niet de wijste en [leek hij op een dwalende] en waanzinnige — (40) niet laat tot wijsheid te komen —

6. αἱ ὄψεις is zooals Gomperz opmerkt zinneloos. 'Der Zusammenhang verlangt ein Wort, welches Rechtsprechung oder Rechtsentscheidung bedeutet.'
35. οὐ σοφώτατος ἦν. Waarschijnlijk een hatelijkheid op Socrates die volgens het orakel allen overtrof in wijsheid: σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος (Nubes schol. 144). Op hoogen leeftijd (διψιμαθῆ vs. 40) nam hij nog muziekles bij Connus (cf. Plato Euthyd. 272 c); cf. Sext. Emp. ad. mus. § 13.

1 # : ἄνω και ἀλύοντι... ἐφ-
 2 κει και ταύτη τ...
 3 ἐξήγηται και οὐκ...
 4 # 40 # οὐκ ὀφθαλμῶν γίνεσθαι...

26 ## col. XXVI # 1 κείνηται περι πάσης ἀρε-
 6 τῆς και χυδαία και φαύλη
 7 κἄτα μαχόμενα, και προ-
 8 λῶ μᾶλλον παρ' ἐνίοις. οὐ
 9 # 5 # μὴν ἀλλ' οὐδὲ τῆσδ' ὁ ποιη-
 10 ται ταῦτ' εἰδείεν ἄν, οὐχ δι-
 11 καθ' ὁ μουσικοῖς, και τοῖς δια-
 12 νοήμασιν, οὐ τοῖς μέλεσι
 12 # 10 # και ὀφθαλμοῖς ὠφελοῦσι. παρέλ-
 15 κεται δὲ ταῦτ' ἄλλως, μᾶλ-
 16 λον δὲ και περὶ ἁπάντων συμ-
 17 πλεκόμενα τῶν τοῖς δι-
 18 νοήμασιν πᾶσαν ὀφθαλμο-
 19 = 15 # θεῖν. ἤκουσα δὲ τινῶν λε-
 20 γόντων, ὡς ἀγγελοῦσιν ὀφθαλμο-
 21 θμῶν ἀνευ σημασίας οἰό-
 22 μενοι λέγειν τῶν φιλο-
 23 σοφῶν ἢ τοῖς ἁρμοῖας
 24 # 20 # μουσικοῖς εἶναι ἄρετὴν προ-
 25 τέρειν, τῶν ἀνθρώπων τοῖς
 26 ἐμμελεσίς, και ἐν ὀφθαλμοῖς
 27 λόγους ἀξιοῦντων τοῦτο
 28 προσφέρεισθαι, Πλάτωνος
 29 # 25 # δὲ και διαφρονητῶν ὡς ἀπαι-
 30 δεύτους μάχουσιν τοῖς
 31 φιλοσόφοις, και θῆταμαζόν-
 32 των διὰ τὸν ὀφθαλμοποι-
 33 ὸν μουσικὸν καλοῦμεν ἢ
 34 # 30 # μεῖς και καταξιοῦμεν ὀφθαλμο-
 35 σήματα διδάσκειν τοῖς
 36 μουσικοῖς, ἢ Πίνδαρον και ὅτι...

XXVI. 3 και τὰ Ac. 16 οὐδ' 24 προφερ 26. μαχόμενον W K. μαχόμενοι K.

XXVI. — zijn over iedere deugd zoowel alledaagsche als banale opmerkingen gemaakt en dan nog in strijd met elkaar en veel meer bij sommigen. Maar voorzeker zouden ze (5) dit ook niet als dichters kunnen weten, laat staan dan als musici. En ze helpen door de gedachten, niet door de melodieën en rythmen. Want die worden (10) en zomaar ingehaald als begeleiding, en zelfs leiden ze veeleer af als ze er mee verbonden worden zoodat we de gedachten minder goed kunnen volgen. En verder hoorde ik sommigen beweren (15) dat wij blijk geven van gebrek aan beschaving daar we meenen dat sommige filosofen of de verstandige musici (20) beweren dat de melodieën en rythmen zonder beteekenis zijn (20) voor de aansporing tot deugd, terwijl die mannen (sc. de bovengenoemden) juist van oordeel zijn dat de woorden die harmonieus zijn en rythme hebben dit bewerken en Plato (25) de (bedoelde) filosofen nog wel uitdrukkelijk [bestrijdt] om hun gebrek aan ontwikkeling; en [ik hoorde hen] hun verwondering erover uitspreken dat wij de instrumentalist musicus [noemen] (30) en van oordeel zijn dat de musici dingen leeren die zonder beteekenis zijn of dat we Pindarus en Simonides en alle componisten niet de naam musicus willen geven (35). Ik nu ben van oordeel dat dergelijke lieden afgedwaald zijn van de quaestie waar het aanvankelijk om ging en ben van meening dat ze weinig [inzicht hebben] en niets zeggen wat ter zake dient (40). Het eerste, omdat —

De eerste negen vss. maken een zonderling onsamenhangende indruk.

De grammaticale samenhang van vs. 16 e.v. zal men als

- 1 33# Σίμωνίδην καὶ τριῖς ἀπαν-
 2 τας μελοποιούς οὐ θέλο-
 3 35# μιν καλεῖν μουσικούς. ἐγὼ
 4 δὲ τοὺς τοιοῦτους ἀπερρη-
 5 5 ημέναι τῆς ἐπιφοράς νο-
 6 6 μίζω καὶ μικρὰ φρονούντας
 7 7 ὑπείληφα καὶ πρὸς τοῦν
 8 40# οὐδὲν λέγοντας: [τ]ὸ μὲν
 9 9 πρῶτον, ὅτι.....

- ## col. XXVII # ταῦτ' ἐστὶν [κ]λητικὰ [τ]ῶν [π]α-
 11 θῶν καὶ τὰ χένη τῶν ἀρμονι-
 12 ῶν, ἀλλὰ [δ]ὴ καὶ τῶν δογάνων,
 13 ὡς αἱ τε πίστεις καὶ κοινῶς οἱ
 14 5# λόγοι διασαφισοῦσιν αὐτῶν,
 15 ἐν οἷς τὰ πολλὰ μέν οὐδὲ πα-
 16 ρεφά[π]ητοῦνται τῶν διανο-
 17 9# ημάτων, ἔστιν δ' ὅτι μιμη-
 18 σκόμενοι τὸ γινόμενον ὑ-
 19 10# φ' ἐκατέρου ὁψάσαφουσιν, ὡς-
 20 τε βέλτιον ἢ ἐφαντῶν τινα λέ-
 21 γειν δοξάν εἶναι ταύτην
 22 καὶ μὴ τὰς [π]ιδίας ἀγγυοίας
 23 ἐκείνοις συνάπτοντας ἡ-
 24 15# μᾶς ἀγροφίλους προσαφισεύ-
 25 ειν: τὸ δὲ δευτέρου, ὅτι τοῦ-
 26 τ' ἐνόμισαν ἀποχρῆν τοῖς
 27 περὶ τὰ μέλη καὶ τοὺς ἑν-
 28 θμούς [π]ραγματεφομένους,
 29 20# εἰ τὰ γινόμενά ποτε περι-
 30 χετίσματα τῶν παιδεύον-
 31 των καὶ παρομοιώντων
 32 καὶ συνεργούντων πρὸς ἀ-
 33 ρετὴν ἐπιγίψασκοι. τὸ δὲ
 34 25# τῶν, ὅτι τὰ διασημειώ-
 35 35 μενα διὰ [τ]ῶν φωνῶν [ο]υδέπο-

XXVI. 34 μελοπι-

XXVII. 8 εων corr. B. 14 συναπτοντες 20 τοιε περι- 24 γ.ν-

δια

26 μεναω

volgt moeten opvatten: οἰόμεθα λέγειν τινὰς φιλοσόφους ἢ τοὺς ἔμφονας μουσικούς τὰ μέλη καὶ τοὺς ἑνθμούς ἀνεῦ σημασίας εἰς ἀρετὴν προτρέπειν. Dit (dus met ontbrekend εἶναι) schijnt de eenige mogelijkheid, om een begrijpelijke bewering te krijgen, hoe vreemd de volgorde der woorden ook is.

37. ἐπιφορά heteekent in de terminologie der Stoa „conclusie (van een syllogisme).” Cf. Chrys. Stoic. 2, 80; Crinis 3, 269; Procl. in Ptm. p. 534 S.

XXVII. — deze dingen en de verschillende harmonieën de affecten prikkelen, maar verder ook de verschillende soorten instrumenten zooals ἔν hun bewijsvoeringen ἔν in 't algemeen hun redeneeringen (5) duidelijk in 't licht stellen, waarin ze in de regel zelfs niet zinspelen op de gedachten maar soms vermelden en preciseeren wat door ieder van beide groepen wordt bewerkt (10), zoodat het beter zou zijn wanneer ze zeiden dat die meening er een van hen zelf was en niet ons dom noemden door aan genen hun scherpzinnige opvattingen toe te schrijven (15). Het tweede, omdat ze van meening waren dat dit voldoende is voor degenen die zich bezighouden met de melodieën en de rythmen indien men het eventueele verguldsel (20) van hetgeen opvoedt en [aanspoort] en zijn medewerking verleent tot de deugd leert kennen. Het derde (25), omdat ze nooit hetgeen duidelijk wordt gemaakt door de klanken van nul en geenerlei

8. μιμησόμενοι. Dit verbum komt steeds zonder jota subscriptum voor in Ph.' geschriften. Cf. Crönert M. H. pg. 50.
 10. ἐκατέρου i.e. beide groepen n.l. 'muziek en gedachten'.

1 # 27 # εἴδοι^{εἰ 727} ἠθέτησάν^{ἠδῆ 2} και^{καὶ} τ... α ποιεῖν
 2 εἶδοι... οἰνωμ... σιν αὐτοὶ
 3 τοὺς πᾶντας^{εἰς 22} καὶ πα-
 4 # 30 # ρησῆ^{εἰς 22} λήλυθα [δ' ἄλλοι εἰσα^{εἰς 22}, τὰ
 5 ποτὲ μὲν περὶ^{εἰς 22} χροῖόμενα,
 6 ποτὲ δὲ καθ' αὐτὰ ποιοῦμε-
 7 να^{εἰς 22} τότε μὲν καθ' αὐτὰ φα-
 8 μεν, τότε δὲ ἀπὸ τῶν λόγων
 9 # 35 # οὐ συμπλέκεται^{εἰς 22} ὁ^{εἰς 22} λαμβά-
 10 νόμενα^{εἰς 22} μηδὲν προσθεῖναι
 11 τῶν ὑπονοουμένων^{εἰς 22}, εἰ δὲ
 12 μὴ πρό^{εἰς 22} φερον^{εἰς 22},
 13 νῦν ἡμῖν ὑποδε^{εἰς 22}
 14 # 40 #
 15 ..νον λουδο^{εἰς 22} σο^{εἰς 22}.....

τοι. XXVIII # εἰ μὴ τῷ^{εἰς 22} πᾶσιν^{εἰς 22} Κλεάνθ^{εἰς 22} θεί^{εἰς 22} λέ-
 17 γειν^{εἰς 22} σία^{εἰς 22} θελήσουσιν^{εἰς 22}, ὅς φησιν
 18 ἀμείνο^{εἰς 22} νά^{εἰς 22} τε εἶναι τὰ ποιητικὰ
 19 καὶ μῦθο^{εἰς 22} σικὰ^{εἰς 22} παραδείγματα,
 20 # 5 # καὶ τοῦ λόγου^{εἰς 22} τοῦ τῆς^{εἰς 22} φιλοσο-
 21 φίας^{εἰς 22} ἰκανώ^{εἰς 22} σ^{εἰς 22} μὲν^{εἰς 22} ἐξαγγέ-
 22 λειν^{εἰς 22} ὄντα^{εἰς 22} μένου^{εἰς 22} τὰ θεῖα^{εἰς 22} καὶ
 23 ἀνθρώπων^{εἰς 22} ἰσχυ^{εἰς 22} ρά^{εἰς 22} σ^{εἰς 22}, μὴ^{εἰς 22} ἔχον^{εἰς 22} τος^{εἰς 22} δὲ
 24 πειλοῦ^{εἰς 22} τῶν^{εἰς 22} θεῶν^{εἰς 22} μεγα^{εἰς 22} λῶν^{εἰς 22}
 25 # 10 # λέξεις^{εἰς 22} οἰκείας^{εἰς 22}, τὰ μέτρα^{εἰς 22} καὶ
 26 τὰ μέλη^{εἰς 22} καὶ τοὺς ἔθιμους^{εἰς 22}
 27 ὡς μάλιστα^{εἰς 22} προσικνεῖσθαι^{εἰς 22}
 28 πρὸς^{εἰς 22} τὴν ἀλήθειαν^{εἰς 22} τῆς^{εἰς 22} τῶν
 29 θεῶν^{εἰς 22} ἡρω^{εἰς 22} ρίας^{εἰς 22}, οὐ^{εἰς 22} κατ^{εἰς 22} τα^{εἰς 22} γελα-
 30 # 15 # σιότερον^{εἰς 22} οὐ^{εἰς 22} ῥάδιον^{εἰς 22} εὐρεῖν.
 31 οὐτε^{εἰς 22} γὰρ^{εἰς 22} αἱ^{εἰς 22} διάνοιαι^{εἰς 22} μὲν^{εἰς 22} οὐ-
 32 κ^{εἰς 22} ὠφέλι^{εἰς 22} οὔσιν^{εἰς 22}, ὅταν^{εἰς 22} δὲ^{εἰς 22} μελο-
 33 δηθῶσι^{εἰς 22} ἐξ^{εἰς 22} ἀμφοτέρων^{εἰς 22} ἢ
 34 παρόσμη^{εἰς 22} σις^{εἰς 22} γίνε^{εἰς 22} ται^{εἰς 22}. καὶ γὰρ
 35 # 20 # ὑπὸ^{εἰς 22} διανοή^{εἰς 22} μα^{εἰς 22} τικῶν^{εἰς 22} αὐτῶν
 36 γίνε^{εἰς 22} τ^{εἰς 22} οὐ^{εἰς 22} μετρία^{εἰς 22}, μετὰ^{εἰς 22} δὲ^{εἰς 22} ἡ^{εἰς 22} ο^{εἰς 22}

XXVII. 28 νομίζουσιν Ac. 29. 30 rest. W K.

XXVIII. 21 μετω

waarde achten — (29) en ik heb nu nog maar on-
 vermeld gelaten [wat ik bij een andere gelegenheid
 eens heb gezegd] n.l. dat wat soms wordt gebruikt
 om iets aangenaam te maken en dan weer onafhanke-
 lijk wordt geuit — ik bedoel nu eens zelfstandig,
 dan weer in los verband met de woorden waarmee
 het verbonden is — (35) daaraan niets toevoegt van
 wat men dwaselijk onderstelt. Maar als niet vroe-
 ger —

XXVIII. tenzij ze opmerkingen zullen willen maken die gelijk
 zijn aan [de opvatting] die bij Cleanthes is te vin-
 den, die zegt dat de voorbeelden van muzikale en
 dichterlijke aard beter zijn en dat (5), terwijl de taal
 van de philosophie de goddelijke en de menselijke
 dingen weliswaar voldoende uiteenzetten kan, maar,
 van poëzie ontdaan als ze is, geen woorden heeft,
 die passen bij de goddelijke grootheden (10), de
 maten, de melodieën en de rythmen het beste de
 waarheid over de bespiegeling over de goddelijke din-
 gen kunnen benaderen, een bespottelijke bewering,
 zooals men er niet licht een tweede zal kunnen vin-
 den (15). „Want zeer zeker bieden de gedachten hulp,
 maar wanneer ze op muziek gezet worden komt de
 opwekking van alle beide. Immers (20) door de ge-
 dachten alleen ontstaat een opwekking die verre van

17. μελωδηθῶσι. Men vgl. περί ποιημ. IV, 8, 5. De schrijfwijze
 met jota komt in Ph.' geschriften niet voor. Cf. Crönert M. H.
 pg. 47.

- 1 * 22 # τῶν μελῶν μετρίων. ἀλλ' ἂν
 2 μὲν ἐπεικῆς ἢ τις, ἐρεῖ
 3 τὴν φύσιν, ἂν δ' ἀποτόμως
 4 25 # ἀληθῆς, ἀριμετῆν καὶ
 5 διὰ τὴν ἡδονὴν καὶ διὰ
 6 τὸν περισπωμένον τὸν ὕψιστον
 7 ταύτης καὶ τοῦ μεγέθους καὶ
 8 τῶν φωνῶν καὶ τῶν ἰδι-
 9 30 # οτήτων καὶ διὰ τὸ συνεχῶς
 10 μὴδὲ φρατὰ φύσει τὰς λέξεις
 11 ἐκφέρεσθαι καὶ διὰ τοὺς
 12 τόπους καὶ τοὺς καιροὺς ἐν
 13 τοῖς ἀκροῦσιν καὶ δι' ἄλ-
 14 35 # λας πλείους αἰτίας. καὶ δὴ
 15 γὰρ οὐδέ τις ἂν γένοιτο, φῶς οὐ-
 16 κ' ἂν ἐκχυθείη γέλωτι με-
 17 τ' ὠδῆς καὶ τῶν δεξιῶν
 18 συμβουλεύοντος ἀκούων
 19 # 40 # ἢ παραμύθια πρὸς ἑν-
 — 20 π/οιμένους τᾶδοντος

- 9 # 20 # XXIX = # . μένων. οὐδὲ γὰρ εἰ τρα-
 22 γωδῶν τις ἢ κωμωδοποι-
 23 ῶν, ταῦτ' ἀνασχοίμεθ' ἂν,
 24 καί ποιοι μᾶλλον τῇ μανί-
 25 # 5 # α συνεγγίζοντος, οὐκ ὅσον
 26 εἰ κωμωδῶν. ἔω γὰρ τὸ
 27 πάντων παριεμένων τὴν
 28 ὠφελίαν μὴδὲν διαφέρου-
 29 σαν γίνεσθαι τοῖς μουσικοῖς
 30 # 10 # ἢ τοῖς ἀμούσοις, δι' ὃ δὴ περὶ
 31 θουσι τῇ μαθήσει προσέρ-
 32 γασθαι. νῦν τοίνυν λέγω
 33 καὶ τοὺς κρονοποιούς
 34 οὐκ ἑμαυτὸν μόνον, ἀλλὰ
 35 # 15 # καὶ τὴν συνήθειαν καὶ τὸν ὁ

XXVIII. 23 ἐπεικῶν 27 π.... μων 40. 41 rest. W K. παραμυθία τοὺς K.

XXIX. 1 ἐκ 4 λμ rest. B.

gering is, maar met behulp van de melodieën een, die grooter is." Maar wanneer iemand conciliant is zal hij zeggen dat de opwekking even groot is, wanneer hij vierkant eerlijk is zal hij zeggen (25) dat ze wordt verslapt door het genot en door de [afleiding] die dat genot en het groote volume van zowel de [klanken] als de speciale eigenschappen (30) veroorzaken en door het feit dat de woorden in een onafgebroken stroom en niet op natuurlijke wijze worden uitgesproken en door meerdere andere oorzaken (35). En er zal toch wel niemand zijn die zich niet dood lacht als hij luistert naar iemand die met behulp van gezang en bepaalde instrumenten raad geeft of vertroosting (40) [voor] bedroefden [zingt] —

24. ἀποτόμως lett. 'abrupt, steil'. De beteekenis, die dit woord hier heeft 'vierkant, geheel en al', vindt men b.v. ook bij Plut. Mor. 131 b: ἀκριβῆ καὶ τεταγμένην ἀποτόμως διάταται. Men vgl. verder Pol. III, 95, 6.

XXIX. Want immers ook niet wanneer een tragicus of comicus [zoo iets zou doen] zouden we dat dulden, ofschoon hij dichter bij de waanzin staat (5), niet slechts wanneer een citerspeler [dit zou doen]. Want ik zwijg er nog maar over, dat als allen verzoeken hiervan verschoond te blijven, het nut niet grooter is voor de muzikalen (10) dan voor de onmuzikalen, terwijl dit juist de reden is dat ze er op aandringen dat men muziek leert. Nu echter verklaar ik dat niet alleen ik, maar ook (15) het spraakgebruik en

1. τραγωδῶν. Deze schrijfwijze komt driemaal voor in Ph.' geschriften, τραγωιδῶν slechts éénmaal (Rhet. S. I, 237, 28). Cf. Crönert M. H. pg. 47.

2. κωμωδοποιός. Slechts deze schrijfwijze (zonder jota subscriptum) komt voor bij Philodemus. Cf. Rhet. S. I, 353, 11; cf. Crönert M. H. pg. 47.

15. συνήθειαν. Het subst. συνήθεια beteekent in dit verband 'spraakgebruik'. Cf. Plut. Mor. pg. 22: Ἄλλος τοίνυν τρόπος

17. 16# ^{727 727 727} Ἀριστόξενος δὲν ἐπινοοῦν-
 2 ζουσιν τὸν μουσικόν <καλεῖν μουσικούς>, καὶ τοὺς
 3 μουσικούς καὶ ἀσημαντά
 4 μὲν ἀναδιδόναι, καθάπερ
 5 20# τὰ δ[ε] τῶν ὀργάνων καὶ τὰ
 6 τερετιζόμενα, καὶ διὰ δὲ
 7 λόγους ἀναδιδῶσι, τὰ πε-
 8 ριγινόμενα τοῖς λόγοις κα-
 9 27# τασκευάζειν, οὐ μόνον δ[ε] μ-
 10 οσικόν, ἀλλὰ καὶ τὸν Πίνδαρον γερον-
 11 τῆν καὶ Πίνδαρον γερον-
 12 τῆν, ἀλλὰ καὶ μουσικούς γερο-
 13 30# νέται καὶ ποιητάς, καὶ ἡ κα-
 14 θ' ὁ μὲν μουσικοὶ ἰλαρωκέν-
 15 αὶ καὶ δὲ ποιητὰ πεποιη-
 16 κται τοὺς λόγους, ὠφελεῖν
 17 δ' ἡσώσ[ε] μὴδὲ κατὰ τοῦτ', ἢ παν-
 18 35# τελῶς ἐπὶ μικρόν, οὐδὲ μό-
 19 ρους τοὺς μουσικοὺς, οὐδὲ
 20 μᾶλλον, ἀλλὰ πάντα δ-
 21 μοσίως ἐφοῦς πεπαιδευμέ-
 22 νου[ς] δ[ε] π[ρ]ὸς οὐδὲν τις κλοφύ-
 23 40# μένος ἦν μὴ τὸ πᾶν ποιη-
 24 τῆν μέλος ἀπὸ διανοιῶν
 25 μέλη, πλὴ καὶ τοὺς θυθμοὺς
 26 ὠφελεῖν φησὶ οὐδὲν

Aristoxenos, die men de bijnaam musicus geeft, ook de instrumentalist <musicus noemen> en dat de musici zoowel beteekenislooze klanken uiten zooals (20) hetgeen door de instrumenten wordt bewerkt en wat [geneuried wordt] als ook, wanneer ze woorden uiten, het blijvend resultaat — 27 en dat Simonides en Pindarus en hun kunstgenooten niet slechts musici waren, maar dat ze zoowel musicus als dichter waren (30) en dat ze als musicus iets opgewekts aan de woorden hebben gegeven, en als dichter ze hebben gedicht en dat ze misschien zelfs daarmee geen nut brengen of in elk geval (35) maar voor korten tijd, niet aan de muzikalen alleen, niet aan deze meer dan aan anderen, maar aan alle ontwikkelden zonder onderscheid niet. Hoe men iemand nu (40) ook noemt, indien hij niet zijn geheele lied [samenstelt] uit gedachten, beweer ik, dat melodieën zonder meer en rythmen [niet het minste nut doen] —

ἔστι τὰς ἐν τοῖς ποιήμασιν ὑποψίας πρὸς τὸ βέλτιον ἐκ τοῦ χείρονος μεθιστὰς ὁ διὰ τῶν ὀνομάτων τῆς συνηθείας κτλ. Men vgl. ook Plato Theaet. pg. 168 b.

16. Aristoxenos noemde zich graag μουσικός in tegenstelling met zijn voorgangers, de ἁρμονικοί. (Aristoxenos Harm. p. 40). Dit cognomen bleef bewaard; cf. S. Emp. adv. Math. VI pg. 357; Gellius IV, 11.
21. τερετιζόμενα. Le verbe τερετιζειν suppose une onomatopée imitant un cri d'oiseau ou de cigale (τερετί, τερετή) et signifie „émettre des sons musicaux sans paroles: chantonner, fredonner sur de simples voyelles ou des syllabes arbitraires” (ah, ah; tra la la; δτοτοτοί, etc.). Gevaert—Vollgraff, Les problèmes musicaux d'Aristote pg. 334, noot 1.
- 26-28. 'ist nicht wohl gelungen, da der freie Raum für καλλ[ασκευάζειν] keineswegs ausreicht; dass dort, wo das M von μ[ουσικόν] gesetzt wird, ein deutliches A erscheint, musste doch wenigstens gesagt werden' (Gz.).
35. ἐπὶ μικρόν (sc. χρόνον).

XXIX. 17. ζουσιν ex δουσιν του μουσικου 23-25 male iterata ιαν||ο...

δ
 υσαναδιδωσι)||ονενα 27 sq. rest. B. αούσιαι pap. 28 πινδαρον 40.
 41 εἰ δὲ τὸ πᾶν ποιητῶν ὄφελος ἀπὸ διανοιῶν G. μὴ τὸ πᾶν ποιητῆ
 μέλος ἀπὸ διανοιῶν W K. ἐπει τὸ πᾶν ποιητοῦ μέλος ἀπὸ διανοιῶν
 B. 42. 43 rest. B.

~~Col. XXX #~~ # 33 Act

2 # 2 # ⁵⁴⁰ ὑπὸ τῆς ἡθισθεί-
 3 οντος ἐκκλιθηθεῖσθα... ἀει.
 4 καὶ πολλὰ τῆς ἐτυχον δούου
 5 # 5 # ⁷⁰⁰ πρῶτον ἠκούσθη
 6 ἀπαιθεῖν... ὡς. πεφλυ-
 7 ἀρηται δ' οὐ ποτε εἰρηται
 8 καὶ τὰ περὶ τῆς τοῖς μετεώ-
 9 ροῖς ὁμοιότητος. καὶ γὰρ δι-
 10 ~~II~~ 10 # ὁσφθω] τὸ τὴν] ἥλιον καὶ σελή-
 11 νης κίνησιν] καὶ διάστασιν
 12 ἀναλόγησιν τῆ] τῶν φθόγγων
 13 καὶ τὸν ἔστωδιακὸν τῆ τοῦ
 14 κανόνος καταδιαρέσει: τὸ
 15 # 15 # τῆς συγγενείας οὐκ] ἐπιδεί-
 16 κνυται διὰ τὸ πολλὰ ποιῆν
 17 ἀναλογίαν προσφερόμενα
 18 ἃ πλεῖστον δούον διέστηκασιν.
 19 καὶ τὸ τὴν διαφορὰν κατείδειν
 20 ~~II~~ 20 # ἐν οὐρανῷ ταύτην ὑπάρχου-
 21 σαν οὐδὲν εἰκοιεν [ὡ]φέλιμον
 22 παρασκευάζειν ἐς αὐτήν
 23 ἀρετῶν περιποίησιν καὶ
 24 ἡθῶν ἐπανόρθωσιν οὐδὲ ὡς
 25 ~~II~~ 25 # π...σας ἀλλ' ὡς χ...ο
 26 .τα [ο]υτωσιν] ἔχει αὐτῶν...
 27 # 27 # ἀλλ' οὐ καταλύει τὸ ²⁹ διὰ πολλὰ...
 28 # 34 # π[ε]ρὶ τῶν θεῶν... 35 μάλ[λ]ιον 38 δια-
 29 στήματ' αὐτόν 40 δμαλοῦς 41 πολλῶ

~~Col. XXXI #~~ #
 31 # 2 # ται δ' ὑπὸ τινων (ἄλλως) μη-
 δ' οὕτως τὰ τῆς ἀρετῆ]σθ..

32 II 8 # ¹² δὲ τὸ ὡ] χ
 33 .χ. ἐπὶ αἰ... δμ...
 34 φότερ[α]ς τῆς τέχνης]. ἀλλ' οὐν [καὶ
 35 ἀποτελέσματα πρὸς εὐχέρει-
 ας] ἔφεραν ἀναλογίαν] σύν-_ψ

XXXI. 7 καὶ W K. 9. 10 W K. 9 ὡφέλει K.

XXX. 6. Want ook zij hebben onzin verkocht door wie bij een of andere gelegenheid de opvattingen ten beste zijn gegeven aangaande de gelijkheid met de verschijnselen aan de hemel. Want laten we nu eens toegeven (10) dat de beweging van de zon en de maan en hun tusschenruimte analoog is aan de verdeeling der tonen en de dierenriem analoog aan de verdeeling van 't monochordium; het feit dat er verwantschap bestaat (15) wordt niet bewezen en wel hierom niet omdat vele dingen die ongelooflijk veel van elkaar verschillen een bepaalde analogie vertoonen. Ook het feit dat men deze variëteit (20) kan onderscheiden aan den hemel brengt dunkt me niets nuttigs tot stand met betrekking tot het verwerven zelf van de deugden en het verbeteren der zeden, noch zooals —

- 14. κανόν. Een beschrijving van de regula geeft Boëtius de Mus. IV, 4; men vgl. verder Gell. N. A. lib. XVI cap. 18 en Riemann, Musiklexikon 1929 s.v. monochord. καταδιαρέσει 'verdeeling'. Dit subst. komt bijna niet voor in de Gr. litteratuur. Cf. Hesych: Στροφαί, ... διαστροφαι καὶ αὶ καταδιαρέσεις (overgeleverd is κατὰ διαίρεσεις) τῶν μελῶν Ook het verbum καταδιαίρω 'verdeelen' komt zelden voor. Cf. Dion. Hal. Ant. Rom. 4, 19: κατὰ τὸ πλῆθος εἰς λόχους. Men vgl. verder Sext. Emp. adv. M. 5, 23.
- 17. προσφερόμενα. Men zou προσφέρεσθαι verwachten.

XXXI. — 6 met (voor?) beide kunsten. Maar [ook als analogie] resultaten [heeft] voor ons gemak, [die

- II 10# φο[ρα νοήσει οὐχ ἢ μο[υσι-
κή κατὰ [του]των ἀ[να]λογ[ί]α[ν]
εὐθέως ἐ[χ]ει καὶ τῆ[ν] τῶν με-
τεώρων θ[εω]ρίαν. οὐδ[ὲ]ίς [γ]ὰρ
οὐδὲ τῶν ἀρχαίων μουσικῶν
III 15# ἐπέ[γ]νω ταῦτα οὐδ' ἐπεσκεμ-
μένος [ἐ]δει[ξ]εν, ἀλλ' ἀ [φ]ασιν
παρά τινων Πυθαγορεί-
ων διαδεδ[ε]γμ[ε]νο[σ] τ[ω]ν
ἀπαριθμοῦσιν. εἰ [μὴ] κατὰ
II 20# γε τὸν ἀντίστροφον λόγ[ο]ν [δ]έ-
12 δει[κ]ναι τοῖς ἀγνοήσαν[τ]ας [πῶς] ἔ-
13 χει τὰ κατὰ [τὸν οὐρανόν] εὐ-
14 θύς καὶ τῆ[ς] μο[υ]σικῆ[ς] θεω[ρί]ας
15 ὄντι[ω]ς εἶναι [τ]υφ[λο]ύς...
16# 26# τοσων ἐπιστη[μ]... 27# μουσικ-
17 II 28. 29# μέλλ[η] μαλ- 22 dots
30# ψυχῆ[ν].....
19 ἀλλ' εἴαν [τ]ις ἀ[π]αντα 8 dots
20 ον παρέχ[η] καὶ τὰς 9 dots
21 τῆ[ν] ψυχῆ[ν] μουσικῆ[ν]... 4 dots
22 νυ[μ]ενων διὰ 15 dots
23# 35# μόνης..... 24 dots
24 .. εἰρηκέναι 10 dots
25 τὰ τοιαῦτα με...ην...εις
26 ποιεῖ καὶ μαλ...[ψ]υ-
27 χαῖς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν...
28# 40# δων καὶ μά[λλον]... dots
I / ~~XXXII~~ 14 dots
30 16 dots
31 30 dots
32 9 dots ἀλλ' α[ἰ] διαθέσεις
33# 5# αὐται [αὐται ἐν] αὐ[τ]αῖς
34 καὶ οὐχ ὑπ' ἐ[κ]εί-
35 νων ἐγένοντο. β]λέπε-
36 ται δὲ καὶ κατὰ τ[ὴν] ἐνάο- 1/2

XXXI. 19 μὴ W K. δὲ K.

XXXII. 5 suppl. W K. init. αὐται K. 6 καιαἰδιαθες 7 β]λέπε- B.

dienstig zijn aan het inzicht] (10) heeft de muziek door [de analogie met deze dingen] niet ook terstond de theorie over de verschijnselen aan den hemel in pacht. Want noch heeft een der [oude] musici wie dan ook hiervan besef gehad (15) noch toonde hij dit op grond van zorgvuldige overwegingen, maar wat ze beweren zijn de afgezaagde deunen, die sommigen van sommige Pythagoreeërs hebben overgenomen. Tenzij, met omkeering van de redeneering (20) bewezen is, dat degenen, die [er niet achter zijn gekomen] hoe het gesteld is met de verschijnselen aan [den hemel], meteen ook werkelijk geen inzicht hebben in de muziektheorie — (31) maar wanneer iemand alles

10. Cf. Plut. π.μ. cap. 44: Τὴν γὰρ τῶν ὄντων φορὰν καὶ τὴν τῶν ἀστέρων κίνησιν οἱ περὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀρχύταν καὶ Πλάτωνα καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων οὐκ ἄνευ μουσικῆς γίνεσθαι καὶ σφνεσάναι ἔφασκον. πάντα γὰρ καθ' ἀρμονίαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατασκευάσθαι φασίν. Men vgl. verder Plut. π.μ. cap. 22 ed. Weil—Reinach en Plato Timaeus 36 a.
19. ἀπαριθμοῦσι. De vertaling is niet zeker. Hetzelfde w.w. komt ook voor Arist. Poet. 1453 a 18, waar de vertaling eveneens onzeker is (cf. Gudeman Aristoteles Poetik pg. 244).

XXXII. 4 — maar deze gesteldheid stond op zich zelf en ontstond niet door gene. Men ziet het dan ook tastbaar

Het is verre van duidelijk waarover precies het hoofdstuk gaat. Uit vs. 22 φωνῆς kan men opmaken dat gehandeld wordt over de invloed van de menschelijke zangstem, afzonderlijk beschouwd — als muziek — en afgezien van de inhoud van het gezongene. Daaruit zou men moeten concludeeren, dat ἀγωνισαί (vs. 9) de executanten zijn en wel — in tegenstelling tot ἰδιῶται — professioneele executanten; ἰδιῶται zijn dan de diletanten; het woord staat dus niet in tegenstelling tot φιλόσοφοι (cf. lib. III fr. 49 vs. 27 noot),

- 1 7# ^{εξ} [ει]αν, ^{εξ} ως οὔτε [τῶ]ν ἀγωνι-
 2 10# σ[τῶ]ν οἱ ταῦτα διασημ[αι]-
 3 νόμ[ε]νοι τὰς [εἰ]ρη[μέν]ας
 4 ἔχουσι κακίας οὔτε τῶν φι-
 5 διωτῶν οἱ χαρίεντες, οὐχ ὄσο-
 6 ον οἱ σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι,
 7 15# καθάπερ οὐδ' οἱ τὰ τοιαῦθ' ὑ-
 8 ποκρινόμενον παρακού-
 9 οντες[ς], ἐν δ' ἤ[τι]τον οἱ ἀκού-
 10 οντες, ὡς ἂν οἶ[τε] δῆμα-
 11 σιν ἀίσ[χ]ροῖς οὔτε σχήμα-
 12 20# σιν οἶ[τε] προσή[μα]σον συννεθι-
 13 ζ[ό]μοι. καίτοι[ι] εἰ ταῦτα
 14 φων[ῆ]ς... πεφυκε. αἶψα
 15 ἡμα[ρ]τῶ[ν] [π]ροσ[ώ]ποις αὐ-
 16 τοῖς. σχεδόν
 17 25#
 18
 19 δούδε... χοντων ἀ-
 20 ξιού[σ]ιν α...[ζ]ητήσῃ καί-
 21 θαρ[σ]ιστῶν...
 22 30# εἰ δέ τις οἴεται καὶ συλλαβὰς
 23 μεμηνηκέας, τὰ δὲ πολ-
 24 λά μορφοῦν, παραπλησι-
 25 οῖς με[μ]η[μ]ασιν, [καὶ] σχήμα-
 26 σιν καὶ πλάσεσιν εὐθὺς κατα[ρ]ί-
 27 35# βε[σ]θαι [καὶ] κατατήκεσθαι
 28 τὸ θυμοειδέ[ς] καὶ τὴν οὐ-
 29 τως ἀμετάπτωτον σο-
 30 φίαν ὑπὸ τῶν σφαλερωτά-
 31 των περισπ[ῆ]σθαι οἴητόν

5## ~~col. XXXIII~~ ^{εξ} ὁμοία δὲ πα[ρ]ῶντων, δι-
 33 οὔτως τὰς ψ[υ]χὰς ἐλεήμο-
 34 νας καὶ συμπαιθεῖς [καὶ] δ[ι]λ-

XXXII. 10 διαπεραινόμενοι Ac. 15 sqq. rest. B. 16 ὑποκρινόμεν 17^e τι
 32 μορφοῦν W K. μουσικῆ K. παραπλειο- 34 πλάσεσιν W K. δείξῃσιν
 B. 39 οἴητόν W K.

γ ο

XXXIII. 2 in. παρα παρ. ἀμφοτέρω? B. οὔτως W K.

voor zich dat noch die beroepsexecutanten, (10) die daarmee succes hebben, met de genoemde slechtheden behept zijn, noch de verstandigen onder de diletanten, niet slechts de wijzen en wijsgeeren, evenmin trouwens (15) als degenen die met een half oor luisteren naar iemand, die dergelijke dingen ten gehoor brengt, en nog veel minder zij die er naar luisteren, daar ze in het onderhavige geval niet met verderfelijke woorden, noch met slechte gebaren (20) of gedachten verkeeren. Want toch als dit — (30) Maar als iemand ook lettergrepen voor nabootsend houdt en meent dat ze het meeste [kunnen nabootsen] door vrijwel gelijke nabootsingen dan [moet men] ook [meenen] dat door gebaren en [vormen] de onstuimigheid (35) terstond krachtig wordt tegengegaan en gekalmeerd en dat de wijsheid die zoo onveranderlijk is, door de meest [veranderlijke] dingen wordt afgeleid —

maar *σόφοι* en *φιλόσοφοι* heeft zijn tegenstelling in *χαρίεντες*. Wanneer dit juist is dan zou *διασημαίνόμενοι* (vs. 10) kunnen beduiden „tot uitdrukking brengen”, maar zeker is dit allerminst, daar het van zelf spreekt, dat *ἀγωνιστά* dit doen. Misschien moet men het opvatten als passief van *διασημαίνεσθαι* „aplaudisseeren”, dus „succes behalen”. In vs. 15-16 beteekent *ὑποκρίνομαι* 'ten gehoor brengen'.

13. *χαρίεντες* 'de verstandigen' evenzoo col. XXXIII vs. 39. Cf. T. Kuiper 'Ph. Over den dood', noot 26 ad col. XVII vs. 4.

16. *παρακούω* beteekent in de regel 'heimelijk luisteren naar'. Cf. Arist. Ranae vs. 750 of 'in 't voorbijgaan vernemen'. Cf. Herod. III, 129.

XXXIII. — omdat ze (sc. de muziek) [zoo] de zielen medelijgend en meevoelend zal maken en geheel en al

γ ο

2. *απορατάς* is volgens Holzer de lezing van de pap. Hij stelt voor te lezen *δ' ἐπαγόντων*, *δι[α]δοστροπέρας* κτλ. Maar vers 1 heeft dan 25 letters. Hij houdt het ook voor mogelijk dat in de restanten *ἀργίος* is verborgen, cf. lib. III fr. 27 vs. 8 sqq. Maar dit lijkt me hoogst onzeker.

- 1 # 4 # ^{αα γλ γ}ως ^{αα γλ γ}ήμερο[ς] ^{αα γλ γ}ἀντί ^{αα γλ γ}των ^{αα γλ γ}ἡμε-
 2 # 5 # ^{αα γλ γ}αντιωμέν[ω]ς ^{αα γλ γ}διαχειμένων
 3 # ^{αα γλ γ}καταστήσει, ^{αα γλ γ}μάτα[ς] ^{αα γλ γ}ἄρα
 4 ^{αα γλ γ}τι ^{αα γλ γ}μωραίνειν ^{αα γλ γ}ἐναργούς ^{αα γλ γ}δν-
 5 ^{αα γλ γ}τος, ^{αα γλ γ}ὡς ^{αα γλ γ}οὐ ^{αα γλ γ}μᾶλλον ^{αα γλ γ}ὀσμῶν
 6 ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}χυλῶν ^{αα γλ γ}μέλη ^{αα γλ γ}ταῦθ' ^{αα γλ γ}α
 7 # 10 # ^{αα γλ γ}φασιν ^{αα γλ γ}ἐργάζε[σ]ται ^{αα γλ γ}οὐδὲ ^{αα γλ γ}τάν-
 8 # ^{αα γλ γ}τικείμενα. ^{αα γλ γ}κατένευσται ^{αα γλ γ}ὄψε
 9 ^{αα γλ γ}παρ' ^{αα γλ γ}ὅς ^{αα γλ γ}λέγεται ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}τὸ ^{αα γλ γ}μό-
 10 ^{αα γλ γ}νην ^{αα γλ γ}τῶν ^{αα γλ γ}τεχνῶν ^{αα γλ γ}παντε-
 11 ^{αα γλ γ}λῶς ^{αα γλ γ}ὠφελεῖν. ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}γ[ὰ]ρ ^{αα γλ γ}γεω[γ]ο-
 12 # 15 # ^{αα γλ γ}γία ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}ὕφαντικὴ ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}οἰκφο-
 13 ^{αα γλ γ}δομ[ικ]ή ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}πολιτικὴ
 14 ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}πλείους ^{αα γλ γ}ἄλλαι ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}τὰς
 15 ^{αα γλ γ}μὲν ^{αα γλ γ}ὠφελεῖν ^{αα γλ γ}ἂν ^{αα γλ γ}τις ^{αα γλ γ}εἴποι
 16 ^{αα γλ γ}ἀν[τα]γ[καί]ως ^{αα γλ γ}ἀνα[γ]καίως ^{αα γλ γ}κα-
 17 # 20 # ^{αα γλ γ}κοῖς ^{αα γλ γ}βοηθοῦσας, ^{αα γλ γ}τὴν ^{αα γλ γ}δὲ ^{αα γλ γ}τέρ-
 18 ^{αα γλ γ}πειν ^{αα γλ γ}μόνον ^{αα γλ γ}φυσικῶ[ς], ^{αα γλ γ}οὐ-
 19 ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}ἀναγκαίως. ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}κατὰ
 20 ^{αα γλ γ}τὸν ^{αα γλ γ}λόγ[ον] ^{αα γλ γ}ἢ ^{αα γλ γ}φιλοσοφία,
 21 ^{αα γλ γ}σπανίως ^{αα γλ γ}ὠφελοῦσα ^{αα γλ γ}καὶ
 22 # 25 # ^{αα γλ γ}μουσικ[ῆ]ς ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}π[ο]λλῶν
 23 ^{αα γλ γ}ἐμπειριῶν ^{αα γλ γ}φάουλων ^{αα γλ γ}γίνε-
 24 # ^{αα γλ γ}ται ^{αα γλ γ}χείρων. ^{αα γλ γ}εὐθὺς ^{αα γλ γ}ὄψε ^{αα γλ γ}καὶ
 25 ^{αα γλ γ}τοῖς ^{αα γλ γ}μαθοῦσιν ^{αα γλ γ}ἀπισχυρί-
 26 ^{αα γλ γ}ζεσθαι ^{αα γλ γ}περὶ ^{αα γλ γ}τῶν ^{αα γλ γ}μεγ[α]λῶ-
 27 # 30 # ^{αα γλ γ}φελούς ^{αα γλ γ}αὐτῆς, ^{αα γλ γ}ὄψι ^{αα γλ γ}καὶ
 28 ^{αα γλ γ}τοῖς ^{αα γλ γ}παισὶ ^{αα γλ γ}μετα-
 29 ^{αα γλ γ}διδάσαι. ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}γὰρ ^{αα γλ γ}ἀλατ[ο]νεύ-
 30 ^{αα γλ γ}ε[σ]θαι ^{αα γλ γ}δύναται ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}πε-
 31 ^{αα γλ γ}πλανησάσ[θ]αι. ^{αα γλ γ}καὶ ^{αα γλ γ}πολλοὶ ^{αα γλ γ}[λ]ε-
 32 # 35 # ^{αα γλ γ}γουσι ^{αα γλ γ}μηδ[ε]ν ^{αα γλ γ}ἐπιγνωθῶ-
 33 ^{αα γλ γ}σθαι ^{αα γλ γ}τοὺς ^{αα γλ γ}ἀρ[ι]στ[ο]τελεῖς ^{αα γλ γ}οὐδ' ^{αα γλ γ}ἕως
 34 ^{αα γλ γ}ἴχνους, ^{αα γλ γ}πολλοὶ ^{αα γλ γ}δ' ^{αα γλ γ}ὅτι ^{αα γλ γ}νομι- ^{αα γλ γ}ε^ο

XXXIII. 4 ἀντί τωνων (an ἀντί<τι>νων?) W K. ἀντί τῶν K. 5 αν-
 τωμενο 10 rest. B. 15 ὑφαντικῆ 16 πολιτικῆ 18 εἴπειεν Cr. 19
 ε πασι ι
 εν. καιως 20 παρι 23 φιλοσω- 30. 31 και νομ. ζού οἶν tum πασι
 quasi legi debeat και πᾶσι και τοῖς π- K. 35 ἐπανωρθῶσθαι K. 36 οὐδ'
 ἕως ἴχνους v K. οὐδὲ τοὺς ἕεις οὐδὲ τινας ἄλλους W K.

zachtaardig in plaats van precies andersom wat ze waren (5), dus in zijn dwaasheid een ijdele opmerking te maken, daar het duidelijk is dat melodieën dit wat ze beweren niet in hoogere mate bewerken dan geuren en smaken (10), noch het tegenovergestelde. Onwaar is verder de opmerking van hen in wier geschriften men lezen kan dat zij zelfs de eenige kunst is die volledig helpen kan. Want ook de landbouw, de weefkunst (15), de architectuur en de politiek en meerdere andere kunnen dat. En men zou nu kunnen beweren dat deze noodzakelijkerwijs hulp verleenen aan noodzakelijke euvelen (20) maar dat zij (sc. de muziek) slechts verkwikt, natuurlijkerwijs, niet noodzakelijkerwijs. En volgens die rede- neering moet de filosofie, daar ze een hoogst enkele helpt het en tegen de muziek en tegen (25) vele andere wetenschappen afleggen. Ook is het on- noozel ten bewijze van haar groote nut zich te be- roepen op hen, die haar geleerd hebben, met de be- wering dat (30) ze ook hun kinderen er in doen deelen. Want ze kunnen immers opsnijden en de plank geheel en al misslaan. En velen beweren dat zij die geen aanleg hebben (35) in geen enkel op- zicht [zelfs geen haar] verbeterd zijn en velen dat ze meenen dat de begaafden (40) deekaan haar moe- ten krijgen en gekregen hebben —

35. ἐπιγνωρθῶσθαι sic legi. Crönert M. H. pag. 207.

36 sqq. De restitutie lijkt me onzeker daar het niet waarschijnlijk is dat Ph. hier een getuigenis aanhaalt, dat ten voordeele van de muziek is.

- 1 # 3 # ⁷⁷ ^{24 27} λουσι προσήκειν αὐτῆς με-
 2 ^{24 27} τῆς ἀλαμβάνειν τοὺς χροῖε-
 3 # 40 # ^{24 27} νῆας, καὶ μετεληφέναι
- 5 ^{24 27} καὶ δάμνων ^{24 27} τετὶ τριαῦτα
 6 ^{24 27} πρὸς τοὺς ἀληθινού[ς] ἀρε-
 7 ^{24 27} π[α]γί[τα]ς ἔλεγε καὶ τῆς ἐξου-
 8 # 5 # ^{24 27} πλαττομένους, ἔφεντ[α]χι-
 9 ^{24 27} ζεν ἀτηρῶς. οὐ θαυμαστόν
 10 δ' αὐτὴν οὐδ' οὐ παρ' Ἀθη-
 11 ναίοις ἐτιμήθη καὶ πᾶσιν
 12 τοῖς Ἑλλησιν καὶ τῶν ἰσων
 13 # 10 # ^{24 27} καὶ τοῖς ἱερονίκαις τῆς εἰώ-
 14 ^{24 27} θης. κατὰ γὰρ ἄλλα πολλὰ φρε-
 15 μά, πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα
 16 κακά. καὶ φιλοσοφίαν δὲ
 17 διὰ τὸ μὴ τετευχέναι τοῖς
 18 # 15 # ^{24 27} ὄλοις ἐπάθλων ἀειψά-
 19 ^{24 27} ζειν ὥρα. καὶ διὰ τὰ ἀνυμπε-
 20 ^{24 27} πλεγμένα προήγαγον σφό-
 21 ^{24 27} δρα. καὶ τῆς ὑπὸ τούτων ἐ-
 22 ^{24 27} παινουμένης οὐδὲ ἐν δε-
 23 # 20 # ^{24 27} δάδαρν. εἰρηταίη δὲ πρὸς αὐ-
 24 ^{24 27} τοῦ ἐπι μέρους κάρταυθα μὲν,
 25 ^{24 27} ἐπὶ πλείον δ' ἐν τῶν δ' εὐτε-
 26 ^{24 27} σφ ἰῶν ὑπομνημάτων.
 27 ^{24 27} ἀλλὰ μὴν εὐθεῖος μὲν σοφύ-
 28 # 25 # ^{24 27} θεις εὐρετῆς ἐγένετο τῆς
^{24 27} μουσικῆς οὐδὲ πρῶτε- 5°

XXXIV. 10. φρεσὶμά W.K. ἄτιμα B.K. 14 επαθλων 20 rest. B. κάρταυθα

XXXIV. — ook Damon, wanneer hij dergelijke dingen zei tegen de echte Areopagiten en niet tegen de gefingeerde, pleegde bedrog op een verschrikkelijke manier (5). En evenmin behoeft men zich te verbazen dat ze (n.l. de muziek) eer genoot bij de Atheners en alle Grieken en haar gelijke achting ten deel viel als aan de overwinnaars in de spelen (10). Want ook met vele andere ongewenschte dingen en vele dingen die zelfs als groote euvelen zijn te beschouwen, is dit het geval. En het is dan hoog tijd om de filosofie te minachten, daar haar absoluut geen kamprijzen zijn te keurt gevallen (15). En ze brachten haar (n.l. de muziek) in hooft mate naar voren door de litteraire tekst. En ze geven in 't geheel niet toe, dat de muziek daardoor in tel is. Hierover is echter (20) zoowel in dit boek voor een gedeelte gesproken als ook uitvoeriger in het tweede boek van het exposé. Maar voorzeker was geen enkele god de uitvinder der muziek (25), noch gaf hij die

- 1 sqq. Bücheler, Rh. M. XL pag. 311 houdt voor ongelooftwaardig dat Damon den Areopagieten de muziek aanbeval als een middel om de jeugd op te voeden, daar de Areopagus ten tijde van Damon en Ephialtes geen paedagogische functie had. Deze opvatting lijkt me niet juist. Het was immers de taak van de oude Areopagus de wetten te beschermen en de orde te handhaven. Cf. Arist. Ath. Pol. 3, 6. Damon legde er dan de nadruk op in zijn Areopagiticus dat de zeden en de orde gevaar liepen, wanneer de Areopagus een paedagogische opvatting huldigde, waarbij werd ontkend, dat de muziek een zedelijke invloed had op het jeugdonderricht. Cf. Schmid Gr. L. L. pag. 732; von Wilam. Ar. und Athen pg. 134. Fragmenten van dit geschrift zijn niet overgeleverd.
5. ἀτηρῶς lett. 'schadelijk' beteekent hier 'verschrikkelijk, erg'. Voor laatstgenoemde beteekenis vgl. men Diog. L. 6, 99: ἀτηρότερον δ' αἰτῶν ὑπὸ φιλαργυρίας ἰσχυσε Θηβαῖος γενέσθαι. θαυμαστόν is gelijk aan θαυμαστόν.
17. ὑπὸ τούτων met de beteekenis διὰ ταῦτα is ongewoon; cf. K. Gerth II, 1 pg. 523.

- 1 # 26 # δωκε τοῖς ἀνθρώποις, ἀλ-
 2 λ' οὕτω παρ[εξέ]μαθον ὡς
 3 πρότερον ἀπέδωκα[μεν].
 4 λόγον δὲ καὶ φρόνη[σιν]
 5 # 30 # καὶ παιδευ[τικὰς] ἐπιμαθή-
 6 μας οὐδεὶς εὐσεβῆς νομί[μει]
 7 τὸν Ἑρμῆν καὶ τὴν Ἀθ[η]νῶ-
 8 νῶν καὶ τὰς Μούσας[ς]. εἴ[τε] δ' ὁ
 9 λόγος ἢ λογισμὸς ἐπήγαγ[εν]
 10 # 35 # τὴν μουσικήν, οὐκ ἤδη
 11 χ[ρη]σίσιμος[ς] διὰ τὸ καὶ τὰ [χ]ελ-
 12 ρισία. τὸν δὲ λόγον ἀν[τι]ξίω-
 13 σι καὶ φρόνη[σιν] καὶ τὰς[ς] παι-
 14 δ[ευ]τικὰς ἐπιστήμας[ς] δύο [λα]β-
 15 # 40 # βεῖν, [λεγέτωσαν] τὰς ἀ[ρ]τίας.
 16 εἰ [δ'] εὐ[φρον] θεο[φ]ι τὴν μουσικήν,
 17 καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἀπέ-

- 18 # 41 # σοι XXXV # ἴδοσαν, οἱ δ' ὡς ταύτην μό-
 19 νην ἀποδόντας Ὀλυμπού[σιν].
 20 εἴ[τε] γὰρ τὸ πολλα[ῖα] καὶ τῶν
 21 ἀ[ρ]τίων θεοῦ εἰσ[ή]χθη
 22 # 5 # καταδειχότας τὴν
 23 μέντοι γ' Ἀθ[η]νῶν κα[ὶ] με-
 24 μισηκέναι τοὺς αὐλοὺς
 25 μεμνεύκασιν καὶ τὸν
 26 Ἑρμῆν ἀλλ[ο]φ[ῶ] παραδεω-

XXXIV. 34 ἢ v A. 39 δύο ἐναπολαβεῖν v A. 40 rest. B. 42 τεκνα
 XXXV. 2 ἀποδ... v παρ. (ἀπέδοσαν Ac.). 3.4.5 rest. B. 5. καταδεδο-

aan de menschen, maar zóó hebben ze haar al gaandeweg geleerd, als wij vroeger uiteenzetten. Geen vroom mensch (30) houdt Hermes, Athene en de Muzen voor de rede, het denken en wetenschappen die opvoedend werken. Wanneer echter de rede of de berekening de muziek tot ons heeft gebracht (35) dan is ze daardoor niet meteen nuttig daar die ook de meest slechte dingen gaf. Als ze de rede en het denken en de wetenschappen die opvoedend werken, als tweeledig willen opvatten moeten ze de redenen opgeven (40). Als de goden de muziek uitvonden, hebben ze ook de andere kunsten gegeven —

29. Hier levert Ph. critiek op de Stoa. Cf. Ph. *περὶ εὐσ.* 15 D G pg. 1548 b 14. -Χρόσιππον δ' ἐν τῷ στή[θ]ει τὸ ἡγεμονικὸν [εἶ]ναι κακῆι τῆ[ν] Ἀθ[η]νῶν γεγονέναι[ι] φρόνησιν οὖσαν κατέ.
 39. δύο. De vorm δύο komt niet voor in Ph.' geschriften. Cf. Crönert M. H. pg. 197.

XXXV. — maar ze verheerlijken hen als de gevers van slechts deze kunst. Want ik laat nog maar achterwege dat ze aangetoond hebben dat de goden ook vele dwaze dingen hebben geïntroduceerd (5). Men heeft in sprookjesvorm overgeleverd dat Athene zelfs haat

6. Volgens Corinna (fr. 29 Bergk) werd Apollo door Athene onderricht in 't fluitspel. De eerste die deze opvatting bestreed was Melanippides in zijn dithyrambe Marsyas (fr. 2 Bergk = Ath. XIV. 616 e) die verhaalt hoe Athene de fluit van zich wierp daar dit instrument haar gelaatstrekken misvormde. Cf. Arist. Polit. 1341 b.
 9. Hermes vervaardigde volgens de Hom. hymne vs. 25 sqq. de zevensnarige lier uit de schaal van een schildpad. (Cf. Paus. II, 19, 7; Apollod. III, 10, 2): Hij gaf volgens Philostr. Ecphr. I, 10 het instrument aan Amphion. Volgens de Hom. hymne vs. 475 sqq. stond Hermes het instrument af aan Apollo. Sophocles dramatiseerde de stof in de Ichneutae; cf. Hom. Hymns ed. Allen-Sikes 1936 pag. 286.
 Ἑρμῆν. Deze accusatievorm komt verder voor *περὶ εὐσ.* 31, 8; id. 46, 6; id. 56, 16; id. 105, 32. De vorm Ἑρμῆ komt voor *περὶ εὐσ.* 43, 16, 23. Cf. Crönert M. H. pg. 163.

- 1 II 10# κλένει τὴν φλύραν· τοῦτο δὲ
 2 καὶ πρὸς τὸν μουσικῆ θε-
 3 οὺς χρῆσθαι λέγοντα πε-
 4 παίχθω καὶ τὰ δύο τὰ
 5 πρὸ αὐτοῦ μεταφερέσθω·
 6 II 15# καὶ τὸ μουσικὸν μηδέστινα
 7 εἶναι λεγέσθω· χωρὶς δὲ
 8 τοῦ τελευταίου ταῦτα καὶ
 9 πρὸς τοὺς μεγαλύνοντας
 10 ἐπὶ τῷ χαίρειν διὰ μου-
 11 II 20# σικῆς τιμωμένους ἐφαρ-
 12 μοιτέσθω, καὶ τὸ μὴ προσ-
 13 δεῖσθαι τῶν τοιούτων μη-
 14 δὲ πλῆτειν καὶ αὐτοῦς, καὶ
 15 τὸ θαυμάσεσθαι διὰ ταῦ-
 16 II 25# τῶν καὶ τὴν τῶν βαρβάρων
 17 τιμῆν ἀποπέσον Ἑλλήνων
 18 εἶναι κατὰ γὰρ βαρβαροὺς
 19 θεοῦς τιμῶν νομισοῦσιν
 20 καὶ τὸ τοὺς νομοθέτας καὶ
 21 II 30# πολιτικούς ἴσως πεπλα-
 22 νῆσθαι τοῦτο συνέστασαν
 23 τας κατὰ τὸ νομοῖσθαι, κα-
 24 θάρπε ἡμεῖς ἀκουστικῶς
 25 ὑπ' αὐτῆς τερπόμεθα, κά-
 26 II 35# κείνους, ἑτέρως δ' οὐδαμῶς,
 27 καὶ τὰλλα τὰ περὶ τοῦ μη-
 28 δέσθω πρὸς εὐσέβειαν οἰκεί-
 29 ον ἐχθρῶν εἰρημένα μέχ-
 30 ρι τοῦ τῶν· οἱ δ' ἦρωες τοῦτο
 31 II 40# θεῶν παῖδες ἦσαν.....
 32 μᾶλλον ἢ φ.....
 33 II 12#
 34 II 13# ἡμᾶς
 35 II 14# [δὲ αὐτὴν, διότι οὗτοι ἐπειθ-]
 36 III 1# [δέσθω, θαυμάζειν [καὶ] ἐ-
 37 πιτηδεύειν μάταιον ὑ-]

XXXV. 13 πεπαίχθω Cr. πεπαίχθω K. 19 τῶ ante δια 30 πολέει

38 initio - αν 40 rest. B.

XXXVI. ἡμᾶς sqq. WK.

heeft gekoesterd jegens de fluit en dat Hermes de lier aan een ander heeft overgedragen (10). Laat dit ook gelden als scherts tegen dengene die zegt dat de goden gebruik maken van de muziek en de beide hieraan voorafgaande opmerkingen omgekeerd worden en opgemerkt worden dat geen enkele [god] musicus is (15). En laat men, afgezien van de laatste, dezelfde conclusie ook toepassen ten opzichte van hen, die er op pochen dat [de goden] zich verheugen wanneer ze door middel van de muziek worden geprezen (20) en de zekerheid dat ze geen behoefte hebben aan dergelijke dingen en dat dit hen niet raakt en dat men zich daarom zal verwonderen dat ook de eerbewijzen der barbaren (25) dwaas zijn in de oogen der Grieken — want immers ook de barbaren plegen de goden te eeren door middel van deze dingen — en dat de wetgevers en de staatslieden (30) misschien geheel en al hebben gedwaald toen ze deze gewoonte hebben ingang doen vinden en de diep verankerde opvatting dat zooals wij, wat ons gehoor betreft, door haar worden verkwikt, dit ook met hen 't geval is (35), zoo en niet anders en het overige dat tot nu toe is gezegd over het feit, dat ze (n.l. de muziek) geen enkel punt van verwantschap vertoont met de vroomheid. De heroën waren noch zonen van goden —

12. πεπαίχθω Cr. M. H. pg. 44.

13-14. τὰ δύο τὰ πρὸ αὐτοῦ. De beide voorafgaande opmerkingen staan in vs. 41-42 (col. XXXIV) en vs. 3-5 (col. XXXV). Keert men de eerste bewering om, dan krijgt men: de goden hebben de andere kunsten niet uitgevonden, dus ook de muziek niet. Bij omkeering van de tweede bewering: de goden hebben vele zonderlinge zaken geïntroduceerd, de muziek is geen zonderlinge zaak, dus hebben zij de muziek niet geïntroduceerd.

15. μηδένα sc. θεῶν.

XXXVI. [dat wij haar, omdat zij haar] beoefenden, bewonderen en beoefenen, is dwaas en omdat het door de

- 1 # 3 # πό τε ποησιῶν παραδεδο-
 2 μένον οὐκ ἔστιν πιστόν, εἰ
 3 5 # δὲ μή γ', ἐχρῆν τὰς αἰτίας δέξαι
 4 ἄς ἐδιδάσκοντο τὴν μου-
 5 σικὴν λέγειν καὶ προσεμ-
 6 φανίζεω, ὡς εὐλογοὶ φαί-
 7 νονται δ' οὖν οἱ μὲν μουσι-
 8 7 10 # κοὶ γεγονότες οὐκ εὐγε-
 9 νεῖς οὐδ' εὐτυχεῖς, ἀλλὰ δη-
 10 μουργοὶ τινες κατὰ λειτουργ-
 11 γοὶ παρὰ τὰς εὐωχίας, εἰ μὴ
 12 τινὰς ἐπλασαν οἱ ταῦτα δι-
 13 7 15 # σπαρήσαντες, τῶν δὲ με-
 14 γάλων εἰς τις ἢ δεύτερος δ-
 15 σον μέτριον κινάεισθαι καὶ
 16 7 18 # μελωδίᾳ χρωόμενος
 17 7 24 # ἅπαντες δέξαι παραδειχόμε-
 18 7 25 # νοὶ ταῦτα τοῖς τέρασιν. τὰς
 19 γὰρ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν
 20 πράξεις καὶ τὰλλα εἰς φανο-
 21 ἤματα φέρονται ἕτερον ἔ-
 22 χει. Δημόκριτος μὲν
 23 7 30 # τοίνυν, ἀντὶ τοῦ οὐ φυσιογνω-
 24 τatos μόνον τῶν ἀρχαι-
 25 ων ἀλλὰ καὶ τῶν ιστορου-
 26 μένων οὐδενός τινος ἢ τινος
 27 πολυπράγμων, μουσικὴν
 28 7 35 # φησι νεωτέραν εἶναι καὶ
 29 τὴν αἰτίαν ἐπιδοῦναι λέ-
 30 γων μὴ ἀποκοιναῖς τὰ-
 31 ναγκαῖον ἀλλὰ ἐκ τοῦ πε-
 32 ριέντος ἤδη γενέσθαι.
 33 7 40 # πλὴν κἄν ἀρχαιοτάτη δοθῆι

500

XXXVI. 19-23 uncis inclusa: δὲ παραδεχόμενοι, dein verba iterata ταῦτα διαπονήσαντες — χρωόμενος K. 33 οὐδενε 33 sqq. restituit Usener, Epic. adn. ad pg. 337, 7. 40. 41 rest. Cr. om. K.

dichters is overgeleverd, is het niet betrouwbaar. Want als dit niet het geval zou zijn (5), zouden ze de redenen op moeten geven, waarom ze onderricht namen in de muziek en bovendien duidelijk maken dat ze aannemelijk zijn. Maar hoe dan ook, het blijkt dat zij die musicus waren (10) niet van edele afkomst waren en ook niet gelukkig maar bepaalde vaklieden die voor 't algemeen dienst verrichtten tijdens de feestgelagen, tenzij de bewerkers van die verhalen figuren uit hun fantasie hebben geschapen (15), en dat van de grooten een of twee slechts matig gebruik maakten van citer en lied (18) — (24) terwijl dan allen dat gaarne toestonden door het genot dat de muziek verschaft. Want een andere werkzaamheid heeft de daden der goede mannen en de andere gedachten tot object. Democritus nu (30), een man, die niet alleen de grootste natuuronderzoeker is van de ouden, maar ook uitstekend op de hoogte van historische onderwerpen, zegt dat de muziek een betrekkelijk jonge kunst is (35) en hij geeft de oorzaak aan met de volgende woorden; niet de noodzaak heeft

15. Philodemus onderscheidt de beroepsmusici (vs. 10 sqq.) en zinspeelt in de vss. 15-18 op enkele voorname dilettanten b.v. Achilles, Patroclus (cf. Ilias IX vs. 189).
 16. εἰς τις ἢ δεύτερος 'een of twee'. Men vgl. εἰς καὶ δεύτερος Herodianus Gr. 2, 934; εἰς ἢ δεύτερος Jul. Or. 6 190 d.
 29. Democritus schreef o.a. een werk getiteld περὶ ᾠδῶν καὶ ἀρμονίας.
 34. μουσικὴν φησι etc. cf. Diels. Fragm. der Vorsokr. 1935 fr. 144.
 34. πολυπράγμων τῶν ιστορουμένων staat tegenover φυσιογνωτάτος. Het adj. πολυπράγμων beteekent 'vol belangstelling voor' met de gen. (cf. Synes. p. 44, 13: ἕκαστος ἐστὶ πολυπράγμων τοῦ ἀπορρήτου). ιστορουμένων is m.l. neutr. plur.
 40. πλὴν κἄν ἀρχαιοτάτη δοθῆι. Es folgt εἰ γ' ἐπιφέρει τι usw., womit Philodemus zu seinem Gegner zurückkehrt. (Crönert, Kolotes und Menedemos pg. 130 noot 542). De opvatting van Diels Fr. der Vorsokr. 1935 pag. 170 „Der dort nach γενέσθαι in Pap. gelesene Satz πλὴν κἄν ἀρχαιοτάτη δοθῆι ist nicht Demokritisch, sondern beginnt die Wiederlegung des Diogenes von B.' lijkt me juist.

1 II 411 εἰ γ' ἐπιφέρει τι.....^{8 dots}

- col. XXXVII # 14 dots
- 3 καὶ τὰ φανήσασα τετε-
 4 μήσθαι κατ' ἀρχὰς ὡς ἂν
 5 ὑπὸ τῶν ἠρωδεστέρων, ὅστε-
 6 II 5 # ρον δ' ἔπι τοῦ τῶν ἀφρητωτέ-
 7 ρων τὰ τῶν ἰσγνώσασα μὲν ἀ-
 8 πάντων] ὁσφ συμφορώ-
 9 τερα. μικροψύχων δὲ καὶ
 10 μηδὲν ἀξιόλογον ἐχόν-
 11 II 10 # των ὅ παραπέμπουσιν
 12 αὐτούς. τί γὰρ δεῖ λέγειν
 13 ἐξ ὁδοῦ ποήσουσιν; ἢ
 14 τὸ διὰ τὴν ἐπιτοίαν ποτε
 15 παρασκευὴν τῆς τέρας-
 16 II 15 # ως ποιεῖν μαγνάνειν,
 17 καὶ τὴν ἀφρονίαν οὐχ ὁ-
 18 ρῶντων ὅση τῶν ἀχροα-
 19 μβάντων ἐστὶν τῶν δημο-
 20 σία παρτίσταμένων, οὐδὲ
 21 II 20 # τὴν ἐξουσίαν τοῦ διὰ παν-
 22 τὸς εἰ [β]ουλοίμεθα μετέχειν]
 23 κατὰ πόλιν, οὐδ' ἐπισημαί-
 24 νων ἐπὶ τὸ κατὰ τὴν διάμνη-
 25 κρῶν χρόνων τὴν φύσιν
 26 II 25 # ἐπικύπτειν καὶ ταχέως προσ-
 27 κοπῆν γυμνασθῆναι, δι' ὃ καὶ
 28 παρρησιασθέντων πολλὰ
 29 καὶ τῶν ἀγνώμων ἄλλο τι
 30 πράττομεν. ἐὼ [γ]ὰρ τὸ τὴν
 31 II 30 # μὲν ἠδύσθη οὐκ ἀναγ-
 32 καίαν εἶναι, τὴν δὲ μάθη-

XXXVII. 4 ἠρωδεστέρων WK. (ἀν βλακωδεστέρων? WK.) δηριωδε-
 τέρων K. 7 συμφοτέρω 8 -ψυχον 18 ἐστινισιν 19 -στα... μενων

a

25 ἐπικύπτειν W K. ἐπικύπτειν K. 31 καιον

haar afgezonderd, maar ze is ontstaan uit de over-
 vloed die er reeds was — Maar wanneer hij echter,
 ook wanneer men toegeeft dat ze (sc. de muziek)
 zeer oud is, eenige conclusie trekt —

XXXVII. — geloof ik dat ook het minderwaardigste in den be-
 ginne is geëerd zooals voor de hand ligt bij [men-
 schen die trager van begrip zijn], maar dat later
 (5) alles wat moeilijk te begrijpen is werd geëerd
 door de schrandersten naarmate het nuttiger was.
 Maar het is een eigenschap van geborneerde lieden
 die niets hebben wat de moeite waard is om zich
 aan te wijden (10) — laat staan dan om zich mee
 gelukkig te maken — zich moeite te geven te leeren
 om zich zelf genot te verschaffen (15), menschen
 die ἔν niet zien hoe groot de massa uitvoeringen is,
 die van staatswege wordt verschaft, noch de moge-
 lijkheid (20) daar steeds maar door deel aan te heb-
 ben in de stad, als we dat zouden wenschen, noch hun
 geest richten op het feit dat onze natuur ἔν slechts
 bij lange tusschenpoozen (25) [behoefte heeft aan
 muzikaal genot] ἔν er spoedig genoeg van heeft,
 waarom we dan ook vaak iets anders doen wanneer
 de uitvoeringen te lang gerekt worden. Ik laat nu
 nog maar achterwege (30) dat het genot niet nood-
 zakelijk is en dat het leeren en het instudeeren met

- 1 # 35# οιν και μελέτην ἵνα τέρ-
 2 πωμεν αὐτοὺς ἐπίπρονόν
 3 τ' εἶναι καὶ τῶν κυριωτά-
 4 # 35# των πρὸς εὐετηρίαν ἐκκλῆ-
 5 ουσαν, καὶ τὴν συνηγεῶς ἀ-
 6 προαξείαν τοῦ ἱμερίου βασι-
 7 δῶς ἱαδ' ἰοντος ἡ κινθαρῖος ἡ-
 8 τος ἐν τεργῶσι. περὶ δὲ τοῦ μη-
 9 40# δὲν διασφορώτερον ἤδεσθαι
- # col. XXXVIII #
 11 # 5# ὁμασιν ὑστερόν που δι-
 12 εασκετῆρόμεθα. ὅταν δὲ περι-
 13 σφύσῃται καὶ δόξαν ἐμὴ τοῦ
 14 # 5# μαθήματος φῶσι περιγι-
 15 νεσθαι, λέγωμεν, ὅτι κοι-
 16 νά τε προφέρονται πολ-
 17 λῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ
 18 λειπόμενα ἱπλείονων, καὶ
 19 # 10# μετὰ πόνων λυσιτε-
 20 λείν, καὶ μᾶλλον μυσῶ
 21 τοῖς ἀγωνισταῖς ἢ τοῖς ἀρμο-
 22 μικροῖς. τὸ δ' ἐν συμποσίοις
 23 ἀλλήλοις συλλόγοις ἄλλοις ἔχειν
 24 # 15# τι λέγειν κατ' ἀπάρχεσθαι
 25 καὶ κοινόν ἐστιν ἄλλων
 26 καὶ οὐ παρὰ πάντων, ὡς ἐ-
 27 πέφυκται, ἀξιούμενον, ἴσως
 28 δὲ κατὰ καταγελάμενον, εἰ
 29 # 20# φιλόσοφος ποιῶν, τὸ δὲ θε-
 30 ωρητικὸν ὑπὸ τῶν πλει-
 31 στων οὐ συνίεμενον καὶ
 32 πρὸς τὸ συντελεῖσθαι δεό-
 33 μενον μελέτης, ἢ τῶν πρὸς
 34 # 25# μακαριότητα τεινόντων
 35 ἀρίστων καὶ μυσῶ κρείτ-
 36 τρον ἔχειν τὴν εὐθυμίαν

XXXVII. 36 ἀπραξίαν WK. ἀπρέπειαν K.

XXXVIII. 5 πολ- 7 λαων 9 ἀπόλυσιτε- 18 νῦν Ac. et videntur

exstare utriusque N particulae 19 ποιῶη pap. ποιῶη K. ποιῶη Cr.

het doel om ons zelf te vermaken inspannend is en ons afhoudt van het belangrijkste (35) dat noodig is voor 't geluk en de [beuzelachtigheid] die ononderbroken plaats vindt van hem die als een knaap energiek zingt of citspeelt. Met betrekking tot het feit dat men heelemaal niet bijzonder [geniet (40)

37. ἀπραξία „beuzelachtigheid' komt verder nog voor bij Phil. Rhet. ed. S. I, 38, 29.

XXXVIII. — zullen we later nog wel eens aan een beschouwing onderwerpen. Maar wanneer ze beweren dat rijkdom en roem de resultaten zijn van deze wetenschap (5), dan zij het ons vergund op te merken dat ze resultaten aanvoeren die gemeengoed zijn van vele studies en het af moeten leggen tegen de resultaten van meer dan één studie en dat het voordeel met moeite gepaard gaat (10) en dat het voordeel oneindig grooter is voor de executanten dan voor de theoretici. En het feit dat men bij gastmalen en andere vergaderingen iets kan te berde brengen en ten beste geven (15) is ook gemeengoed van andere wetenschappen en wordt niet, zooals ik bemerkte, door allen gewaardeerd en misschien zelfs wel bespot, als een filosoof dit zou doen, en verder bemerkte ik dat de theorie door de meesten niet wordt begrepen en bestudeerd moet worden om volledig gekend te worden, een omstandigheid, die afhoudt van die dingen die gericht zijn op gelukzaligheid (25). En dat we er oneindig veel beter aan toe zijn wanneer we blijmoedigheid demonstreeren dan beuzelachtigheid of iets van de andere dingen vervullen die buiten de orde

19. Cr. M. H. pg. 214 ποιῶη. In de tekst moet staan ποιῶη. Cf. Eκη 8, 2; 9, 15 ποιῶης etc.; cf. Cr. loc. cit.

- 1 \square 27 # ^{24 727} ἢ τῆν] ἀγορησίαν ἐπιβει-
 2 ^{24 727} κ[ν]υμένους ^{24 727} τῆ] τῶν ἄλλων
 3 ^{24 727} τι τῶν ἐκ τῆς διεξόδου π[ε]-
 4 \square 30 # ^{24 727} ραίνοντας. τοσαῦτα τοί-
 5 ^{24 727} νυν εἰρηκῶς πρὸς ἃ τιν[ες
 6 ^{24 727} ἐγκεχειρήκασι διατειναι-
 7 ^{24 727} μην ἂν δεόντως, δ[ισα] χάρι
 8 ^{24 727} μὲν πιθανότη[τος] αὐτῶν
 9 \square 35 # ^{24 727} οὐδὲ πολλοστημό[ρι]ον ὡ-
 10 ^{24 727} φειλον ἐκτείν[ειν], διὰ δὲ
 11 ^{24 727} τῆν] δόξαν] τῶν προστά-
 12 ^{24 727} τῶν κατ[ὰ] τὴν τῶν πλεί-
 13 ^{24 727} στων] σ[υν]κατακόσμησιν
 2 \square 40 # ^{24 727} ἀ[ν]δρο[γ]ων] και το[ι]ς] λέγ-
 15 ^{24 727} ονσι θ[α]ναμάσια]... πεπι-
 16 ^{24 727} στευκότων]..... 14 doks...

XXXIX # ΦΙΛΟΔΗΜΟΥ
 18 # ΠΕΡΙΜΟΥΣΙΚΗΣ
 19 # Δ 6°

ΣΠΔ 1575 221

liggen (30). Ik kan verklaren dat ik me voldoende heb ingespannen, nu ik met betrekking tot hetgeen sommigen hebben behandeld al deze opmerkingen heb gemaakt die ik, om het bewijs te leveren nog tot geen zooveelste part (35) had behoeven te rekken, maar door de reputatie der voorstanders en de instemming der meeste menschen (40), die vertrouwen hebben gesteld in degenen die fantastische verhalen opdisschen —

39. *συνκατακόσμησις* 'instemming'. Cf. Plut. Compar. Pericl. et Fabii 3, 3: *κατακοσμεῖσθαι εἰς τινος γνώμην*, 'instemming betuigen met'.

SIGLA.

v A. von Arnim. Stoicorum veterum fragmenta III (1903)
pg. 221—235.

B. Bücheler.

Ba. Bassi. Rivista di Filologia 38 (1910) pg. 323—326.

Cr. M. H. Crönert. Memoria Graeca Herculensis (1903).

G. Gomperz. Zu Philodem's Büchern von der Musik (1885).

H. Holzer. Philologus 66 (1907) pg. 498—502.

K. Kemke. Philodemus de Musica (1884).

v K. van Krevelen.

W K. Kuiper.

Linde. De Epicuri Vocabulis, Bresl. Philol. Abh. IX, 3 (1906).

[aaa] litterae coniectura pro deletis positae.

[[aaa]] litterae deletae.

<aaa> litterae additae.

aaa litterae papyri mutilae, sed non dubiae.

aaa litterae a librario expunctae.

—— paragraphus, quam a sinistra posuit librarius sub
versu sententiae clausulam continente.

INDEX

- Ἐπιπέδων III, 26, 7.
 Ἐπιπέδων III, 10, 9; id. 13, 5; IV, XXXIV, 32; id. XXXV, 6.
 Ἐπιπέδων III, 26, 1.
 Ἐπιπέδων IV, 1, 45.
 Ἐπιπέδων IV, XXII, 9.
 Ἐπιπέδων? III, 9, 10.
 Ἐπιπέδων I, XI, 18.
 Ἐπιπέδων IV, XIV, 11.
 Ἐπιπέδων III, 41, 20.
 Ἐπιπέδων III, 21, 2.
 Ἐπιπέδων IV, XXII, 36.
 Ἐπιπέδων III, 22, 10.
 Ἐπιπέδων III, 22, 5.
 Ἐπιπέδων? III, 22, 8.
 Ἐπιπέδων III, 18, 19?; IV, XXXI, 19.
 Ἐπιπέδων IV, V, 32.
 Ἐπιπέδων I, XXIII, 4.
 Ἐπιπέδων IV, XIX, 21.
 Ἐπιπέδων IV, XXVIII, 24.
 Ἐπιπέδων? IV, XXXVII, 37.
 Ἐπιπέδων? I, XXVI, 3.
 Ἐπιπέδων (ἔρωτικὴ) I, XXVIII, 29.
 Ἐπιπέδων (συμποικὴ) I, XXVIII, 34.
 Ἐπιπέδων III, 13, 5; id. 16, 11.
 Ἐπιπέδων (III, 16, 12); IV, XIV, 23.
 Ἐπιπέδων III, 10, 9.
 Ἐπιπέδων IV, XXIII, 14.
 Ἐπιπέδων I, XXXII, 29.
 Ἐπιπέδων I, I, 28.
 Ἐπιπέδων III, 19, 2.
 Ἐπιπέδων III, 23, 13.
 Ἐπιπέδων I, XXVI, 7.
 Ἐπιπέδων I, XXIII, 3.
 Ἐπιπέδων I, XIII, 7; III, 77a, 9; IV, XXXIV, 1.
 Ἐπιπέδων IV, V, 26.
 Ἐπιπέδων I, XXVIII, 8; IV, XIV, 40; id. XXXVI, 29.
 Ἐπιπέδων? III, 2, 5.
 Ἐπιπέδων III, 26, 7.
 Ἐπιπέδων I, XXXII, 21.
 Ἐπιπέδων (ὁ Βαβυλώνιος) IV, VII, 24; id. XXI, 19; id. XXIII, 28.
 Ἐπιπέδων III, 6, 1.
 Ἐπιπέδων IV, V, 15.
 Ἐπιπέδων III, 19, 3.
 Ἐπιπέδων IV, XV, 38.
 Ἐπιπέδων? III, 7, 14.
 Ἐπιπέδων I, XXII, 14.
 Ἐπιπέδων I, XV, 8; id. XXV, 38; III, 74, 2; IV, IV, 25; id. XXXIV, 8; id. XXXV, 26.
 Ἐπιπέδων III, 74, 3.
 Ἐπιπέδων III, 36, 8.

ἔννομος I, xxiii, 8.
 ἐξοργιάζειν III, 13, 3.
 ἐπαίσθησις III, 49, 19.
 Ἐπίγονοι I, xxx, 46; IV, xx, 21.
 ἐπισημαίνειν III, xiv, 23.
 ἐπίστασις IV, xvii, 32.
 ἐπιφορά IV, xxvi, 37.
 Ἐρατώ I, xxviii, 32; IV, xv, 15.
 Ἐρωίς IV, xxxiv, 32; id. xxxv, 9.
 εὐδία I, xxx, 44.
 εὐστάθεια III, 28, 12.
 εὐτελής IV, v, 20.
 Ἐφεσος IV, x, 7.
 ἐφιστάειν III, 73, 16.
 Ζεὺς I, IV, 7 *μὰ Δία*; III, 12, 23
νῆ Δία?; id. 39, 8 *μὰ Δί*?; id.
 54, 10; IV, I A, 21; id. VII, 35
μὰ Δία; id. xxii, 21 *νῆ τὸν Δία*.
 Ἡρακλείδης IV, xxiii, 30.
 Ἡσίοδος pap. 1576, 6, 6; IV, xvii,
 9.
 Θαλήτας IV, xviii, 37; id. xix, 17.
 τὸ θεῖον I, xxiii, 13.
 Θεμοτοκλῆς IV, xi, 33.
 θεοφορία III, 12, 17.
 Θεόφραστος III, 35, 1; id. 37, 13.
 θεωρεῖν I, xxiii, 15.
 Ἴβυκος IV, xiv, 10.
 ἰδιώτης III, 49, 27.
 ἰεσθαι (εἰς χεῖρας) III, 15, 6.
 Ἰσμηγίας I, xxvii, 17.
 Ἴων III, 19, 1.
 Καθίστημι III, 12, 18.
 κανών IV, xxx, 14.
 καταδιαίρεισις IV, xxx, 14.
 καταυλεῖν III, 66, 9.
 καταφέρειν III, 22, 18.

κατεπείγειν III, 9, 24.
 κέλευσμα I, xxvii, 16.
 κηρός III, 22, 11.
 κιδάρισις I, 1, 27.
 Κλεάνθης pap. 424, 2 A, 8; IV,
 xxviii, 1.
 Κλυταιμνήστρα I, xxxii, 26.
 οἱ κράτιστοι III, 12, 21? IV, xxi, 5.
 Κρέξος IV, x, 2.
 κυρεῖν? IV, xii, 32.
 Λακεδαιμόνιοι I, xxx, 23, 34; III,
 16, 22; id. 19, 9; IV, xviii, 33;
 id. xix, 29.
 Λακεδαίμων IV, x, 8.
 Λάκων IV, xix, 19; id. xx, 3.
 λόγος (κατὰ λόγον?) III, 24, 7.
 Μαλακία III, 22, 7.
 Μαντινεῖς I, xix, 2.
 μελοποιῖα III, 23, 5.
 Μένανδρος IV, xv, 11.
 Μοῦσαι I, 1, 10; id. xxviii, 31;
 III, 9, 27; id. 10, 14; IV, xi,
 26; id. xv, 23; id. xxxiv, 33.
 μουσόληπτος IV, xix, 9.
 μυθεύω I, xxvii, 10.
 μυθικός IV, xx, 27.
 Νικάνδρος I, xxviii, 8; IV, xiv, 42
 κωθρῶδης? III, 24, 12.
 Ξερόφαντος III, 2, 13.
 Οἰκείος I, xv, 4.
 Ὀλύμπια (sc. ἱερά) IV, iv, 37.
 ὄμωνυμία III, 8, 1.
 Ὀμηρος pap. 1576, 6, 5? IV, xvi,
 20; id. xvii, 9.
 ὄρμη I, xxii, 12.
 Ὀρφεύς I, xxvii, 10; III, 10, 1;
 IV, viii, 26.

οὐχ ὅπως III, 45, 5.

Παιγνία III, 2, 4.
 τὸ πᾶν III, 65, 7.
 Πανέλληνες IV, xiii, 13.
 παρακούω IV, xxxii, 16.
 παραψηλαφᾶν III, 36, 15.
 παρήμι? IV, xxii, 35.
 πεζός IV, xx, 16.
 Πελλανεῖς I, xix, 3.
 πένταθλον I, xxv, 44.
 περιάπτειν IV, xiii, 37.
 Περσαῖος IV, xiv, 13.
 Πίνδαρος I, xviii, 8; id. xxx, 43.
 IV, xx, 9; id. xxi, 10; id. xxvi,
 32; id. xxix, 29.
 πίπτειν εἰς IV, xvi, 12.
 πίστις III, 5, 12.
 Πλάτων (I, I, II); IV, xxiv, 25;
 id. xxvi, 24.
 πολυπραγμοσύνη III, 11, 13.
 πολυπράγμων IV, xxxvi, 34.
 προκάμνειν? III, 22, 13.
 προκόπτειν III, 27, 20.
 προσάδειν III, 45, 6.
 προσάπτειν III, 19, 11.
 πρόσθεσις IV, xxi, 10.
 Πτολεμαῖος I, xxvii, 14; IV, viii,
 13.
 Πυθαγόρας pap. 1576, 1, 16.
 Πυθαγόρειοι IV, xxxi, 17.
 Ῥῆσος III, 10, 1.
 ῥόμβος III, 65, 3.
 ῥυθμίζειν III, 53, 6.
 Σάειν IV, xvii, 4.
 Σαλαμῖς IV, xx, 19.
 σάλπιγξ I, xxv, 36.
 Σειρήνες III, 10, 2.
 Σιμωνίδης IV, xxvi, 33; id. xxix,
 28.

σκληρία III, 22, 9.
 Σόλων IV, xx, 18.
 Σοφοκλῆς I, xxx, 45.
 Σπαρτιάτης III, 19, 11.
 Στησίχορος I, xxx, 35; IV, xx, 8.
 Συβαρῦται IV, xix, 20.
 συγκλάω III, 8, 3.
 συμπολιτεία IV, xxiv, 18.
 συναντάω III, 41, 9.
 συνάντησις III, 44, 1.
 συνδιώκω III, 6, 6.
 συνεχίζω III, 8, 10.
 συνεχισμός III, 9, 14.
 συνήθεια IV, xxix, 15.
 συνιστορεῖν ἐαυτῷ IV, xviii, 13.
 συνκατακόσμησις IV, xxxviii, 39.
 Τερεῖζω IV, xxix, 21.
 Τερεπάνδρος I, xxx, 31; IV, xix,
 4; id. xx, 2.
 Τιμόθεος IV, xiii, 38.
 τρόπος I, xviii, 7.
 τύπανον III, 65, 3.
 Τυρταῖος III, 17, 3.
 Ὑπερευήθης III, 27, 12.
 ὕπνος (οὐδ' ἐν ὕπνῳ) III, 54, 11.
 ὑπόληψις III, 13, 9.
 ὑπόνοια IV, viii, 4.
 Φαικῶς III, 19, 5? IV, xiv, 7.
 φιλίτειον I, xxx, 33; IV, xix, 11.
 φιλομουσεῖν I, xxx, 3.
 Φιλόξενος I, xviii, 9; IV, xv, 9.
 φορά III, 21, 10.
 Χαμαιλέων I, xxx, 5; IV, xvi, 32.
 χαρίεις IV, xxxii, 13.
 χειρονομία I, xxvi, 1.
 χειροτονία IV, xii, 27.
 χθές (καὶ πρώην) III, 3, 15.
 χρῶμα IV, xvii, 35.
 Ψεῖλος I, 1, 25.